

5473
.....
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΜΜ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ



ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1946

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΕΚ ΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΜΜ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΩΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

Αριθμ. 45081

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ



ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Ι. & Π. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΤΣΙΜΙΣΚΗ 23 • ΘΑ. 42-72
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1946

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Τὸ δεύτερον κατὰ τὴν σπουδαιότητα μετά τὴν *Κύρον* ¹*Ανάβασιν* ἱστορικὸν ἔργον τοῦ Ξενοφῶντος εἶναι τὰ *Ἐλληνικὰ* (έλληνικὰ πράγματα, ἴστορια). Καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι διηρημένον εἰς ἑπτὰ βιβλία. ²Ἐξ αὐτῶν τὰ δύο πρώτα περιέχουν τὴν ἴστορίαν τῶν ἑπτὰ τελευταίων ἑτάν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (411-404 π.Χ.), τὴν διποίαν δὲν ἐπορθήσας νῦν περιλαβῇ εἰς τὸ σύγγραμμά του δ Θουκιδίδης. Εἰς τὰ ὑπόλοιπα πέντε διηγεῖται δ Ἐνεργῶν τὰ συμβάντα ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης (404-362 π.Χ.). ³Αναλυτικώτερον τὰ ἱστορούμενα εἰς τὸ σύγραμμα τοῦτο γεγόντων ἔχουσιν ὡς ἀκολούθως :

Α'. ⁴Αφοῦ οἱ ⁵Αθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ συμφορὰν κατώθισαν νὰ ἀνασυγχροίσουν τὰς ναυτικὰς δυνάμεις των, ἤχοισαν νὰ διαμφισθῆτον πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν. ⁶Οἴλιγον κατ' ὅλιγον δ στόλος των ἔπισφαλτος την κυριαρχίαν τῶν θαλασσῶν ὁδὸν εἰς τὸ βόρειον Αἰγαῖον, κατεναυμάχησεν ἵσημὰ τημάτα τοῦ στόλου τῶν ἀντιπάλων παρὰ τὴν ⁷Αβύδον καὶ Κύζικον καὶ ἔγινε κύριος τοῦ *Ἐλλησπόντου* καὶ τῆς Προποντίδος.

Εἰς τὰς ἐπιτυχίας αὐτὰς κατὰ θάλασσαν μεγάλως συνετέλεσεν δ ⁸Αλκιβιάδης, δ ὅποιος ενέρισκετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν Μ. ⁹Ασίαν. Προπαρασκευάζον δηλαδὴ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὰς ¹⁰Αθήνας δ ἔξοιστος πολιτικὸς ἐνίσχυε τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν ¹¹Αθηναίων διά μοίρας πολεμικῶν σκαφῶν, τὴν ὥποιαν συνεκρότησε μὲν χρόματα τοῦ πέρσου σταράπου Τισαφέρονος. ¹²Ἐπὶ πλέον ἔλαβεν ἐνεγγότανον μέρος εἰς τὰς νυκτιφόρους ναυμαχίας τῆς ¹³Αβύδουν καὶ τῆς Κύζικουν κατέλαβε τὸ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων κατεχόμενον Βυζάντιον.

Παρ ¹⁴ ὅλα δικαίως τὰ κατὰ θάλασσαν κατορθώματα δέστις τῶν ¹⁵Αθηναίων ἀπὸ ἦρας ἦτο δύσκολος. Ο βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων

¹ Αγις εἶχε καταλάβει ἀπὸ τοῦ 413 τὴν Δεκέλειαν καὶ ἐξ αὐτῆς ἐνήργει κατὰ τῶν Ἀθηνῶν στενώτατον καὶ ἐξαντλητικὸν ἀπόκλεισμόν.

Ἐν τῷ μεταξὺ διὰ ψηφίσματος τῆς ἐκκλησίας ὁ Ἀλκιβιάδης ἀνεκλήθη ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας θριαμβευτικῶς. Εὐθὺς ἀμέσως ἀντέθη εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχηγία τῶν κατὰ ἔηραν καὶ θάλασσαν δυνάμεων τῶν Ἀθηνῶν μὲν ἀπεριόριστον ἔξουσίαν. Ἐλλ' εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἀρχῆς ὁ δραστήριος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος ὑπῆρχεν ἀτυχῆς. Οὐ πάντα ἀθηναϊκὸς στόλος, διοικούμενος ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τῆς ναυαρχίδος Ἀντιόχου λόγῳ προσωρινῆς ἀπουσίας τοῦ ἀρχηγοῦ, ἥττηθη πλησίον τῆς Ἐφέσου ὑπὸ τοῦ λακεδαιμονίου ναυάρχου Λυσάνδρου (407 π.Χ.). Οἱ Ἀλκιβιάδης κατόπιν τούτου περιῆλθεν εἰς νέαν δυσμένειαν, καίτοι ἦτο ἀνεύθυνος τοῦ ἀτυχήματος. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν 10 ἄλλους στρατηγούς, ὃ δὲ Ἀλκιβιάδης ἀπεσύρθη εἰς ἴδιοκτητὸν ὀχυρωμένην περιοχὴν τῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Τὸ θέρος τοῦ 406 οἱ ἀθηναῖοι στρατηγοὶ συναντήσαντες παρὰ τὰς Ἀργινούσας τὸν σπαρτιατικὸν στόλον ὑπὸ τὸν νέον ναύαρχον Καλλικρατίδαν συνῆψαν πρὸς αὐτὸν ναυμαχίαν, κατὰ τὴν δρόποιαν κατήγαγον νίκην περιφανῆ. Μέγα μέρος τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου κατεστράφη, αὐτὸς δὲ ὁ ναύαρχος ἐπνίγη. Ἐλλὰ καὶ οἱ νικηταὶ ἀθηναῖοι στρατηγοὶ δὲν ἀπέλαυναν τῆς δρόξης ἐκ τοῦ λαμπροῦ κατορθώματός των. Κατηγορηθέντες, δτὶ δὲν ἐφρόντισαν νὰ περισυλλέξουν τοὺς ναυαγούς, εἰσήχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου καὶ κατεικάσθησαν εἰς θάνατον.

Β'. Ὁλίγον μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῶν Ἀργινούσῶν οἱ Σπαρτιᾶται, ἐπειδὴ ἡμποδίζοντο ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ ἀναθέσουν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στόλου δις εἰς τὸ ἔδιον πρόσωπον, διώρισαν ναύαρχον κατὰ τύπους μὲν τὸν Ἀρακον, πράγματι ὅμως τὸν **ἐπιστολέα**, τούτεστι τὸν ὑποναύαρχον αὐτοῦ Λύσανδρον.

Ο Λύσανδρος ἔπλευσεν εἰς τὰ μικρασιατικὰ παράλια, ἀλλ' ἀπέφευγε νὰ ἀντιμετωπίσῃ εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον, ὃ δόποιος ἦτο ἰσχυρότερος τοῦ σπαρτιατικοῦ. Διὸ ἐπιδεξίων ἐλιγμῶν κατώρθωσεν ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἰωνίας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ νὰ προσορμισθῇ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς Ἀβυδον, ἔπειτα εἰς Λάμψακον, πόλεις ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀκολουθοῦντες κατὰ πόδας προσωριμόσθησαν μὲ 180 πολεμικὰ

σκάφη εἰς τὴν ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς τοῦ Ἑλλησπόντου περιοχῆν, τὴν καλουμένην Αἰγὸς ποταμούς. Μετ' ὅλιγας ἡμέρας εἰς τὴν θέσιν ἔκεινην συνετελέσθη τὸ μεγαλύτερον δρᾶμα τοῦ ὅλου πολέμου. Ὁλόκληρος σχεδὸν ὁ ἀθηναϊκὸς στόλος μεθ' ὅλων τῶν πληρωμάτων του περιῆλθε δι' αἰφνιδιαστικῆς ἐπιθέσεως τοῦ Λυσάνδρου εἰς χεῖράς του. Ἡ συμφορὰ διὰ τοὺς Ἀθηναίους ὑπῆρξεν αὐτὴν τὴν φορὰν ἀνεπανόρθωτος. Οἱ μακροχορδοί καὶ ἔξαντλητικὸς πόλεμος ἔληξεν οὕτω δριστικῶς. Ὅπο τὴν βίαν τῶν πραγμάτων ἥναγκάσθησαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ συνάψουν εἰρήνην σύμφωνον πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νικητοῦ. Κατὰ τὰς διατάξεις τῆς συνθήκης ὑπερχεώθησαν 1) νὰ κατεδαφίσουν τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ ὄχυρώματα τοῦ Πειραιῶς, 2) νὰ παραδώσουν εἰς τοὺς νικητὰς ὅλοκληρον τὸν στόλον των ἑκτὸς 12 πλοίων, 3) νὰ δεχθοῦν τὴν ἐπάνοδον τῶν ἔξοριστων διὰ πολιτικὰ ἀδικήματα καὶ 4) νὰ συνδεθοῦν διὰ συμμαχίας πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἐπὶ πλέον κατ' ἀπαίτησιν τῶν νικητῶν ἀντικατέστησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα διὰ τῆς ὀλιγαρχίας τῶν τριάκοντα. Εὔτυχῶς ἡ σκληρὰ καὶ αίμοσταγὴς διοίκησις τῶν τυράννων δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Μετὰ βίον ὅκτὼ περίπου μηνῶν κατελύθη ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων ἔξοριστων Ἀθηναίων, οἱ δόποιοι εἶχον καταφύγει εἰς γειτονικὰς πόλεις τῆς Ἀττικῆς.

Γ'. Οὕτω μετὰ τὸν εὐτυχῆ διὰ τὰ σπαρτιατικὰ ὅπλα τερματισμὸν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἡ Σπάρτη ὡς πρωτεύουσα πόλις τῆς Ἑλλάδος κατέστη αὐτοδικαίως προστάτις τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου στηριχθεῖσαι αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις, αἱ δόποιαι εἶχον ὑπαχθῆ ἥδη εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Τισσαφέρνους καὶ κατεπιέζοντο ὑπὸ αὐτοῦ, ἔχήτησαν τὴν ἐπέμβασιν τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ Σπαρτιάται ἐδέχθησαν εὐμενῶς τὴν πρόσκλησιν. Μὲ μικρὰν στρατιωτικὴν δύναμιν ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἐνίκησαν ἐπανεὶλημμένως τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις τῆς ιραταῖας μοναρχίας τῶν Περσῶν καὶ ἔφεραν εἰς δύσκολον θέσιν τοὺς σατράπας τοῦ Ἀρταξέρξου.

Δ'. Κατὰ τὸν ἰδίους χρόνους τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀντιζηλία πρὸς τὴν Σπάρτην συνήνωσεν ἐναντίον της τὰς σημαντικότερας πόλεις τῆς κυρίως Ἑλλάδος, τὰς Ἀθήνας, τὰς Θήβας, τὴν Κόρινθον, τὸ Ἀργος. Οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸ τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου ἥναγκάσθησαν ν' ἀνακαλέσουν τὰς ἐν Ἰωνίᾳ δυνάμεις των.

⁷Ἐν τῷ μεταξὺ τὰ πεδία τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Βοιωτίας γίνονται θέατρα αίματηροτάτων συγκρούσεων μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἀγὸν μὲν ἐναλλασσομένας φάσεις διεξάγεται σκληρὸς καὶ ἀμείλικτος. Οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι, μολονότι ἡττήθησαν εἰς τὴν Νεμέαν καὶ τὴν Κορώνειαν, κρατοῦν σταθερῶς τὰς θέσεις των περὶ τὸν Ἰσθμόν.

Μὲν τὰ κατὰ ἔηρὰν ταῦτα γεγονότα συμπίπτουν ἄλλα κατὰ θάλασσαν. Ὁ ἀθηναῖος ναύαρχος Κόνων διοικῶν τὸν περσικὸν στόλον καταναυμαχεῖ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Λακεδαιμονίων παρὰ τὴν Κνίδον τῆς Μ. Ἀσίας (394 π.Χ.). Εὐθὺς κατόπιν μὲν ἴσχυρὸν στόλον πλέει κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐρημώνει τὰ παράλια. Ἀργότερον διὰ τῆς χοηματικῆς συνδρομῆς τοῦ Φαρναβάζου κατέρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνοικοδομεῖ τὰ τείχη τῆς πόλεως.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποστέλλουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν τὸν Ἀνταλκίδαν διὰ νὰ διαπραγματευθῇ τὴν σύναψιν εἰρήνης μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ διαπραγματεύσεις διήρκεσαν ἐπὶ μακρόν, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἥρονοῦντο νὰ μετάσχουν αὐτῶν καὶ ἔξηκολούθουν τὸν κατὰ θάλασσαν ἀγῶνα κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ε'. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὰ παράλια τῆς Ἀττικῆς ὑπέστησαν ἀπανείλημμένας ἐπιθέσεις καὶ καταστροφὰς ἐκ μέρους τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου καὶ ὁ ἐπισιτισμὸς τῶν Ἀθηνῶν διεκόπη δλοσχερῶς. Αἱ Ἀθῆναι ἐκινδύνευσαν οὕτω δι' ἄλλην μίαν φοράν. Ὅποδε τὰς περιστάσεις αὐτὰς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐδέχθησαν νὰ ὑπογράψουν τὴν διαβότον ἀνταλκίδειον εἰρήνην (387 π.Χ.), τὴν διόπιαν κατήρτισεν διά μέγας βασιλεύς. Κατὰ τοὺς δρούς τῆς εἰρήνης δῆλαι αἱ ἔλληνικαὶ πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκ τῶν νήσων αἱ Κλαζομεναὶ καὶ ἡ Κύπρος περιήρχοντο εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ ἄλλαι ἔλληνίδες πόλεις, ἐκτὸς τῶν νήσων Λήμουν, Ἰμβρου καὶ Σκύρου, παλαιῶν ἀθηναϊκῶν κτήσεων, ἀφήνοντο αὐτόνομοι. Ἡ ἐποπτεία διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς εἰρήνης ἀνετίθετο εἰς τὸν μέγαν βασιλέα καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους.

Ἄλλος δὲ ἡ ἱστορία, δὲν διετηρήθη ἐπὶ μακρόν. Τῷ 383 οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλαβον αἰφνιδιαστικῶς τὰς Θήβας, ἐγκατέστησαν εἰς τὴν Καδμείαν σπαρτιατικὴν φρουράν, κατέλυσαν τὸ ὑφιστάμενον πολίτευμα καὶ ἐγκαθίδρυσαν ὅλιγαρχίαν. Οἱ ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ πρώτην καθεστώς

Θηβαῖοι καταφεύγουν τότε εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὁδῶς ὁργάνωσαν συνωμοσίαν κατὰ τοῦ νέου πολιτεύματος τῆς πατρίδος των, εἰσῆλθον κρυφίως εἰς τὰς Θίβας, ἐφόνευσαν τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν δλιγαρχικῶν καὶ ἡνάγκασαν τὴν σπαρτιατικὴν φρουρὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Καδμείαν.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔξεστράτευσαν ἐπανειλημμένως κατὰ τῶν Θηβῶν, ἀλλ᾽ αἱ ἐπιτυχίαι των ὑπῆρχαν ἀσήμαντοι. Οἱ Θηβαῖοι κατώρθωσαν νὰ παρασύρουν εἰς τὸν πόλεμον καὶ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ δοποῖοι διὰ τοῦ στόλου των κατέστρεφον τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου.

Τ'. Τῷ 374 ὁ θηβαϊκὸς στρατὸς εἰσῆλασεν εἰς τὴν Φωκίδα. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν τότε καὶ αὐτῶν τὸν βασιλέα Κλεόμβροτον. Τοῦτο ἡνάγκασε τοὺς Θηβαίους νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πόλιν των πρὸς ἄμυναν αὐτῆς. Συγχρόνως οἱ Ἀθηναῖοι καὶ διότι ἔβλεπον μετὰ δυσφορίας τὴν αὐξανομένην δύναμιν τῶν Θηβῶν καὶ διότι δὲν ἡδύναντο νὰ κρατοῦν ἐν κινήσει τὸν στόλον των, συνῆψαν εἰρήνην πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἄργοτερον συνέστησαν καὶ εἰς τοὺς Θηβαίους νὰ στείλουν ἀντιπροσώπους των μαζὶ μὲ Ἀθηναίους πρέσβεις εἰς τὴν Σπάρτην διὰ νὰ θέσουν τέρῳμα εἰς τὸν συνεχιζόμενον πόλεμον. Ἡ πρότασις ἔγινε δεκτὴ καὶ οὕτω συνήφθη εἰρήνη, τῆς δοποίας οὐσιωδεστέρᾳ διάταξις ἦτο νὰ ἀποστρατευθοῦν αἱ ἔκατέρωθεν δυνάμεις καὶ νὰ ἀφεθοῦν αἱ πόλεις αὐτόνομοι. Ἀλλ᾽ οἱ Θηβαῖοι μεταμεληθέντες ἔζητησαν εὐθὺς ἀμέσως νὰ λυθοῦν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς συνθήκης. Τότε ὁ Κλεόμβροτος διετάχθη νὰ παραμείνῃ εἰς Βοιωτίαν καὶ νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς Θηβαίους διὰ τῶν δπλων.

Ἡ σύγκρουσις μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων ἔγινεν εἰς τὰ Λευκτρα τῆς Βοιωτίας (371 π.Χ.) Ἡ ἀνωτέρα τακτικὴ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεκράτησεν δλοσχερῶς. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπέστησαν ὀδυνηρὸν ἥτταν. Αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Κλεόμβροτος ἐφονεύθη

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης εἶχε βαρὺν ἀντίκτυπον εἰς τὴν σπαρτιατικὴν ἀρχήν. Ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην αἱ σύμμαχοι πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἀπεχώρησαν τῆς συμμαχίας, πλὴν τοῦ Φλειοῦντος, ἐνῷ οἱ εἴλωτες καὶ οἱ περίοικοι ἔκινήθησαν εἰς ἐπανάστασιν. Εἰς ἐπίμετρον οἱ Μαντινεῖς, οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἡλεῖοι συνησπίσθησαν κατὰ τῆς Σπάρτης, ἐκάλεσαν εἰς ἐνίσχυσιν τοὺς Θηβαίους καὶ ἐβάδισαν κατὰ τῆς Λακωνικῆς. Οἱ Σπαρτιᾶται μετὰ δυσκολίας κατώρθωσαν νὰ ἀποκρού-

σουν τοὺς ἐπιδρομεῖς. Εἰς τοῦτο τοὺς ἔβοήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῶν δόποιών είχον ζητήσει τὴν συνδρομήν.

Ζ'. Τὸ ἐπόμενον ἔτος (370 π. Χ.) οἱ Θηβαῖοι, ὁνειρευόμενοι τὴν ἥγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, πρῶτον μὲν ἐπεδίωξαν διὰ πρεσβείας ὑπὸ τὸν Πελοπίδαν νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὐνοιαν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ἐπειτα δὲ διὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεχείρησαν νέαν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Πελοποννήσου. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀπόπειρα ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ της· ἡ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ὅμως ἐπιδρομὴ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συμμαχίας τῶν Θηβῶν μετά τινων πελοποννησιακῶν πόλεων διὰ τῆς προσθήκης εἰς αὐτὴν τῆς Ἀχαΐας. Φρουραὶ ἐπίσης θηβαϊκαὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς συμμαχίδας πόλεις.

Ἐπὶ μαράθον χρόνον μετὰ ταῦτα σταματοῦν αἱ ἐκστρατεῖαι τῶν Θηβαίων ἐναντίον τῆς Πελοποννήσου. Τῷ 362 ὅμως ὁ Ἐπαμεινώνδας εὗρε νέαν ἀφορμὴν ἐπεμβάσεως εἰς τὰ ἐκεῖ πράγματα. Οἱ ταμίαι δηλαδὴ τῶν χορηγατῶν τοῦ «*καινοῦ*» τῶν Ἀρκάδων, διὰ νὰ συγκαλύψουν τὴν ὑποπτον διαχείρισίν των, ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τῶν Θηβῶν πρὸς προστασίαν δῆθεν τῆς ὑφισταμένης μετά τινων ἀρκαδικῶν πόλεων συμμαχίας. Οἱ Μαντινεῖς ἔξι ἄλλουν συνεβούλευσαν τοὺς Θηβαίους νὰ ἀφήσουν τὸν Ἀρκάδας νὰ ἐπιλύσουν μόνοι τὰς ἐσωτερικὰς διαφοράς των, ἀλλ᾽ ἡ σύστασις των δὲν εἰσηκούσθη. Οἱ Ἐπαμεινώνδας μὲ ἀφοτὴν δύναμιν εἰσέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, προήλασεν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ διὰ καταπληκτικῆς αἰφνιδιαστικῆς ἐνεργείας εὑρέθη πρὸ τῆς Σπάρτης, καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη ἦτο ἔρημος ὑπερασπιστῶν. Ἐγκαιρος ἐν τούτοις ἐλιγμὸς τῶν σπαρτιατικῶν δυνάμεων ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἀγησύλαον καὶ τὸν νεαρὸν νεόν του Ἀρχίδαμον ἔσωσε τὴν ἀτείχιστον πόλιν.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην δὲ Ἐπαμεινώνδας ἦναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ νὰ συνάψῃ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας.

Οἱ ἀγὸν ὑπῆρξε τραχύς, ἀλλ᾽ ἔμεινεν ἀκριτος. Κατὰ τὴν κρίσιμον φάσιν τῆς πάλης, ἐνῷ ἡ νίκη ἐκλινεν ὑπὲρ τῶν Θηβαίων, δὲ Ἐπαμεινώνδας ἐφονεύθη. Οὕτω καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι ἐθεώρουν τοὺς ἔαυτούς των νικητάς, «ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι».

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ
ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΤΗ
ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Αἱ περὶ τὴν Λέσβον συγκρούσεις τοῦ σπαρτιατικοῦ πρὸς τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον. Ἡ ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχία (406 π. Χ.).

(A, 6, 1 - 28, 32 - 38)

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Λυσάνδρῳ παρε- § 1-3 ληλυθότος ἥδη τοῦ χρόνου ἔπειμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλλικρα- τίδαν. ὅτε δὲ παρεδίδου ὁ Λύσανδρος τὰς ναῦς, ἔλεγε τῷ Καλλικρατίδᾳ, ὅτι θαλαττοκράτωρ τε παραδιδούῃ καὶ ναυ- μαχίᾳ νενικηώς. ὃ δὲ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἔξ Ἐφέσου ἐν ἀρι- στερῷ Σάμου παραπλεύσαντα, οὗ ἦσαν αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες, ἐν Μιλήτῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς, καὶ ὅμολογήσειν θαλαττοκρατεῖν. οὐ φάσκοντος δὲ τοῦ Λυσάνδρου πολυ- πραγμονεῖν ἄλλου ἄρχοντος, αὐτὸς ὁ Καλλικρατίδας, πρὸς αἷς παρὰ Λυσάνδρου ἔλαβε ναυσί, προσεπλήρωσεν ἐκ Χίου καὶ Ῥόδου καὶ ἄλλοθεν ἀπὸ τῶν συμμάχων πεντήκοντα ναῦς. ταύτας δὲ πάσας ἀμοιόσας, οὕσας τετταράκοντα καὶ ἑκατόν, παρεσκευάζετο ὡς ἀπαντησόμενος τοῖς πολεμίοις.

Καταμαθὼν δ' ὑπὸ τῶν Λυσάνδρου φύλων καταστασια- § 4 ζόμενος, οὐ μόνον ἀποθύμως ὑπηρετούντων, ἄλλὰ καὶ δια-

θροούντων ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅτι Λακεδαιμόνιοι μέγιστα παραπίποιεν ἐν τῷ διαλλάττειν τοὺς ναυάρχους, πολλάκις ἀνεπιηδείων γιγνομένων καὶ ἄρτι συνιέντων τὰ ναυτικὰ καὶ ἀνθρώποις ὡς χρηστέον οὐ γιγνωσκόντων, ἀπειρούς θαλάττης πέμποντες καὶ ἀγνῶτας τοῖς ἐκεῖ, κινδυνεύοιεν τέ τι παθεῖν διὰ τοῦτο ἐκ τούτου δὴ ὁ Καλλικρατίδας συγκαλέσας τοὺς Λακεδαιμονίων ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν αὐτοῖς τοιάδε.

§ 5 «Ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ οἴκοι μένειν, καὶ εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις ἐμπειρότερος περὶ τὰ ναυτικὰ βούλεται εἶναι, οὐ κωλύτῳ κατ' ἐμέ· ἐγὼ δ' ὑπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὰς ναῦς πεμφθεὶς οὐκ ἔχω, τί ἄλλο ποιῶ ἢ τὰ κελευσμένα, ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστα. ὑμεῖς δὲ πρὸς ἄλλον τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, (ἴστε γὰρ αὐτὰ ὕσπερ καὶ ἐγώ), συμβουλεύετε τὰ ἄριστα ὑμῖν δοκοῦντα εἶναι περὶ τοῦ ἐμὲ ἐνθάδε μένειν ἢ οἴκαδε ἀποπλεῖν ἐροῦντα τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε.

§ 6-7 Οὐδενὸς δὲ τολμήσαντος ἄλλο τι εἰπεῖν ἢ τοῖς οἴκοι πείθεσθαι ποιεῖν τε ἐφ' ἄλλοι, ἐλθὼν παρὰ Κῦρον ἥτει μισθὸν τοῖς ναύταις· δὲ αὐτῷ εἴπε δύο ἡμέρας ἐπισχεῖν. Καλλικρατίδας δὲ ἀχθεσθεὶς τῇ ἀναβολῇ καὶ ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεσιν, ὅργισθεὶς καὶ εἰπὼν ἀθλιωτάτους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, ὅτι βαρβάρους κολακεύουσιν ἐνεκα ἀργυρίου, φάσκων τε, ἃν σωθῇ οἴκαδε, κατά γε τὸ αὐτοῦ δυνατὸν διαλλάξειν Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἀπέπλευσεν εἰς Μίλητον κάκειθεν πέμψας τριήρεις εἰς Λακεδαίμονα ἐπὶ χοήματα, ἐκκλήσιαν ἀθροίσας τῶν Μιλησίων τάδε εἴπεν.

§ 8-11 «Ἐμοὶ μέν, δὲ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἀρχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ ἀξιῶ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον διὰ τὸ οἴκοῦντας ἐν βαρβάροις πλεῖστα κακὰ ἥδη ὑπ' αὐτῶν πεπονθέντα· δεῖ δ' ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, ὅπως ἃν τάχιστά τε καὶ μάλιστα βλάπτωμεν τοὺς

πολεμίους, ἔως ἂν οἱ ἐκ Λακεδαιμονίους ἥκωσιν, οὓς ἐγὼ ἔπειψα χρήματα ἀξοντας, ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀποδοὺς ὡς περιττὰ ὄντα οἰχεται· Κῦρος δὲ ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ’ αὐτὸν ἀεὶ ἀνεβάλλετο μοι διαλεχθῆναι, ἐγὼ δ’ ἐπὶ τὰς ἐκείνους θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἐμαυτὸν πεῖσαι. ὑπισχνοῦμαι δ’ ὑμῖν ἀντὶ τῶν συμβάντων ὑμῖν ἀγαθῶν ἐν τῷ χρόνῳ, ὃ ἂν ἐκεῖνα προσδεχώμεθα, χάριν ἀξίαν ἀποδώσειν. ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δεῖξωμεν τοῖς βαρβάροις, ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ ἐκείνους θαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι».

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ’ εἶπεν, ἀνιστάμενοι πολλοὶ καὶ μάλιστα οἱ § 12 - 15 αἰτιαζόμενοι ἐναντιοῦσθαι δεδιότες εἰσηγοῦντο πόρον χρημάτων καὶ αὐτοὶ ἐπαγγελλόμενοι ἴδιᾳ. λαβὼν δὲ ταῦτα ἐκεῖνος καὶ ἐκ Χίου πεντεδραχμίαν ἕκαστῳ τῶν ναυτῶν ἐφοδιασάμενος ἐπλευσε τῆς Λέσβου ἐπὶ Μήθυμναν πολεμίαν οὖσαν. οὐ βουλομένων δὲ τῶν Μηθυμναίων προσχωρεῖν, ἀλλ’ ἐμφρούρων ὄντων Ἀθηναίων καὶ τῶν τὰ πράγματα ἔχοντων ἀττικίζοντων, προσβαλὼν αἱρεῖ τὴν πόλιν κατὰ κράτος. τὰ μὲν οὖν χρήματα πάντα διήρπασαν οἱ στρατιῶται, τὰ δὲ ἀνδράποδα πάντα συνήθροισεν δὲ Καλλικρατίδας εἰς τὴν ἀγοράν· καὶ κελευόντων τῶν συμμάχων ἀποδόσθαι καὶ τοὺς Μηθυμναίους οὐκ ἔφη ἔαυτοῦ γε ἄρχοντος οὐδένα Ἐλλήνων εἰς τὸ ἐκείνου δυνατὸν ἀνδραποδισθῆναι. τῇ δ’ ὑστεραίᾳ τοὺς μὲν ἐλευθέρους ἀφῆκε, τοὺς δὲ τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ δοῦλα πάντα ἀπέδοτο· Κόνωνι δὲ εἶπεν, ὅτι παύσει αὐτὸν θαλαττορατοῦντα· κατιδών δὲ αὐτὸν ἀναγόμενον ἥμα τῇ ἡμέρᾳ, ἐδίωκεν ὑποτεμνόμενος τὸν εἰς Σάμον πλοῦν, ὅπως μὴ ἐκεῖσε φύγοι.

Κόνων δ’ ἔφευγε ταῖς ναυσὶν εὗ πλεούσαις διὰ τὸ ἐκ § 16 - 18 πολλῶν πληρωμάτων εἰς ὀλίγας ἐκλελέχθαι τοὺς ἀρίστους ἔρέτας, καὶ καταφεύγει εἰς Μυτιλήνην τῆς Λέσβου καὶ σὺν

αὐτῷ τῶν δέκα στρατηγῶν Λέων καὶ Ἐρασινίδης. Καλλικρατίδας δὲ συνεισέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα, διώκων ναυσὶν ἐκάτον καὶ ἔβδομήκοντα. Κόνων δὲ ὡς ἔφθη ὑπὸ τῶν πολεμίων κατακωλυθεὶς, ἥναγκάσθη ναυμαχῆσαι πρὸς τῷ λιμένι, καὶ ἀπώλεσε ναῦς τριάκοντα· οἱ δὲ ἄνδρες εἰς τὴν γῆν ἀπέφυγον· τὰς δὲ λοιπὰς τῶν νεῶν, τετταράκοντα οὔσας, ὑπὸ τῷ τείχει ἀνείλκουσε. Καλλικρατίδας δὲ ἐν τῷ λιμένι ὁρμισάμενος ἐπολιώρκει ἐνταῦθα τὸν ἔκπλουν ἔχων καὶ κατὰ γῆν μεταπεμψάμενος τοὺς Μηθυμναίους πανδημεὶ καὶ ἐκ τῆς Χίου τὸ στράτευμα διαβιβάσας χρήματά τε παρὰ Κύρου αὐτῷ ἦλθεν.

§ 19 . 20

Οἱ δὲ Κόνων ἐπεὶ ἐπολιορκεῖτο καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ σίτου οὐδαμόθεν ἦν εὐπορῆσαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι πολλοὶ ἐν τῇ πόλει ἤσαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐβοήθουν διὰ τὸ μὴ πυνθάνεσθαι ταῦτα, καθελκύσας τῶν νεῶν τὰς ἀριστα πλεούσας δύο ἐπλήρωσε πρὸς ἡμέρας, ἔξι ἀπασῶν τῶν νεῶν τοὺς ἀρίστους ἐρέτας ἐκλέξας καὶ τοὺς ἐπιβάτας εἰς κούλην ναῦν μεταβιβάσας καὶ τὰ παραρρύματα παραβάλών. τὴν μὲν οὖν ἡμέραν οὕτως ἀνεῖχον, εἰς δὲ τὴν ἐσπέραν, ἐπεὶ σκότος εἴη, ἔξεβιβαζεν, ως μὴ καταδήλους εἰναι τοῖς πολεμίοις ταῦτα ποιοῦντας. πέμπτη δὲ ἡμέρα εἰσθέμενοι σίτα μέτραι, ἐπειδὴ ἥδη μέσον ἡμέρας ἦν καὶ οἱ ἐφορμοῦντες ὀλιγώρως εἶχον καὶ ἔνιοι ἀνεπαύοντο, ἔξεπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος, καὶ ἡ μὲν ἐπὶ Ἑλλησπόντου ὠρμησεν, ἡ δὲ εἰς τὸ πέλαγος.

§ 21 . 23

Τῶν δ' ἐφορμούντων, ὡς ἔκαστοι ἦνυτον, τάς τε ἀγκύρας ἀποκόπτοντες καὶ ἐγειρόμενοι ἐβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες ἐν τῇ γῇ ἀριστοποιούμενοι· εἰσβάντες δὲ ἐδίωκον τὴν εἰς τὸ πέλαγος ἀφορμήσασαν, καὶ ἀμαὶ τῷ ἥλιῳ δύνοντι κατέλαβον, καὶ κρατήσαντες μάχῃ, ἀναδημάμενοι ἀπῆγον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς ἀνδράσιν. ἡ δ' ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου φυγοῦσα ναῦς διέφυγε, καὶ ἀφικούμενη εἰς τὰς Ἀθήνας

ξέαγγέλλει τὴν πολιορκίαν, Διομέδων δὲ βοηθῶν Κόνωνι πολιορκούμενῳ δώδεκα ναυσὶν ὠρμίσατο εἰς τὸν εὔριπον τὸν τῶν Μυτιληναίων. ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας αὐτῷ ξέαίφνης δέκα μὲν τῶν νεῶν ἔλαβε, Διομέδων δ' ἔφυγε τῇ τε αὐτοῦ καὶ ἄλλῃ.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ γεγενημένα καὶ τὴν πολιορκίαν ἐπεὶ § 24-25
ῆκουσαν, ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ναυσὶν ἑκατὸν καὶ δέκα, εἰσ-
βιβάζοντες τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ ὄντας ἀπαντας καὶ δούλους
καὶ ἐλευθέρους· καὶ πληρώσαντες τὰς δέκα καὶ ἑκατὸν ἐν
τριάκοντα ἡμέραις ἀπῆραν. εἰσέβησαν δὲ καὶ τῶν ἵππων πολ-
λοί. μετὰ ταῦτα ἀνήχθησαν εἰς Σάμον, κάκεῖθεν Σαμίας
ναῦς ἔλαβον δέκα· ἥθροισαν δὲ καὶ ἄλλας πλείους ἢ τριά-
κοντα παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων, εἰσβαίνειν ἀναγκάσαντες
ἀπαντας, δόμοίως δὲ καὶ εἴ τινες αὐτοῖς ἔτυχον ξέω οὖσαι.
ἔγενοντο δὲ αἱ πᾶσαι πλείους ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν.

Οἱ δὲ Καλλικρατίδας ἀκούων τὴν βοήθειαν ἤδη ἐν Σά- § 26-28
μῳ οὖσαν, αὐτοῦ μὲν κατέλιπε πεντήκοντα ναῦς καὶ ἄρχοντα
Ἐτεόνικον, ταῖς δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀναχθεὶς ἐδειπνοποι-
εῖτο τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ ἀντίον τῆς Μυτιλήνης.
τῇ δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔτυχον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δειπνοποιούμενοι
ἐν ταῖς Ἀργινούσαις· αὗται δ' εἰσὶν ἀντίον τῆς Λέσβου.
τῆς δὲ νυκτὸς ἰδὼν τὰ πυρά, καί τινων αὐτῷ ξέαγγειλάντων,
ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶεν, ἀνήγετο περὶ μέσας νύκτας, ὡς ξέαπι-
ναίως προσπέσοι· ὅδωρ δ' ἐπιγενόμενον πολὺ καὶ βρονταὶ
διεκώλυσαν τὴν ἀναγωγήν. ἐπεὶ δὲ ἀνέσχεν, ἂμα τῇ ἡμέρᾳ
ἔπλει ἐπὶ τὰς Ἀργινούσας. εἶχε δὲ τὸ δεξιὸν κέρας Καλλικρα-
τίδας. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀντανήγοντο εἰς τὸ πέλαγος.

Ἐρμων δὲ Μεγαρεὺς ὁ τῷ Καλλικρατίδᾳ κυβερνῶν εἶπε § 32
πρὸς αὐτόν, ὅτι εἴη καλῶς ἔχον ἀποπλεῦσαι· αἱ γὰρ τριή-
ρεις τῶν Ἀθηναίων πολλῷ πλείονες ήσαν. Καλλικρατίδας δὲ

εἰπεν, ὅτι ἡ Σπάρτη οὐ δέος, μὴ κάκιον οἰκεῖται αὐτοῦ ἀποθανόντος, φεύγειν δὲ αἰσχρὸν ἔφη εἶναι.

§ 33 . 31 Μετὰ ταῦτα ἐναυμάχησαν χρόνον πολύν, πρῶτον μὲν ἀθρόᾳ, ἔπειτα δὲ διεσκεδασμέναι. ἐπεὶ δὲ Καλλικρατίδας τε ἐμβαλούσης τῆς νεώς ἀποπεσῶν εἰς τὴν θάλατταν ἥφανίσθη Πρωτόμαχός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ἐνίκησαν, ἐντεῦθεν φυγὴ τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο εἰς Χίον, πλείστων δὲ καὶ εἰς Φώκαιαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πάλιν εἰς τὰς Ἀργινούσας κατέπλευσαν. ἀπώλοντο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων νῆσες πέντε καὶ εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐκτὸς ὀλίγων τῶν πρὸς τὴν γῆν προσενεχθέντων, τῶν δὲ Πελοποννησίων Λακωνικαὶ μὲν ἐννέα, τῶν πασῶν οὖσῶν δέκα, τῶν δὲ ἄλλων συμμάχων πλείστους ἢ ἑξήκοντα.

"Εδοξε δὲ τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἑπτὰ μὲν καὶ τετταράκοντα ναυσὶ Θηραμένη τε καὶ Θρασύβουλον τριηράρχους ὅντας καὶ τῶν ταξιάρχων τινὰς πλεῖν ἐπὶ τὰς καταδεδυκίας ναῦς καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώπους, ταῖς δὲ ἄλλαις ἐπὶ τὰς μετ' Ἐτεονίκου τῇ Μυτιλήνῃ ἐφορμούσας· ταῦτα δὲ βουλομένους ποιεῖν ἄνεμος καὶ χειμῶν διεκώλυσεν αὐτοὺς μέγας γενόμενος· τρόπαιον δὲ στήσαντες αὐτοῦ ηὔλιζοντο· τῷ δ' Ἐτεονίκῳ δὲ ὑπηρετικὸς κέλης πάντα ἔξήγγειλε τὰ περὶ τὴν ναυμαχίαν.

§ 36 . 37 "Ο δὲ αὐτὸν πάλιν ἔξεπεμψεν εἰπὼν τοῖς ἐνοῦσι σιωπῇ ἐκπλεῖν καὶ μηδενὶ διαλέγεσθαι, παραχρῆμα δὲ αὖθις πλεῖν εἰς τὸ ἁντῶν στρατόπεδον ἐστεφανωμένους καὶ βοῶντας, ὅτι Καλλικρατίδας νενίκηκε ναυμαχῶν καὶ ὅτι αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆσες ἀπολώλασιν ἀπασαι· καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν· αὐτὸς δ', ἐπειδὴ ἐκεῖνοι κατέπλεον, ἔθυε τὰ εὐαγγέλια, καὶ τοῖς στρατιώταις παρήγγειλε δειπνοποιεῖσθαι, καὶ τοῖς ἐμπόροις τὰ χρήματα σιωπῇ ἐνθεμένους εἰς τὰ πλοῖα ἀποπλεῖν εἰς Χίον, (ἥν δὲ τὸ πνεῦμα οὕριον), καὶ τὰς τριήρεις τὴν ταχίστην. αὐ-

τὸς δὲ τὸ πεῖδὸν ἀπῆγεν εἰς τὴν Μήθυμναν, τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσας.

Κόνων δὲ καθελκύσας τὰς ναῦς, ἐπεὶ οὖτε πολέμιοι ἀπε- § 38 δεδοκάκεσαν καὶ ὁ ἄνεμος εὐδιαιτερος, ἦν, ἀπαντήσας τοῖς Ἀθηναίοις ἥδη ἀνηγμένοις ἐκ τῶν Ἀργινουσῶν ἔφρασε τὰ περὶ τοῦ Ἐτεονίκου. οἵ δὲ Ἀθηναῖοι κατέπλευσαν εἰς τὴν Μυτιλήνην, ἐκεῖθεν δ' ἐπανήχθησαν εἰς τὴν Χίον, καὶ οὐδὲν διαπραξάμενοι ἀπέπλευσαν ἐπὶ Σάμου.

2. Ἀνάκλησις τῶν νικητῶν στρατηγῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Δίκη καὶ καταδίκη αὐτῶν εἰς θάνατον.

(A, 7, 1-15, 34)

Οἱ δὲ ἐν οἴκῳ τούτους μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔπαυσαν § 1-3 πλὴν Κόνωνος· πρὸς δὲ τούτῳ εἶλοντο Ἀδείμαντον καὶ τρίτον Φιλοκλέα. τῶν δὲ ναυμαχησάντων στρατηγῶν Πρωτόμαχος μὲν καὶ Ἀριστογένης οὐκ ἀπῆλθον εἰς Ἀθήνας, τῶν δὲ ἔξι καταπλευσάντων, Περικλέους καὶ Διομέδοντος καὶ Λυσίου καὶ Ἀριστοκράτους καὶ Θρασύλλου καὶ Ἐρασινίδου, Ἀρχέδημος δὲ τοῦ δῆμου τότε προεστηκὼς ἐν Ἀθήναις καὶ τῆς διωβελίας ἐπιμελόμενος Ἐρασινίδη ἐπιβολὴν ἐπιβαλὼν κατηγόρει ἐν δικαστηρίῳ, φάσκων ἔξι Ἑλλησπόντου αὐτὸν ἔχειν χοήματα ὅντα τοῦ δῆμου· κατηγόρει δὲ καὶ περὶ στρατηγίας. καὶ ἔδοξε τῷ δικαστηρίῳ δῆσαι τὸν Ἐρασινίδην. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῇ βουλῇ διηγοῦντο οἱ στρατηγοὶ περὶ τε τῆς ναυμαχίας καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ χειμῶνος. Τιμοκράτους δὲ εἰπόντος, δτι καὶ τοὺς ἄλλους χοὴ δεθέντας εἰς τὸν δῆμον παραδοθῆναι, ἡ βουλὴ ἔδησε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκλησία ἐγένετο, ἐν ᾧ τῶν στρατηγῶν § 4 κατηγόρουν ἄλλοι τε καὶ Θηραμένης μάλιστα δίκαιον εἶναι αὐτοὺς λόγον ὑποσχεῖν, διότι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς.

ὅτι μὲν γὰρ οὐδενὸς ἄλλου καθήπτοντο, ἐπιστολὴν ἐπεδείκνυν μαρτύριον, ἦν ἔπειμψαν οἱ στρατηγοὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ εἰς τὸν δῆμον, ἄλλο οὐδὲν αἰτιώμενοι ἢ τὸν χειμῶνα.

§ 5 . 7 Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ στρατηγοὶ βραχέως ἔκαστος ἀπελογήσατο, (οὐ γὰρ προυτέθη σφίσι λόγος κατὰ τὸν νόμον), καὶ τὰ περὶ αγμένα διηγοῦντο, δτι αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέοιεν, τὴν δὲ ἀναιρεσιν τῶν ναυαγῶν προστάξειαν τῶν τριηράρχων ἀνδράσιν ἵκανοις καὶ ἐστρατηγηκόσιν ἥδη, Θηραμένει καὶ Θρασυβούλῳ καὶ ἄλλοις τοιούτοις· καὶ εἴπερ γέ τινας δέοι, περὶ τῆς ἀναιρέσεως οὐδένα ἄλλον ἔχειν αὐτοὺς αἰτιάσασθαι ἢ τούτους, οἵ προσετάχθη. καὶ οὐχ δτι γε κατηγοροῦσιν ἡμῶν, ἔφασαν, ψευσόμεθα φάσκοντες αὐτοὺς αἰτίους εἶναι, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος εἶναι τὸ κωλῦσαν τὴν ἀναιρεσιν. τούτων δὲ μάρτυρας παρείχοντο τοὺς κυβερνήτας καὶ ἄλλους τῶν συμπλεόντων πολλούς. τοιαῦτα λέγοντες ἔπειθον τὸν δῆμον· ἔβούλοντο δὲ πολλοὶ τῶν ἴδιωτῶν ἐγγυᾶσθαι ἀνιστάμενοι· ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν, (τότε γὰρ ὁψὲ ἦν καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἄν καθεώρων), τὴν δὲ βουλὴν προβούλεύσασαν εἰσενεγκεῖν, δτφ τρόπῳ οἱ ἄνδρες κρίνοιντο.

§ 8 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο Ἀπατούρια, ἐν οἷς οἱ τε πατέρες καὶ οἱ συγγενεῖς σύνεισι σφίσιν αὐτοῖς. οἱ οὖν περὶ τὸν Θηραμένη παρεσκεύασαν ἀνθρώπους μέλανα ἱμάτια ἔχοντας καὶ ἐν χρῷ κεκαρμένους πολλοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ἕιρτῃ, ἵνα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἥκοιεν, ὡς δὴ συγγενεῖς ὅντες τῶν ἀπολωλότων, καὶ Καλλιένον ἔπεισαν ἐν τῇ βουλῇ κατηγορεῖν τῶν στρατηγῶν.

§ 9 . 10 Ἐντεῦθεν ἐκκλησίαν ἐποίουν, εἰς ἦν ἡ βουλὴ εἰσήνεγκε τὴν ἑαυτῆς γνώμην Καλλιένου εἰπόντος τήνδε· «Ἐπειδὴ τῶν τε κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἐκείνων ἀπολογουμένων ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀκηκόασι, διαψηφί-

σασθαι. Ἀθηναίους ἀπαντας κατὰ φυλάς θεῖναι δὲ εἰς τὴν φυλὴν ἑκάστην δύο ὑδρίας· ἐφ' ἑκάστῃ δὲ τῇ φυλῇ κήρυκα κηρύττειν, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀδικεῖν οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνελόμενοι τοὺς νικήσαντας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, εἰς τὴν προτέραν ψηφίσασθαι, ὅτῳ δὲ μή, εἰς τὴν ὑστέραν· ἂν δὲ δόξωσιν ἀδικεῖν, θανάτῳ ζημιῶσαι καὶ τοῖς ἔνδεκα παραδοῦναι καὶ τὰ κρήματα δημοσιεῦσαι, τὸ δ' ἐπιδέκατον τῆς θεοῦ εἶναι».

Παρῆλθε δέ τις εἰς τὴν ἐκκλησίαν φάσκων ἐπὶ τεύχους § 11-13 ἀλφίτων σωθῆναι ἐπιστέλλειν δ' αὐτῷ τοὺς ἀπολλυμένους, ἐὰν σωθῇ, ἀπαγγεῖλαι τῷ δῆμῳ, ὅτι οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνελούντο τοὺς ἀρίστους ὑπὲρ τῆς πατρίδος γενομένους. τὸν δὲ Καλλίξενον προσεκαλέσαντο παράνομα φάσκοντες γεγραφέναι Εὔρυπτόλεμός τε δ' Πεισιάνακτος καὶ ἄλλοι τινές. τοῦ δὲ δήμου ἔνιοι ταῦτα ἐπήνουν, τὸ δὲ πλῆθος ἐβόα δεινὸν εἶναι, εἰ μή τις ἔάσει τὸν δῆμον πράττειν, ὃ ἂν βούληται. καὶ ἐπὶ τούτοις εἰπόντος Λυκίσκου καὶ τούτους τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, ἥπερ καὶ τοὺς στρατηγούς, ἐὰν μὴ ἀφῶσι τὴν κλῆσιν, ἐπεθιούβησε πάλιν δ' ὄχλος, καὶ ἡναγκάσθησαν ἀφιέναι τὰς κλήσεις.

Τῶν δὲ πρυτάνεών τινων οὐ φασκόντων προθῆσειν τὴν § 14-15 διαψήφισιν παρὰ τὸν νόμον, αῦθις Καλλίξενος ἀναβὰς κατηγόρει αὐτῶν τὰ αὐτά. οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. οἱ δὲ πρυτάνεις φοβηθέντες ὡμοιόγουν πάντες προθῆσειν πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου· οὗτος δ' οὐκ ἐφη ἄλλ' ἦ κατὰ νόμον πάντα ποιήσειν.

Καὶ μετὰ ταῦτα κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων § 34 στρατηγῶν ὀκτὼ ὄντων· ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἔξ. καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ ὑστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἐψηφίσαντο, οἵτινες τὸν δῆμον ἐξηπάτησαν, προβολὰς αὐτῶν εἶναι καὶ ἐγγυητὰς καταστῆσαι, ἔως ἂν κριθῶσιν, εἶναι δὲ καὶ Καλλίξενον τούτων. προυσβλήθησαν δὲ καὶ ἄλλοι τέτταρες καὶ ἐδέ-

θησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων. ὕστερον δὲ στάσεώς τινος γενομένης, ἐν ᾧ Κλεοφῶν ἀπέθανεν, ἀπέδρασαν οὗτοι, ποὺν κρυψῆναι· Καλλίξενος δὲ κατελθὼν ὅτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς εἰς τὸ ἄστυ, μισούμενος ὑπὸ πάντων λιμῷ ἀπέθανεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

3. 'Ο Λύσανδρος ἀρχηγὸς τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου. 'Η ἐν Αἴγας ποταμοῖς πανωλεθρία τῶν Ἀθηναίων (405 π.Χ.)

(B, 1, 1 - 7, 10 - 30, 2, 1 - 2)

1 § 1 Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἐτεονίκου στρατιῶται ὄντες, ἔως μὲν θέρος ἦν, ἀπό τε τῆς ὥρας ἐτρέφοντο καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ἐπεὶ δὲ χειμῶν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοί τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθυσόμενοι· οἵς δὲ ταῦτα ἀρέσκοι, κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλους μάθοιεν, δόποισι εἴησαν.

§ 2 - 4 Πυθόμενος δὲ τὸ σύνθημα ὁ Ἐτεόνικος, ἡπόρει μέν, τί χρῶτο τῷ πράγματι διὰ τὸ πλῆθος τῶν καλαμηφόρων· τὸ τε γὰρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μὴ εἰς τὰ ὅπλα ὁρμήσωσι καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμιοι γενόμενοι, ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα, ἢν κρατήσωσι, τὸ τ' αὖ ἀπολλύναι ἀνθρώπους συμμάχους πολλοὺς δεινὸν ἐφαίνετο εἶναι, μή τινα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας διαβολὴν σχοῖεν καὶ οἱ στρατιῶται δύσνοι πρὸς τὰ πράγματα ὅσιν· ἀναλαβὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἀνδρας πεντεκαίδεκα ἐγχειρίδια ἔχοντας ἐπορεύετο κατὰ τὴν πόλιν· καὶ ἐντυχών

τινι δοφθαλμιῶντι ἀνθρώπῳ ἀπιόντι ἐξ ἵατρείου, κάλαμον
ἔχοντι, ἀπέκτεινε. θορύβου δὲ γενομένου καὶ ἐρωτώντων τι-
νῶν, διὰ τί ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, παραγγέλλειν ἐκέλευεν ὁ
Ἐτεόνικος, ὅτι τὸν κάλαμον εἶχε. κατὰ δὲ τὴν παραγγέλιαν
ἔρριπτουν πάντες, ὅσοι εἶχον τοὺς καλάμους, ἀεὶ ὁ ἀκούων
δεδιώς, μὴ δοφθείη ἔχων.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἐτεόνικος συγκαλέσας τοὺς Χίους χρή- § 5
ματα ἐκέλευσε συνενεγκεῖν, ὅπως οἱ ναῦται λάβωσι μισθὸν
καὶ μὴ νεωτερίσωσί τι· οἱ δὲ εἰσῆγεκαν· ἅμα δὲ εἰς τὰς
ναῦς ἐσήμηνεν εἰσβαίνειν· προσιὼν δὲ ἐν μέρει παρ’ ἐκάστην
ναῦν παρεθάρρουν τε καὶ παρήνει πολλά, ὡς τοῦ γεγενημέ-
νου οὐδὲν εἰδώς, καὶ μισθὸν ἐκάστῳ μηνὸς διέδωκε.

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Χῖοι καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, συλλε- § 6 - 7
γέντες εἰς Ἐφεσον, ἐβούλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστηκότων
πραγμάτων πέμπειν εἰς Λακεδαιμόνα πρέσβεις ταῦτά τε
ἐροῦντας καὶ Λύσανδρον αἰτήσοντας ἐπὶ τὰς ναῦς, εὖ φερό-
μενον παρὰ τοῖς συμμάχοις κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν,
ὅτε καὶ τὴν ἐν Νοτίῳ ἐνίκησε ναυμαχίαν. καὶ ἀπεπέμφησαν
πρέσβεις, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ παρὰ Κύρου ταῦτα λέγοντες ἄγ-
γελοι. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν τὸν Λύσανδρον ὡς ἐπι-
στολέα, ναύαρχον δὲ Ἀρακον· οὐ γὰρ νόμος αὐτοῖς δίς τὸν
αὐτὸν ναυαρχεῖν· τὰς μέντοι ναῦς παρέδοσαν Λυσάνδρῳ.

Τῷ δὲ ἐπιόντι ἔτει Λύσανδρος ἀφικόμενος εἰς Ἐφεσον § 10 - 12
μετεπέμψατο Ἐτεόνικον ἐκ Χίου σὺν ταῖς ναυσί, καὶ τὰς
ἄλλας πάσας συνήθροισεν, εἴ πού τις ἦν, καὶ ταύτας τ’ ἐπε-
σκευάζει καὶ ἄλλας ἐν Ἀντάγρῳ ἐναυπηγεῖτο. ἐλθὼν δὲ
παρὰ Κῦρον χρήματα ἥτε· ὁ δ’ αὐτῷ εἶπεν, ὅτι τὰ μὲν παρὰ
βασιλέως ἀνηλωμένα εἴη, καὶ ἔτι πλείω πολλῷ, δεικνύων
ὅσα ἔκαστος τῶν ναυάρχων ἔχοι, ὅμως δ’ ἔδωκε. λαβὼν δὲ
ὁ Λύσανδρος τάργνυιον, ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέ-
στησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε.

παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐν τῇ Σάμῳ.

§ 13-14 Κῦρος δ' ἐπὶ τούτοις μετεπέμψατο Λύσανδρον, ἐπεὶ αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἦκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι ἀρρωστῶν ἔκεινον καλοίη, ὃν ἐν Θαμνηρίοις τῆς Μηδίας ἐγγὺς Καδουσίων, ἐφ' οὓς ἐστράτευσεν ἀφεστῶτας. ἥκοντα δὲ Λύσανδρον οὐκ εἴλα ναυμαχεῖν πρὸς Ἀθηναίους, ἐὰν μὴ πολλῷ πλείους ναῦς ἔχῃ· εἶναι γὰρ ἔλεγε χρήματα πολλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ αὐτῷ, ὡστε τούτου ἔνεκεν πολλὰς πληροῦν. παρέδειξε δὲ αὐτῷ πάντας τοὺς φόρους τοὺς ἐκ τῶν πόλεων, οἱ αὐτῷ Ἰδιοὶ ἦσαν, καὶ περιττὰ χρήματα ἔδωκε· καὶ ἀναμνήσας ως εἰχε φιλίας πρός τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν καὶ πρὸς Λύσανδρον ἰδίᾳ, ἀνέβαινε παρὰ τὸν πατέρα.

§ 15 Λύσανδρος δὲ ἐπεὶ αὐτῷ Κῦρος πάντα παραδοὺς τὰ αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἀρρωστοῦντα μετάπεμπτος ἀνέβαινε, μισθὸν διαδιδοὺς τῇ στρατιῷ ἀνήχθη τῆς Καρίας εἰς τὸν Κεράμειον κόλπον, καὶ προσβαλὼν πόλει τῶν Ἀθηναίων συμμάχῳ ὄνομα Κεδρείαις, τῇ ὑστεραίᾳ προσβολῇ κατὰ κράτος αἰρεῖ καὶ ἔξηνδραπόδισεν. ἦσαν δὲ μειζοβάρβαροι οἱ ἐνοικοῦντες. ἔκειθεν δὲ ἀπέπλευσεν εἰς Ρόδον.

§ 16 Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου δραμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγοὺς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

§ 17-21 Λύσανδρος δὲ ἐκ τῆς Ρόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρός τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκίας αὐτῶν πόλεις. ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιον· ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δὲ ἔξι Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι

παρῆσαν πεζῇ· ἥγετο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος. προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρῃ· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος. οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὠρμίσαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιοῦντι ναυσὶν ὅγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιουμένοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον, καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν, ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἴγας ποταμούς ἀντίον τῆς Λαμψάκου· διέχει δ' ὁ Ἐλλήσποντος ταύτη σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα. ἐνταῦθα δὲ ἐδειπνοποιοῦντο.

Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὅρθρος ἦν, ἐσῆμη- § 22.24 νεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ως εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβαλών, προεῖπεν, ως μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ ἀνάξοιτο. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀμα τῷ ἥλιῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ως εἰς ναυμαχίαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος, καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἴγας ποταμούς. Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὰν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅτι ποιοῦσιν, ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἔξαγγεῖλαι. καὶ οὐ πρότερον ἔξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν, πρὸν αὗται ἦκον. ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο.

Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθη- § 25.26 ναίους ἐν αἰγιαλῷ ὁρμοῦντας καὶ πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὁρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι εἰς Σηστὸν παρήνει πρός τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν· «οὕ ὄντες ναυμαχήσετε», ἔφη, «ὅταν βούλησθε». οἱ δὲ

στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν, οὐκ ἐκεῖνον. καὶ δὲ μὲν φύγετο.

§ 27 Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἰπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις, ἐπειδὴν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χερόνησον, διερ οἶσαν πολὺ μᾶλλον καθ' ἐκάστην ἡμέραν, τά τε σιτία πόρρωθεν ὕδωρούμενοι καὶ καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, διτι οὐκ ἀντανῆγεν, ἀποπλέοντας τοῦμπαλιν παρ' αὐτὸν ἄραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν. οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ὃς ἐκέλευσε. Λύσανδρος δ' εὐθὺς ἐσήμηνε τὴν ταχίστην πλεῖν· συμπαρῷει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων.

§ 28 - 29 Κόνων δὲ ἵδων τὸν ἐπίπλουν, ἐσήμηνε εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἥ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἐπτὰ πλήρεις ἀνήγνησαν ἀθρόαι καὶ ἥ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῇ. τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῇ συνέλεξεν· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τειχύδραια. Κόνων δὲ ταῖς ἑννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πρόγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ίστια, καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὔαγρον εἰς Κύπρον, ἥ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

§ 30 Λύσανδρος δὲ τάς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τᾶλλα πάντα εἰς Λάμψακον ἀπίγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ὄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον. τῇ δ' ἡμέρᾳ, ἥ ταῦτα κατειργάσατο, ἔπειψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστὴν εἰς Λακεδαιμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα, δις ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλεν.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ 2 § 1-2
Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς
τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες. οἱ δὲ προ-
δόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν
Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι.
Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινά
που ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, δι-
δοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοσε δ' οὐ, εἰδώς,
ὅτι, ὅσφι ἀν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πει-
ραιᾶ, τοσούτῳ θῆττον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδεια ἔσοιτο. καταλι-
πὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνος Σθενέλαιον ἀριστὴν
Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπε-
σκεύαζεν.

4. Ἡ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἐντύπωσις ἐν Ἀθήναις.

(B, 2, 3-4)

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς § 3-4
ἐλέγετο ἡ συμφόρα, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μα-
κρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, δ' ἔτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλ-
λων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς
ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἦτι αὐτοὶ ἑαυ-
τούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἶα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακε-
δαιμονίων ἀποίκους ὅντας κρατήσαντες πολιορκίᾳ, καὶ Ιστι-
αιέας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ
ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἐκκλησίαν
ἐποίησαν, ἐν ᾧ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἐνὸς
καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα
πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. καὶ οὗτοι
μὲν περὶ ταῦτα ἤσαν.

5. Πολιορκία τῶν Ἀθηνῶν.

Αἱ περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις.

(Β, 2, 5-8, 10-19)

§ 5-7 Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις ἀφικόμενος εἰς Λέσβον κατεσκευάσατο τάς τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ Μυτιλήνῃ· εἰς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἔπειψεν Ἐτεονίκον δέκα τριήρεις ἔχοντα, ὃς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. εὐθὺς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς ἀφειστήκει Ἀθηναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ σφαγὰς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες κατεῖχον τὴν πόλιν. Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἔπειψεν ἄγγελον πρὸς Ἀγίν τε εἰς Δεκέλειαν καὶ εἰς Λακεδαίμονα ἐροῦντα, ὅτι προσπλεῖ σὺν διακοσίαις ναυσί.

§ 8 Λακεδαιμόνιοι δ' ἔξῆσαν πανδημεὶ καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι πλὴν Ἀργείων, παραγγείλαντος τοῦ ἑτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Παυσανίου. ἐπεὶ δ' ἀπαντες ἥθροισθησαν, ἀναλαβόντες αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ τῷ καλούμενῳ γυμνασίῳ. Λύσανδρος δὲ ἀφικόμενος εἰς Αἴγιναν ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἴγινήταις, ὅσους ἐδύνατο πλείστους αὐτῶν ἀθροίσας, ώσαύτως δὲ καὶ Μηλίοις καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέροντο. μετὰ δὲ τοῦτο δρῆσας Σαλαμῖνα ὠρμίσατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ τὰ πλοῖα εἰργε τοῦ εἰσπλου.

§ 10-12 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἡπόρουν, τί χρὴ ποιεῖν, οὕτε νεῶν οὕτε συμμάχων αὐτοῖς ὄντων οὕτε σίτου· ἐνόμιζον δὲ οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν μὴ παθεῖν, ἢ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἡδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ ἑτέρᾳ ἢ ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν. διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες ἐκαρτέρουν, καὶ ἀποθνησκόντων ἐν τῇ πόλει λιμῷ

πολλῶν οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς· ἐπεὶ δὲ παντελῶς ἥδη ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἔπειψαν πρέσβεις παρ' Ἱερῷ Αγιν, βουλόμενοι σύμμαχοι εἶναι Λακεδαιμονίοις ἔχοντες τὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐπὶ τούτοις συνθήκας ποιεῖσθαι. ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαιμονία ἐκέλευνεν ίέναι· οὐ γάρ εἶναι κύριος αὐτός. ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα τοῖς Ἱερηναίοις, ἔπειψαν αὐτοὺς εἰς Λακεδαιμονία.

Οἱ δ' ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ πλησίον τῆς Λακωνικῆς καὶ § 13 ἐπύθοντο οἱ ἔφοροι αὐτῶν, ἃ ἔλεγον, ὅντα οἴάπερ καὶ πρὸς Ἱερῷ Αγιν, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευνον ἀπιέναι, καὶ εἴ τι δέονται εἰρήνης, κάλλιον ἥκειν βουλευσαμένους.

Οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἦκον οἴκαδε καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα § 14 - 15 εἰς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· φοντο γάρ ἀνδραποδισθήσεθαι, καὶ ἔως ἂν πέμπωσιν ἑτέρους πρέσβεις, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπόλεῖσθαι. περὶ δὲ τῶν τειχῶν τῆς καθαιρέσεως οὐδεὶς ἔβούλετο συμβουλεύειν· Ἀρχέστρατος γὰρ εἰπὼν ἐν τῇ βουλῇ Λακεδαιμονίοις κράτιστον εἶναι, ἐφ' οἷς προυκαλοῦντο, εἰρήνην ποιεῖσθαι ἐδέθη· προυκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίους καθελεῖν ἐκατέρου· ἐγένετο δὲ ψήφισμα μὴ ἔξειναι περὶ τούτου συμβουλεύειν.

Τοιούτων δὲ ὅντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι, § 16 - 17 εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει Λακεδαιμονίοις πότερον ἔξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα. πέμψθεὶς δὲ διέτριψε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλέον, ἐπιτηρῶν, ὅποτε Ἱερηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἄπαντα, ὅτι τις λέγοι διμολογήσειν. ἐπεὶ δὲ ἥκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἴτα κελεύοι εἰς Λακεδαιμονία ίέναι. οὐ γάρ εἶναι κύριος ὃν ἐρωτᾷ τὸν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἔφόρους.

§ 18 - 19 Μετὰ ταῦτα ἥρθη πρεσβευτὴς εἰς Λακεδαιμονα αὐτο-
κράτωρ δέκατος αὐτός. Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπειτα
ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλη, φυγάδα
Ἀθηναῖον ὅντα, ὅτι ἀποκρίναντο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους
εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέ-
σβεις, ἐπεὶ ἤσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δέ, ἐπὶ τίνι λό-
γῳ ἥκοιεν, εἶπον, ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦ-
τα οἱ ἐφόροι καλεῖν ἐκέλευσον αὐτούς.

6. Οἱ ὄροι τῆς εἰρήνης

(B, 2, 20-23)

§ 20 Ἐπεὶ δ' ἦκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν τῇ ἀντέλεγον Κο-
ρίνθιοι καὶ Θῆραιοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλ-
λήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἔξαιρεῖν. Λακεδαι-
μόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα
ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις
τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιῶντο εἰρήνην, ἐφ' ὃ τά τε μακρὰ
τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώ-
δεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καταγαγόντας τὸν αὐτὸν
ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεισθαι καὶ
κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, δποι ἀν ἡγῶνται.

§ 21 - 23 Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανέφερον
ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὁχλος περιεχεῖτο
πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἀπρακτοὶ ἥκοιεν οὐ γάρ ἔτι ἐνεχώ-
ρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. τῇ δὲ
ὑστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις, ἐφ' οὓς οἱ Λακεδαιμόνιοι
ποιοῖντο τὴν εἰρήνην προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέ-
γων, ως χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περιαι-
ρεῖν. ἀντεπόντων δέ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνε-
πινεσάντων, ἔδοξε δέκεσθαι τὴν εἰρήνην. μετὰ δὲ ταῦτα

Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατῆσαν καὶ τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἀρχειν τῆς ἐλευθερίας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΪΜΟΝΙΩΝ ΕΙΣ Μ. ΑΣΙΑΝ

7. Ὁ Θίβρων εἰς τὴν Ἰωνίαν.

(Γ, 1, 2-8)

Ἡ μὲν δὴ Ἀθήνησι στάσις οὕτως ἐτελεύτησεν. ἐκ δὲ § 1-2 τούτου πέμψας Κῦρος ἀγγέλους εἰς Λακεδαίμονα ἦξιν, οἴσπερ αὐτὸς Λακεδαιμονίοις ἦν ἐν τῷ πρότερος Ἀθηναίους πολέμῳ, τοιούτους καὶ Λακεδαιμονίους αὐτῷ γίγνεσθαι. οἱ δ' ἔφοροι, δίκαια νομίσαντες λέγειν αὐτόν, Σαμίῳ τῷ τότε ναυάρχῳ ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν Κύρῳ, εἴ τι δέοιτο. κάκεῖνος μέντοι προθύμως, ὅπερ ἐδεήθη δὲ Κῦρος, ἐποραῖεν· ἔχων γὰρ τὸ ἑαυτοῦ ναυτικὸν σὺν τῷ Κύρου περιέπλευσεν εἰς Κιλικίαν καὶ ἐποίησε τὸν τῆς Κιλικίας ἀρχοντα Συέννεσιν μὴ δύνασθαι κατὰ γῆν ἐναντιοῦσθαι Κύρῳ πορευόμενῳ ἐπὶ βασιλέα. ὡς μὲν οὖν Κῦρος στράτευμά τε συνέλεξε καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγοναπται.

Ἐπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης, πολλοῦ ἀξιος βασιλεῖ δόξας § 3 γεγενῆσθαι ἐν τῷ πρότερος τὸν ἀδελφὸν πολέμῳ, σατράπης κατεπέμφθη ὃν τε αὐτὸς πρόσθεν ἥρχε καὶ ὃν Κῦρος, εὐθὺς ἦξιν τὰς Ἰωνικὰς πόλεις ἀπάσας ἑαυτῷ ὑπηρέσιον εἶναι. αἱ

δὲ ἄμα μὲν ἐλεύθεραι βουλόμεναι εἶναι, ἄμα δὲ φοβούμεναι τὸν Τισαφέρην, ὅτι Κῦρον, ὅτ' ἔξη, ἀντ' ἐκείνου ἥρημέναι ἡσαν, εἰς μὲν τὰς πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, εἰς Λακεδαιμονια δὲ ἐπειπον πρόσβεις καὶ ἡξίουν, ἐπεὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται εἰσίν, ἐπιμεληθῆναι καὶ σφῶν τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἦ τε χώρα μὴ δημοτο αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐλεύθεροι εἴεν.

§ 4 Οἱ οὖν Λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρωνα ἀρμοστήν, δόντες στρατιώτας τῶν μὲν νεοδαμώδων εἰς χιλίους, τῶν δὲ ἄλλων Πελοποννησίων εἰς τετρακισχιλίους· ἢτήσατο δ' δ' Θίβρων καὶ παρ' Ἀθηναίων τριακοσίους ἵππεας εἰπών, ὅτι αὐτὸς μισθὸν παρέξει. οἱ δ' ἐπειψαν τῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἵππευσάντων, νομίζοντες κέρδος τῷ δῆμῳ, εἰ ἀποδημοῖεν καὶ ἐναπόλοιντο.

§ 5 Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ἀσίαν ἀφίκοντο, συνήγαγε στρατιώτας καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ Ἑλληνίδων πόλεων· πᾶσαι γὰρ τότε αἱ πόλεις ἐπείθοντο, ὅ τι Λακεδαιμόνιος ἀνήρ ἐπιτάττοι. καὶ σὺν μὲν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ ὁρῶν Θίβρων πρὸς τὸ ἵππικὸν εἰς τὸ πεδίον οὐ κατέβαινεν, ἡγάπα δέ, εἰ, ὅπου τυγχάνοι ὅν, δύναιτο ταύτην τὴν χώραν ἀδήσωτον διαφυλάττειν.

§ 6 Ἐπεὶ δὲ σωθέντες οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου συνέμειξαν αὐτῷ, ἐκ τούτου ἥδη καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ἀντετάττετο τῷ Τισαφέροντι καὶ πόλεις Πέργαμον μὲν ἐκοῦσαν προσέλαβε καὶ Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν, ὃν Εὔρυσθένης τε καὶ Προκλῆς ἥρχον οἱ ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου ἐκείνῳ δ' αὕτη ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλέως ἐδόθη ἀντὶ τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα συστρατείας· προσεχώρησαν δὲ αὐτῷ καὶ Γοργίων καὶ Γογγύλος, ἀδελφοὶ ὅντες, ἔχοντες δὲ μὲν Γάμβριον καὶ Παλαιγάμβριον, δὲ δὲ Μύριναν καὶ Γρύνειον· δῶρον δὲ καὶ αὕται αἱ πόλεις ἥσαν παρὰ βασιλέως Γογγύλῳ, ὅτι μόνος Ἐρετρίεων μηδίσας ἔψυγεν.

Τινὰς δ' ἀσθενεῖς οὖσας καὶ κατὰ κράτος ὁ Θίβρων ἐλάμψη
βανε. Λάρισάν γε μὴν τὴν Αἰγυπτίαν καλουμένην, ἐπεὶ οὐκ
ἐπείθετο, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει. ἐπεὶ δὲ ἄλλως
οὐκ ἐδύνατο ἑλεῖν, φρεατίαν τεμόμενος ὑπόνομον ὕρυττεν ὡς
ἀφαιρησόμενος τὸ ὑδωρ αὐτῶν. ὡς δ' ἐκ τοῦ τείχους ἐκμέον-
τες πολλάκις ἐνέβαλλον εἰς τὸ ὅρυγμα καὶ ξύλα καὶ λίθους,
ποιησάμενος αὖ χελώνην ξυλίνην ἐπέστησεν ἐπὶ τῇ φρεατίᾳ.
καὶ ταύτην μέντοι ἐκδραμόντες οἱ Λαρισαῖοι νύκτῳ κατέ-
καυσαν. δοκοῦντος δ' αὐτοῦ οὐδὲν ποιεῖν, πέμπουσιν οἱ ἔφο-
ροι ἀπολιπόντα Λάρισαν στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίαν.

Ἐν Ἐφέσῳ δὲ ἥδη ὅντος αὐτοῦ ὡς ἐπὶ Καρίαν πορευο-
μένου, Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἀνὴρ
δοκῶν εἶναι μάλα μηχανητικός· καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος.
ὅ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε καὶ ζημιωθεὶς ἔφυγε· κατη-
γόρουν γὰρ αὐτοῦ οἱ σύμμαχοι, ὡς ἐφείη ἀρπάζειν τῷ στρα-
τεύματι τοὺς φίλους.

8. Ὁ Δερκυλίδας εἰς τὴν Αἰολίδα.

(Γ, 1, 9, 16 - 28. 2, 1-2)

Ο δὲ Δερκυλίδας ἐπεὶ παρέλαβε τὸ στράτευμα, γνοὺς
ὑπόπτους ὅντας ἄλλήλοις τὸν Τισσαφέρνη καὶ τὸν Φαρνάβα-
ζον, κοινολογησάμενος τῷ Τισσαφέρνει ἀπήγαγεν εἰς τὴν
Φαρναβάζου χώραν τὸ στράτευμα, ἐλόμενος θατέρῳ μᾶλλον
ἢ ἄμα ἀμφοτέροις πολεμεῖν. ἦν δὲ καὶ πρόσθεν ὁ Δερκυλίδας
πολέμιος τῷ Φαρναβάζῳ· ἀρμοστὴς γὰρ γενόμενος ἐν Ἀβύδῳ
ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος, διαβληθεὶς ὑπὸ Φαρναβάζου
ἔστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ δοκεῖ κηλίς εἶναι τοῖς σπουδαίοις
Λακεδαιμονίων· ἀταξίας γὰρ ζημίωμά ἔστιν. καὶ διὰ ταῦτα
δὴ πολὺ ἥδιον ἐπὶ τὸν Φαρνάβαζον ἦσει. καὶ εὐθὺς μὲν τοσού-
τῳ διέφερεν εἰς τὸ ἄρχειν τοῦ Θίβρωνος, ὥστε παρήγαγε τὸ

στρατευμα διὰ τῆς φιλίας χώρας μέχρι τῆς Φαρναβάζου Αἰολίδος οὐδὲν βλάψας τοὺς συμμάχους.

§ 16 - 17 Καὶ εὐθύς μὲν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ Λάρισαν καὶ Ἀμαξιτὸν καὶ Κολωνὰς τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις ἔκούσας παρέλαβε πέμπων δὲ καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις ἡξίου ἐλευθεροῦσθαι τε αὐτὰς καὶ εἰς τὰ τείχη δέχεσθαι καὶ συμμάχους γίγνεσθαι. οἱ μὲν οὖν Νεανδρεῖς καὶ Ἰλιεῖς καὶ Κοκυλῖται ἐπείθοντο καὶ γὰρ οἱ φρουροῦντες Ἐλληνες ἐν αὐταῖς, ἐπεὶ ἡ Μανία ἀπέθανεν, οὐ πάντα τι καλῶς περιείποντο. ὁ δὲ ἐν Κεβρῷνι, μάλα ἵσχυρῷ χωρίῳ, τὴν φυλακὴν ἔχων, νομίσας, εἰ διαφυλάξειε Φαρναβάζῳ τὴν πόλιν, τιμῆθηναι ἀν ὑπ’ ἔκεινου, οὐκ ἐδέχετο τὸν Δερκυλίδαν· ὁ δὲ ὁργιζόμενος παρεσκευάζετο προσβάλλειν. ἐπεὶ δὲ θυμῷντο αὐτῷ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ίερὰ τῇ πρώτῃ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν ἐθύετο. ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐκαλλιερεῖτο, πάλιν τῇ τρίτῃ καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἐκαρτέρει θυόμενος, μάλα χαλεπῶς φέρων ἔσπευδε γάρ, πρὸν Φαρνάβαζον βοηθῆσαι, ἐγκρατῆς γενέσθαι πάσης τῆς Αἰολίδος.

§ 18 - 19 Ἀθηνάδας δέ τις Σικυώνιος λοχαγός, νομίσας τὸν μὲν Δερκυλίδαν φλυαρεῖν διατρέψοντα, αὐτὸς δὲ ἵκανὸς εἶναι τὸ ὄντως ἀφελέσθαι τοὺς Κεβρηνίους, προσδραμών σὺν τῇ ἑαυτοῦ τάξει ἐπειρᾶτο τὴν κρήνην συγχῶν. οἱ δὲ ἐνδοθεν ἐπεξελθόντες αὐτὸν τε συνέτρωσαν καὶ δύο ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους παίοντες καὶ βάλλοντες ἀπῆλασαν. ἀχθομένου δὲ τοῦ Δερκυλίδου καὶ νομίζοντος ἀθυμοτέρους κατὰ τὴν προσβολὴν ἔσεσθαι, ἔρχονται ἐκ τοῦ τείχους παρὰ τῶν Ἐλλήνων ἀχρυκες καὶ εἰπον, ὅτι, ἂ μὲν ὁ ἄρχων ποιοή, οὐκ ἀρέσκοι σφίσιν, αὐτοὶ δὲ βούλοιντο σὺν τοῖς Ἐλλησι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι. ἔτι δὲ διαλεγομένων αὐτῶν ταῦτα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ἥκει λέγων, ὅτι, ὅσα λέγοιεν οἱ πρόσθεν, καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν. ὁ οὖν Δερκυλίδας εὐθύς, ὥσπερ ἔτυχε κεκαλλιερηκὼς ταύτη τῇ ἡμέρᾳ, ἀναλαβὼν τὰ σπλα ήγειτο

πρὸς τὰς πύλας· οἱ δὲ ἀναπετάσαντες ἐδέξαντο. καταστήσας δὲ καὶ ἐνταῦθα φρουροὺς εὐθὺς ἦσε ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργυθα.

Ο δὲ Μειδίας προσδοκῶν μὲν τὸν Φαρνάβαζον, ὁκνῶν δὲ § 20-21
ἥδη τοὺς πολίτας, πέμψας πρὸς τὸν Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι
ἔλθοι ἀν εἰς λόγους, εἰ διμήρους λάβοι. δὲ πέμψας αὐτῷ
ἀπὸ πόλεως ἑκάστης τῶν συμμάχων ἔνα ἐκέλευσε λαβεῖν τού-
των, διπόσους τε καὶ διποίους βούλοιτο. δὲ λαβὼν δέκα ἔξ-
ηλθε, καὶ συμμεῖξας τῷ Δερκυλίδᾳ ἡρώτα, ἐπὶ τίσιν ἀν σύμ-
μαχος γένοιτο. δὲ ἀπεκρίνατο ἐφ' ὃτε τοὺς πολίτας ἐλευθέ-
ρους τε καὶ αὐτονόμους ἔδει. καὶ ἄμα ταῦτα λέγων ἦσε πρὸς
τὴν Σκῆψιν· γνοὺς δὲ ὁ Μειδίας, ὅτι οὐκ ἀν δύναιτο κωλύειν
βίᾳ τῶν πολιτῶν, εἴασεν αὐτὸν εἰσιέναι. δὲ Δερκυλίδας θύ-
σας τῇ Ἀθηνᾷ ἐν τῇ τῶν Σκηψίων ἀκροπόλει τοὺς μὲν τοῦ
Μειδίου φρουροὺς ἔξηγαγε, παραδοὺς δὲ τοῖς πολίταις τὴν
πόλιν καὶ παρακελευσάμενος, ὥσπερ Ἑλληνας καὶ ἐλευθέρους
χοί, οὕτω πολιτεύειν, ἔξελθων ἥγειτο ἐπὶ τὴν Γέργυθα. συμ-
προύπεμπον δὲ πολλοὶ αὐτὸν καὶ τῶν Σκηψίων τιμῶντες τε
καὶ ἡδόμενοι τοῖς πεπραγμένοις.

Ο δὲ Μειδίας παρεπόμενος αὐτῷ ἦσίου τὴν τῶν Γεργι- § 22
θίων πόλιν παραδοῦναι αὐτῷ. καὶ ὁ Δερκυλίδας μέντοι ἔλε-
γεν, ὡς τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχήσοι· ἄμα δὲ ταῦτα λέγων
ἦσε πρὸς τὰς πύλας σὺν τῷ Μειδίᾳ, καὶ τὸ στράτευμα ἤκο-
λούθει αὐτῷ εἰρηνικῶς εἰς δύο. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν πύργων καὶ
μάλα ὑψηλῶν ὅντων ὁρῶντες τὸν Μειδίαν σὺν αὐτῷ οὐκ
ἔβαλλον εἰπόντος δὲ τοῦ Δερκυλίδου «Κέλευσον, ὦ Μειδία,
ἄνοιξαι τὰς πύλας, ἵνα ἥγῃ μὲν σύ, ἔγῳ δὲ σὺν σοὶ εἰς τὸ ιε-
ρὸν ἔλθω κάνταῦθα θύσω τῇ Ἀθηνᾷ», ὁ Μειδίας ὠκνεῖ μὲν
ἄνοιγειν τὰς πύλας, φοβούμενος δέ, μὴ παραχρῆμα συλληφθῆ,
ἐκέλευσεν ἀνοιξαι.

Ο δὲ ἐπεὶ εἰσῆλθεν, ἔγων ἀπὸ τὸν Μειδίαν ἐπορεύετο πρὸς § 23-24

τὴν ἀκρόπολιν. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους στρατιώτας ἐκέλευε θέ-
σθαι περὶ τὰ τείχη τὰ ὅπλα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔθυε
τῇ Ἀθηνᾷ. ἐπεὶ δ' ἐτέθυτο, ἀνεῖπε καὶ τοὺς Μειδίου δορυφό-
ρους θέσθαι τὰ ὅπλα ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἑαυτοῦ στρατεύμα-
τος ὡς μισθοφορήσοντας. Μειδίᾳ γάρ οὐδὲν ἔτι δεινὸν εἶναι.
ὅ μέντοι Μειδίας ἀπορῶν, ὃ τι ποιοίη, εἶπεν. «Ἐγὼ μὲν τοί-
νυν ἀπειμι», ἔφη, «ξένια σοι παρασκευάσων». ὁ δὲ «Οὐ μὰ
Δῖ», ἔφη, «ἐπεὶ αἰσχρὸν ἐμὲ τεθυκότα ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ,
ἄλλὰ μὴ ξενίζειν σέ. μένε οὖν παρ' ἡμῖν· ἐν φόρῳ δ' ἀν τὸ δεῖπνον
παρασκευάζηται, ἐγὼ καὶ σὺ τὰ δίκαια πρόδος ἀλλήλους καὶ
διασκεψόμεθα καὶ ποιήσομεν».

§ 25 - 26 Ἐπεὶ δ' ἐκαθέζοντο, ἥρωτα ὁ Δερκυλίδας. «Εἰπέ μοι, ὃ
Μειδία, ὃ πατήρ σε ἀρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε;» «Μάλι-
στα», ἔφη. «Καὶ πόσαι σοι οἰκίαι ἦσαν; πόσοι δὲ χῶροι; πό-
σαι δὲ νομαί;» ἀπογράφοντος δ' αὐτοῦ οἱ παρόντες τῶν Σκη-
ψίων εἶπον. «Ψεύδεταί σε οὗτος, ὃ Δερκυλίδα». «Τούτος δέ γ',»
ἔφη, «μὴ λίαν μικρολογεῖσθε». ἐπειδὴ δὲ ἀπεγέργαστο τὰ
πατρῷα, «Εἰπέ μοι», ἔφη, «Μανία δὲ τίνος ἦν;» οἱ δὲ πάντες
εἶπον, ὃτι Φαρναβάζουν. «Οὐκοῦν καὶ τὰ ἐκείνης», ἔφη, «Φαρ-
ναβάζουν;» «Μάλιστα», ἔφασαν. «Ἡμέτερος ἀν εἴη», ἔφη,
«ἐπεὶ κρατοῦμεν πολέμιος γάρ ήμιν Φαρνάβαζος· ἀλλ' ἡγε-
σθω τις», ἔφη, «ὅπου κεῖται τὰ Μανίας καὶ τὰ Φαρναβάζουν».

§ 27 - 28 Ἡγουμένων δὲ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὴν Μανίας οἰκησιν, ἦν
παρειλήφει ὁ Μειδίας, ἥκοιούθει κάκεῖνος. ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν,
ἐκάλει ὁ Δερκυλίδας τοὺς ταμίας, φράσας δὲ τοῖς ὑπηρέταις
λαβεῖν αὐτοὺς προεῖπεν αὐτοῖς, ὡς, εἰ τι κλέπτοντες ἀλώσοιν-
το τῶν Μανίας, παραχρῆμα ἀποσφαγήσοιντο. οἱ δ' ἐδείκνυ-
σαν. ὁ δ' ἐπεὶ εἶδε πάντα, κατέκλησεν αὐτὰ καὶ κατεσημήνατο
καὶ φύλακας κατέστησεν. ἔξιών δέ, οὓς ηὔρεν ἐπὶ ταῖς θύραις
τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν, εἶπεν αὐτοῖς. «Μισθὸς μὲν ἡμῖν,
ὅ ἄνδρες, εἴργασται τῇ στρατιᾷ ἐγγὺς ἐνιαυτοῦ ὀκτακισχιλίοις

ἀνδράσιν· ἂν δέ τι προσεργασώμεθα, καὶ ταῦτα προσέσται». ταῦτα δ' εἴπε γιγνώσκων, ὅτι ἀκούσαντες πολὺ εὐτακτότεροι καὶ θεραπευτικότεροι ἔσονται. ἐρομένου δὲ τοῦ Μειδίου «Ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὃ Δερκυλίδα;» ἀπεκρίνατο «Ἐνθαπερ καὶ δικαιότατον, ὃ Μειδία, ἐν τῇ πατρῷδι τῇ σαυτοῦ Σκήψει καὶ ἐν τῇ πατρῷᾳ οἰκίᾳ».

Ο μὲν δὴ Δερκυλίδας ταῦτα διαπραξάμενος καὶ λαβὼν ἐν 2 § 1-2 ὁκτὼ ἡμέραις ἐννέα πόλεις ἐβουλεύετο, ὅπως ἂν μὴ ἐν τῇ φιλίᾳ χειμάζων βαρὺς εἴη τοῖς συμμάχοις, ὥσπερ Θίβρων, μηδ' αὖ Φαρνάβαζος καταφρονῶν τῇ ἵππῳ κακουργῇ τὰς Ἑλληνίδας πόλεις. πέμπει οὖν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρωτᾷ, πότερον βούλεται εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν. ὁ μέντοι Φαρνάβαζος νομίσας τὴν Αἰολίδα ἐπιτετειχίσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκήσει Φρυγίᾳ, σπουδὰς εἶλετο. ὡς δὲ ταῦτα ἐγένετο, ἐλθὼν δὲ Δερκυλίδας εἰς τὴν Βιθυνίδα Θράκην ἐκεῖ διεχείμαζεν, οὐδὲ τοῦ Φαρναβάζου πάνυ τι ἀχθομένου πολλάκις γὰρ οἱ Βιθυνοὶ αὐτῷ ἐπολέμουν.

9. Ἡ περαιτέρω δρᾶσις τοῦ Δερκυλίδου εἰς τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν.

(Γ, 2, 6-20)

Ἄμα δὲ τῷ ἥρι ἀποπορευόμενος ὁ Δερκυλίδας ἐκ τῶν § 6-7 Βιθυνῶν ἀφικνεῖται εἰς Λάμψακον. ἐνταῦθα δ' ὅντος αὐτοῦ ἔρχονται ἀπὸ τῶν οἴκων τελῶν Ἀρακός τε καὶ Ναυβάτης καὶ Ἀντισθένης. οὗτοι δ' ἥλθον ἐπισκεψόμενοι τά τε ἄλλα, ὅπως ἔχοι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ Δερκυλίδα ἐροῦντες μένοντι ἄρχειν καὶ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν. καὶ ἐπιστεῖλαι δὲ σφίσιν αὐτοῖς τοὺς ἐφόρους συγκαλέσαντας τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν, ὃς, ὃν μὲν πρόσθεν ἐποίουν, μέμφοντο αὐτοῖς, ὅτι δὲ νῦν οὐδὲν ἥδίκουν, ἐπαινοῦεν· καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰπεῖν, ὅτι, ἂν μὲν ἀδικῶσιν, οὐκ ἐπιτρέψουσιν, ἂν δὲ δίκαια περὶ τοὺς συμμάχους ποιῶσιν, ἐπαινέσονται αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι συγκα-

λέσαντες τοὺς στρατιώτας ταῦτ' ἔλεγον, ὁ τῶν Κυρείων προεστηκὼς ἀπεκρίνατο· «Ἄλλ', ὃ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἡμεῖς μὲν ἐσμεν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πέρυσιν· ἄρχων δὲ ἄλλος μὲν νῦν, ἄλλος δὲ τὸ παρελθόν. τὸ οὖν αἴτιον τοῦ νῦν μὲν μὴ ἔξαμαρτάνειν, τότε δέ, αὐτοὶ ἥδη ίκανοί ἐστε γιγνώσκειν».

§ 8 Συσκηνούντων δὲ τῶν τε οἰκοθεν πρέσβεων καὶ τοῦ Δερκούλιδου ἐπεμνήσθη τις τῶν περὶ τὸν Ἀρακον, ὅτι καταλελοίποιεν πρέσβεις τῶν Χερρονησίτων ἐν Λακεδαιμονι. τούτους δὲ λέγειν ἔφασαν, ὡς νῦν μὲν οὐ δύναιντο τὴν Χερρόνησον ἐργάζεσθαι· φέρεσθαι γὰρ καὶ ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν Θρακῶν. εἰ δ' ἀποτειχισθεῖη ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν, καὶ σφίσιν ἀν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν εἶναι ἐργάζεσθαι καὶ ἄλλοις ὅποσοι βούλοιντο Λακεδαιμονίων, ὥστ' ἔφασαν οὐκ ἀν θαυμάζειν, εἰ καὶ πεμφθείη τις Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῆς πόλεως σὺν δυνάμει ταῦτα πράξων. ὁ οὖν Δερκούλιδας πρὸς μὲν ἐκείνους οὐκ εἶπεν, ἦν ἔχοι γνώμην, ταῦτ' ἀκούσας, ἀλλ' ἐπεμψεν αὐτοὺς ἐπ' Ἐφέσου διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἡδόμενος, ὅτι ἔμελλον ὅψεσθαι τὰς πόλεις ἐν εἰρήνῃ εὐδαιμονικῶς διαγύσσας. οἱ μὲν δὴ ἐπορεύοντο.

§ 9 Οἱ δὲ Δερκούλιδας ἐπειδὴ ἔγνω μενετέον δὲν, πάλιν πέμψας πρὸς τὸν Φαρνάβαζον ἐπήρετο, πότερα βούλοιτο σπονδᾶς ἔχειν καθάπερ διὰ τοῦ χειμῶνος ἢ πόλεμον. ἐλομένου δὲ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τότε σπονδᾶς, οὕτω καταλιπὼν καὶ τὰς περὶ ἐκείνον πόλεις φιλίας ἐν εἰρήνῃ διαβαίνει τὸν Ἑλλήσποντον σὺν τῷ στρατεύματι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ διὰ φιλίας τῆς Θράκης πορευθεὶς καὶ ξενισθεὶς ὑπὸ Σεύθου ἀφικνεῖται εἰς Χερρόνησον.

§ 10 Ἡν καταμαθὼν πόλεις μὲν ἔνδεκα ἔχουσαν, χώραν δὲ παμφορωτάτην καὶ ἀρίστην οὖσαν, κεκακωμένην δέ, ὥσπερ ἐλέγετο, ὑπὸ τῶν Θρακῶν, ἐπεὶ μέτρον ηὗρε τοῦ ἴσθμου ἐπτὰ καὶ τριάκοντα στάδια, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ θυσάμενος ἐτεί-

χιζε, κατὰ μέρη διελών τοῖς στρατιώταις τὸ χωρίον, καὶ ἀθλα αὐτοῖς ὑποσχόμενος δώσειν τοῖς πρότοις ἐκτειχίσασι καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔκαστοι ἄξιοι εἶεν, ἀπετέλεσε τὸ τείχος ἀρξάμενος ἀπὸ ἥρινοῦ χρόνου πρὸ δύπλας. καὶ ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ τείχους ἔνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ λιμένας, πολλὴν δὲ κάγαθὴν σπόριμον, πολλὴν δὲ πεφυτευμένην, παμπληθεῖς δὲ καὶ παγκάλας νομὰς παντοδαποῖς κτήνεσιν. ταῦτα δὲ πράξας διέβαινε πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐπισκοπῶν δὲ τὰς πόλεις ἔώρα τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἔχού- § 11 σας, Χίων δὲ φυγάδας εὗρεν Ἀταρνέα ἔχοντας, χωρίον ἰσχυρόν, καὶ ἐκ τούτου ὁρμωμένους φέροντας καὶ ἄγοντας τὴν Ἰωνίαν καὶ ζῶντας ἐκ τούτου. πυθόμενος δέ, ὅτι πολὺς σῖτος ἔνην αὐτοῖς, περιστραποπεδευσάμενος ἐπολιόρκει· καὶ ἐν ὀκτὼ μησὶ παραστησάμενος αὐτούς, καταστήσας ἐν αὐτῷ Δράκοντα Πελληνέα ἐπιμελητήν, κατασκευάσας ἐν τῷ χωρίῳ ἔκπλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ἵνα εἴη αὐτῷ καταγωγή, ὅπότε ἀφικνοῖτο, ἀπῆλθεν εἰς Ἐφεσον, ἢ ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων τριῶν ἡμερῶν ὄδόν.

Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνῃ διῆγον Τισσα- § 12 φέροντες τε καὶ Δερκυλίδας καὶ οἱ ταύτη Ἑλληνες καὶ βάρ- βαροι. ἐπεὶ δὲ ἀφικνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν Ἰωνίδων πόλεων ἐδίδασκον, ὅτι εἴη ἐπὶ Τισσαφέροντες, εἰ βούλοιτο, ἀφιέναι αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις· εἰ οὖν κακῶς πάσχοι Καρία, ἔνθαπερ ὁ Τισσαφέροντος οἶκος, οὔτως ἂν ἔφασαν τάχιστα νομίζειν αὐτὸν αὐτονόμους σφᾶς ἀφεῖναι· ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι ἔπειμψαν πρὸς Δερκυ- λίδαν καὶ ἐκέλευνον αὐτὸν διαβαίνειν σὺν τῷ στρατεύματι ἐπὶ Καρίαν καὶ Φάρακα τὸν ναύαρχον σὺν ταῖς ναυσὶ παρα- πλεῖν. οἱ μὲν δὴ ταῦτ’ ἐποίουν.

Ἐτύγχανε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Φαρνάβαζος § 13-14 πρὸς Τισσαφέροντην ἀφιγμένος, ἀμά μὲν ὅτι στρατηγὸς τῶν

πάντων ἀπεδέδεικτο Τισσαφέροντος, ἅμα δὲ διαμάρτυρούμενος, ὅτι ἔτοιμος εἴη κοινῇ πολεμεῖν καὶ συμμάχεσθαι καὶ συνεκβάλλειν τοὺς Ἑλληνας ἐκ τῆς βασιλέως. ὁ δὲ ἀκούων «Πρῶτον μὲν τοίνυν», ἔφη, «διάβηθι σὺν ἐμοὶ ἐπὶ Καρίαν, ἔπειτα δὲ καὶ περὶ τούτων βουλευσόμεθα». ἔπειτα δὲ ἐκεῖ ἦσαν, ἔδοξεν αὐτοῖς ἵκανάς φυλακὰς εἰς τὰ ἐρύματα καταστήσαντας διαβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν· ως δὲ ἦκουσεν δι οὐκιλδας, διτι πάλιν πεπερακότες εἰσὶ τὸν Μαιάνδρον, εἰπὼν τῷ Φάρακι, ως ὀκνοίη, μὴ δι Τισσαφέροντος καὶ δι Φαργάβαζος ἐρήμην οὖσαν καταθέοντες φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβιανε καὶ αὐτός.

§ 15 Πορευόμενοι δὲ οὗτοι οὐδέν τι συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι ως προεληλυθότων τῶν πολεμίων εἰς τὴν Ἐφεσίαν, ἔξαιρφνης ὁρῶσιν ἐκ τοῦ ἀντιπέρος σκοποὺς ἐπὶ τῶν μνημάτων· καὶ ἀνταναβιβάσαντες εἰς τὰ παρ' ἑαυτοῖς μνημεῖα καὶ τύρσεις τινὰς καθιορῶσι παρατεταγμένους, ἢ αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδός, Κᾶρας τε λευκάσπιδας καὶ τὸ Περσικόν, δσον ἐτύγχανε παρόν, στράτευμα καὶ τὸ Ἑλληνικόν, δσον εἶχεν ἐκάτερος αὐτῶν, καὶ τὸ ἱππικὸν μάλα πολύ, τὸ μὲν Τισσαφέροντος ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι, τὸ δὲ Φαργαβάζου ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ.

§ 16 - 17 ‘Ως δὲ ταῦτα ἥσθετο δι οὐκιλδας, τοῖς μὲν ταξιάρχοις καὶ τοῖς λοχαγοῖς εἶπε παρατάττεσθαι τὴν ταχίστην εἰς ὀκτώ, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἐκατέρωθεν καθίστασθαι καὶ τοὺς ἱππέας, δσους γε δὴ καὶ οἴους ἐτύγχανεν ἔχων· αὐτὸς δὲ ἐθύετο. δσον μὲν δὴ ἦν ἐκ Πελοποννήσου στράτευμα, ἡσυχίαν είχε καὶ παρεσκευάζετο ως μαχούμενον· δσοι δὲ ἦσαν ἀπὸ Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλείου καὶ ἀπὸ νήσων καὶ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, οἱ μέν τινες καταλιπόντες ἐν τῷ σίτῳ τὰ δόπλα ἀπεδίδρασκον· καὶ γάρ ἦν βαθὺς δι σίτος ἐν τῷ Μαιάνδρου πεδίῳ· δσοι δὲ καὶ ἔμενον, δῆλοι ἦσαν οὐ μενοῦντες.

Τὸν μὲν οὖν Φαρνάβαζον ἔξηγγέλλετο μάχεσθαι κε- § 18
λεύειν. ὁ μέντοι Τισσαφέροντος τό τε Κύρειον στράτευμα κα-
ταλογιζόμενος, ὃς ἐπολέμησεν αὐτοῖς, καὶ τούτῳ πάντας
νομίζων διοιίους εἶναι τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἔβούλετο μάχε-
σθαι, ἀλλὰ πέμψας πρὸς Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι εἰς λόγους
βιούλοιτο αὐτῷ ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Δερκυλίδας λαβὼν τοὺς
χρατίστους τὰ εἴδη τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἵπτεων καὶ πεζῶν
προῆλθε πρὸς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἶπεν· « Ἀλλὰ παρεσκευα-
σάμην μὲν ἔγωγε μάχεσθαι, ὃς δοῦτε· ἐπεὶ μέντοι ἔκεινος
βιούλεται εἰς λόγους ἀφικέσθαι, οὐδ' ἔγω ἀντιλέγω. ἂν μέγ-
τοι ταῦτα δέῃ ποιεῖν, πιστὰ καὶ διμήρους δοτέον καὶ ληπτέον ».

Δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα τὰ μὲν στρατεύματα § 19 - 20
ἀπῆλθε, τὸ μὲν βαρβαρικὸν εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας, τὸ
δ' Ἑλληνικὸν εἰς Λεύκοφρον. καὶ τότε μὲν ταῦτα ἐπράχθη·
τῇ δ' ὑστερούσῃ εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον ἥλθον, καὶ ἔδοξεν
αὐτοῖς πυθέσθαι ἀλλήλων, ἐπὶ τίσιν ἀν τὴν εἰρήνην ποιῆσαιν-
το. ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας εἶπεν, εἰ αὐτονόμους ἔώῃ βασιλεὺς
τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ὁ δὲ Τισσαφέροντος καὶ Φαρνάβαζος
εἶπαν, ὅτι, εἰ ἔξέλθοι τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα ἐκ τῆς χώ-
ρας καὶ οἱ Λακεδαιμονίων ἀρμοσταὶ ἐκ τῶν πόλεων. ταῦτα
δὲ εἰπόντες ἀλλήλοις σπονδὰς ἐποιήσαντο, ἔως ἀπαγγελθείη
τὰ λεχθέντα Δερκυλίδᾳ μὲν εἰς Λακεδαιμονα, Τισσαφέροντι
δὲ ἐπὶ βασιλέα.

10. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Σπονδαὶ μετὰ τοῦ Τισσαφέροντος.

(Γ, 4, 1 - 10)

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἡρώδας τις Συρακόσιος ἐν Φοινίκῃ ὃν § 1
μετὰ ναυκλήρου τινὸς καὶ ἴδων τριήρεις Φοινίσσας τὰς μὲν
καταπλεούσας ἄλλοθεν, τὰς δὲ καὶ αὐτοῦ πεπληρωμένας, τὰς
δὲ καὶ ἔτι κατασκευαζομένας, προσακούσας δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι

τριακοσίας αὐτὰς δέοι γενέσθαι, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναγόμενον πλοῖον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις ὡς βασιλέως καὶ Τισσαφέροντος τὸν στόλον τοῦτον παρασκευαζομένων· δηποι δέ, οὐδὲν ἔφη εἰδέναι.

§ 2 'Ανεπτερωμένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους συναγόντων καὶ βουλευομένων, τί χρὴ ποιεῖν, Λύσανδρος νομίζων καὶ τῷ ναυτικῷ πολὺ περιέσεσθαι τοὺς Ἑλληνας καὶ τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὡς ἑσώθη τὸ μετὰ Κύρου ἀναβάν, πείθει τὸν Ἀγησίλαον ὑποστῆναι, ἢν αὐτῷ δῶσι τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, εἰς δισχιλίους δὲ τῶν νεοδαμώδων, ἔξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, στρατεύεσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. πρὸς δὲ τούτῳ τῷ λογισμῷ καὶ αὐτὸς συνεξελθεῖν αὐτῷ ἐβούλετο, δηποι τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπὲρ ἐκείνου ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐκπεπτωκύας δὲ διὰ τοὺς ἐφόρους, οἵ τὰς πατρίους πολιτείας παρήγγειλαν, πάλιν καταστήσειε μετ' Ἀγησιλάου.

§ 3 - 4 'Επαγγειλαμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου τὴν στρατείαν, διδόθασί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, δσαπερ ἥτησε, καὶ ἔξαμήνου σῖτον. ἐπεὶ δέ, θυσάμενος δσα ἔδει, καὶ τἄλλα καὶ τὰ διαβατήρια, ἔξηλθε, ταῖς μὲν πόλεσι διαπέμψας ἀγγέλους προεῖπεν, δσους τε δέοι ἐκασταχόθεν πέμπεσθαι καὶ δηποι παρεῖναι, αὐτὸς δὲ ἐβούληθη ἐλθὼν θῦσαι ἐν Αὐλίδι, ἔνθαπερ δ' Ἀγαμέμνων, δτ' εἰς Τροίαν ἔπλει, ἐθύετο. ὡς δὲ ἐκεῖ ἐγένετο, πυθόμενοι οἱ βοιώταρχοι, δτι θύοι, πέμψαντες ἵππεας τοῦ τε λοιποῦ εἰπαν μὴ θύειν καί, οἵς ἐνέτυχον ιεροῖς τεθυμένοις, διέρριψαν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. δ' ἐπιμαρτυράμενος τοὺς θεοὺς καὶ ὁργιζόμενος, ἀναβὰς ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπέπλει. ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ Γεραστὸν καὶ συλλέξας ἐκεῖ, δσον ἐδύνατο τοῦ στρατεύματος πλεῖστον, εἰς Ἐφεσον τὸν στόλον ἐποιεῖτο.

§ 5 Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀφίκετο, πρῶτον μὲν Τισσαφέροντος πέμψας ἥρετο αὐτόν, τίνος δεόμενος ἦκοι. δ' εἶπεν αὐτονόμους

καὶ τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις εἶναι, ὥσπερ καὶ τὰς ἐν τῇ παρ' ἡμῖν Ἑλλάδι. πρὸς ταῦτ' εἶπεν δὲ Τισσαφέροντος. «Εἰ τοίνυν θέλεις σπείσασθαι, ἔως ἣν ἐγὼ πρὸς βασιλέα πέμψω, οἷμαι ἣν σε ταῦτα διαπρᾶξάμενον ἀποπλεῖν, εἰ βιούλοιο». «Ἄλλὰ βουλούμην ἄν», εἶφη, «εἰ μὴ οἰούμην γε ὑπὸ σοῦ ἐξαπατᾶσθαι. ἀλλ᾽ ἔξεστιν», εἶφη, «σοὶ τούτων πίστιν λαβεῖν ἢ μὴν ἀδόλως σοῦ πράττοντος ταῦτα μηδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς ἀδικήσειν ἐν ταῖς σπονδαῖς».

Ἐπὶ τούτοις δημιεῖσι Τισσαφέροντος ὅμοσε τοῖς πεμφθεῖσι § 6 πρὸς αὐτὸν Ἡριπίδα καὶ Δεοκυλίδα καὶ Μεγίλλωφ ἢ μὴν πράξειν ἀδόλως τὴν εἰρήνην, ἐκεῖνοι δὲ ἀντώμοσαν ὑπὲρ Ἀγησιλάου Τισσαφέροντος ἢ μὴν ταῦτα πράττοντος αὐτοῦ ἐμπεδώσειν τὰς σπονδάς. δὲ μὲν δὴ Τισσαφέροντος, ἢ ὅμοσεν εὐθὺς ἐψεύσατο· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην ἔχειν στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως, πρὸς ὃ εἶχε πρόσθμεν, μετεπέμπετο. Ἀγησιλαος δέ, καίπερ αἰσθανόμενος ταῦτα, ὅμως ἐνέμενε ταῖς σπονδαῖς.

Ως δὲ ἡσυχίαν τε καὶ σχολὴν ἔχων δὲ Ἀγησιλαος διέ- § 7 τριβεν ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἄτε συντεταραγμένων ἐν ταῖς πόλεις τῶν πολιτειῶν καὶ οὔτε δημοκρατίας ἔτι οὕσης, ὥσπερ ἐπ' Ἀθηναίων, οὔτε δεκαρχίας, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Λυσανδροῦ, ἄτε γιγνώσκοντες πάντες τὸν Λύσανδρον προσέκειντο αὐτῷ ἀξιοῦντες διαπράττεσθαι αὐτὸν παρ' Ἀγησιλάου, ὃν ἐδέοντο· καὶ διὰ ταῦτα ἀεὶ παμπληθῆς ὅχλος θεραπεύων αὐτὸν ἡκολούθει, ὥστε δὲ μὲν Ἀγησιλαος ἴδιωτης ἐφαίνετο, δὲ Λύσανδρος βασιλεύς.

Οτι μὲν οὖν ἔμηνε καὶ τὸν Ἀγησιλαον ταῦτα, ἐδήλωσεν § 8 ὕστερον· οἵ γε μὴν ἄλλοι τριάκοντα ὑπὸ τοῦ φύόντου οὐκ ἐσίγων, ἀλλ' ἔλεγον πρὸς τὸν Ἀγησιλαον, ώς παράνομα ποιοίη Λύσανδρος τῆς βασιλείας ὀγκηρότερον διάγων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἥρξατο προσάγειν τινὰς τῷ Ἀγησιλάῳ δὲ Λύσανδρος, πάντας, οὓς γνοίη αὐτὸν συμπράττοντά τι, ἥττωμένους ἀπέ-

πεμπεν. ώς δ' ἀεὶ τὰ ἐναντία, ὃν ἔβούλετο, ἀπέβαινε τῷ Λυσάνδρῳ, ἕγνω δὴ τὸ γιγνόμενον· καὶ οὕτε ἐπεσθαι ἑαυτῷ εἴᾳ ὅχλον, τοῖς τε συμπρᾶξαι τι δεομένοις σαφῶς ἔλεγεν, ὅτι ἔλαττον ἔξοιεν, εἰ αὐτὸς παρείη.

§ 9 Βαρέως δὲ φέρων τῇ ἀτιμίᾳ προσελθὼν εἶπεν· «Ὥ Αγηστλας, μειοῦν μὲν ἄρα σύ γε τοὺς φίλους ἡπίστω». «Ναὶ μὰ Δίν», ἔφη, «τούς γε βουλομένους ἐμοῦ μεῖζους φαίνεσθαι τοὺς δέ γε αὔξοντας, εἰ μὴ ἐπισταύμην ἀντιτιμᾶν, αἰσχυνούμην ἄν». καὶ ὁ Λύσανδρος εἶπεν· «Ἄλλ' ἵσως καὶ μᾶλλον εἰκότα σὺ ποιεῖς ἦ ἐγώ ἐπραττον· τάδε οὖν μοι ἐκ τοῦ λοιποῦ χάρισται ὅπως ἀν μήτ' αἰσχύνωμαι ἀδυνατῶν παρὰ σοὶ μήτ' ἐμποδῶν σοι ᾥ, ἀπόπεμψόν ποι με· ὅπου γὰρ ἀν ᾥ, πειράσομαι ἐν καιρῷ σοι εἶναι».

§ 10 Εἰπόντος δὲ ταῦτα ἔδοξε καὶ τῷ Αγηστλάῳ οὕτω ποιῆσαι, καὶ πέμπει αὐτὸν ἐφ' Ἐλλησπόντου. ἐκεῖ δὲ ὁ Λύσανδρος αἰσθόμενος Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην ἐλαττούμενόν τι ὑπὸ Φαρναβάζου διαλέγεται αὐτῷ καὶ πείθει ἀποστῆναι ἔχοντα τούς τε παῖδας καὶ τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα καὶ ἵππεας ώς διακοσίους. καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατέλιπεν ἐν Κυζίκῳ, αὐτὸν δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἀναβιβασάμενος ἤκεν ἄγων πρὸς Αγηστλαον. Ἰδὼν δὲ ὁ Αγηστλαος ἥσθη τε τῇ πρᾶξι καὶ εὐθὺς ἀνεπυνθάνετο περὶ τῆς Φαρναβάζου χώρας τε καὶ ἀρχῆς.

11. Παρασπονδία τοῦ Τισσαφέρνους. Ἡ παρὰ τὸν Πακτωλὸν μάχη.

(Γ, 4, 11 - 24)

§ 11 Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ καταβάντι στρατεύματι παρὰ βασιλέως προεῖπεν Ἀγηστλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπίοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἵ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων οἵ παρόντες μάλα ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο, νομίζοντες ἐλάττω τὴν παροῦσαν εἶναι δύναμιν Ἀγη-

σιλάφ τῆς βασιλέως παρασκευῆς· Ἀγησύλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι Τισσαφέροι τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δ' Ἕλλησι συμμάχους ἐποίησεν. ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν, ταῖς δὲ πόλεσιν, εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν, προεῖπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἱωσὶ καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἕλλησποντίοις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν εἰς Ἐφεσον τοὺς συστρατευσομένους.

Ο δὲ Τισσαφέροντος, καὶ ὅτι ἵππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγησύλαος, ἢ δὲ Καρία ἄφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἱγεῖτο αὐτὸν ὀργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ δὲ νομίσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν αὐτὸν ὀρμήσειν, τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε, τὸ δὲ ἵππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον περιῆγε, νομίζων ἴκανὸς εἶναι καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἕλληνας, πολὺν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. ὁ δὲ Ἀγησύλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐθὺς τάναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο, καὶ τάς τ' ἐν τῇ πορείᾳ πόλεις κατεστρέφετο καὶ ἐμβαλὼν ἀποσδοκήτοις παμπληθῆ χρήματα ἐλάμβανεν.

Καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἀσφαλῶς διεπορεύετο. οὐ δὲ τὸν πόρρω δὲ ὄντος Δασκυλείου προϊόντες αὐτοῦ οἱ ἵππεῖς ἥλαυνον ἐπὶ λόφον τινά, ὡς προΐδοιεν, τί τἄμπροσθεν εἴη. κατὰ τύχην δέ τινα καὶ οἱ τοῦ Φαρναβάζου ἵππεῖς, ὄντες παρόμοιοι τοῖς Ἕλλησι τὸν ἀριθμόν, πεμφθέντες ὑπὸ Φαρναβάζου ἥλαυνον καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον τὸν λόφον. ἴδόντες δὲ ἀλλήλους οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχοντας, τὸ μὲν πρῶτον ἔστησαν ἀμφότεροι, οἱ μὲν Ἕλληνες ἵππεῖς ὕσπερ φάλαγξ ἐπὶ τεττάρων παρατεταγμένοι, οἱ δὲ βάρβαροι τοὺς πρώτους οὐ πλέον ἦσαν δώδεκα ποιῆσαντες, τὸ βάθος δὲ ἐπὶ πολλῷ. ἔπειτα μέντοι πρόσθεν ὕρμησαν οἱ βάρβαροι. ὡς δὲ εἰς χεῖρας

ῆλθον, ὅσοι μὲν τῶν Ἑλλήνων ἔπαισάν τινας, πάντες συνέτριψαν τὰ δόρατα, οἱ δὲ Πέρσαι κρανέῖνα παλτὰ ἔχοντες ταχὺ δόδεκα μὲν ἵππεας, δύο δὲ ἵππους ἀπέκτειναν. ἐκ δὲ τούτου ἐτρέφθησαν οἱ Ἑλληνες ἵππεῖς. βοηθήσαντος δὲ Ἀγησιλάου σὺν τοῖς ὁπλίταις, πάλιν ἀπεχώρουν οἱ βάρβαροι καὶ εἰς αὐτῶν ἀποθνήσκει.

§ 15 Γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἵππομαχίας, θυομένῳ τῷ Ἀγησιλάῳ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ προόδῳ ἄλοιβα γίγνεται τὰ ιερά. τούτου μέντοι φανέντος στρέψας ἐπορεύετο ἐπὶ Θάλατταν. γιγνώσκων δέ, δτι, εἰ μὴ ἵππικὸν ἴκανὸν κτήσαιτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι. καὶ τοὺς μὲν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἵπποτροφεῖν κατέλεξε· προειπὼν δέ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὅπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, δτι ἔξεσται αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι, ἐποίησεν οὕτω ταῦτα συντόμως πράττεσθαι, ὥσπερ ἂν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προδότην ζητοί.

§ 16 - 17 Ἐκ δὲ τούτου, ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε μὲν ἀπαντὸν στράτευμα εἰς Ἔφεσον, ἀσκῆσαι δὲ αὐτὸν βουλόμενος ἀθλα προύθηκε ταῖς τε ὁπλιτικαῖς τάξεσιν, ἦτις ἄριστα σωμάτων ἔχοι, καὶ ταῖς ἵππικαῖς, ἦτις κράτιστα ἵππεύοι καὶ πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἀθλα προύθηκεν, ὅσοι κράτιστοι πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα φανεῖεν. ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὅρᾶν τὰ μὲν γυμνάσια πάντα μεστὰ ἀνδρῶν τῶν γυμναζομένων, τὸν δὲ ἵπποδρομὸν τῶν ἵππαζομένων, τοὺς δὲ ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας μελετῶντας. ἀξίαν δὲ καὶ ὅλην τὴν πόλιν, ἐν ᾧ ἦν, θέας ἐποίησεν ἦ τε γάρ ἀγορὰ ἦν μεστὴ παντοδαπῶν καὶ ἵππων καὶ ὅπλων ὧνίων, οἵ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον, ὥστε τὴν πόλιν ὅντως οἰεσθαι πολέμου ἐργαστήριον εἶναι.

Ἐπερρόσθη δ' ἂν τις καὶ ἐκεῖνο ἴδων, Ἀγησίλαον μὲν § 18 - 19 πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ὄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἀπιόντας καὶ ἀνατιθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοιντο, τὰ δὲ πολεμικὰ ἀσκοῖεν, πειθαρχεῖν δὲ μελετῶν, πῶς οὐχ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι; ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ὁρμην τινὰ ἐμβάλλειν πρὸς τὸ μάχεσθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι τοὺς ὑπὸ τῶν ληστῶν ἀλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. ὁρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι, μαλακοὺς δὲ καὶ ἀπόνους διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὀχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν οὐδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον, ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἥδη, ἀφ' οὗ § 20 - 21 πλευσεν δ 'Αγησίλαος, διεληλύθει, ὥστε οἱ μὲν περὶ Λύσανδρον τριάκοντα οἴκαδε ἀπέπλεον, διάδοχοι δ' αὐτοῖς οἱ περὶ Ἡριπίδαν παρῆσαν. τούτων Ξενοκλέα μὲν καὶ ὄλλον ἔταξεν ἐπὶ τοὺς ἵπεας, Σκύθην δὲ ἐπὶ τοὺς νεοδαμώδεις ὄπλίτας, Ἡριπίδαν δ' ἐπὶ τοὺς Κυρείους, Μύγδωνα δὲ ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας, καὶ προεῖπεν αὐτοῖς, ὡς εὐθὺς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως αὐτόθεν οὕτω τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην παρασκευάζοιντο ὡς ἀγωνιούμενοι. διέντοι Τισσαφέρνης ταῦτα μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν πάλιν βουλόμενον ἔξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὅντι ἐμβαλεῖν, καὶ τό τε πεζὸν καθάπερ τὸ πρόσθεν εἰς Καρίαν διεβίβασε καὶ τὸ ἵππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον κατέστησεν. δ' Ἀγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ', ὥσπερ προεῖπεν, εὐθὺς εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλεν.

§ 22 - 23

Καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ εἶχε, τῇ δὲ τετάρτῃ ἥκον οἱ τῶν πολεμίων ἵππεῖς, καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν δὲ ἡγεμὸν διαβάντι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν στρατοπε-

δεύεσθαι, αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους εἰς ἀρπαγὴν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. αἰσθόμενος δὲ Ἀγησίλαος βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἵππεας. οἱ δ' αὖ Πέρσαι ὡς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἥθροισθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπληθέσι τῶν ἵππεων τάξειν. ἔνθα δὴ ὁ Ἀγησίλαος γιγνώσκων, ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις οὕπῳ παρείη τὸ πεζόν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπείη τῶν παρεσκευασμένων, καὶ όρὸν ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δύναιτο. σφαγιασάμενος οὖν τὴν μὲν φάλαγγα εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς παρατεταγμένους ἵππεας, ἐκ δὲ τῶν δόπλων ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἥβης θεῖν διμόσε αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἴπει δρόμῳ ύφηγεισθαι. παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἵππεῦσιν ἐμβάλλειν, ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐπομένου.

§ 24 Τοὺς μὲν δὴ ἵππεας ἐδέξαντο οἱ Πέρσαι· ἐπεὶ δ' ἄμα πάντα τὰ δεινὰ παρῆν, ἐνέκλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δ' ἄλλοι ἔφευγον. οἱ δ' Ἐλληνες ἐπακολουθοῦντες αἰροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ, ὥσπερ εἰκός, εἰς ἀρπαγὴν ἐτράποντο· ὁ δ' Ἀγησίλαος κύκλῳ πάντα καὶ φύλια καὶ πολέμια περιεστρατοπεδεύσατο. καὶ ἄλλα τε πολλὰ χρήματα ἐλήφθη, ἢ ηὗρε πλέον ἦ ἐβδομήκοντα τάλαντα, καὶ αἱ κάμηλοι δὲ τότε ἐλήφθησαν, ἃς Ἀγησίλαος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπήγαγεν.

12. Θανάτωσις τοῦ Τισσαφέρνους. Ἀνάθεσις εἰς τὸν Ἀγησίλαον καὶ τῆς κατὰ θάλασσαν ἀρχῆς.

(Γ, 4, 25-29)

§ 25-26 Ὁτε δ' αὗτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὃν· ὃστε ἥτιῶντο οἱ Πέρσαι προδεδόσθαι ὑπ' αὐτοῦ. γνοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Περσῶν βασιλεὺς Τισσαφέρνην αἰτιονεῖναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀποτέμνει αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. τοῦτο δὲ ποιήσας ὁ Τιθραύ-

στης πέμπει πρός τὸν Ἀγησίλαον πρέσβεις λέγοντας: «Ὥ¹Ω² Ἀγησίλαε, διὰ μὲν αἰτίους τῶν πραγμάτων καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν
ἔχει τὴν δίκην· βασιλεὺς δὲ ἀξιοῦ σὲ μὲν ἀποπλεῖν οἴκαδε, τὰς
δέ³ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτονόμους οὕσας τὸν ἀρχαῖον δασμὸν
αὐτῷ ἀποφέρειν». ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι οὐκ
ἄν ποιήσει ταῦτα ἄνευ τῶν οἴκων τελῶν, «Σὺ δέ ἀλλά, ἔως ἂν
πύθῃ τὰ παρὰ τῆς πόλεως, μεταχώρησον», ἔφη, «εἰς τὴν
Φαρναβάζου, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ τὸν σὸν ἐκθρὸν τετιμώρημαι».
«Ἐως ἂν τοίνυν», ἔφη δὲ Ἀγησίλαος, «ἐκεῖσε πορεύωμαι, δί-
δου δὴ τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια». ἐκείνῳ μὲν δὴ διθραύ-
στης δίδωσι τριάκοντα τάλαντα· δέ δὲ λαβὼν ἦει ἐπὶ τὴν
Φαρναβάζου Φρυγίαν.

Ὀντι δέ⁴ αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπὲρ Κύμης ἔρχεται ἀπὸ § 27-29
τῶν οἴκων τελῶν ἀρχειν καὶ τοῦ ναυτικοῦ, ὅπως γιγνώσκοι,
καὶ καταστήσασθαι ναύαρχον ὅντινα αὐτὸς βούλοιτο. τοῦτο
δέ⁵ ἐποίησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιῷδε λογισμῷ, ὡς, εἰ δὲ αὐτὸς
ἀμφοτέρων ἀρχοι, τό τε πεζὸν πολὺ ἀν ισχυρότερον εἶναι,
καθ’ ἐν οὕσης τῆς ισχύος ἀμφοτέροις, τό τε ναυτικόν, ἐπιφαι-
νομένου τοῦ πεζοῦ, ἔνδα δέοι. ἀκούσας δὲ ταῦτα δὲ⁶ Ἀγησίλα-
ος πρῶτον μὲν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε ταῖς ἐν ταῖς νήσοις καὶ
ταῖς ἐπιθαλαττιδίοις τριήρεις ποιεῖσθαι, ὅπόσας ἐκάστη βού-
λοιτο τῶν πόλεων. καὶ ἐγένοντο καιναί, ἐξ ᾧ αἱ τε πόλεις
ἐπηγγείλαντο καὶ οἱ ἴδιωται ἐποιοῦντο χαρίζεσθαι βουλόμενοι,
ὡς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Πείσανδρον δὲ τὸν τῆς γυναικὸς
ἀδελφὸν ναύαρχον κατέστησε, φιλότιμον μὲν καὶ ἐρωμένον
τὴν ψυχήν, ἀπειρότερον δὲ τοῦ παρασκευάζεσθαι ὡς δεῖ. καὶ
Πείσανδρος μὲν ἀπελθὼν τὰ ναυτικὰ ἐπραττεν· δέ δὲ⁷ Ἀγησί-
λαος, ὥσπερ ὕρμησεν, ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐπορεύετο.

13. Συνασπισμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι πόλεων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων.

(Γ, 5, 1-2)

§ 1-2 Ὁ μέντοι Τιθραύστης, καταμαθεῖν δοκῶν τὸν Ἀγησίλαον καταφρονοῦντα τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ οὐδαμῆδιανοούμενον ἀπιέναι ἐκ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίδας ἔχοντα μεγάλας αἰρήσειν βασιλέα, ἀπορῶν, τί χρῶτο τοῖς πράγμασι, πέμπει Τιμοκράτην τὸν Ρόδιον εἰς Ἑλλάδα, δοὺς χρυσίον εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ κελεύει πειρᾶσθαι πιστὰ τὰ μέγιστα λαμβάνοντα διδόναι τοῖς προεστηκόσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐφ' ὅτε πόλεμον ἔξοισειν πρὸς Λακεδαιμονίους. ἐκεῖνος δ' ἐλθὼν δίδωσιν ἐν Θήβαις μὲν Ἀνδροκλείδᾳ τε καὶ Ἰσμηνίᾳ καὶ Γαλαξιδώρῳ, ἐν Κορίνθῳ δὲ Τιμολάφτῃ καὶ Πολυάνθει, ἐν Ἀργείᾳ δὲ Κύλωνί τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον. οἱ μὲν δὴ δεξάμενοι τὰ χρήματα εἰς τὰς οἰκείας πόλεις διέβαλλον τοὺς Λακεδαιμονίους· ἐπεὶ δὲ ταύτας εἰς μῖσος αὐτῶν προήγαγον, συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις πρὸς ἀλλήλας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

14. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Φρυγίαν. Συνάντησις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Φαρναβάζου.

(Δ, 1, 1-3, 15-39, 41)

‘Ο δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἀφίκετο ἄμα μετοπώρῳ εἰς τὴν τοῦ § 1-3 Φαρναβάζου Φρυγίαν, τὴν μὲν χώραν ἔκαε καὶ ἐπόρθει. πόλεις δὲ τὰς μὲν βίᾳ, τὰς δ' ἐκούσας προσελάμβανε. λέγοντος δὲ τοῦ Σπιθοιδάτου, ὡς, εἰ ἔλθοι πρὸς τὴν Παφλαγονίαν σὺν αὐτῷ, “Οτυν, τὸν τῶν Παφλαγόνων βασιλέα, καὶ εἰς λόγους ἄξοι καὶ σύμμαχον ποιήσοι, προθύμως ἐπορεύετο, πάλαι τούτου ἐπιθυμῶν, τοῦ ἀφιστάναι τι ἔθνος ἀπὸ βασιλέως. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς τὴν Παφλαγονίαν, ἦλθεν” Οτυς καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο· καὶ γὰρ καλούμενος ὑπὸ βασιλέως οὐκ ἀνεβεβήκει. πείσαντος δὲ τοῦ Σπιθοιδάτου κατέλιπε τῷ Ἀγησιλάῳ” Οτυς χιλίους μὲν ἵππεας, δισχιλίους δὲ πελταστάς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐπὶ Δασκυλείου ἀπεπορεύε- § 15-16 το, ἔνθα καὶ τὰ βασίλεια ἦν Φαρναβάζῳ καὶ κῶμαι περὶ αὐτὰ πολλαὶ καὶ μεγάλαι καὶ ἀφθονα ἔχουσαι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ θῆραι αἱ μὲν ἐν περιειργμένοις παραδείσοις, αἱ δὲ καὶ ἐν ἀναπεπταμένοις τόποις, πάγκαλαι. παρέρρει δὲ καὶ ποταμὸς παντοδαπῶν ἰχθύων πλήρης. ἦν δὲ καὶ τὰ πτηνὰ ἀφθονα τοῖς ὅρνιθεῦσαι δυναμένοις. ἐνταῦθα μὲν δὴ διεχείμαζε, καὶ αὐτόθεν καὶ σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιῇ λαμβάνων.

ἴπου μαχόμενος μεθ' ὑμῶν εἰς τὴν θάλατταν κατεδίωκον τοὺς πολεμίους, καὶ διπλοῦν, ὥσπερ Τισσαφέροντος, οὐδὲν πώποτέ μου οὕτε ποιήσαντος οὗτ' εἰπόντος πρὸς ὑμᾶς ἔχοιτ' ἀν κατηγορῆσαι. τοιοῦτος δὲ γενόμενος νῦν οὕτω διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν, ὃς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαυτοῦ χώρᾳ, εἰ μή τι, ὃν ἀν ὑμεῖς λίπητε, συλλέξομαι, ὥσπερ τὰ θηρία. ἂν δέ μοι δι πατὴρ καὶ οἰκήματα καλὰ καὶ πάραδείσους καὶ δένδρων καὶ θηρίων μεστοὺς κατέλιπεν, ἐφ' οὓς ηὑφραινόμην, ταῦτα πάντα δοῶ τὰ μὲν κατακεκομένα, τὰ δὲ κατακεκαυμένα. εἰ οὖν ἐγὼ μὴ γιγνώσκω μήτε τὰ δσια μήτε τὰ δίκαια, ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με, δῆπος ταῦτ' ἔστιν ἀνδρῶν ἐπισταμένων κάριτας ἀποδιδόναι».

§ 34-36 ‘Ο μὲν ταῦτ’ εἶπεν. οἱ δὲ τριάκοντα πάντες μὲν ἐπησχύνθησαν αὐτὸν καὶ ἐσιώπων· ὁ δὲ Ἀγησίλαος χορόνῳ ποτὲ εἶπεν· «Ἄλλ’ οἷμαι μέν σε, ὁ Φαρνάβαζε, εἰδέναι, δτι καὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι ἔνοι ἀλλήλοις γίγνονται ἄνθρωποι οὗτοι δέ, ὅταν αἱ πόλεις πολέμιαι γένωνται, σὺν ταῖς πατρίσιαι καὶ τοῖς ἔξενωμένοις πολεμοῦσι καί, ἀν οὕτω τύχωσιν, ἔστιν ὅτε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν βασιλεῖ τῷ ὑμετέρῳ πολεμοῦντες πάντα ἡναγκάσμεθα τὰ ἐκείνου πολέμια νομίζειν· σοὶ γε μέντοι φίλοι γενέσθαι περὶ παντὸς ἀν ποιησαίμεθα. καὶ εἰ μὲν ἀλλάξασθαί σε ἔδει ἀντὶ δεσπότου βασιλέως ὑμᾶς δεσπότας, οὐκ ἀν ἐγωγέ σοι συνεβούλευον· νῦν δὲ ἔξεστί σοι μεθ' ὑμῶν γενομένῳ μηδένα προσκυνοῦντα μηδὲ δεσπότην ἔχοντα ζῆν καρπούμενον τὰ σαυτοῦ. καίτοι ἐλεύθερον εἶναι ἐγὼ μὲν οἷμαι ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χοημάμάτων. οὐδὲ μέντοι τοῦτό σε κελεύομεν, πένητα μέν, ἐλεύθερον δ' εἶναι, ἀλλ' ἡμῖν συμμάχοις χρώμενον αὔξειν μή τὴν βασιλέως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν, τοὺς νῦν ὅμοδούλους σοι καταστρεφόμενον, ὥστε σοὺς ὑπηκόους εἶναι. καίτοι, εἰ ἄμα ἐλεύθερός τ' εἴης καὶ πλούσιος γένοιο, τίνος ἀν δέοις μή οὐχὶ πάμπαν εὐδαίμων εἶναι;»

«Ούκοῦν», ἔφη δὲ Φαρνάβαζος, «ἀπλῶς ὑμῖν ἀποκρίνω- § 37 μαι, ἀπερ ποιήσω;» «Πρέπει γοῦν σοι». «Ἐγὼ τοίνυν», ἔφη, «ἐὰν βασιλεὺς ἄλλον μὲν στρατηγὸν πέμπῃ, ἐμὲ δὲ ὑπῆκοον ἔκεινου τάττῃ, βουλήσομαι ὑμῖν καὶ φίλος καὶ σύμμαχος εἶναι· ἐὰν μέντοι μοι τὴν ἀρχὴν προστάττῃ, (τοιοῦτόν τι, ὡς ἔστι, φιλοτιμία ἐστίν), εὗ χρὴ εἰδέναι, δτι πολεμήσω ὑμῖν, ὡς ἂν δύνωμαι ἄριστα».

Ἄκούσας ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐλάβετο τῆς χειρὸς αὐτοῦ § 38 καὶ εἰπεν· «Εἴθι, ὃ λῦστε, τοιοῦτος ὁν φίλος ἡμῖν γένοιο. ἐν δ' οὐν ἐπίστω, δτι νῦν τε ἄπειμι, ὡς ἂν δύνωμαι τάχιστα, ἐκ τῆς σῆς χώρας, τοῦ τε λοιποῦ, κἄν πόλεμος ἥη, ἔως ἂν ἐπ' ἄλλον ἔχωμεν στρατεύεσθαι, σοῦ τε καὶ τῶν σῶν ἀφεξό- μεθα».

Τούτων δὲ λεχθέντων διέλυσε τὴν σύνοδον. καὶ δὲ μὲν § 39-40 Φαρνάβαζος ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπήιει, δὲ ἐκ τῆς Παρα- πίτας υἱὸς αὐτοῦ, καλὸς ὁν, ὑπολειφθεὶς καὶ προσδραμὼν «Ξένον σε», ἔφη, «ὦ Ἀγησίλαε, ποιοῦμαι». «Ἐγὼ δέ γε δέχομαι». «Μέμνησο τοίνυν», ἔφη, καὶ εὐθὺς τὸ παλτόν, (εἶχε δὲ καλόν), ἔδωκε τῷ Ἀγησίλᾳ. δὲ δεξάμενος, φάλαρα ἔχοντος περὶ τῷ ἵππῳ Ἰδαίου τοῦ γραφέως πάγκαλα περιελῶν ἀντέδω- κεν αὐτῷ. τότε μὲν οὖν ὁ παῖς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον με- τεδίωκε τὸν πατέρα.

Καὶ τότε δή, ὥσπερ εἶπε πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, εὐθὺς § 41 ἀπεπορεύετο ἐκ τῆς χώρας· σχεδὸν δὲ καὶ ἕαρ ἥδη ὑπέφαινεν. ἀφικόμενος δὲ εἰς Θήβης πεδίον κατεστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ τῆς Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν, καὶ ἐκεῖ, πρὸς ᾧ εἶχε, συνέλεγε πανταχόθεν παμπληθὲς στρατευμα. παρεσκευάζετο γὰρ πορευσόμενος, ὡς δύναιτο, ἀνωτάτῳ, νομίζων, ὅπόσα ὅπισθεν ποιήσαιτο ἔθνη, πάντα ἀποστήσειν βασιλέως.

15. Ἀνάκλησις τοῦ Ἀγησιλάου ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας.

(Δ, 2, 1 - 8)

§ 1 - 2 Ἀγησίλαος μὲν δὴ ἐν τούτοις ἦν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ σαφῶς ἥσθιοντο τά τε χρήματα ἐληλυθότα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς μεγίστας πόλεις συνεστηκούσις ἐπὶ πολέμῳ πρὸς ἑαυτούς, ἐν κινδύνῳ τε τὴν πόλιν ἐνόμισαν καὶ στρατεύειν ἀναγκαῖον ἡγήσαντο εἶναι. καὶ αὐτὸι μὲν ταῦτα παρεσκευάζοντο, εὔθυνς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον πέμπουσιν Ἐπικυδίαν. δ' δὲ ἐπεὶ ἀφίκετο, τά τε ἄλλα διηγεῖτο, ὡς ἔχοι, καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῇ πατρὶδι.

§ 3 - 4 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἦνεγκεν ἐνθυμούμενος, καὶ οἴων τιμῶν καὶ οἴων ἐλπίδων ἀποστεροῖτο, δόμως δὲ συγκαλέσας τοὺς συμμάχους ἐδήλωσε τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελλόμενα, καὶ εἶπεν, ὅτι ἀναγκαῖον εἴη βοηθεῖν τῇ πατρὶδι «ἐὰν μέντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε», ἔφη, «ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι πράξιν, ὃν ὑμεῖς δεῖσθε». ἀκούσαντες δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δὲ ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαιμονίῳ εἰ δὲ καλῶς τάκε γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἤκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες.

§ 5 - 6 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ κατέλιπεν Εὔξενον ἀρμοστὴν καὶ φρουροὺς παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαττον τετρακισχιλίων, ἵνα δύναιτο διασφέειν τὰς πόλεις: αὐτὸς δὲ ὁρῶν, ὅτι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπειδύμουν μᾶλλον ἢ ἐφ' Ἑλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἀθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν, ἥτις ἄριστον στρατευμα πέμπτοι, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων συστρατεύοιτο καὶ ὅπλιτῶν καὶ τοξιτῶν καὶ πελταστῶν προείπε δὲ καὶ τοῖς ἵππαρχοις,

ὅστις εὐιπποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὡς καὶ τούτοις νικητήριον δώσων. τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσειν, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐν Χερονήσῳ, ὅπως εὖ εἰδείησαν, ὅτι τοὺς στρατευμένους δεῖ εὐχρινεῖν.

⁷ Ήν δὲ τὰ ἄθλα τὰ μὲν πλεῖστα ὅπλα ἐκπεπονημένα εἰς § 7 κόσμον καὶ ὁπλιτικὰ καὶ ἵππικά· ἥσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυσοῖ· τὰ δὲ πάντα ἄθλα οὐκ ἔλαττον ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων. τοσούτων μέντοι ἀναλογίας, παμπόλλων χρημάτων ὅπλα εἰς τὴν στρατιὰν κατεσκευάσθη.

Ἐπεὶ δὲ διέβη τὸν Ἑλλήσποντον, κριταὶ κατέστησαν § 8 Λακεδαιμονίων μὲν Μένασκος καὶ Ἡριπίδας καὶ Ὅρσιππος, τῶν δὲ συμμάχων εἰς ἀπὸ πόλεως. καὶ Ἀγησίλαος μὲν ἐπεὶ τὴν κρίσιν ἐποίησεν, ἔχων τὸ στρατευμα ἐπορεύετο τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἦνπερ βασιλεύς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευεν.

ΟΙ ΝΕΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ο ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΣ "Η ΒΟΙΩΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

16. 'Η ἐν Νεμέᾳ μάχη (384 π. Χ.).

(Δ, 2, 9-15, 18-23)

¹² Ἐν δὲ τούτῳ οἱ μὲν ἔφοροι φρουρὰν ἔφηναν· ἥ δὲ πόλις, § 9-12 ἐπεὶ Ἀγησίπολις παῖς ἔτι ἦν, Ἄριστόδημον, τοῦ γένους ὅντα καὶ πρόδικον τοῦ παιδός, ἡγεῖσθαι τῇ στρατιᾷ ἐκέλευσον. ἐπεὶ δ' ἔξῆσαν μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι, συνειλεγμένοι δ' ἥσαν οἱ ἐναντίοι, συνελθόντες ἐβούλευοντο, πῶς ἀν τὴν μάχην συμφορώτατα σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιντο. Τιμόλαος μὲν Κορίνθιος ἔλεξεν· «'Αλλ' ἐμοὶ δοκεῖ», ἔφη, «ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, τοιοῦτον εἶναι τὸ τῶν Λακεδαιμονίων πρᾶγμα, οἴόνπερ τὸ τῶν

ποταμῶν. οἵ τε γὰρ ποταμοὶ πρόδος μὲν ταῖς πηγαῖς οὐ μεγάλοι εἰσὶν ἀλλ' εὐδιάβατοι, δσφ δ' ἄν πορρωτέρω γένωνται, ἐπειβάλλοντες ἔτεροι ποταμοὶ τοσούτῳ ἵσχυρότερον αὐτῶν τὸ ὁρεῦμα ποιοῦσι, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὡσαύτως, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσὶ, προϊόντες δὲ καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις πλείονές τε καὶ δυσμαχώτεροι γίγνονται. δρῶ δ' ἔγωγε», ἔφη, «καὶ ὅποσι σφῆκας ἐξαιρεῖν βούλονται, ἐὰν μὲν ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν, ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους· ἐὰν δ' ἔτι ἔνδον ὅντων τὸ πῦρ προσφέρωσι, πάσχοντας μὲν οὐδέν, χειρουμένους δὲ τοὺς σφῆκας. ταῦτ' οὖν ἐνθυμούμενος ἥγονται κράτιστον εἶναι μάλιστα μὲν ἐν αὐτῇ, εἰ δὲ μή, δτι ἐγγύτατα τῆς Λακεδαιμονίους τὴν μάχην ποιεῖσθαι». δόξαντος δ' εὗ λέγειν αὐτοῦ ἐψηφίσαντο ταῦτα.

§ 13-15 'Ἐν ᾧ δὲ περὶ ἥγεμονίας τε διεπράττοντο καὶ διωμολογοῦντο, εἰς ὅπόσους δέοι τάττεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως μὴ λίαν βαθείας τὰς φάλαγγας ποιούμεναι αἱ πόλεις κύκλωσιν τοῖς πολεμίοις παρέχοιεν, ἐν τούτῳ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ δὴ Τεγεάτας παρειληφότες καὶ Μαντινέας ἐξῆσαν τὴν ἀμφίαλον, καὶ πορευόμενοι, σχεδόν τι ἄμα οἱ μὲν περὶ τοὺς Κορινθίους ἐν τῇ Νεμέᾳ ἤσαν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐν τῷ Σικυῶνι. ἐμβαλόντων δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν Ἐπιεικίαν, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ὑπερδεξίων βάλλοντες αὐτοὺς καὶ τοξεύοντες μάλα κακῶς ἐποίουν οἱ γυμνῆτες τῶν ἀντιπάλων· ὃς δὲ κατέβησαν ἐπὶ θάλατταν, ταύτῃ προῆσαν διὰ τοῦ πεδίου, τέμνοντες καὶ κάοντες τὴν χώραν· καὶ οἱ ἔτεροι μέντοι ἐπελθόντες κατεστρατοπεδεύσαντο, ἐμπροσθεν ποιησάμενοι τὴν καράδραν· ἐπεὶ δὲ προϊόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκέτι δέκα στάδια ἀπεῖχον τῶν πολεμίων, κάκεῖνοι αὐτοῦ στρατοπεδεύσάμενοι ἥσυχίαν εἶχον.

§ 18 Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἔως μὲν τὸ εὐώνυμον εἶχον, οὐδέν τι κατήπειγον τὴν μάχην συνάπτειν· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ

Λακεδαιμονίους ἐγένοτο, αὐτοὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἔσχον καὶ κατ^ρ
 Ἀχαιοὺς ἀντετάχθησαν, εὐθὺς τά τε οἱρὰ καλὰ ἔφασαν εἶναι
 καὶ παρήγγειλαν παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης. καὶ
 πρῶτον μέν, ἀμελῆσαντες τοῦ εἰς ἑκατίδεκα, βαθεῖαν παντε-
 λῶς ἐποιήσαντο τὴν φάλαγγα, ἕτι δὲ καὶ ἦγον ἐπὶ τὰ δεξιά,
 ὅπως ὑπερέχοιεν τῷ κέρατι τῶν πολεμίων· οἵ δ' Ἀθηναῖοι,
 ἵνα μὴ διασπασθείσαν, ἐπηκολούθουν, καίπερ γιγνώσκοντες,
 δτὶ κίνδυνος εἴη κυκλωθῆναι.

Τέως μὲν οὖν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἥσθάνοντο προσιόν- § 19
 τῶν τῶν πολεμίων· καὶ γὰρ ἦν λάσιον τὸ χωρίον· ἐπεὶ δ' ἐπαιά-
 νισαν, τότε δὴ ἐγνωσαν, καὶ εὐθὺς ἀντιπαρήγγειλαν ἄπαντας
 διασκευάζεσθαι ὡς εἰς μάχην. ἐπεὶ δὲ συνετάχθησαν, ὡς ἐκά-
 στους οἱ ἔνεναγοι ἔταξαν, παρηγγύησαν μὲν ἀκολουθεῖν τῷ
 ἥγουμένῳ, ἦγον δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τὰ δεξιά, καὶ
 οὗτοι πολὺ ὑπερέτεινον τὸ κέρας, ὥστε τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν
 ἔξι φυλαὶ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αἱ δὲ τέτταρες
 κατὰ Τεγεάτας.

Οὐκέτι δὲ στάδιον ἀπεχό των, σφαγιασάμενοι οἱ Λακε- § 20-22
 δαιμόνιοι τῇ Ἀγροτέρᾳ, ὥσπερ νομίζεται, τὴν χίμαιαν, ἥγουν-
 το ἐπὶ τοὺς ἐναντίους, τὸ ὑπερέχον ἐπικάμψαντες εἰς κύκλω-
 σιν. ἐπεὶ δὲ συνέμειξαν, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι πάντες οἱ τῶν
 Λακεδαιμονίων ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, Πελληνεῖς
 δὲ κατὰ Θεσπιέας γενόμενοι ἐμάχοντό τε καὶ ἐν χώρᾳ ἐπιπτον
 ἐκατέρων. αὐτοὶ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσον τε κατέσχον τῶν
 Ἀθηναίων, ἐκράτησαν, καὶ κυκλωσάμενοι τῷ ὑπερέχοντι πολ-
 λοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν, καὶ ἄτε δὴ ἀπαθεῖς ὅντες, συντε-
 γμένοι ἐπορεύοντο· καὶ τὰς μὲν τέτταρας φυλὰς τῶν Ἀθη-
 ναίων, ποὶν ἐκ τῆς διώξεως ἐπαναχωρῆσαι, παρῆλθον, ὥστε
 οὐκ ἀπέθανον αὐτῶν πλὴν εἴ τις ἐν τῇ συμβολῇ ὑπὸ Τεγεα-
 τῶν τοῖς δ' Ἀργείοις ἐπιτυγχάνουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀνα-
 γροῦσι, καὶ μέλλοντος τοῦ πρώτου πολεμάρχου ἐκ τοῦ ἐνα-

τίου συμβάλλειν αὐτοῖς, λέγεται ἄρα τις ἀναβοῆσαι ἀφεῖναι τοὺς πρώτους. ὡς δὲ τοῦτ' ἐγένετο, παραθέοντας δὴ παίοντες εἰς τὰ γυμνὰ πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν. ἐπελάβοντο δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρούντων. ἔτι δ' ἐπέτυχον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶν Θηβαίων τισίν ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς διώξεως καὶ ἀπέκτειναν συγνούς αὐτῶν.

§ 23 Τούτων δὲ γενομένων, οἱ ἡττώμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἔφευγον πρὸς τὰ τείχη· ἔπειτα δ' εἰρξάντων Κορινθίων πάλιν κατεσκήνησαν εἰς τὸ ἀρχαῖον στρατόπεδον. Λακεδαιμόνιοι δ' αὖτις ἐπαναχωρήσαντες, ἔνθα τὸ πρῶτον τοῖς πολεμίοις συνέμειξαν, ἐστήσαντο τρόπαιον. καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ μάχη οὗτως ἐγένετο.

17. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Βοιωτίαν. Ἡ ἐν Κορωνείᾳ μάχη (394 π. Χ.).

(Δ, 3, 1 - 23)

§ 1 - 2 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος σπεύδων μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐβοήθει ὅντι δ' αὐτῷ ἐν Ἀμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλίδας, ὅτι νικῆσεν τε αὖτις Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς· ἐδήλου δέ, ὅτι καὶ τῶν συμμάχων οὐκ ὀλίγοι πεπτωκότες εἴεν. ἐρομένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου «Ἄρ, ἄν, ὢ Δερκυλίδα, ἐν καιρῷ γένοιτο, εἰ αἱ συμπέμπουσαι πόλεις ἡμῖν τοὺς στρατιώτας τὴν νίκην ὡς τάχιστα πύθοιντο;» ἀπεκρίνατο δὴ ὁ Δερκυλίδας· «Ἐύθυμοτέρους γοῦν εἰκὸς ταῦτ' ἀκούσαντας εἶναι». «Οὐκοῦν σύ, ἐπεὶ παρεγένουν, κάλλιστ' ἄν ἀπαγγεῖλαις;» δὲ ἄσμενος ἀκούσας, (καὶ γὰρ ἀεὶ φιλαπόδημος ἦν), εἶπεν· «Εἰ σὺ τάττεις». «Ἀλλὰ τάττω», ἔφη, «καὶ προσαπαγγέλλειν κελεύω, ὅτι, ἐὰν καὶ τάδε εὕ γένηται, πάλιν προσερμέθα, ὥσπερ καὶ ἔφαμεν».

§ 3 Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ἐφ' Ἐλλησπόντου πρῶτον ἐπορεύετο· ὁ δὲ Ἀγησίλαος διαλλάξας Μακεδονίαν εἰς Θετταλίαν

ἀφίκετο. Λαρισαῖοι μὲν οὖν καὶ Κραννώνιοι καὶ Σκοτουσ-
σαῖοι καὶ Φαρσάλιοι, σύμμαχοι δοντες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες
δὲ Θετταλοί, πλὴν δοσοι αὐτῶν φυγάδες τότε ἐτύγχανον, ἐκα-
κούργουν αὐτὸν ἐπακολουθοῦντες.

Ο δὲ τέως μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στράτευμα, τοὺς ἡμί- § 4-5
σεις μὲν ἔμπροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δ' ἐπ' οὐρῷ ἔχων τῶν ἵπ-
πεων. ἐπεὶ δ' ἐκώλυσον τῆς πορείας οἱ Θετταλοὶ ἐπελαύνον-
τες τοῖς ὅπισθεν, παραπέμπει ἐπ' οὐρᾷ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ στό-
ματος ἵππικὸν πλὴν τῶν περὶ αὐτόν. ὃς δὲ παρετάξαντο ἀλ-
λήλοις, οἱ μὲν Θετταλοὶ νομίσαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς
τοὺς ὁπλίτας ἵππομαχεῖν, στρέψαντες βάδην ἀπεχώρουν, οἱ δὲ
μάλα σωφρόνως ἐπηκολούθουν.

Γνοὺς δὲ δὲ Ἀγησίλαος ἀ ἑκάτεοροι ἡμάρτανον, πέμπει § 6-8
τοὺς περὶ αὐτὸν μάλα εὐρώστους ἵππέας καὶ κελεύει τοῖς τε
ἄλλοις παραγγέλλειν καὶ αὐτὸν διώκειν ώς τάχιστα καὶ μη-
κέτι δοῦναι αὐτοῖς ἀναστροφήν. οἱ δὲ Θετταλοὶ ώς εἰδον
παρὰ δόξαν ἐλαύνοντας, οἱ μὲν αὐτῶν οὐδὲ ἀνέστρεψαν, οἱ
δὲ πειρώμενοι τοῦτο ποιεῖν πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους
ἡλίσκοντο. Πολύχαρμος μέντοι δὲ Φαρσάλιος ἵππαρχῶν ἀνέ-
στρεψέ τε καὶ μαχόμενος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀποθνήσκει.
ώς δὲ τοῦτο ἐγένετο, φυγὴ τῶν Θετταλῶν ἐξαισίᾳ γίγνεται·
ῶστε οἱ μὲν ἀπέθνησκον αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ ἡλίσκοντο. ἔστη-
σαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν, πρὶν ἐν τῷ ὅρει τῷ Ναρθακίῳ ἐγένοντο.

Καὶ τότε μὲν δὴ Ἀγησίλαος τρόπαιόν τ' ἐστήσατο με. § 9
ταξὶν Πραντὸς καὶ Ναρθακίου, καὶ αὐτοῦ ἔμεινε μάλα ἥδο-
μενος τῷ ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἵππικῇ
ἐνενικήκει σὺν τῷ ἵππῳ, δὲ αὐτὸς συνέλεξε. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ
ὑπερβαλὼν τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὅρη τὴν λοιπὴν πᾶσαν διὰ
φιλίας ἐπορεύετο μέχρι πρὸς τὰ Βοιωτῶν ὅρια.

Οντος δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἔμβολῷ δὲ ἥλιος μηνοειδῆς ἔδοξε § 10-14
φανῆναι, καὶ ἥγγέλθη, ὅτι ἡτημένοι εἶεν Λακεδαιμόνιοι τῇ

ναυμαχίᾳ καὶ ὁ ναύαρχος Πείσανδρος τεθναίη. ὁ οὖν Ἀγησίλαος πυθόμενος ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον χαλεπῶς ἤνεγκεν. ἔπει μέντοι ἐνεθυμήθη, διὰ τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον εἴη αὐτῷ οἶον ἀγαθῶν μὲν γιγνομένων ἡδέως μετέχειν, εἰ δέ τι χαλεπὸν δρᾶται, οὐκ ἀνάγκην εἶναι κοινωνεῖν αὐτοῖς, ἐκ τούτου μεταβαλὼν ἔλεγεν, ὡς ἀγγέλλοιτο δὲ μὲν Πείσανδρος τετελευτῆς, νικώη δὲ τῇ ναυμαχίᾳ. ἅμα δὲ ταῦτα λέγων καὶ ἔβουσθεντει διάστασιν πολλοῖς διέπεμπε τῶν τεθυμένων· ὅστε ἀκροβολισμοῦ ὅντος πρὸς τοὺς πολεμίους ἐκράτησαν οἱ τοῦ Ἀγησιλάου τῷ λόγῳ διάστασιν πολεμίους.

§ 15 Ἡσαν δὲ οἱ μὲν ἀντιτεταγμένοι τῷ Ἀγησιλάῳ Βοιωτοί, Ἀθηναῖοι, Ἀργεῖοι, Κορίνθιοι, Αἰνιᾶνες, Εὐβοεῖς, Λοκροὶ ἀμφότεροι· σὺν Ἀγησιλάῳ δὲ Λακεδαιμονίων μὲν μόρας ἦ ἐκ Κορίνθου διαβᾶσα, ἥμισυ δὲ μόρας τῆς ἔξι Ορχομενοῦ, ἔτι δὲ οἱ ἐκ Λακεδαιμονίους νεοδαμώδεις συστρατευσάμενοι αὐτῷ, πρὸς δὲ τούτοις τὸ ξενικόν, οὐδὲ Ηριππίδας ἔξενάγει, ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων Ἑλληνίδων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, διὰς διὰς παρέλαβεν. αὐτόθεν δὲ προσεγένεντο διπλῖται Ορχομενίοι καὶ Φωκεῖς, πελτασταί γε μὴν πολὺ πλείονες οἱ μετ' Ἀγησιλάου. ἵππεις δὲ αὖ παραπλήσιοι ἀμφοτέροις τὸ πλῆθος, οἱ μὲν δὴ δύναμις αὕτη ἀμφοτέροις.

§ 16-17 Διηγήσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καὶ γάρ που ἐγένετο, οἷα οὐκ ἄλλῃ τῶν γένεσιν ἐφ' ἡμῶν· συνῆσαν μὲν γὰρ εἰς τὸ κατὰ Κορωνίειν πεδίον οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ, οἱ δὲ σὺν Θηβαίοις ἀπὸ τοῦ Ἐλικῶνος. εἶχε δὲ Ἀγησίλαος μὲν δεξιὸν τοῦ μετ' αὐτοῦ, Ορχομενίοι δὲ αὐτῷ ἔσχατοι ἦσαν τοῦ εὐώνυμου. οἱ δὲ αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι δὲ αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον. συνιόντων δὲ τέως μὲν σιγὴ πολλὴ ἀπ' ἀμφοτέρων ἦν. ἥνικα δὲ ἀπειχον ἀλλήλων ὅσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ διόπει-

ἔφεροντο. ὡς δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ ὅντων ἀντεπεξέδραμον ἀπὸ τῆς Ἀγησιλάου φάλαγγος οὗτοι, ὃν Ἡριππίδας ἔξενάγει καὶ σὺν αὐτοῖς Ἰωνες καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἐλλησπόντιοι, καὶ πάντες οὗτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι ἔτρεψαν τὸ καθ' αὐτούς. Ἀργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ Ἀγησίλαον, ἀλλ' ἔφυγον ἐπὶ τὸν Ἐλικῶνα.

Κάνταῦθα οἱ μέν τινες τῶν ἔνων ἐστεφάνουν ἥδη τὸν § 18-19 Ἀγησίλαον, ἀγγέλει δέ τις αὐτῷ, ὅτι οἱ Θηβαῖοι τοὺς Ὁρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴησαν. καὶ ὁ μὲν εὐθὺς ἔξελιξας τὴν φάλαγγα ἤγει ἐπ' αὐτούς· οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς Ἐλικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, συσπειραθέντες ἐχώρουν ἔρωμένως. ἐνταῦθα Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφισβήτητος· οὐ μέντοι εἴλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα. ἔξὸν γὰρ αὐτῷ παρέντι τοὺς διαπίπτοντας ἀκολουθοῦντι χειροῦσθαι τοὺς ὅπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέρραξε τοῖς Θηβαίοις. καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐθούσησαν, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθησκον. τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς Ἐλικῶνα, πολλοὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἀπέθανον.

Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν νίκη Ἀγησιλάου ἐγεγένητο, τετρωμένος § 20 δ' αὐτὸς προσενήνεκτο πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἵπτεων λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι τῶν πολεμίων ὡς ὅγδοήκοντα σὺν ὅπλοις ὑπὸ τῷ νεῷ εἰσι, καὶ ἡρότων, τί χρὴ ποιεῖν. ὁ δέ, καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων, δύως οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου, ἀλλ' ἔτιν τε ἀπιέναι, ἢ βιούλοιντο, ἐκέλευε καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴσα. τότε μὲν οὖν, (καὶ γὰρ ἦν ἥδη ὁψέ), δείπνοποιησάμενοι ἐκοιμήθησαν.

Πρὸ δὲ Γῦλιν τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευε τὸ § 21 στράτευμα καὶ τρόπαιον ἵστασθαι καὶ στεφανοῦσθαι πάντας

τῷ θεῷ καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν. οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπειμψαν κῆρυκας ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι. καὶ οὕτω δὴ οἵ τε σπονδαὶ γίγνονται καὶ Ἀγησίλαος μὲν εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενος δεκάτην τῶν ἐκ τῆς λείας τῷ θεῷ ἀπέθυσεν οὐκ ἐλάττῳ ἑκατὸν ταλάντων. Γῦλις δὲ ὁ πολέμαρχος ἔχων τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν εἰς Φωκέας, ἐκεῖθεν δ' εἰς τὴν Λοκρίδα ἐμβάλλει.

§ 22-23 Καὶ τὴν μὲν ἄλλην ἡμέραν οἱ στρατιῶται καὶ σκεύη ἐκ τῶν κωμῶν καὶ σίτον ἥρπαζον· ἐπεὶ δὲ πρὸς ἐσπέραν ἦν, τελευταίων ἀποχωρούντων τῶν Λακεδαιμονίων ἐπηκολούθουν αὐτοῖς οἱ Λοκροὶ βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες. ὡς δ' αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑποστρέψαντες καὶ διώξαντες κατέβαλόν τινας, ἐκ τούτου ὅπισθεν μὲν οὐκέτι ἐπηκολούθουν, ἐκ δὲ τῶν ὑπερδεξίων ἔβαλλον. οἱ δὲ ἐπεχείρησαν μὲν καὶ πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν· ἐπεὶ δὲ σκότος τε ἐγίγνετο καὶ ἀποχωροῦντες οἱ μὲν διὰ τὴν δυσχωρίαν ἔπιπτον, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ προορᾶν τὰ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν, ἐνταῦθα ἀποθνήσκουσι Γῦλίς τε ὁ πολέμαρχος καὶ τῶν παραστατῶν Πελλῆς, καὶ οἱ πάντες ὡς ὀκτωκαίδεκα τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ μὲν καταλευσθέντες, οἱ δὲ καὶ τραυματισθέντες. εἰ δὲ μὴ ἐβοήθησαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου δειπνοῦντες, ἐκινδύνευσαν ἀν ἄπαντες ἀπολέσθαι.

Μετὰ τοῦτό γε μὴν ἀφείθη μὲν κατὰ πόλεις τὸ ἄλλο στράτευμα, ἀπέπλευσε δὲ καὶ ὁ Ἀγησίλαος ἐπ' οἴκου.

18. Σφαγὴ τῶν ἐν Κορίνθῳ εἰρηνοφίλων. Κατάληψις τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων (393 π.Χ.).

(Δ, 4, 1 - 14)

§ 1 'Ἐκ δὲ τούτου ἐπολέμουν Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐκ Κορίνθου ὁρμώμενοι, Λα-

κεδαιμόνιοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι ἐκ Σικυῶνος. ὅρῶντες δ' οἱ Κορίνθιοι ἑαυτῶν μὲν καὶ τὴν χώραν δησυμένην καὶ ἀποθνήσκοντας διὰ τὸ ἀεὶ τὸν πολεμίων ἐγγὺς εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους συμμάχους καὶ αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ ὄντας καὶ τὰς χώρας αὐτῶν ἐνεργοὺς οὕσας, οἱ πλεῖστοι καὶ βέλτιστοι αὐτῶν εἰρήνης ἐπεθύμησαν καὶ συνιστάμενοι ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους.

Γνόντες δ' οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ § 2-3
Κορινθίων οἵ τε τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετεσχηκότες καὶ οἱ τοῦ πολέμου αἰτιώτατοι γεγενημένοι, ὡς, εἰ μὴ ἐκποδὼν ποιήσοιντο τοὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην τετραμμένους, κινδυνεύσει πάλιν ἡ πόλις λακωνίσαι, οὕτω δὴ σφαγὰς ἐπεχείρουν ποιεῖσθαι. καὶ πρῶτον μὲν τὸ πάντων ἀνοσιώτατον ἔβουλεύσαντο· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κἄν νόμῳ τις καταγνωσθῇ, οὐκ ἀποκτείνουσιν ἐν ἕօρτῃ· ἐκεῖνοι δ' Ἐύκλείων τὴν τελευταίαν προείλοντο, δτὶ πλείονας ἀν φοντο λαβεῖν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥστε ἀποκτεῖναι. ὡς δ' ἐσημάνθη τούτοις, οἵς εἴρητο, οὓς ἔδει ἀποκτεῖναι, σπασάμενοι τὰ ἔιφη ἔπαιον τὸν μέν τινα συνεστηκότα ἐν κύκλῳ, τὸν δὲ καθήμενον, τὸν δέ τινα ἐν θεάτρῳ, τὸν δὲ καὶ κριτὴν καθήμενον. ὡς δ' ἐγνώσθη τὸ πρᾶγμα, εὐθὺς ἔφευγον οἱ βέλτιστοι, οἱ μὲν πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θεῶν, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς βωμούς· ἔνθα δὴ οἱ ἀνοσιώτατοι καὶ παντάπασιν οὐδὲν νόμιμον φρονοῦντες, οἵ τε κελεύοντες καὶ οἱ πειθόμενοι, ἔσφαττον καὶ πρὸς τοῖς ἵεροῖς· ὥστ' ἐνίους καὶ τῶν οὐ τυπομένων, νομίμων δ' ἀνθρώπων, ἀδημονῆσαι τὰς ψυχὰς ἰδόντας τὴν ἀσέβειαν.

Ἀποθνήσκουσι δ' οὕτω τῶν μὲν πρεσβυτέρων πολλοί· § 4-5
μᾶλλον γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες· οἱ δὲ νεώτεροι, ὑποπτεύσαντος Πασιμήλου τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἡσυχίαν ἔσχον ἐν τῷ Κρανείῳ. ὡς δὲ τῆς κραυγῆς ἤσθοντο καὶ φεύγοντές τινες ἐκ τοῦ πράγματος ἀφίκοντο πρὸς αὐτούς, ἐκ τούτου ἀναδραμόντες κατὰ τὸν Ἀκροκόρινθον, προσβαλόντας μὲν

Ἄργείους καὶ τοὺς ἄλλους ἀπεκρούσαντο· βουλευομένων δέ,
τί χρὴ ποιεῖν, πίπτει τὸ κιονόκρανον ἀπὸ τοῦ κίονος οὕτε
σεισμοῦ οὕτε ἀνέμου γενομένου. καὶ θυμομένοις δὲ τοιαῦτα ἦν
τὰ ιερά, ὅστε οἱ μάντεις ἔφασαν ἄμεινον εἶναι καταβαίνειν
ἐκ τοῦ χωρίου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὡς φευξόμενοι ἔξω τῆς
Κορινθίας ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ καὶ φίλοι αὐτοὺς ἔπειθον
καὶ μητέρες ιοῦσαι καὶ ἀδελφαί, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἐν δυνάμει
ὄντων τινὲς ὁμονύτες ὑπισχνοῦντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς πεί-
σεσθαι, οὕτω δὴ ἀπῆλθόν τινες οἴκαδε αὐτῶν.

§ 6-7 Ορῶντες δὲ τοὺς τυραννεύοντας, αἰσθανόμενοι δὲ ἀφα-
νίζομένην τὴν πόλιν διὰ τὸ καὶ δρούς ἀνεσπάσθαι καὶ "Αρ-
γος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτοῖς ὀνομάζεσθαι, καὶ πο-
λιτείας μὲν ἀναγκαζόμενοι τῆς ἐν "Αργει μετέχειν, ἢς οὐδὲν
ἔδεοντο, ἐν δὲ τῇ πόλει μετοίκων ἔλαττον δυνάμενοι, ἐγένον-
τό τινες αὐτῶν, οἱ ἐνόμισαν οὕτω μὲν ἀβίωτον εἶναι πειω-
μένους δὲ τὴν πατρίδα, ὥσπερ ἦν καὶ ἔξ ἀρχῆς, Κόρινθον
ποιῆσαι καὶ ἐλευθέραν ἀποδεῖξαι, καὶ τῶν μὲν μιαιφόνων κα-
θαράν, εὐνομίᾳ δὲ χρωμένην, ἀξιον εἶναι, εἰ μὲν δύναιντο
καταπλᾶξαι ταῦτα, σωτῆρας γενέσθαι τῆς πατρίδος, εἰ δὲ μὴ
δύναιντο, τῶν γε καλλίστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν ὁρεγομέ-
νους ἀξιεπαινοτάτης τελευτῆς τυχεῖν. οὕτω δὴ ἐπιχειροῦσιν
ἄνδρες δύο, Πασίμηλός τε καὶ Ἀλκιμένης, διαδύντες διὰ χει-
μάρρου συγγενέσθαι Πραξίτῃ τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχῳ,
ὅς ἐτύγχανε μετὰ τῆς ἑαυτοῦ μόρας φρουρῶν ἐν Σικυῶνι, καὶ
εἶπον, ὅτι δύναιντ' ἂν παρασχεῖν αὐτῷ εἰσόδον εἰς τὰ κατα-
τείνοντα ἐπὶ Λέχαιον τείχη. ὁ δέ, καὶ πρόσθεν γιγνώσκων τοὺς
ἄνδρας ἀξιοπίστους ὄντας, ἐπίστευσε καὶ διαπραξάμενος,
ὅστε καὶ τὴν ἀπίέναι μέλλουσαν ἐκ Σικυῶνος μόραν καταμεῖ-
ναι, ἔπραττε τὴν εἰσόδον.

§ 8 Ἐπεὶ δὲ οἱ δύο ἄνδρες καὶ κατὰ τύχην καὶ κατ' ἐπιμέ-
λεταν ἐγένοντο φύλακες κατὰ τὰς πύλας ταύτας, ἔνθαπερ τὸ

τρόπαιον ἔστηκεν, οὗτοι δὴ ἔχων ὁ Πραξίτας ἔργαται τὴν τε μύραν καὶ Σικυωνίους καὶ Κορινθίων, ὅσοι φυγάδες ὅντες ἐτύγχανον. ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς ταῖς πύλαις, φοβούμενος τὴν εἰσοδον, ἐβούληθη τῶν πιστῶν ἄνδρα εἰσπέμψαι σκεψόμενον τὰ ἔνδον. οἱ δὲ εἰσήγαγον καὶ οὗτοι ἀπλῶς ἀπέδειξαν, ὥστε ὁ εἰσελθὼν ἐξήγγειλε πάντα εἶναι ἀδόλως, οἵαπερ ἔλεγον. ἐκ τούτου δὲ εἰσέρχεται.

‘Ως δὲ πολὺ διεχόντων τῶν τειχῶν ἀπ’ ἄλλήλων παρατατούμενοι δλίγοι ἑαυτοῖς ἔδοξαν εἶναι, σταύρωμά τ’ ἐποιήσαντο καὶ τάφον, οἵαν ἐδύναντο πρὸς αὐτῶν, ἔως δὴ οἱ σύμμαχοι βιοθησοιεν αὐτοῖς. ἦν δὲ καὶ ὅπισθεν αὐτῶν ἐν τῷ λιμένι Βοιωτῶν φυλακή. τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ νυκτί, ἦν εἰσῆλθον, ἡμέραν ἄμαχοι διήγαγον τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἤκον οἱ Ἀργεῖοι πασσυδίᾳ βιοθοῦντες καὶ εὑρόντες τεταγμένους Λακεδαιμονίους μὲν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἑαυτῶν, Σικυωνίους δὲ ἐχομένους Κορινθίων δὲ τοὺς φυγάδας ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν πρὸς τῷ ἑώρῳ τείχει, ἀντιτάττονται ἔχομενοι τοῦ ἑώρου τείχους, οἱ περὶ Ἰφικράτη μισθοφόροι, πρὸς δὲ τούτοις Ἀργεῖοι εὐώνυμον δὲ είχον αὐτοῖς Κορίνθιοι οἱ ἐκ τῆς πόλεως καταφρονήσαντες δὲ τῷ πλήθει εὐθὺς ἔχώρουν καὶ τοὺς μὲν Σικυωνίους ἐκράτησαν καὶ διασπάσαντες τὸ σταύρωμα ἐδίωκον ἐπὶ θάλατταν, καὶ ἐκεῖ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Πασίμαχος δὲ ὁ ἵππαρμοστῆς, ἔχων ἵππέας οὐ πολλούς, ὡς ἔώρα τοὺς Σικυωνίους πιεζομένους, καταδίσας ἀπὸ δένδρων τοὺς ἵππους καὶ ἀφελόμενος τὰς ἀσπίδας αὐτῶν, μετὰ τῶν ἐθελοτῶν ἦει ἐναντίον τοῖς Ἀργεῖοις. οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ὁρῶντες τὰ σίγμα τὰ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων, ὡς Σικυωνίους οὐδὲν ἐφοβοῦντο. ἔνθα δὴ λέγεται, εἰπὼν ὁ Πασίμαχος «Ναὶ τῷ σιώ, Ἀργεῖοι, ψευσεῖ ὑμὲ τὰ σίγμα ταῦτα», χωρεῖν ὅμοσε καὶ οὗτοι μαχόμενος μετ’ ὀλίγων πρὸς πολλοὺς ἀποθνήσκει καὶ ἄλλοι τῶν περὶ αὐτόν.

§ 11 Οἱ μέντοι φυγάδες τῶν Κορινθίων νικῶντες τοὺς καθ' αὐτοὺς διέδυσαν ἀνώ καὶ ἐγένοντο ἐγγὺς τοῦ περὶ τὸ ἀστυ κύκλου οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ὡς ἥσθοντο κρατούμενα τὰ κατὰ τοὺς Σικυωνίους, βοηθοῦσιν ἔξελθόντες, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταύρωμα. οἵ γε μὴν Ἀργεῖοι ἐπεὶ ἤκουσαν ὅπισθεν ὄντας τοὺς Λακεδαιμονίους, στραφέντες δρόμῳ πάλιν ἐκ τοῦ σταυρώματος ἔξεπιπτον. καὶ οἱ μὲν ἐν δεξιᾷ ἔσχατοι αὐτῶν παιόμενοι εἰς τὰ γυμνὰ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέθησκον, οἱ δὲ πρὸς τῷ τείχει ἀθρόσι σὺν πολλῷ ὅχλῳ πρὸς τὴν πόλιν ἀπεχώρουν. ὡς δ' ἐνέτυχον τοῖς φυγάσι τῶν Κορινθίων καὶ ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας, ἀπέκλιναν πάλιν. ἐνταῦθα μέντοι οἱ μὲν κατὰ τὰς κλίμακας ἀναβαίνοντες ἤλλοντο κατὰ τοῦ τείχους καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ περὶ τὰς κλίμακας ὀθόνμενοι καὶ παιόμενοι ἀπέθησκον, οἱ δὲ καὶ καταπατούμενοι ὑπ' ἀλλήλων ἀπεπνίγοντο.

§ 12 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἡπόρουν, τίνα ἀποκτείνοιεν ἔδωκε γὰρ τότε γε δὲ θεὸς αὐτοῖς ἔργον, οἶνον οὐδὲ ηὔξαντό ποτ' ἄν. τὸ γὰρ ἐγχειρισθῆναι αὐτοῖς πολεμίων πλῆθος πεφοβημένον, ἐκπεληγμένον, τὰ γυμνὰ παρέχον, ἐπὶ τὸ μάχεσθαι οὐδένα τρεπόμενον, εἰς δὲ τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα οὐπρεποῦντας, πῶς οὐκ ἄν τις θεῖον ἥγήσαιτο; τότε γοῦν οὕτως ἐν δλίγῳ πολλοὶ ἐπεσον, ὅστε εἰθισμένοι δρᾶν οἱ ἄνθρωποι σωροὺς σίτου, ἔύλων, λίθων, τότε ἐθεάσαντο σωροὺς νεκρῶν. ἀπέθανον δὲ καὶ οἱ ἐν τῷ λιμένι τῶν Βοιωτῶν φύλακες, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν τειχῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰ τέγη τῶν νεωσοίκων ἀναβάντες.

§ 13 Μετὰ μὲν τοίνυν τοῦτο οἱ μὲν Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπήγοντο, οἱ δὲ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐβοήθουν. ἐπεὶ δὲ ἥθροισθησαν, ἔγνω Πραξίτας πρῶτον μὲν τῶν τειχῶν καθελεῖν, ὅστε δίοδον στρατοπέδῳ ἵκανήν εἶναι, ἐπειτα δὲ ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα ἦγε τὴν ἐπὶ Μέγαρα καὶ αἱρεῖ προσβαλὼν πρῶτον μὲν Σιδοῦντα, ἐπει-

τα δὲ Κρομμυῶνα. καὶ ἐν τούτοις τοῖς τείχεσι καταστήσας φρουροὺς τοῦμπαλιν ἐπορεύετο· καὶ τείχίσας Ἐπιεικίαν, ἵνα φρούριον εἴη πρὸ τῆς φιλίας τοῖς συμμάχοις, οὗτο διαφῆκε τὸ στράτευμα, καὶ αὐτὸς τὴν ἐπὶ Λακεδαιμόνα ἀπεχώρει.

Ἐκ δὲ τούτου στρατιὰ μὲν μεγάλαι ἑκατέρων διεπέπαυν- § 14 το, φρουροὺς δὲ πέμπουσαι αἱ πόλεις, αἱ μὲν εἰς Κόρινθον, αἱ δὲ εἰς Σικυῶνα, ἐφύλαττον τὰ τείχη· μισθοφόρους γε μὴν ἐκάτεροι ἔχοντες διὰ τούτων ἐργωμένως ἐπολέμουν.

19. Νέα ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων ἐναντίον τῆς Κορίνθου. Αἱ περὶ τὸ Λέχαιον συγκρούσεις (392 π.Χ.).

(Δ, 5, 1 - 19)

Ἐκ δὲ τούτου Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες τῶν φευγόντων, § 1 διτὶ οἱ ἐν τῇ πόλει πάντα μὲν τὰ βισκῆματα ἔχοιεν καὶ σῷζοιντο ἐν τῷ Πειραιῷ, πολλοὶ δὲ τρέφοιντο αὐτόθεν, στρατεύουσι πάλιν εἰς τὴν Κόρινθον, Ἀγησιλάου καὶ τότε ἡγουμένου. καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν εἰς Ἰσθμόν· καὶ γὰρ ἦν ὁ μῆν, ἐν ᾧ Ἰσθμια γίγνεται, καὶ οἱ Ἀργεῖοι αὐτοῦ ἐτύγχανον τότε ποιοῦντες τὴν θυσίαν τῷ Ποσειδῶνι, ὡς Ἀργους τῆς Κορίνθου ὅντος. ὡς δ' ἥσθοντο προσιόντα τὸν Ἀγησίλαον, καταλιπόντες καὶ τὰ τεθυμένα καὶ τὰ ἀριστοποιούμενα μάλα σὺν πολλῷ φόβῳ ἀπεχώρουν εἰς τὸ ἄστυ κατὰ τὴν ἐπὶ Κεγχρειὰς ὁδόν.

Οἱ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους μὲν καίπερ δρῶν οὐκ ἔδιο- § 2-3 κε, κατασκηνήσας δὲ ἐν τῷ Ἱερῷ αὐτὸς τε τῷ θεῷ ἔμνε καὶ περιέμενεν, ἔως οἱ φυγάδες τῶν Κορινθίων ἐποίησαν τῷ Ποσειδῶνι τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἀγῶνα. ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἀπελθόντος Ἀγησιλάου ἐξ ἀρχῆς πάλιν Ἰσθμια καὶ ἐκείνῳ τῷ ἔτει τινὰ μὲν τῶν ἄθλων δἰς ἔκαστος ἐνικήθη, τινὰ δὲ δἰς οἱ αὐτοὶ ἐκηρύχθησαν. τῷ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ὁ Ἀγησίλαος ἦγε πρὸς τὸ Πειραιόν τὸ στράτευμα. ἴδων δὲ ὑπὸ πολ-

λῶν φυλαττόμενον, ἀπεχώρησε μετ' ἄριστον πρὸς τὸ ἄστυ, ὃς προδιδομένης τῆς πόλεως· ὅστε οἱ Κορίνθιοι δείσαντες, μὴ προδιδοῖτο ὑπό τινων ἡ πόλις, μετεπέμψαντο τὸν Ἰφικράτη σὺν τοῖς πλείστοις τῶν πελταστῶν. αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος τῆς νυκτὸς παρεληλυθότας αὐτούς, ὑποστρέψας ἄμα τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὸ Πειραιὸν ἤγε. καὶ αὐτὸς μὲν κατὰ τὰ θερμὰ προήγει, μόραν δὲ κατὰ τὸ ἀκρότατον ἀνεβίβασε. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα δὲ μὲν πρὸς ταῖς θερμαῖς ἐστρατοπεδεύετο, ἡ δὲ μόρα τὰ ἄκρα κατέχουσα ἐνυκτέρευσεν.

§ 4 Ἐνθα δὴ καὶ ὁ Ἀγησίλαος μικρῷ, καιρίῳ δὲ ἐνθυμήματι εὔδοκίμησε. τῶν γάρ τῇ μόρᾳ φερόντων τὰ σιτία οὐδενὸς πῦρ εἰσενεγκόντος, ψύχους δὲ ὅντος διά τε τὸ πάνυ ἐφ' ὑψηλοῦ εἶναι καὶ διὰ τὸ γενέσθαι ὕδωρ καὶ χάλαζαν πρὸς τὴν ἐσπέραν, καὶ ἀνεβεβήκεσαν δὲ ἔχοντες οἷα δὴ θέρους σπειρία, ὁιγώντων δὲ αὐτῶν καὶ ἐν σκότῳ ἀθύμως πρὸς τὸ δεῖπνον ἐχόντων, πέμπει ὁ Ἀγησίλαος οὐκ ἔλαττον δέκα φέροντας πῦρ ἐν χύτραις. ἐπεὶ δὲ ἀνέβησαν ἄλλος ἄλλῃ καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα πυρὰ ἐγένετο ἄτε πολλῆς ὑλῆς παρούσης, πάντες μὲν ἥλείφοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἐδείπνησαν ἐξ ἀρχῆς. φανερὸς δὲ ἐγένετο καὶ ὁ νεώς τοῦ Ποσειδῶνος ταύτη τῇ νυκτὶ καόμενος· ὑφ' ὅτου δὲ ἐνεπρόσθη, οὐδεὶς οἶδεν.

§ 5 Ἐπεὶ δὲ ἥσθιοντο οἱ ἐν τῷ Πειραιῷ τὰ ἄκρα ἐχόμενα, ἐπὶ μὲν τὸ ἀμύνασθαι οὐκέτι ἐτράποντο, εἰς δὲ τὸ Ἡραιὸν κατέφυγον καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ τῶν βοσκημάτων τὰ πλεῖστα. καὶ Ἀγησίλαος μὲν δὴ σὺν τῷ στρατεύματι παρὰ θάλατταν ἐπορεύετο· ἡ δὲ μόρα ἄμα καταβαίνουσα ἀπὸ τῶν ἄκρων Οἰνόην τὸ ἐντετειχισμένον τεῖχος αἴρει καὶ τὰ ἐνόντα ἔλαβε, καὶ πάντες δὴ οἱ στρατιῶται ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῶν χωρίων ἐλάμβανον. οἱ δὲ ἐν τῷ Ἡραιῷ καταπεφευγότες ἐξῆσαν, ἐπιτρέψαντες Ἀγησιλάῳ γνῶναι, δὲ τι βούλοιτο περὶ σφῶν.

Ἐκ τούτου δὲ ἔξηει μὲν ἐκ τοῦ Ἡραίου πάμπολλα τὰ § 6 αἰχμάλωτα πρεσβεῖαι δὲ ἄλλοθέν τε πολλαὶ παρῆσαν καὶ ἐκ Βοιωτῶν ἥκον ἐρησόμενοι, τί ἂν ποιοῦντες εἰρήνης τύχοιεν· ὁ δὲ Ἀγησίλαος μάλα μεγαλοφρόνως τούτους μὲν οὐδ' ὅμαν ἐδόκει, καίπερ Φάρακος τοῦ προξένου παρεστηκότος αὐτοῖς, ὅπως προσαγάγοι· καθήμενος δ' ἐπὶ τοῦ περὶ τὴν λίμνην κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος ἐθεώρει πολλὰ τὰ ἔξαγόμενα. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν ὅπλων σὺν τοῖς δόρασι παρηκολούθουν φύλακες τῶν αἰχμαλώτων, μάλα ὑπὸ τῶν παρόντων θεωρούμενοι· οἱ γάρ εὐτυχοῦντες καὶ κρατοῦντες ἀεί πως ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι.

Ἐτι δὲ καθημένου Ἀγησιλάου καὶ ἕοικότος ἀγαλλομένῳ § 7 τοῖς πεπραγμένοις, ἵπτεύς τις προσήλαυνε καὶ μάλα ἰσχυρῶς ἴδρωντι τῷ ἵππῳ· ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐρωτώμενος, ὃ τι ἀγγέλλοι, οὐδενὶ ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦν τοῦ Ἀγησιλάου, καθαλάμενος ἀπὸ τοῦ ἵππου καὶ προσδραμὼν αὐτῷ μάλα σκυθρωπὸς ὃν λέγει τὸ τῆς ἐν Λεχαίῳ μόρας πάθος. ὁ δ' ὡς ἤκουσεν, εὐθύς τε ἐκ τῆς ἐδρας ἀνεπήδησε καὶ τὸ δόρυ ἔλαβε καὶ πολεμάρχους καὶ πεντηκοντῆρας καὶ ἔνεαγοὺς καλεῖν τὸν κήρυκα ἐκέλευεν. ὡς δὲ συνέδραμον οὗτοι, τοῖς μὲν ἄλλοις εἴπεν, (οὐ γάρ πω ἡριστοποίηντο), ἐμφαγοῦσιν ὃ τι δύναιντο, ἥκειν τὴν ταχίστην, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ δαμοσίαν ὑφηγεῖτο ἀνάριστος. καὶ οἱ δορυφόροι τὰ ὅπλα ἔχοντες παρηκολούθουν σπουδῇ, τοῦ μὲν ὑφηγούμενου, τῶν δὲ μετιόντων.

Ἡδη δ' ἐκπεπερακότος αὐτοῦ τὰ θερμὰ εἰς τὸ πλατὺ τοῦ § 8 Λεχαίου, προσελάσαντες ἵππεῖς τρεῖς ἀγγέλλουσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ ἀνηρημένοι εἴησαν. ὁ δ' ἐπεὶ τοῦτο ἤκουσε, θέσθαι κελεύσας τὰ ὅπλα καὶ ὀλίγον χρόνον ἀναπαύσας, ἀπῆγε πάλιν τὸ στράτευμα ἐπὶ τὸ Ἡραιον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ αἰχμάλωτα διετίθετο.

Οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν προσκληθέντες καὶ ἐρωτώμε-

§ 9

νοι, ὃ τι ἥκοιεν, περὶ μὲν τῆς εἰρήνης οὐκέτι ἐμέμνηντο, εἴπον δέ, ὅτι, εἰ μά τι κωλύοι, βούλοιντο εἰς ἄστυ πρὸς τοὺς σφετέρους στρατιώτας παρελθεῖν. ὁ δὲ ἐπιγελάσας «'Ἄλλ' οἶδα μέν», ἔφη, «ὅτι οὐ τοὺς στρατιώτας ἰδεῖν βούλεσθε, ἀλλὰ τὸ εὔτυχημα τῶν φίλων ὑμῶν θεάσασθαι, πόσον τι γεγένηται. περιμείνατε οὖν», ἔφη· «έγὼ γάρ ὑμᾶς αὐτὸς ἄξω καὶ μᾶλλον μετ' ἔμοιο ὅντες γνώσεσθε, ποιόν τι τὸ γεγενημένον ἔστι». καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλὰ τῇ νόστεραίᾳ ψυσάμενος ἦγε πρὸς τὴν πόλιν τὸ στράτευμα. καὶ τὸ μὲν τρόπαιον οὐ κατέβαλεν, εἰ δέ τι ἦν λοιπὸν δένδρον, κόπτων καὶ κάρων ἐπεδείκνυ, ὡς οὐδεὶς ἀντεξῆται. ταῦτα δὲ ποιήσας ἐστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ Λέχαιον· καὶ τοὺς Θηβαίων μέντοι πρόσθεις εἰς μὲν τὸ ἄστυ οὐκ ἀνῆκε, κατὰ θάλατταν δὲ εἰς Κρεῦσιν ἀπέπεμψεν.

§ 10 Ἄτε δὲ ἀήθους τοῖς Λακεδαιμονίοις γεγενημένης τῆς τοι-
αύτης συμφορᾶς, πολὺ πένθος ἦν κατὰ τὸ Λακωνικὸν στρά-
τευμα, πλὴν ὅσον ἐτέθνασαν ἐν χώρᾳ ἢ υἱοί ἢ πατέρες ἢ
ἀδελφοί· οὗτοι δὲ ὕσπερ νικηφόροι λαμπροὶ καὶ ἀγαλλόμε-
νοι τῷ οἰκείῳ πάθει περιῆσαν. ἐγένετο δὲ τὸ τῆς μόρας πάθος
τοιχῷδε τρόπῳ.

§ 11 - 12 Οἱ Ἄμυκλαιοι ἀεί ποτε ἀπέρχονται εἰς τὰ Υακίνθια ἐπὶ¹
τὸν παιᾶνα, ἐάν τε στρατοπεδεύμενοι τυγχάνωσιν, ἐάν τε
ἄλλως πως ἀποδημοῦντες. καὶ τότε δὴ τοὺς ἐκ πάσης τῆς στρα-
τιᾶς Ἄμυκλαιούς κατέλιπε μὲν Ἄγησίλαος ἐν Λεχαίῳ. ὁ δὲ
ἐκεῖ φροντῶν πολέμαρχος τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν συμμάχων φρου-
ρούς ἔταξε φυλάττειν τὸ τεῖχος, αὐτὸς δὲ σὺν τῇ τῶν ὄπλιτῶν
καὶ τῇ τῶν ἵπεων μόρᾳ παρὰ τὴν πόλιν τῶν Κορινθίων τοὺς
Ἄμυκλαιούς παρῆγεν. ἐπεὶ δὲ ἀπεῖχον ὅσον εἴκοσιν ἢ τριάκον-
τα σταδίους τοῦ Σικυῶνος, ὁ μὲν πολέμαρχος σὺν τοῖς ὄπλι-
ταις, οὓσιν ὡς ἔξακοσίοις, ἀπήγει πάλιν ἐπὶ τὸ Λέχαιον, τὸν δὲ
ἵππαρμοστὴν ἐκέλευσε σὺν τῇ τῶν ἵπεων μόρᾳ, ἐπεὶ προπέμ-
ψειαν τοὺς Ἄμυκλαιούς, μέχρι διπόσου αὐτοὶ κελεύοιεν, μεταδιώ-

κειν. καὶ ὅτι μὲν πολλοὶ ἡσαν ἐν τῇ Κορίνθῳ καὶ πελτασταὶ καὶ ὀπλῖται, οὐδὲν ἡγνόουν· κατεφρόνουν δὲ διὰ τὰς ἔμπροσθεν τύχας μηδένα ἀν ἐπιχειρῆσαι σφίσιν.

Οἱ δὲ τῶν Κορινθίων τοῦ ἀστεως, Καλλίας τε ὁ Ἰππονί- § 13
κου, τῶν Ἀθηναίων ὀπλιτῶν στρατηγῶν, καὶ Ἰφικράτης, τῶν πελταστῶν ἄρχων, καθοδῶντες αὐτοὺς καὶ οὐ πολλοὺς ὄντας καὶ ἐρήμους καὶ πελταστῶν καὶ ἵπτεων, ἐνόμισαν ἀσφαλὲς εἶναι ἐπιθέσθαι αὐτοῖς τῷ πελταστικῷ. εἰ μὲν γὰρ πορεύοντο τῇ ὁδῷ, ἀκοντιζόμενους ἀν αὐτοὺς εἰς τὰ γυμνὰ ἀπόλλυσθαι· εἰ δὲ ἐπιχειροῖεν διώκειν, ὁρδίως ἀν ἀποφυγεῖν πελτασταῖς τοῖς ἔλαφοροτάτοις τοὺς ὀπλίτας. γνόντες δὲ ταῦτα ἔξαγουσι.

Καὶ ὁ μὲν Καλλίας παρέταξε τοὺς ὀπλίτας οὐ πόρρω τῆς § 14-15
πόλεως, δὲ δὲ Ἰφικράτης λαβὼν τοὺς πελταστὰς ἐπέθετο τῇ μόρᾳ. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ ἤκοντιζοντο καὶ ὁ μὲν τις ἐτέρωτο, δὲ καὶ ἐπεπτώκει, τούτους μὲν ἐκέλευνον τοὺς ὑπασπιστὰς ἀραμένους ἀποφέρειν εἰς Λέχαιον· καὶ οὗτοι μόνοι τῆς μόρας τῇ ἀληθείᾳ ἐσώμησαν· δὲ πολέμαρχος ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἥβης ἀποδιῶξαι τοὺς προειρημένους. ὡς δὲ ἐδίωκον, ἥρουν τε οὐδένα ἔξ ἀκοντίου βολῆς ὀπλῖται ὄντες πελταστάς. καὶ γὰρ ἀναχωρεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε, ποὺν τοὺς ὀπλίτας διμοῦ γίγνεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρουν ἐσπαρμένοι, ἀτε διώξαντες ὡς τάχους ἔκαστος εἶχεν, ἀναστρέφοντες οἱ περὶ τὸν Ἰφικράτη, οἱ τε ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν ἤκοντιζον καὶ ἄλλοι ἐκ πλαγίου παραθέοντες εἰς τὰ γυμνά. καὶ εὐθὺς μὲν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διώξει κατηκόντιζον ἐννέα ἥ δέκα αὐτῶν. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολὺ ἥδη θρασύτερον ἐπέκειντο.

Ἐπεὶ δὲ κακῶς ἔπασχον, πάλιν ἐκέλευσεν δὲ πολέμαρχος § 16
διώκειν τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἥβης. ἀναχωρούντων δὲ ἔτι πλείονες αὐτῶν ἥ τὸ πρῶτον ἐπεσον. ἥδη δὲ τῶν βελτίστων ἀπολωλότων, οἱ ἵπτεῖς αὐτοῖς παραγίγνονται καὶ σὺν τούτοις αὐθις δίωξιν ἐποιήσαντο. ὡς δὲ ἐνέκλιναν οἱ πελτασταί, ἐν τούτῳ

κακῶς οἱ ἵππεῖς ἐπέθειντο· οὐ γάρ, ἔως ἀπέκτεινάν τινας αὐτῶν, ἐδίωξαν, ἀλλὰ σὺν τοῖς ἐκδρόμοις ἴσομέτωποι καὶ ἐδίωκον καὶ ἐπέστρεφον. ποιοῦντες δὲ καὶ πάσχοντες τὰ ὅμοια τούτοις καὶ αὗθις, αὐτοὶ μὲν ἀεὶ ἐλάττους τε καὶ μαλακώτεροι ἐγίγνοντο, οἱ δὲ πολέμιοι θρασύτεροι τε καὶ ἀεὶ πλείους οἱ ἐγχειροῦντες. ἀποροῦντες δὴ συνίστανται ἐπὶ βραχύν τινα γήλοφον, ἀπέχοντα τῆς μὲν θαλάττης ὡς δύο στάδια, τοῦ δὲ Λεχαίου δύο ἔξ ἥ ἐπτακαΐδεκα.

§ 17 Τοισθόμενοι δ' οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαίου, εἰσβάντες εἰς πλοιάρια παρέπλεον, ἔως ἐγένοντο κατὰ τὸν γήλοφον. οἱ δ' ἀποροῦντες ἥδη, δτὶ ἔπασχον μὲν κακῶς καὶ ἀπέθνησκον, ποιεῖν δὲ οὐδὲν ἐδύναντο, πρὸς τούτοις δὲ δρῶντες καὶ τοὺς ὀπλίτας ἐπιόντας, ἐγκλίνουσι. καὶ οἱ μὲν ἐμπίπτουσιν αὐτῶν εἰς τὴν θάλατταν, δλίγοι δέ τινες μετὰ τῶν ἵππων εἰς Λέχαιον ἐσώθησαν. ἐν πάσαις δὲ ταῖς μάχαις καὶ τῇ φυγῇ ἀπέθανον περὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίους. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπέπρακτο.

§ 18 - 19 Ἐκ δὲ τούτου δὲ Ἀγησίλαος τὴν μὲν σφαλεῖσαν μόραν ἔχων ἀπῆιε, ἄλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαίῳ. διῳδὼν δὲ ἐπ' οἴκου ὡς μὲν ἐδύνατο δψιαίτατα κατήγετο εἰς τὰς πόλεις, ὡς δὲ ἐδύνατο πρωτίτατα ἔξωρμάτο. παρὰ δὲ Μαντίνειαν ἔξ Ὁρχομενοῦ δρόμου ἀναστὰς ἔτι σκοταῖος παρῆλθεν. οὕτω χαλεπῶς ἀν ἐδόκουν οἱ στρατιῶται τοὺς Μαντινέας ἐφηδομένους τῷ δυστυχήματι θεάσασθαι. ἐκ τούτου δὲ μάλα καὶ τᾶλλα ἐπετύγχανεν Ἰφικράτης. καθεστηκότων γὰρ φρουρῶν ἐν Σιδοῦντι μὲν καὶ Κρομμύδνῃ ὑπὸ Πραξίτα, δτε ἐκεῖνος εἶλε ταῦτα τὰ τεύχη, ἐν Οἰνόῃ δὲ ὑπὸ Ἀγησιλάου, δτεπερ τὸ Πείραιον ἑάλω, πάνθ' εἶλε ταῦτα τὰ χωρία. τὸ μέντοι Λέχαιον ἐφρούρουν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι. οἱ φυγάδες δὲ τῶν Κορινθίων, οὐκέτι πεζῇ παριόντες ἐκ Σικυῶνος διὰ τὴν τῆς μόρας δυστυχίαν, ἄλλὰ παραπλέοντες καὶ ἐντεῦθεν ὁρμῶντες πράγματα εἰζόν τε καὶ παρεῖχον τοῖς ἐν τῷ ἄστει.

Ο ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΑΓΩΝ

20. Ἐπιδρομὴ τοῦ Κόνωνος κατὰ τῆς Πελοποννήσου. Ἀνοικοδόμησις τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηνῶν (393 π.Χ.).

(Δ, 8, 1-3, 6-11)

Καὶ ὁ μὲν δὴ κατὰ γῆν πόλεμος οὕτως ἐπολεμεῖτο. ἐν ᾧ § 1-2 δὲ πάντα ταῦτα ἐπράττετο, τὰ κατὰ θάλατταν αὖ καὶ τὰς πρὸς θαλάττῃ πόλεις γενόμενα διηγήσομαι, καὶ τῶν πράξεων τὰς μὲν ἀξιομνημονεύτους γράψω, τὰς δὲ μὴ ἀξίας λόγου ἀφήσω. πρῶτον μὲν τοίνυν Φαρνάβαζος καὶ Κόνων, ἐπεὶ ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους τῇ ναυμαχίᾳ, περιπλέοντες καὶ τὰς νῆσους καὶ πρὸς τὰς ἐπιθαλαττίας πόλεις τούς τε Λακωνικοὺς ἄρμοστὰς ἔξήλαυνον καὶ παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις, ώς οὕτε ἀκορούλεις ἐντειχιοῖεν ἐάσοιέν τε αὐτονόμους. οἱ δ' ἀκούοντες ταῦτα ἥδοντό τε καὶ ἐπήνουν καὶ ἔνια προθύμως ἐπειποντῷ Φαρνάβάζῳ. καὶ γὰρ ὁ Κόνων τὸν Φαρνάβαζον ἐδίδασκεν, ώς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αὐτῷ αἱ πόλεις φίλιαι ἔσοιντο, εἰ δὲ δουλοῦσθαι βουλόμενος φανερὸς ἔσοιτο, ἔλεγεν, ώς μία ἐκάστη πολλὰ πράγματα ἴκανή εἴη παρέχειν καὶ κίνδυνος εἴη, μὴ καὶ οἱ Ἑλληνες, εἰ ταῦτα αἴσθοιντο, συσταῖεν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπείθετο Φαρνάβαζος.

Ἀποβάς δ' εἰς Ἐφεσον τῷ μὲν Κόνωνι δοὺς τετταράκοντα τριήρεις εἰς Σηστὸν εἶπεν ἀπαντᾶν, αὐτὸς δὲ πεζῇ ἀπήγει ἐπὶ τὴν αὔτοῦ ἀρχήν. καὶ γὰρ ὁ Δερκυλίδας, δσπερ καὶ πάλαι πολέμιος ἦν αὐτῷ, ἔτυχεν ἐν Ἀβύδῳ ὅν, ὅτε ἡ ναυμαχία ἐγέ-

νετο, καὶ οὐχ ὕσπερ οἱ ἄλλοι ἀρμοσταὶ ἔξελιπεν, ἀλλὰ κατέ-
σχε τὴν Ἀβυδον καὶ διέσφεζε φίλην τοῖς Λακεδαιμονίοις.

§ 6 Ο δὲ Φαρνάβαζος ἐπεὶ ηὔρε τήν τε Ἀβυδον καὶ τὸν Ση-
στὸν οὕτως ἔχοντα, προηγόρευεν αὐτοῖς, ὡς, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν
τοὺς Λακεδαιμονίους, πόλεμον ἔξοσει πρὸς αὐτούς. ἐπεὶ δὲ
οὐκ ἐπείθοντο, Κόνωνι μὲν προσέταξε κωλύειν αὐτοὺς τὴν
θάλατταν πλεῖν, αὐτὸς δὲ ἐδήσου τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν χώραν.
ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπέρραινε πρὸς τὸ καταστρέφεσθαι, αὐτὸς μὲν ἐπ’
οἶκου ἀπῆλθε, τὸν δὲ Κόνωνα ἐκέλευεν εὐτρεπῆζεσθαι τὰς καθ’
Ἐλλήσποντον πόλεις, ὅπως εἰς τὸ ἕαρ ὅτι πλεῖστον ναυτικὸν
ἀθλοισθείῃ. ὁργιζόμενος γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀνθ’ ὅν
ἐπεπόνθει, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο ἐλθεῖν τε εἰς τὴν χώραν αὐ-
τῶν καὶ τιμωρήσασθαι ὃ τι δύναιτο.

§ 7-8 Καὶ τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τούτοις ὅντες διῆγον· ἀμα δὲ τῷ
ἔαρι ναῦς τε πολλὰς συμπληρώσας καὶ ἔνεικὸν προσμισθωσά-
μενος ἐπλευσεν δὲ Φαρνάβαζος τε καὶ ὁ Κόνων μετ’ αὐτοῦ διὰ
νήσων εἰς Μῆλον, ἐκεῖθεν δὲ δρμώμενοι εἰς τὴν Λακεδαιμονία.
καταπλεύσας δὲ πρῶτον εἰς Φαράς ἐδήσωσε ταύτην τὴν χώραν.
ἐπειτα καὶ ἄλλοσε ἀποβαίνων τῆς παραθαλαττίας ἐκακούργει
ὅ τι ἐδύνατο. φοβούμενος δὲ τήν τε ἀλιμενότητα τῆς χώρας
καὶ τὰ τῆς βιοθείας καὶ τὴν σπανοσιτίαν, ταχύ τε ἀνέστρεψε
καὶ ἀποπλέων ὠρμίσθη τῆς Κυθηρίας εἰς Φοινικοῦντα. ἐπεὶ
δὲ οἱ ἔχοντες τὴν πόλιν τῶν Κυθηρίων φοβηθέντες, μὴ κατὰ
κράτος ἄλοιτεν, ἔξελιπον τὰ τείχη, ἐκείνους μὲν ὑποσπόνδους
ἀφῆκεν εἰς τὴν Λακωνικήν, αὐτὸς δ’ ἐπισκευάσας τὸ τῶν Κυ-
θηρίων τεῖχος φρουρούς τε καὶ Νικόφημον Ἀθηναῖον ἀρμο-
στὴν ἐν τοῖς Κυθήροις κατέλιπε. ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ εἰς
Ισθμὸν τῆς Κορινθίας καταπλεύσας καὶ παρακελευσάμενος
τοῖς συμμάχοις προθύμως τε πολεμεῖν καὶ ἄνδρας πιστοὺς
φαίνεσθαι βασιλεῖ, καταλιπὼν αὐτοῖς χοήματα ὅσα εἶχεν,
ἄρχετο ἐπ’ οἶκου ἀποπλέων.

Λέγοντος δὲ τοῦ Κόνωνος, ὡς, εἰ ἐφή αὐτὸν ἔχειν τὸ ναυ-

τικόν, θρέψοι μὲν ἀπὸ τῶν νήσων, καταπλεύσας δ' εἰς τὴν § 9-10
πατρίδα συναναστήσοι τά τε μακρὰ τείχη τοῖς Ἀθηναίοις
καὶ τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τεῖχος, οὗ εἰδέναι ἔφη, ὅτι Λακεδαι-
μονίοις οὐδὲν ἀν βαρύτερον γένοιτο, «καὶ τοῦτο οὗν», ἔφη,
«σὺ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις κεχαρισμένος ἔσει, τοὺς δὲ Λακεδαι-
μονίους τετιμωρημένος· ἐφ' ὃ γάρ πλεῖστα ἐπόνησαν, ἀτελὲς
αὐτοῖς ποιήσεις», δ Φαρνάβαζος ἀκούσας ταῦτα ἀπέστειλεν
αὐτὸν προθύμως εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ χρήματα προσεύθηκεν
αὐτῷ εἰς τὸν ἀνατειχισμόν. δ δὲ ἀφικόμενος πολὺ τοῦ τείχους
ἔρθωσε, τά τε αὐτοῦ πληρώματα παρέχων καὶ τέκτοσι καὶ
λιθολόγοις μισθὸν διδοὺς καὶ ἄλλο, εἴ τι ἀναγκαῖον ἦν, δα-
πανῶν. τινὰ μέντοι τοῦ τείχους καὶ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιω-
τοὶ καὶ ἄλλαι πόλεις ἐθελούσιαι συνετείχισαν.

Οἱ μέντοι Κορίνθιοι, ἀφ' ὃν Φαρνάβαζος κατέλιπε χρη- § 11
μάτων, ναῦς πληρώσαντες καὶ Ἀγαθίνον ναύαρχον ἐπιστή-
σαντες ἐθαλαττοχάτουν ἐν τῷ περὶ Ἀχαίαν καὶ Λέσβιον
κόλπῳ. ἀντεπλήρωσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ναῦς, ὃν Πο-
δάνεμος ἤρχεν. ἐπεὶ δὲ οὗτος ἐν προσβολῇ τινι γενομένῃ ἀπέ-
θανε καὶ Πόλλις αὖ ἐπιστολεὺς ὃν τρωθεὶς ἀπῆλθεν, Ἡριπ-
πίδας ταύτας ἀναλαμβάνει τὰς ναῦς. Πρόσαινος μέντοι Κορίν-
θιος τὰς παρ' Ἀγαθίνου παραλαβὼν ναῦς ἔξελιπε τὸ Πίον.
Λακεδαιμόνιοι δ' αὐτὸν παρέλαβον. μετὰ δὲ τοῦτο Τελευτίας
ἐπὶ τὰς Ἡριππίδου ναῦς ἤλθε καὶ οὗτος αὖ τοῦ κόλπου
πάλιν ἐκράτει.

21. Ἀποστολὴ τοῦ Ἀνταλκίδου εἰς Μ. Ἀσίαν. Διαπραγμα-
τεύσεις μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν περὶ εἰρήνης.

(Δ, 8, 12-16)

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες, ὅτι Κόνων καὶ τὸ τεῖ- § 12-13
χος τοῖς Ἀθηναίοις ἐκ τῶν βασιλέως χρημάτων ἀνορθοί

καὶ τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν ἔκείνου τρέφων τάς τε νήσους καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις Ἀθηναίοις εὐτρεπίζοι, ἐνόμισαν, εἰ ταῦτα διδάσκοιεν Τιρίβαζον βασιλέως ὄντα στρατηγόν, ἢ καὶ ἀποστῆσαι ἀν πρὸς ἑαυτοὺς τὸν Τιρίβαζον ἢ παῦσαι γ' ἀν τὸ Κόνωνος ναυτικὸν τρέφοντα. γνόντες δὲ οὕτω, πέμπουσιν Ἀνταλκίδαν πρὸς τὸν Τιρίβαζον, προστάξαντες αὐτῷ ταῦτα διδάσκειν καὶ πειρᾶσθαι εἰρήνην τῇ πόλει ποιεῖσθαι πρὸς βασιλέα. αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπέμπουσι πρέσβεις μετὰ Κόνωνος Ἐρμογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη καὶ Καλλιμέδοντα. συμπαρεκάλεσαν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων πρέσβεις· καὶ παρεγένοντο ἀπό τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἀργούς.

§ 14 Ἐπεὶ δ' ἔκεī ἦσαν, διὰ μὲν Ἀνταλκίδας ἔλεγε πρὸς τὸν Τιρίβαζον, διὰ τοι εἰρήνης δεόμενος ἥκοι τῇ πόλει πρὸς βασιλέα καὶ ταύτης οἴασπερ βασιλεὺς ἔπειθύμει. τῶν τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων Λακεδαιμονίους βασιλεῖ οὐκ ἀντιποιεῖσθαι, τάς τε νήσους ἀπάσας καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀρκεῖν σφίσιν αὐτονόμους εἶναι. «καίτοι», ἔφη, «τοιαῦτα ἐθελόντων ἡμῶν, τίνος ἀν ἔνεκα πρὸς ἡμᾶς βασιλεὺς πολεμοίη ἢ χρήματα δαπανώῃ; καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπὶ βασιλέα στρατεύεσθαι δυνατὸν οὔτε Ἀθηναίοις, μὴ ἡγουμένων ἡμῶν, οὔθ' ἡμῖν, αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων».

§ 15 Τῷ μὲν δὴ Τιρίβαζῳ ἀκούοντι ίσχυρῶς ἵρεσκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι· τοῖς δὲ ἐναντίοις λόγοι ταῦτ' ἦν. οἵ τε γὰρ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς νήσους, μὴ Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου στερηθείεν, οἵ τε Θηβαῖοι, μὴ ἀναγκασθείσαν ἀφεῖναι τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους, οἵ τ' Ἀργεῖοι, οὗ ἐπειθύμουν, οὐκ ἐνόμιζον ἀν τὴν Κόρινθον δύνασθαι ως Ἀργος ἔχειν τοιούτων συνθηκῶν καὶ σπονδῶν γενομένων. αὕτη μὲν ἡ εἰρήνη οὕτως ἐγένετο ἀτελής, καὶ ἀπῆλθον οἴκαδε ἔκαστος.

‘Ο μέντοι Τιρβίαζος τὸ μὲν ἄνευ βασιλέως μετὰ Λακεδαι- § 16
μονίων γενέσθαι οὐκ ἀσφαλὲς αὗτῷ ἥγεῖτο εἶναι· λάθρᾳ γε
μέντοι ἔδωκε χρήματα Ἀνταλκίδᾳ, δπως ἀν πληρωθέντος
ναυτικοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οἵ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμα-
χοι αὐτῶν μᾶλλον τῆς εἰρήνης προσδέοιτο, καὶ τὸν Κόνωνα
ὅς ἀδικοῦντα τε βασιλέα καὶ ἀληθῆ λεγόντων Λακεδαιμο-
νίων εἶρξε. ταῦτα δὲ ποιήσας ἀνέβαινε πρὸς βασιλέα φράσων,
ἄ τε λέγοιεν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ δτι Κόνωνα συνειληφώς
εἴη ὃς ἀδικοῦντα καὶ ἐρωτήσων, τί χρὴ ποιεῖν περὶ τούτων
ἀπάντων.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

22. Ἀποδοχὴ τῶν προτάσεων τῆς εἰρήνης παρὰ τῶν Ἀθη-
ναίων καὶ τῶν συμμάχων. Ἡ ἀνταλκίδειος εἰρήνη
(387 π. Χ.).

(Ε, 1, 25 - 36)

‘Ο δὲ Ἀνταλκίδας κατέβη μὲν μετὰ Τιρβίζου διαπερρα- § 25 - 26
γμένος συμμαχεῖν βασιλέα, εἰ μὴ ἐθέλοιεν Ἀθηναῖοι καὶ οἱ
σύμμαχοι χρῆσθαι τῇ εἰρήνῃ, ἢ αὐτὸς ἔλεγεν. ὃς δ’ ἤκουσε
Νικόδλοχον σὺν ταῖς ναυσὶ πολιορκεῖσθαι ἐν Ἀβύδῳ ὑπὸ Ἰφι-
κράτους καὶ Διοτίμου, πεζῇ ὥχετο εἰς Ἀβυδον. ἐκεῖθεν δὲ
λαβὼν τὸ ναυτικὸν νυκτὸς ἀνήγετο, διασπείρας λόγον ὃς με-
ταπεμπομένων τῶν Καλχηδονίων· ὁρμισάμενος δὲ ἐν Περικό-
τῃ ἡσυχίαν εἶχεν. αἰσθόμενοι δὲ οἱ περὶ Δημαίνετον καὶ Διο-
νύσιον καὶ Λεόντιχον καὶ Φανίαν ἐδίωκον αὐτὸν τὴν ἐπὶ Προ-
κοννήσου. ὁ δ’, ἐπεὶ ἐκεῖνοι παρέπλευσαν, ὑποστρέψας εἰς
Ἀβυδον ἀφίκετο· ἡκηρόει γάρ, δτι προσπλέοι Πολύξενος ἄγων.

τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν καὶ Ἰταλίας ναῦς εἴκοσιν, ὅπως ἀναλάβοι καὶ ταύτας.

§ 27 Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος δὲ Κολλυτεὺς ἔχων ναῦς ὀκτὼ ἔπλει ἀπὸ Θράκης, βουλόμενος ταῖς ἄλλαις Ἀττικαῖς ναυσὶ συμμεῖξαι. ὁ δὲ Ἀνταλκίδας, ἐπεὶ αὐτῷ οἱ σκοποὶ ἐσήμηναν, ὅτι προσπλέοιεν τριήρεις δόκτω, ἐμβιβάσας τοὺς ναύτας εἰς δώδεκα ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας καὶ προσπληρώσασθαι κελεύσας, εἴ τις ἐνεδείτο, ἐκ τῶν καταλειπομένων, ἐνήδρευεν, ὃς ἐδύνατο ἀφανέστατα. ἐπεὶ δὲ παρέπλεον, ἐδίωκεν οἱ δὲ ἰδόντες ἔφευγον. τὰς μὲν οὖν βραδύτατα πλεούσας ταῖς ἄριστα πλεούσαις ταχὺ κατειλήφει· παραγγείλας δὲ τοῖς πρωτόπλοις τῶν μεθ' αὐτοῦ μὴ ἐμβαλεῖν ταῖς ὑστάταις, ἐδίωκε τὰς προεχούσας. ἐπεὶ δὲ ταύτας ἔλαβεν, ἰδόντες οἱ ὕστεροι ἀλισκομένους σφῶν αὐτῶν τοὺς πρόπλους ὑπὲρ ἀθυμίας καὶ τῶν βραδυτέρων ἡλίσκοντο· ὥσθ' ἡλωσαν ἄπασαι.

§ 28 Ἐπεὶ δὲ ἡλίθον αὐτῷ αἵ τε ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσιν, ἡλίθον δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἰωνίας, ὅσης ἐγκρατῆς ἦν Τιριβαζός, συνεπληρώμησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀριοβαρζάνους, (καὶ γὰρ ἦν ἔνος ἐκ παλαιοῦ τῷ Ἀριοβαρζάνει), δὲ Φαρνάβαζος ἥδη ἀνακελημένος ὥχετο ἄνω, ὅτε δὴ καὶ ἥγανετο γυναικα τὴν βασιλέως θυγατέρα, ὁ Ἀνταλκίδας γενομέναις ταῖς πάσαις ναυσὶ πλείσιν ἥ δύδοικοντα ἐκράτει τῆς θαλάττης· ὥστε καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς Ἀθήναζε μὲν ἐκώλυε καταπλεῖν, εἰς δὲ τοὺς ἑαυτῶν συμμάχους κατῆγεν.

§ 29-30 Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι, δρῶντες μὲν πολλὰς τὰς πολεμίας ναῦς, φοβούμενοι δέ, μὴ ὡς πρότερον καταπολεμηθείσαν, συμμάχου Λακεδαιμονίοις βασιλέως γεγενημένου, πολιορκούμενοι δὲ ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ ληστῶν, διὰ ταῦτα μὲν ἴσχυρῶς ἐπεθύμουν τῆς εἰρήνης. οἱ δὲ αὖ Λακεδαιμονιοι, φρουροῦντες μόρα μὲν ἐν Λεχαίῳ, μόρα δὲ ἐν Ὁρχομενῷ, φυλάττοντες δὲ τὰς πόλεις, αἷς μὲν ἐπίστευον, μὴ ἀπόλοιντο, αἷς δὲ ἡπίστουν,

μὴ ἀποσταῖεν, πράγματα δ' ἔχοντες καὶ παρέχοντες περὶ τὴν Κόρινθον, χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ. οἵ γε μὴν Ἀργεῖοι, εἰδότες φρουράν τε πεφασμένην ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ γιγνώσκοντες, ὅτι ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὀφελήσει, καὶ οὗτοι εἰς τὴν εἰρήνην πρόθυμοι ἦσαν. ὥστ' ἐπεὶ παρήγγειλεν δὲ Τιρίβαζος παρεῖναι τοὺς βουλομένους ὑπακοῦσαι τῇ εἰρήνῃ, ἦν βασιλεὺς καταπέμποι, ταχέως πάντες παρεγένοντο. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἐπιδείξας δὲ Τιρίβαζος τὰ βασιλέως σημεῖα ἀνεγύγνωσκε τὰ γεγραμμένα. εἶχε δὲ ὕδε.

«Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ § 31 Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενὰς καὶ Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτονόμους ἀφεῖναι πλὴν Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ ὥσπερ τὸ ὀρχαῖον εἶναι Ἀθηναίων. διότεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω μετὰ τῶν ταύτα βουλομένων καὶ πεῖῃ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν».

Ἀκούοντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπῆγ- § 32 γελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἔκαστοι πόλεις, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὅμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἡξίουν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὅμνύναι. δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ὅμνύσωσιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἐπεσταλμένα σφίσι ταῦτ' εἴη. «Ἔτε τοίνυν», ἔφη δὲ Ἀγησίλαος, «καὶ ἐρωτάτε· ἀπαγγέλλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι, εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοι ἔσονται». οἱ μὲν δὴ ὠργοντο.

Ο δέ Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν οὐκ ἔμελ- § 33 λεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθὺς ἔθυτο. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος εἰς τὴν Τεγέαν διέπεμπε μὲν τῶν ἵππων κατὰ τοὺς περιοίκους ἐπισπεύσοντας, διέπεμπε δὲ καὶ

ξεναγοὺς εἰς τὰς πόλεις. πρὸν δὲ αὐτὸν δομηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι λέγοντες, ὅτι ἀφιᾶσι τὰς πόλεις αὐτονόμους. καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἰκαδε ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δ' εἰς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἡναγκάσθησαν, αὐτονόμους ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις.

§ 34 Οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι οὐκ ἔξεπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν. ἀλλ' ὁ Ἀγησίλαος καὶ τούτοις προεῖπε, τοῖς μέν, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Ἀργείους, τοῖς δέ, εἰ μὴ ἀπίστειν ἐκ τῆς Κορίνθου, ὅτι πόλεμον ἔχοισει πρὸς αὐτούς. ἐπεὶ δὲ φοβηθέντων ἀμφιφοτέρων ἔξῆλθον οἱ Ἀργεῖοι καὶ αὐτῇ ἐφ' αὐτῆς ἡ τῶν Κορινθίων πόλις ἐγένετο, οἱ μὲν σφαγεῖς καὶ οἱ μεταίτιοι τοῦ ἔργου αὐτοὶ γνόντες ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου· οἱ δ' ἄλλοι πολῖται ἑκόντες κατεδέχοντο τοὺς πρόσθιν φεύγοντας.

§ 35 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐποάχθη καὶ ὀμωμόκεσσαν αἱ πόλεις ἐμμενεῖν ἐν τῇ εἰρήνῃ, ἦν κατέπεμψε βασιλεύς, ἐκ τούτου διελύθη μὲν τὰ πεζά, διελύθη δὲ καὶ τὰ ναυτικὰ στρατεύματα. Λακεδαιμονίοις μὲν δὴ καὶ Ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις οὕτω μετὰ τὸν ὑστερον πόλεμον τῆς καθαιρέσεως τῶν Ἀθήνησι τειχῶν αὗτη πρώτη εἰρήνη ἐγένετο.

§ 36 Ἐν δὲ τῷ πολέμῳ μᾶλλον ἀντιρρόπως τοῖς ἐναντίοις πράττοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐνδοξότεροι ἐγένοντο ἐκ τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης καλουμένης. προστάται γάρ γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης καὶ τὴν αὐτονομίαν ταῖς πόλεσι πράττοντες, προσέλαβον μὲν σύμμαχον Κόρινθον, αὐτονόμους δὲ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὰς Βοιωτίας πόλεις ἐποίησαν, οὕτε πάλαι ἐπεθύμουν, ἔπαυσαν δὲ καὶ Ἀργείους Κόρινθον σφετεριζομένους, φρουρὰν φήναντες ἐπ' αὐτούς, εἰ μὴ ἔξιοιεν ἐκ Κορίνθου.

Η ΠΑΛΗ ΜΕΤΑΞΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΘΗΒΩΝ

23. Ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῆς Ὀλύνθου.
Κατάληψις τῶν Θηβῶν. Παραβίασις τῆς ἀνταλκιδείου
εἰρήνης (383 π. Χ.).

(Ε, 2, 24 - 32, 35 - 36. 4, 1)

Ἐκ δὲ τούτου ἐκπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι Εὔδαιμίδαν 2 § 24 καὶ σὺν αὐτῷ νεοδαμώδεις τε καὶ τῶν περιοίκων καὶ τῶν Σκιριτῶν ἄνδρας ὡς δισχιλίους. ὁ μέντοι Εὔδαιμίδας ἔξιὼν ἐδεήθη τῶν ἐφόρων μετιέναι Φοιβίδαν τὸν ἀδελφὸν ἀθροίσαντα τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἑαυτῷ προστεταγμένων αὐτὸς δὲ ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία, ταῖς μὲν δεομέναις τῶν πόλεων φρουρούς ἔπειμπε, Ποτείδαιαν δὲ καὶ προσέλαβεν ἔκουσαν, σύμμαχον ἥδη ἐκείνων οὗσαν, καὶ ἐντεῦθεν δομώμενος ἐπολέμει, ὥσπερ εἰκός, τὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν.

Ο δὲ Φοιβίδας ἐπεὶ ἥθροισθησαν αὐτῷ οἱ ὑπολειφθέντες § 25-27 τοῦ Εὔδαιμίδου, λαβὼν αὐτοὺς ἐπορεύετο. ὡς δ' ἐγένοντο ἐν Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσαντο μὲν ἔξι τῆς πόλεως περὶ τὸ γυμνάσιον· στασιαζόντων δὲ τῶν Θηβαίων, πολεμιαρχοῦντες μὲν ἐτύγχανον Ἰσμηνίας τε καὶ Λεοντιάδης, διάφοροι δὲ ὅντες ἀλλήλοις καὶ ἀρχηγὸς ἐκάτερος τῶν ἐταιρειῶν. ὁ μὲν οὖν Ἰσμηνίας διὰ τὸ μῆσος τῶν Λακεδαιμονίων οὔδε ἐπλησίαζε τῷ Φοιβίδᾳ· ὁ μέντοι Λεοντιάδης ἄλλως τε ἐθεράπευεν αὐτὸν καί, ἐπεὶ εἰσφρειώθη, ἔλεγε τάδε. «Ἐξεστί σοι, ὦ Φοιβίδα, τῇδε τῇ ἡμέρᾳ μέγιστα ἀγαθὰ τῇ σεαυτοῦ πατρὶδι ὑπονογῆσαι· ἐὰν γὰρ ἀκολουθήσῃς ἐμοὶ σὺν τοῖς ὅπλίταις, εἰσάξω σε ἐγὼ εἰς τὴν ἀκρόπολιν. τούτου δὲ γενομένου νόμιζε τὰς Θήβας παντάπασιν ὑπὸ Λακεδαιμονίους καὶ ἡμῖν τοῖς ὑμετέροις φίλοις ἔσεσθαι. καίτοι νῦν μέν, ὡς ὁρᾶς, ἀποκεκήρυκται μηδένα μετὰ σοῦ στρατεύειν Θηβαίων ἐπ' Ὀλυμφίους· ἐὰν δέ

γε σὺ ταῦτα μεθ' ἡμῶν πράξης, εὐθύνς σοι ἡμεῖς πολλοὺς μὲν ὅπλίτας, πολλοὺς δὲ ἵππους συμπέμψομεν. ὅστε πολλῇ δυνάμει βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ καὶ, ἐν ᾧ μέλλει ἔκεινος "Οἰλυνθόν κατεστρέφεσθαι, σὺ κατεστραμμένος ἔσει Θήβας, πολὺ μεῖζω πόλιν Ὀλύνθου".

§ 28-29 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φοιβίδας ἀνεκουφίσθη· καὶ γὰρ ἦν τοῦ λαμπρὸν τι ποιῆσαι πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦ ζῆν ἐραστῆς· οὐ μέντοι λογιστικός γε οὐδὲ πάνυ φρόνιμος ἐδόκει εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὠμοιλόγησε ταῦτα, προοριζομένος μὲν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὥσπερ συνεκευασμένος ἦν, εἰς τὸ ἀπιέναι· «ἡνίκα δ' ἀν ἦ καιρός, πρὸς σὲ ἥξω ἐγώ», ἔφη ὁ Λεοντιάδης, «καὶ αὐτός σοι ἡγήσομαι». ἐν ᾧ δὲ ἡ μὲν βουλὴ ἐκάθητο ἐν τῇ ἐν ἀγορᾷ στοῷ διὰ τὸ τὰς γυναικας ἐν τῇ Καδμείᾳ θεσμοφοριάζειν, θέρος δὲ ὄντος καὶ μεσημβρίας πλείστῃ ἦν ἐρημία ἐν ταῖς ὄδοις, ἐν τούτῳ προσελάσας ἐφ' ἵππου ὁ Λεοντιάδης ἀποστρέφει τε τὸν Φοιβίδαν καὶ ἡγεῖται εὐθύνς εἰς τὴν ἀκρόπολιν. καταστῆσας δ' ἔκει τὸν Φοιβίδαν καὶ τὸν μετ' αὐτοῦ καὶ παραδοὺς τὴν βαλανάγραν αὐτῷ τῶν πυλῶν καὶ εἰπὼν μηδένα παριέναι εἰς τὴν ἀκρόπολιν, δοντινα μὴ αὐτὸς κελεύοι, εὐθύνς ἐπορεύετο πρὸς τὴν βουλήν.

§ 30-31 Ἐλθὼν δὲ εἶπε τάδε. «"Οτι μέν, ὃ ἄνδρες, Λακεδαιμόνιοι κατέχουσι τὴν ἀκρόπολιν, μηδὲν ἀθυμεῖτε· οὐδὲν γάρ φασι πολέμιοι ἥκειν, δστις μὴ πολέμου ἐρᾶ. ἐγὼ δὲ τοῦ νόμου κελεύοντος ἔξειναι πολεμάρχῳ λαβεῖν, εἴ τις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν, λαμβάνω τουτονὶ Ἰσμηνίαν ὡς πολεμοποιοῦντα. καὶ ὑμεῖς δέ, οἱ λοχαγοί τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε καὶ λαβόντες ἀπαγάγετε τοῦτον, ἔνθα εἰρηται». οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα παρῆσάν τε καὶ ἐπειδοντο καὶ συνελάμβανον τῶν δὲ μὴ εἰδότων, ἐναντίων δὲ δοντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφυγον, εὐθύνς ἔξω τῆς πόλεως δείσαντες, μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἰκαδε πρῶτον

ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ἰσμηνίαν ἥσθιοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπεχώρησαν εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ταῦτα γιγνώσκοντες Ἀνδροκλείδα τε καὶ Ἰσμηνίᾳ μάλιστα τριακόσιοι.

‘Ως δὲ ταῦτ’ ἐπέπρακτο, πολέμαιρον μὲν ἀντὶ Ἰσμηνίου § 32 ἄλλον εἴλοντο, ὁ δὲ Λεοντιάδης εὐθὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐπορεύετο. ηὗρε δ’ ἔκει τοὺς μὲν ἐφόρους καὶ τῆς πόλεως τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἔχοντας τῷ Φοιβίδᾳ, ὅτι οὐ προσταχθέντα ὑπὸ τῆς πόλεως ταῦτα ἐπεπράχει· ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἔλεγεν, ὅτι, εἰ μὲν βλαβερὰ τῇ Λακεδαίμονι πεπραχώς εἴη, δίκαιοιν εἴη ζημιοῦσθαι· οἱ δὲ ἀγαθά, ἀρχαῖον εἶναι νόμιμον ἔξειναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν. «αὐτὸ οὖν τοῦτ’», ἔφη, «προσήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακά ἔστι τὰ πεπραγμένα».

‘Ἀκούουσι ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔδοξε τήν τε ἀκόρο- § 35-36 πολιν, ὅσπερ κατείληπτο, φυλάττειν καὶ Ἰσμηνίᾳ κρίσιν ποιῆσαι. ἐκ δὲ τούτου πέμπουσι δικαστὰς Λακεδαιμονίων μὲν τρεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν συμμαχίδων ἕνα ἀφ’ ἑκάστης καὶ μικρᾶς καὶ μεγάλης πόλεως. ἐπεὶ δὲ συνεκαθίζετο τὸ δικαστήριον, τότε δὴ κατηγορεῖτο τοῦ Ἰσμηνίου καὶ ὡς βαρβαρίζοι καὶ ὡς ξένος τῷ Πέρσῃ ἐπ’ οὐδενὶ ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος γεγενημένος εἴη καὶ ὡς τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετειληφὼς εἴη καὶ ὅτι τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχῆς πάσης ἐκεῖνός τε καὶ Ἀνδροκλείδας αἰτιώτατοι εἰεν. ὁ δὲ ἀπελογεῖτο μὲν πρὸς πάντα ταῦτα, οὐ μέντοι ἔπειθε γε τὸ μὴ οὐ μεγαλοπράγμων τε καὶ κακοπράγμων εἶναι. καὶ ἐκεῖνος μὲν κατεψηφίσθη καὶ ἀποθνήσκει· οἱ δὲ περὶ Λεοντιάδην εἰλόν τε τὴν πόλιν καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔτι πλείω ὑπηρέτουν ἢ προσετάττετο αὐτοῖς.

Πολλὰ μὲν οὖν ἄν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ Ἑλλη- 4 § 1 νικὰ καὶ βαρβαρικά, ὡς θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμονίοι τε γὰρ οἱ ὅμόσαντες αὐτονόμους ἔάσειν τὰς πόλεις, τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες, ὑπ’ αὐ-

τῶν μόνων τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρότερον ὑπ' οὐδενὸς τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες, τούς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ βουληθέντας Λακεδαιμονίοις δουλεύειν τὴν πόλιν, ὅστε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἐπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν καταλῦσαι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

24. Ἡ ἐν Λεύκτροις μάχη (371 π. Χ.)

(τ., 4, 1 - 16)

§ 1-2 Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τάς τε φρουρὰς ἐκ τῶν πόλεων ἀπῆγον καὶ Ἰφικράτη καὶ τὰς ναῦς μετεπέμποντο καί, ὅσα ὕστερον ἔλαβε μετὰ τοὺς ὄρκους τοὺς ἐν Λακεδαιμονίῳ γενομένους, πάντα ἡνάγκασαν ἀποδοῦναι. Λακεδαιμόνιοι μέντοι ἐκ μὲν τῶν ἄλλων πόλεων τούς τε ἀρμοστὰς καὶ τοὺς φρουροὺς ἀπήγαγον, Κλεόμβροτον δὲ ἔχοντα τὸ ἐν Φωκεῦσι στράτευμα καὶ ἐπερωτῶντα τὰ οἴκοι τέλη, τί χρὴ ποιεῖν, ἐκέλευσαν μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἀλλ’ εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ αὐτονόμους ἀφίοιεν τὰς πόλεις.

§ 3 Ὁ δὲ Κλεόμβροτος ἐπεὶ ἤσθετο τοὺς Θηβαίους οὐχ ὅπως τὰς πόλεις ἀφίεντας, ἀλλ’ οὐδὲ τὸ στράτευμα διαλύοντας, οὕτω δὴ ἄγει τὴν στρατιὰν εἰς τὴν Βοιωτίαν. καὶ ἦ μὲν οἱ Θηβαῖοι ἐμβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῶν Φωκέων προσεδόκων καὶ ἐπὶ στενῷ τινι ἐφύλαττον, οὐκ ἐμβάλλει· διὰ Θισθῶν δὲ ὁρεινὴν καὶ ἀπροσδόκητον πορευθεὶς ἀφικνεῖται εἰς Κρεῦσιν καὶ τὸ τεῖχος αἱρεῖ καὶ τριήρεις τῶν Θηβαίων δώδεκα λαμβάνει. ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ ἀναβάς ἀπὸ τῆς θαλάττης ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς.

§ 4-5 Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὺ λόφῳ οὖ πολὺ διαλείποντες, οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ’ ἦ

τοὺς Βοιωτούς. ἔνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι προσιόντες ἔλεγον. «Ὥ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. ἀναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήσας καὶ ὅτε ὑστερον στρατεύων ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Ἀγησιλάου ἀεὶ ἐμβάλλον τος διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος. εἴπερ οὖν ἦ σαυτοῦ κήδει ἢ τῆς πατρόδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας». οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον· οἱ δ' ἔναντίοι «Νῦν δή», ἔφασαν, «δηλώσει ὁ ἀνήρ, εἰ τῷ ὅντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ὕσπερ λέγεται». ὁ μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρεξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν.

Τῶν δ' αὖ Θηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο, ὡς, εἰ μὴ § 6.7 μαχοῖντο, ἀποστήσοιντο μὲν αἱ περιοικίδες αὐτῶν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσοιντο· εἰ δὲ μὴ ἔξοι δ δῆμος δ Θηβαίων τάπιτήδεια, ὅτι κινδυνεύσοι καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἔναντία γενέσθαι. ἄτε δὲ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν, ἐλογίζοντο κρείττον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν. πρὸς δὲ τούτοις παρεθάρρυνε μέν τι αὐτοὺς καὶ δ χρησμὸς δ λεγόμενος, ὡς δέοι ἔνταῦθα Λακεδαιμονίους ἡττηθῆναι. ἀπηγγέλλετο δὲ καὶ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῖς, ὡς οἱ τε νεῷ πάντες αὐτόματοι ἀνεφύγοντο, αἱ τε ἵεραι λέγοιεν, ὡς νίκην οἱ θεοὶ φαίνοιεν. ἐκ δὲ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τὰ ὅπλα ἔφασαν ἀφανῆ εἶναι, ὡς τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν μάχην ἔξωρημένου. τινὲς μὲν δὴ λέγουσιν, ὡς ταῦτα πάντα τεχνάσματα ἦν τῶν προεστηκότων.

Εἰς δ' οὖν τὴν μάχην τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις πάντα § 8.9 τάναντία ἐγίγνετο, τοῖς δὲ πάντα καὶ ὑπὸ τῆς τύχης κατωρθοῦντο. ἦν μὲν γάρ μετ' ἄριστον τῷ Κλεομβρότῳ ἡ τελευταία βιουλὴ περὶ τῆς μάχης· ἐν δὲ τῇ μεσημβρίᾳ ὑποπινόντων καὶ τὸν οἶνον παρεξῆναι τι αὐτοὺς ἔλεγον. ἐπεὶ δὲ ὥπλίζοντο ἐκάτεροι καὶ πρόδηλον ἦν, ὅτι μάχη ἔσοιτο, πρῶτον μὲν ἀπιέναι ὀρμημένων ἐκ τοῦ Βοιωτίου στρατεύματος τῶν τὴν ἀγορὰν

παρεσκευακότων καὶ σκευοφόρων τινῶν καὶ τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι, περιιόντες κύκλῳ οἵ τε μετὰ τοῦ Ἱέρωνος μισθοφόροι καὶ οἱ τῶν Φωκέων πελτασταὶ καὶ τῶν ἵππεων Ἡρακλεῶται καὶ Φλειάσιοι ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιοῦσιν ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Βοιωτῶν ὅστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μεῖζόν τε καὶ ἀμφορτεόν ἥ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα. ἔπειτα δέ, ἦτε καὶ πεδίου ὅντος τοῦ μεταξύ, προυτάξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἵππεας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν.

§ 10-11 Ἡν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἵππικὸν μεμελετηκὸς διά τε τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιέας, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἥν τὸ ἵππικόν. ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανθείη, τότε ἥκεν ὁ συντεταγμένος λαβὼν δ' ἄν τὸν ἵππον καὶ ὅπλα, ὅποια δοθείη αὐτῷ, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἄν ἐστρατεύετο· τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι καὶ ἥκιστα φιλότιμοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἥσαν. τοιοῦτον μὲν οὖν τὸ ἵππικὸν ἐκατέρων ἥν.

§ 12 Τῆς δὲ φάλαγγος τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ἔφασαν εἰς τρεῖς τὴν ἐνωμοτίαν ἄγειν· τοῦτο δὲ συμβαίνειν αὐτοῖς οὐ πλέον ἥ εἰς δώδεκα τὸ βάθμος. οἱ δὲ Θηβαῖοι οὐκ ἔλαττον ἥ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἥσαν, λογιζόμενοι, ὡς, εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, τὸ ἄλλο πᾶν εὐχείρωτον ἔσοιτο.

§ 13 Ἐπεὶ δὲ ἥξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμίους, πρῶτον μὲν, πρὸν καὶ αἰσθέσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα, ὅτι ἥγοιτο, καὶ δὴ καὶ οἱ ἵππεις συνεβεβλήκεσαν καὶ ταχὺ ἥττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων· φεύγοντες δὲ ἐνεπεπτώκεσαν τοῖς ἑαυτῶν ὅπλίταις, ἔτι δὲ ἐνέβαλλον οἱ τῶν Θηβαίων λόχοι. ὅμως δὲ ὡς οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεόμβροτον τὸ πρῶτον ἐκράτουν τῇ μάχῃ, σαφεῖ τούτῳ τεκμηρίω γνοίη τις ἄν· οὐ γὰρ

ᾶν ἐδύναντο αὐτὸν ἀνελέσθαι καὶ ζῶντα ἀπενεγκεῖν, εἰ μὴ οἱ πρὸ αὐτοῦ μαχόμενοι ἐπεκράτουν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

Ἐπεὶ μέντοι ἀπέθανε Δείνων τε πολέμαρχος καὶ Σφοδρίας § 14 τῶν περὶ δαμοσίαν καὶ Κλεώνυμος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ μὲν ἵπποι καὶ οἱ συμφορεῖς τοῦ πολεμάρχου καλούμενοι οὗτοι τε ἄλλοι ὑπὸ τοῦ ὄχλου ὡθούμενοι ἀνεχθόρουν, οἵ δὲ τοῦ εὐωνύμου ὅντες τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς ἔώρων τὸ δεξιὸν ὡθούμενον, ἐνέκλιναν· ὅμως δὲ πολλῶν τεθνεώτων καὶ ἡττημένοι, ἐπεὶ διέβησαν τὴν τάφρον, ἢ πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἐτυχεν οὕσα αὐτοῖς, ἔθεντο τὰ ὅπλα κατὰ χώραν, ἔνθεν ὥρμηντο. ἦν μέντοι οὐ πάντα ἐν ἐπιπέδῳ, ἀλλὰ πρὸς ὅρθιφ μᾶλλον τι τὸ στρατόπεδον. ἐκ δὲ τούτου ἤσαν μέν τινες τῶν Λακεδαιμονίων, οἵ ἀφόρητον τὴν συμφορὰν ἡγούμενοι τό τε τρόπαιον ἔφασαν χρῆναι κωλύειν ἴσταναι τοὺς πολεμίους, τούς τε νεκροὺς μὴ ὑποσπόνδους, ἀλλὰ διὰ μάχης πειρᾶσθαι ἀναιρεῖσθαι.

Οἱ δὲ πολέμαρχοι, ὅρῶντες μὲν τῶν συμπάντων Λακεδαιμονίων τεθνεώτας ἐγγὺς χιλίους, ὅρῶντες δὲ αὐτῶν Σπαρτιατῶν, ὅντων τῶν ἐκεῖ ὡς ἐπτακοσίων, τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους, αἰσθανόμενοι δὲ τοὺς συμμάχους πάντας μὲν ἀθύμως ἔχοντας πρὸς τὸ μάχεσθαι, τινὰς δὲ αὐτῶν οὐδὲ ἀχθομένους τῷ γεγενημένῳ, συλλέξαντες τοὺς ἐπικαιριωτάτους ἔβουλεύοντο, τί χρὴ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, οὕτω δὴ ἐπειψαν κήρυκα περὶ σπονδῶν. οἱ μέντοι Θηβαῖοι μετὰ ταῦτα καὶ τρόπαιον ἐστήσαντο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν.

Γενομένων δὲ τούτων, ὃ μὲν εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν ἀγγελῶν τὸ πάθος ἀφικνεῖται γυμνοπαιιδῶν τε οὔσης τῆς τελευταίας καὶ τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ ἔνδον ὅντος· οἵ δὲ ἔφοροι ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πάθος, ἐλυποῦντο μέν, ὕσπερ, οἴμαι, ἀνάγκη· τὸν μέντοι χορὸν οὐκ ἔξήγαγον, ἀλλὰ διαγωνίσασθαι εἰσων. καὶ τὰ μὲν ὀνόματα πρὸς τοὺς οἰκείους ἐκάστου τῶν τεθνεώτων ἀπέ-

δοσαν· προεῖπον δὲ ταῖς γυναιξὶ μὴ ποιεῖν αραυγήν, ἀλλὰ σιγῇ τὸ πάθος φέρειν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἦν ὁρᾶν, ὃν μὲν ἐτέθνασαν οἱ προσήκοντες, λιπαροὺς καὶ φαιδροὺς ἐν τῷ φανερῷ ἀναστρεφομένους, ὃν δὲ ζῶντες ἡγγελμένοι ἦσαν, ὅλιγους ἀνείδες, τούτους δὲ σκυθρωποὺς καὶ ταπεινοὺς περιιόντας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

25. Συνασπισμὸς πελοποννησιακῶν πόλεων καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐναντίον τῶν Θηβαίων. Ἡ τελευταία εἰσβολὴ τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη (362 π. Χ.).

(Ζ, 5, 1 - 27)

§ 1-3 ‘Ως δὲ ταῦτα ἀπηγγέλθη πρός τε τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων καὶ κατὰ πόλεις, ἐκ τούτου ἀνελογίζοντο Μαντινεῖς τε καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων οἱ κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου, ὥσαύτως δὲ καὶ Ἡλεῖοι καὶ Ἀχαιοί, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δῆλοι εἰεν βούλόμενοι ὡς ἀσθενεστάτην τὴν Πελοπόννησον εἶναι, ὡς δῆκτα αὐτὴν καταδουλώσαιντο. τί γὰρ δὴ πολεμεῖν ἡμᾶς βούλονται ἢ ἵνα ἡμεῖς μὲν ἀλλήλους κακῶς ποιῶμεν, ἐκείνων δ’ ἀμφότεροι δεώμεθα; ἢ τί, λεγόντων ἡμῶν, ὅτι οὐδὲ δεόμεθα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι, παρασκευάζονται ὡς ἔξιόντες; οὐ δῆλον, ὃς ἐπὶ τῷ κακόν τι ἐργάζεσθαι ἡμᾶς στρατεύειν παρασκευάζονται; ἐπεμπον δὲ καὶ Ἀθήναζε βοηθεῖν κελεύοντες· ἐπορεύθησαν δὲ καὶ εἰς Λακεδαιμονα πρέσβεις ἀπὸ τῶν ἐπαργίτων, παρακαλοῦντες Λακεδαιμονίους, εἰ βούλοιντο, κοινῇ διακοινέιν, ὃν τινες ἴωσι καταδουλωσόμενοι τὴν Πελοπόννησον. περὶ μέντοι ἡγεμονίας αὐτόθεν διεπράττοντο, ὅπως ἐν τῇ ἑαυτῶν ἔκαστοι ἡγήσοιντο.

§ 4-5 ‘Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Ἐπαμεινώνδας ἔξήγει Βοιω-

τοὺς ἔχων πάντας καὶ Εύβιοέας καὶ Θετταλῶν πολλοὺς παρὰ τε
 Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἐναντίων αὐτῷ. Φωκεῖς μέντοι οὐκ ἤκο-
 λουθούν, λέγοντες, ὅτι συνθῆκαι σφίσιν αὐτοῖς εἶεν, εἴ τις ἐπὶ
 Θῆβας ἵoi, βοηθεῖν· ἐπ’ ἄλλους δὲ στρατεύειν οὐκ εἶναι ἐν
 ταῖς συνθήκαις. διό μέντοι Ἐπαμεινώνδας ἐλογίζετο καὶ ἐν Πε-
 λοποννήσῳ σφίσιν ὑπάρχειν Ἀργείους τε καὶ Μεσσηνίους καὶ
 Ἀρκάδων τοὺς τὰ σφέτερα φρονοῦντας. ἵσαν δ’ οὗτοι Τεγεᾶ-
 ται καὶ Μεγαλοπολῖται καὶ Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς καὶ εἰ
 τινες δὴ πόλεις διὰ τὸ μικραί τε εἶναι καὶ ἐν μέσαις ταύταις οἱ-
 κεῖν ἡναγκάζοντο. ἔξηλθε μὲν δὴ διὸ Ἐπαμεινώνδας διὰ ταχέων.

Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐν Νεμέᾳ, ἐνταῦθα διέτριψεν, ἐλπίζων § 6
 τοὺς Ἀθηναίους παριόντας λήψεσθαι καὶ λογιζόμενος μέγα¹
 ἀν τοῦτο γενέσθαι τοῖς μὲν σφετέροις συμμάχοις εἰς τὸ ἐπιρ-
 ωῶσαι αὐτούς, τοῖς δὲ ἐναντίοις εἰς τὸ εἰς ἀθυμίαν ἐμπεσεῖν,
 ὃς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, πᾶν ἀγαθὸν εἶναι Θηβαίοις, ὅτι ἐλατ-
 τοῖντο Ἀθηναῖοι. ἐν δὲ τῇ διατριψῇ αὐτοῦ ταύτη συνῆσαν
 πάντες οἱ διοιφρονοῦντες εἰς τὴν Μαντίνειαν.

Ἐπεὶ μέντοι διὸ Ἐπαμεινώνδας ἤκουσε τοὺς Ἀθηναίους τὸ § 7
 μὲν κατὰ γῆν πορεύεσθαι ἀπεγγνωκέναι, κατὰ θάλατταν δὲ
 παρασκευάζεσθαι ὡς διὰ Λακεδαίμονος βοηθήσοντας τοῖς
 Ἀρκάσιν, οὕτω δὴ ἀφορμήσας ἐκ τῆς Νεμέας ἀφικνεῖται εἰς
 τὴν Τεγέαν.

Ἐύτυχῃ μὲν οὖν οὐκ ἀν ἔγωγε φήσαιμι τὴν στρατηγίαν § 8
 αὐτῷ γενέσθαι· ὅσα μέντοι προνοοίας ἔργα καὶ τόλμης ἐστίν,
 οὐδέν μοι δοκεῖ διὰντος ἐλλιπεῖν. πρῶτον μὲν γὰρ ἔγωγε ἐπαι-
 νῶ αὐτοῦ, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἐν τῷ τείχει τῶν Τεγεατῶν
 ἐποιήσατο, ἔνθ’ ἐν ἀσφαλεστέρῳ τε ἥν ἡ εἰ ἔξω ἐστρατοπεδεύε-
 το καὶ τοῖς πολεμίοις ἐν ἀδηλοτέρῳ, ὃ τι πράττοιτο. καὶ παρα-
 σκευάζεσθαι δέ, εἴ του ἐδεῖτο, ἐν τῇ πόλει ὅντι εὔπορώτε-
 ρον ἥν. τῶν δὲ ἑτέρων ἔξω στρατοπεδευομένων ἔξην ὁρᾶν, εἴτε
 τι ὀρθῶς ἐποράττετο εἴτε τι ἡμάρτανον. καὶ μὴν οἰόμενος κρείτ-

των τῶν ἀντιπάλων εἶναι, δπότε ὁρῷ χωρίοις πλεονεκτοῦντας αὐτούς, οὐκ ἔξήγετο ἐπιτίθεσθαι.

§ 9 - 10 'Ορῶν δὲ οὕτε πόλιν αὗτῷ προσχωροῦσαν οὐδεμίαν τὸν τε χρόνον προβαίνοντα, ἐνόμισε πρακτέον τι εἶναι· εἰ δὲ μή, ἀντὶ τῆς πρόσθεν εὐκλείας πολλὴν ἀδοξίαν προσεδέχετο. ἐπεὶ οὖν κατεμάνθανε περὶ μὲν τὴν Μαντίνειναν τοὺς ἀντιπάλους πεφυλαγμένους, μεταπεμπομένους δὲ Ἀγησίλαον τε καὶ πάντας τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἥσθετο ἔξεστρατευμένον τὸν Ἀγησίλαον καὶ ὅντα ἥδη ἐν τῇ Πελλήνῃ, δειπνοποιησάμενος καὶ παραγγεῖλας ἡγεῖτο τῷ στρατεύματι εὐθὺς ἐπὶ Σπάρτην. καὶ εἰ μὴ Κρής θείᾳ τινὶ μοίρᾳ προσελθὼν ἔξήγγειλε τῷ Ἀγησίλᾳφ προσιὸν τὸ στράτευμα, ἔλαβεν ἄν τὴν πόλιν ὕσπερ νεοτιὰν παντάπασιν ἔρημον τῶν ἀμυνουμένων. ἐπεὶ μέντοι προπυθόμενος ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἔφθη εἰς τὴν πόλιν ἀπελθών, διαταξάμενοι οἱ Σπαρτιᾶται ἔφύλαττον, καὶ μάλα ὀλίγοι ὅντες· οἵ τε γὰρ ἵπτεῖς αὐτοῖς πάντες ἐν Ἀρκαδίᾳ ἀπῆσαν καὶ τὸ ἱενικὸν καὶ τῶν λόχων δώδεκα ὅντων οἵ τρεῖς.

§ 11 - 13 'Επεὶ δὲ ἐγένετο Ἐπαμεινώνδας ἐν τῇ πόλει τῶν Σπαρτιατῶν, ὃπου μὲν ἔμελλον ἐν τε ἰσοπέδῳ μαχεῖσθαι καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν βληθήσεσθαι, οὐκ εἰσήρει ταύτῃ, οὐδ' ὃπου γε μηδὲν πλέον μαχεῖσθαι τῶν ὀλίγων πολλοὶ ὅντες· ἔνθα δὲ πλεονεκτεῖν ἄν ἐνόμιζε, τοῦτο λαβὼν τὸ χωρίον κατέβαινε καὶ οὐκ ἀνέβαινεν εἰς τὴν πόλιν. τό γε μὴν ἐντεῦθεν γενόμενον ἔξεστι μὲν τὸ θεῖον αἰτιᾶσθαι, ἔξεστι δὲ λέγειν, ὡς τοῖς ἀπονενοημένοις οὐδεὶς ἄν ὑποσταίη. ἐπεὶ γὰρ ἡγεῖτο Ἀρχίδαμος οὐδὲ ἐκατὸν ἔχων ἄνδρας καὶ διαβάς, ὅπερ ἐδόκει τι ἔχειν κώλυμα, ἐπορεύετο πρὸς ὅρθιον ἐπὶ τοὺς ἀντιπάλους, ἐνταῦθα δὴ οἱ πῦρ πνέοντες, οἱ νενικηρότες τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ τῷ παντὶ πλείονες καὶ προσέτι ὑπερδέξια χωρία ἔχοντες οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ τὸν Ἀρχίδαμον, ἀλλ' ἔγκλινουσι. καὶ οἱ μὲν πρῶτοι τῶν Ἐπαμεινώνδου ἀποθνή-

σκουσιν· ἐπεὶ μέντοι ἀγαλλόμενοι τῇ νίκῃ ἐδίωξαν οἱ ἐνδομεν πορρωτέρω τοῦ καιροῦ, οὗτοι αὖ ἀποθνήσκουσι· περιεγέγραπτο γάρ, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ τοῦ θείου, μέχρι ὅσου νίκη ἐδέδοτο αὐτοῖς. καὶ ὁ μὲν δὴ Ἀρχίδαμος τρόπαιόν τε ἴστατο, ἐνθα ἐπεκράτησε, καὶ τοὺς ἐνταῦθα πεσόντας τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπεδίδου.

Ο δὲ Ἐπαμεινώνδας λογιζόμενος, ὅτι βοηθήσοιεν οἱ Ἀρχάδες εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν, ἐκείνοις μὲν οὐκ ἐβούλετο καὶ πᾶσι Λακεδαιμονίοις διμοῦ γενομένοις μάχεσθαι, ἄλλως τε καὶ εὔτυχηκόσι, τῶν δὲ ἀποτετυχηκότων· πάλιν δὲ πορευθείς, ὡς ἐδύνατο τάχιστα, εἰς τὴν Τεγέαν τοὺς μὲν ὀπλίτας ἀνέπαυσε, τοὺς δὲ ἵππεας ἐπεμψεν εἰς τὴν Μαντίνειαν, δεηθεὶς αὐτῶν προσκαρτερῆσαι καὶ διδάσκων ὡς πάντα μὲν εἰκὸς ἔξω εἶναι τὰ τῶν Μαντινέων βισκήματα, πάντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλως τε καὶ σίτου συγκομιδῆς οὕσης, καὶ οἱ μὲν ὄχοντο.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἵππεῖς ὁρμηθέντες ἔξ Ελευσῖνος ἐδειπνοποιήσαντο μὲν ἐν Ἰσθμῷ, διελθόντες δὲ τὰς Κλεωνὰς ἐτύγχανον προσιόντες εἰς τὴν Μαντίνειαν καὶ καταστρατοπεδευσάμενοι ἐντὸς τείχους ἐν ταῖς οἰκίαις. ἐπεὶ δὲ δῆλοι ἦσαν προσελαύνοντες οἱ πολέμιοι, ἐδέοντο οἱ Μαντινεῖς τῶν Ἀθηναίων ἵππεων βοηθῆσαι, εἴ τι δύναιντο· ἔξω γὰρ εἶναι καὶ τὰ βισκήματα πάντα καὶ τοὺς ἐργάτας, πολλοὺς δὲ καὶ παῖδας καὶ γεραιτέρους τῶν ἐλευθέρων. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοηθοῦσιν, ἔτι ὅντες ἀνάριστοι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι.

Ἐνταῦθα δὴ τούτων αὖ τὴν ἀρετὴν τίς οὐκ ἀν ἀγασθείη; οἱ καὶ πολὺ πλείονας ὁρῶντες τοὺς πολεμίους καὶ ἐν Κορινθῷ δυστυχήματος γεγενημένου τοῖς ἵππεσιν, οὐδὲν τούτων ὑπελογίσαντο, οὐδέ δὴ τοῖς Θηβαίοις καὶ Θετταλοῖς τοῖς κρατίστοις ἵππεσιν εἶναι δοκοῦσιν ἔμελλον μάχεσθαι, ἀλλ' αἰσχυνόμενοι εἰ παρόντες μηδὲν ὠφελήσειαν τοὺς συμμάχους, ὡς εἶδον τάχιστα τοὺς πολεμίους, συνέρραξαν, ἐρῶντες ἀνασώ-

σασθαι τὴν πατρῷαν δόξαν. καὶ μαχόμενοι αἴτιοι μὲν ἐγένοντο τὰ ἔξω πάντα σωθῆναι τοῖς Μαντινεῦσιν, αὐτῶν δὲ ἀπέθανον ἄνδρες ἀγαθοί, καὶ ἀπέκτειναν δὲ δῆλον ὅτι τοιούτους· οὐδὲν γὰρ οὕτω βραχὺ δῆλον ἐκάτεροι εἶχον, φὸς οὐκ ἔξικνοῦντο ἀλλήλων. καὶ τοὺς μὲν φιλίους νεκροὺς οὐκ ἀφεῖντο, τῶν δὲ πολεμίων ἐνίους ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν.

§ 18 Ο δ' αὖτε Ἐπαμεινώνδας, ἐνθυμούμενος ὅτι δλίγων μὲν ἡμερῶν ἀνάγκη ἔσοιτο ἀπιέναι διὰ τὸ ἔξηκειν τῇ στρατείᾳ τὸν χρόνον, εἰ δὲ καταλείψοι εὑρήμους, οἷς ἥλθε σύμμαχος, ἐκείνοι πολιορκήσοιτο ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, αὐτὸς δὲ λειψασμένος τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ παντάπασιν ἔσοιτο, ἡττημένος μὲν ἐν Λακεδαιμονίῳ σὺν πολλῷ δπλιτικῷ ὑπὸ δλίγων, ἡττημένος δὲ ἐν Μαντινείᾳ ἵππομαχίᾳ, αἴτιος δὲ γεγενημένος διὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον στρατείαν τοῦ συνεστάναι Λακεδαιμονίους καὶ Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς καὶ Ἡλείους καὶ Ἀθηναίους, ἥγήσατο οὐ δυνατὸν εἶναι ἀμαχεὶ πάρελθεῖν, λογιζόμενος, ὅτι, εἰ μὲν νικῷη, πάντα ταῦτα ἀναλύσοιτο· εἰ δὲ ἀποθάνοι, καλὴν τὴν τελευτὴν ἐνόμισεν ἔσεσθαι πειρωμένῳ τῇ πατοΐδι ἀρχῇ Πελοποννήσου καταλιπεῖν.

§ 19 - 20 Τὸ μὲν οὖν αὐτὸν τοιαῦτα διανοεῖσθαι οὐ πάνυ μοι δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι· φιλοτίμων γὰρ ἄνδρῶν τὰ τοιαῦτα διανοήματα· τὸ μέντοι τὸ στρατευμα παρεσκευακέναι ὡς πόνον τε μηδένα ἀποκάμνειν μήτε νυκτὸς μήτε ἥμέρας, κινδύνου τε μηδενὸς ἀφίστασθαι, σπάνιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντας σῆμας πείθεσθαι ἐθέλειν, ταῦτά μοι δοκεῖ θαυμαστότερα εἶναι. καὶ γάρ, ὅτε τὸ τελευταῖον παρήγγειλεν αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης, προθυμώς μὲν ἐλευκοῦντο οἱ ἵππεῖς τὰ κράνη κελεύοντος ἐκείνου, ἐπεγράφοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀρκάδων δπλῖται δόπαλα, ὡς Θηβαῖοι ὅντες, πάντες δὲ ἡκονῶντο καὶ λόγχας καὶ μαχαίρας καὶ ἐλαμπρύνοντο τὰς ἀσπίδας.

Ἐπεὶ μέντοι οὕτω παρεσκευασμένους ἔξήγαγεν, ἄξιον αῦ § 21-22
κατανοῆσαι, ἢ ἐποίησε. πρῶτον μὲν γάρ, ὥσπερ εἰκός, συνε-
τάττετο. τοῦτο δὲ πράττων σαφηνίζειν ἐδόκει, ὅτι εἰς μάχην
παρεσκευάζετο· ἐπεὶ γε μὴν ἐτέτακτο αὐτῷ τὸ στράτευμα, ὡς
ἔβούλετο, τὴν μὲν συντομωτάτην πρὸς τοὺς πολεμίους οὐκ
ῆγε, πρὸς δὲ τὰ πρὸς ἑσπέραν ὅρη κατ’ ἀντιπέρας τῆς Τεγέας
ῆγετο· ὥστε δόξαν παρεῖχε τοῖς πολεμίοις μὴ ποιήσεσθαι μά-
χην ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ. καὶ γὰρ δή, ὡς πρὸς τῷ ὅρῃ ἐγένετο,
ἐπεὶ ἐξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ, ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς ἔθετο τὰ ὅπλα,
ὥστε εἰκάσθη στρατοπεδευομένῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας ἔλυσε μὲν
τῶν πλείστων πολεμίων τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς πρὸς μάχην πα-
ρασκευήν, ἔλυσε δὲ τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν. ἐπεὶ γε μὴν παρα-
γαγὼν τοὺς ἐπὶ κέρως πορευομένους λόγους εἰς μέτωπον ἴσχυ-
ρὸν ἐποιήσατο τὸ περὶ ἑαυτὸν ἐμβολον, τότε δὴ ἀναλαβεῖν
παραγγείλας τὰ ὅπλα ἦγετο· οἱ δὲ ἡκολούθουν. οἱ δὲ πολέμι-
οι ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐπιόντας, οὐδὲντος αὐτῶν ἡσυχίαν ἔχειν
ἐδύνατο, ἀλλ’ οἱ μὲν ἔθεον εἰς τὰς τάξεις, οἱ δὲ παρετάτοντο,
οἱ δὲ ἵππους ἔχαλίνουν, οἱ δὲ θώρακας ἐνεδύοντο, πάντες δὲ
πεισομένοις τι μᾶλλον ἢ ποιήσουσιν ἐώκεσαν.

Οἱ δὲ τὸ στράτευμα ἀντίπρῳ διατάσσοντες τοιήρη προσῆγε, § 23-24
νομίζων, ὅπῃ ἐμβαλὼν διακόψεις, διαφθερεῖν ὅλον τὸ τῶν
ἐναντίων στράτευμα· καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἴσχυροτάτῳ παρε-
σκευάζετο ἀγωνίζεσθαι, τὸ δὲ ἀσθενέστατον πόρρω ἀπέστη-
σεν, εἰδὼς, ὅτι ἡ ττηθὲν ἀθυμίαν ἀν παράσκοι τοῖς μεθ’ ἑαυ-
τοῦ, ὁώμην δὲ τοῖς πολεμίοις. καὶ μὴν τοὺς ἵππεας οἱ μὲν
πολέμιοι ἀντιπαρετάξαντο ὥσπερ ὀπλιτῶν φάλαγγα βάθος
ἔφεξης καὶ ἔρημον πεζῶν ἀμίππων· ὁ δὲ Ἐπαμεινώνδας αὖ
καὶ τοῦ ἵππικοῦ ἐμβολον ἴσχυρὸν ἐποιήσατο, καὶ ἀμίππους
πεζοὺς συνέταξεν αὐτοῖς, νομίζων τὸ ἵππικὸν ἐπεὶ διακόψειν,
ὅλον τὸ ἀντίπαλον νενικηκός ἐσεσθαι· μάλα γάρ χαλεπὸν εύ-
ρειν τοὺς ἐθελήσοντας μένειν, ἐπειδάν τινας φεύγοντας τῶν

έμαυτῶν ὅρῶσι· καὶ ὅπως μὴ ἐπιβοηθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου κέρατος ἐπὶ τὸ ἔχόμενον, κατέστησεν ἐπὶ γηλόφων τινῶν ἐναντίους αὐτοῖς καὶ ἵππεας καὶ ὁπλίτας, φόβον βουλόμενος καὶ τούτοις παρέχειν, ὡς, εἰ βιηθήσοιεν, ὅπισθεν οὗτοι ἐπικείσοιντο αὐτοῖς. τὴν μὲν δὴ συμβολὴν οὕτως ἐποίησατο, καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος· κρατήσας γὰρ ἦτορ προσέβαλεν, δόλον ἐποίησε φεύγειν τὸ τῶν ἐναντίων.

§ 25 Ἐπεί γε μὴν ἔκεινος ἔπεσεν, οἱ λοιποὶ οὐδὲ τῇ νίκῃ ὁρθῶς ἔτι ἐδυνάσθησαν χρήσασθαι, ἀλλὰ φυγούσης μὲν αὐτοῖς τῆς ἐναντίας φάλαγγος οὐδένα ἀπέκτειναν οἱ ὁπλῖται οὐδὲ προηλθον ἐκ τοῦ χωρίου, ἔνθα ἡ συμβολὴ ἐγένετο· φυγόντων δ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἵππεων, ἀπέκτειναν μὲν οὐδὲ οἱ ἵππεις διώκοντες οὕτε ἵππεας οὕτως δὲ ὁπλῖτας, ὥσπερ δὲ ἡττώμενοι πεφοβημένως διὰ τῶν φευγόντων πολεμίων διέπεσον. καὶ μὴν οἱ ἄμιτποι καὶ οἱ πελτασταὶ συννενικηκότες τοῖς ἵππεῦσιν ἀφίκοντο μὲν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ὡς κρατοῦντες, ἔκει δὲ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέθανον.

§ 26 Τούτων δὲ πραχθέντων τούναντίον ἐγεγένητο, οὗ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι· συνεληλυθίας γὰρ σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν, δοτις οὐκ ὕστε, εἰ μάχῃ ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι· δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν, ὥστε ἀμφότεροι μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἰσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον, νεκροὺς δὲ ἀμφότεροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, ἀμφότεροι δὲ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἑκάτεροι οὕτε χώρᾳ οὕτε πόλει οὕτ' ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἦτορ πολὺν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἦτορ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἵσως ἄλλῳ μελήσει.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Κεφ. 6, 1-28, 32-38.

τῶς ἐπιόντι εἴτει· ἡτοι τὴν ἀνοιξιν τοῦ 406 π. Χ.—**παρεληλυθό-** § 1-3
τος ἥδη τοῦ χρόνου^{*} ἐνν. τῆς ναυαρχίας. 'Ο Λ. εἶχεν ἀναλάβει τὴν
διοίκησιν τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου τὸ φθινόπωρον τοῦ 408. — **ναυ-**
μαχίᾳ νενικηώς· τὸ προηγούμενον ἔτος εἶχε νικήσει τὸν στόλον τῶν
Ἀθηναίων εἰς τὸ Νότιον πλησίον τῆς Ἐφέσου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν
ἐκείνην ἀρχηγὸς τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου ἦτο δὲ Ἀλκιβιάδης· ἐπειδὴ ὅμως
παρουσιάσθη ἀνάγκη νὰ πλεύσῃ εἰς Φώκαιαν, ἀφῆκε προσωρινὸν ἀντι-
καταστάτην του τὸν κυβερνήτην τῆς ναυαρχίδος Ἀντίοχον. Πρὸς αὐτὸν
ἔδωκεν αὐστηρὰς διαταγὰς νὰ μὴ συγκρουσθῇ κατὰ τὸν χρόνον τῆς
ἀπουσίας του πρὸς τὸν σπαρτιατικὸν στόλον, δὲ δποῖος ἦτο ἡγκυροβο-
λημένος εἰς τὴν Ἐφεσον ὑπὸ ναύαρχον τὸν Λύσανδρον. **Ἄλλος** δὲ Ἀντίο-
χος παρήκουσε τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ παρασυρθεὶς εἰς ἀπε-
ρίσκεπτον ναυμαχίαν ἤτηθη (ἴδ. εἰσαγ. σ. 6). — **οὗτος** ἐπίσης = δπον. —
οὗ φημι = ἀρνοῦμαι. — **πολυνπραγμονέω-ῶ** = ἀναμειγνύομαι εἰς ἔ-
νας ὑποθέσεις. — **προσπληρόω-ῶ** = ἔξοπλίζω προσέτι. — **ἀπαντάω-ῶ**
τινι = ἐπέρχομαι κατά τινος.

καταστασιάζομαι ὑπό τινος = εὑρίσκω ἀντίδρασιν διὰ πολιτι- § 4
κοὺς λόγους ἐκ μέρους τινός. — **διαθροέω-ῶ** = διαδίδω. — **παραπλ-**
πτω = περιπίπτω εἰς σφάλμα. — **διαλλάττω τοὺς ν.** = ἀλλάσσω τοὺς
ν. — **γιγνομένων** · ἐνν. ναυάρχων. — **ἄρτι** = πρὸ δὲ γίγνονται. — **συνίημι**
τὰ ναυτικὰ = κατανοῶ τὴν ναυτικὴν τέχνην. — **ἄγνως** = ἄγνωστος. —
τοῖς ἐκεῖνοι δηλ. εἰς τὰ μέρη εἰς τὰ δποῖα στέλλονται. — **παθεῖν τι**.
τουτέστιν ἀτύχημα, ἤταν.

τὸ κατ' ἐμὲ = δσον ἔξαρταται ἀπὸ ἐμέ· διότι εἰς τὴν παραμονὴν § 5
τοῦ Λυσ. ὡς ναυάρχου τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου δὲν ἦτο ἐμπόδιον δὲ
Καλλικρατίδας, ἀλλος δὲ νόμος, δὲ δποῖος ἀπηγόρευε νὰ μὴ γίνῃ τὸ ἔδιον
πρόσωπον δύο φοράς ναύαρχος (Βιβλ. Β', 1, § 7). — **πρὸς δὲ** = ἐν
σχέσει πρὸς ἐκεῖνα, εἰς τὰ δποῖα. — **φιλοτιμέομαι-οῦμαι** = ἐπιδει-
κνύω ζῆλον. — **αἰτιάζομαι** = κατηγοροῦμαι.

§ 6.7 ἐφ' ἂ ήκει=ταῦτα, ἐφ' ἂ ήκει.=παρὰ **Κῦρον** τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως οὗτος, ὅπως καὶ ἄλλοι σατράπαι καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἡτο φύλος τῶν Λακεδ. κατὰ τὸν Πελοπόν. πόλεμον καὶ ἐνίσχυεν αὐτοὺς οἰκονομικῶς. — ἐπέκω = περιμένω. — ἀ-χθομαι = δυσαρεστοῦμαι, δυσφορῶ. — **θύρα** = κατοικία. — **φοιτή-σεις** = συχνὰ ἐπισκέψεις. — **κατά γε τὸ αὐτοῦ δυνατὸν** = κατὰ τὴν ἰδικήν του τούλαχιστον δύναμιν.

§ 8.11 **πεπονθέναι** τοῦ πάσχω. — **ἐξηγοῦμαι τινι** = χρησιμεύω ὡς παράδειγμα εἰς τινα.—**οἴχομαι** = ἀναχωρῶ. — **ἀντὶ τῶν συμβάντων** ήμιν ἀγαθῶν = εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ἀγαθῶν, τὰ διοῖα τυχὸν θὰ συμβοῦν εἰς ήμᾶς. — **ἐκεῖνα** τὰ ζητηθέντα ἐκ Σπάρτης χρήματα. — **ἀξία** = ἐπαξία.

§ 12.15 **οἱ αἰτιαζόμενοι** νοοῦνται οἱ φύλοι τοῦ Λυσ. — **ἐναντιόματο-οῦμαι**=ἀντιδρῶ. — **πόρος χρημάτων**=τρόπος ἔξευρέσεως χρημάτων. — **ἐπαγγέλλομαι** = ὑπόσχομαι. — **ἐπαγγελλόμενοι** δηλ. δοῦναι χρήματα. — **ἰδίᾳ**=ἔξιδίων. — **ἐφοδιάζομαι τινὶ τι** = φροντίζω νὰ δοθῇ εἰς τινά τι. — **οἱ ἔμφρονοι** = ἡ φρονδά. — **οἱ τὰ πράγματα ἔχον-τες**=οἱ διαχειριζόμενοι τὴν ἔξουσίαν. — **κατὰ ιράτος** = διὰ τῆς βίας. — **ἀποδίδομαι τι** = πωλῶ τι. — **εἰς τὸ ἐκείνου δυνατὸν** = κατὰ τὴν δύναμιν του. — **Ἄθ. φρονδούς** οἱ διοῖοι ἥσαν δοῦλοι. — **ἀνάγο-μαι** = ἔξερχομαι εἰς τὸ πέλαγος. — **ὑποτέμνομαι** = προσπαθῶ νὰ ἀποκόψω.

§ 16.18 **ἐκλελέχθαι** τοῦ ἐκλέγω. — **ως ἔφθη** (τοῦ ὁ. φθάνω) **κατακω-λυθεὶς**=ἐπειδὴ οἱ ἐχθροὶ ἐπόριαβαν καὶ τοῦ ἀπέκοψαν τὸν δρόμον. — **ἀποφεύγω εἰς τὴν γῆν** = σώζομαι καταφεύγων εἰς τὴν ξηράν. — **ὑπὸ τῷ τείχει** διότι εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ, ἐπειδὴ ἡτο ὡχυρωμένος. — **δραΐζομαι** = ἀγκυροβολῶ. — **ἐκ-πλους** = ἔξοδος, τὸ στόμιον τοῦ λιμένος. — **πανδημεῖ** = μὲ δόλον τὸν στρατόν.

§ 19.20 **σῖτος** = τρόφιμα. — **εὐπορῶ τινος** = ἔξευρίσκω ἀρκετὴν ποσότητα ἔχ τινος. — **ἐπιβάται** = οἱ ἐπὶ τῶν πλοίων στρατιῶται (οἱ διοῖοι ἔμενον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος). — **εἰς κοίλην ναῦν** = εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ πλοίου. — **παραρρύματα** ἀλλαχοῦ **παραβλήματα** (Βιβλ. Β', 1, 22 - 24). ἥσαν εἶδος παραπετασμάτων, συνήθως ἐκ δέοματος, μὲ τὰ διοῖα ἐσκέπαζον τὰ πλευρὰ τῶν πλοίων διὰ νὰ μὴ βλέπουν οἱ ἀντί-παλοι τὰς κινήσεις τῶν πληρωμάτων. — **παραβάλλω** = τοποθετῶ,

κρεμῶ. — **οὔτω** ἀνεῖχον = εἰς τοιαύτην ἀπραξίαν ἥσαν. — **ἔξεβίβα-**
ζεν· δηλ. τοὺς στρατιώτας. — **ἔφορμέω·ῶ** = ἐνεργῶ ἀποκλεισμόν. —
δλιγάρως ἔχω = δὲν προσέχω, εἴμαι ἔνοιαστος.

ἀνύτω = κατορθώνω. — **τεταραγμένοι** = ἀτάκτως. — **ἀναδέομαι** · § 21-23
-οῦμαι = προσδένω καὶ σύρω, δυμουλκῶ. — **διέφυγε** · ὑπὸ τὸν Ἑρα-
σινίδην. — **εὐριπος** = πορθμός. — **τῶν Μυτ.** · ἡ ἀρχαία πόλις τῆς
Μυτιλ. ἔκειτο ἐπὶ μικρᾶς νήσου, τὴν δποίαν ἐχώριζεν ἀπὸ τὴν Λέσβον
στενὸς πορθμός.

τὸν ἐν ἡλικίᾳ ὅντας · εἰς τὰς Ἀθήνας ἐστρατεύοντο ἀπὸ τοῦ § 24-25
18-60 ἔτους· καὶ οἱ μὲν νεώτατοι τῶν στρατευομένων (18-20), ὅπως
καὶ οἱ πρεσβύτατοι (50-60), ἔμενον ἐντὸς τῶν δρίων τῆς χώρας πρὸς
φρούρησιν τῶν τειχῶν καὶ τῶν ὁχυρῶν καὶ διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἐννό-
μου τάξεως· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ 20-50 ἔτους, οἱ δποῖοι ἀπετέλουν καὶ τὴν
κυρίως στρατεύσιμον δύναμιν, ἐστέλλοντο εἰς τὸ πολεμικὸν μέτωπον. —
ἀπαλρω = ἀποπλέω. — **καὶ τῶν ἐππέων πολλοῖ** · αὐτὸς ἐγίνετο εἰς
ἐκτάκτους μόνον περιστάσεις. — **ἔξω οὖσαι**, δηλ. μακρὰν τῶν Ἀθη-
νῶν. Μεταξὺ αὐτῶν συγκατελέγοντο καὶ τὰ ἵερα πλοῖα, Σαλαμινία,
Πάραλος, Δηλιάτις.

ἀντοῦ δηλ. εἰς τὸν λιμένα τῆς Μυτιλήνης. — **Ἐτεόνικον** · Λακε- § 26-28
δαιμόνιον ναύαρχον. Εἰς αὐτὸν ἀναθέτει ὁ Καλ. τὸ ἔργον νὰ ἐμποδί-
σῃ τὸν Κόνωνα νὰ ἔξελθῃ ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Μυτιλήνης καὶ νὰ ἐνω-
θῇ μὲ τὸν στόλον, διὸ ποιοὶς ἥρχετο εἰς βοήθειάν του. — **Ἄργινοῦσαι** ·
συστὰς νήσων μεταξὺ Λέσβου καὶ Μικρᾶς Ἀσίας. — **Μαλέα ἄκρα** ·
τὸ μεσημβρινὸν ἀκρωτήριον τῆς Λέσβου. — **ἔξαπιναλως** = αἰφνιδια-
στικῶς. — **ἀναγωγὴ** = πλοῦς. — **ἀνέσχεν** · τὸ ὕδωρ = ἐσταμάτησεν
ἡ βροχή. — **ἀντανάγομαι** = ἔξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος κατά τινος.

ἔστι **καλῶς** ἔχον = καλῶς ἔχει. — **οὐ δέος** · ἐνν. ἔστι = δὲν § 32
ὑπάρχει φύσιος. — **κακῶς οἰκοῦμαι** = δυστυχῶ.

ἔμβάλλω = συγκρούομαι πρὸς τινα (ἔδω πρὸς ἔχθρικὸν πλοῖον). — § 33-34
ἐντεῦθεν · χρονικὸν = τότε. — **εἰς Φώκαιαν** · πόλιν τῆς Ἰωνίας. —
προσφέρομαι πρὸς τὴν γῆν = παλαίων πρὸς τὸ κῦμα προσεγγίζω
εἰς τὴν ἔηράν.

ἐπὶ τὰς **καταδεδυκίας** **ναῦς** = πρὸς διάσωσιν τῶν βυθισθέν- § 35
των πλοίων. — **αὐλίζομαι** = στρατοπεδεύω. — **ὑπηρετικὸς κέλης** =
μικρὸν πλοιάριον τῆς ὑπηρεσίας, βοηθητικὸν τοῦ στόλου, ὅπως θὰ
ἔλεγομεν σήμερον.

- § 36-37 ἐστεφανωμένους· διότι οἱ κομισταὶ εὐχαρίστων ἡσαν ἐστεφανωμένοι. — **θύω τὰ εὐαγγέλια** = προσφέρω θυσίαν διὰ τὸ εὐφρόσυνον ἄγγελμα. — **τοῖς ἔμπρόσοις**: τὰ στρατεύματα τῶν ἀρχαίων ἥκιολούθουν πάντοτε ἐμποροὶ διὰ νὰ πωλοῦν εἰς τοὺς στρατιώτας χρήσιμα εἴδη καὶ διὰ νὰ ἀγοράζουν τὰ λάφυρα. — **πλοῖον** = ἐμπορικὸν πλοῖον· ἐλέγετο καὶ ὀλικὸς καὶ **στρογγύλον πλοῖον**. — **τὸ πνεῦμα οὐδριον**· ἔπνεες δηλ. βόρειος ἄνεμος. — **τὴν ταχίστην**· ἐνν. ὁδὸν = τάχιστα. — **ἔμπρόστας**: τοῦ ἔμπτερημι = πυρπολῶ.
- § 38 **ἐπανάγομαι** = πλέω ἐναντίον τοῦ ἔχθροῦ.

Κεφ. 7, 1-15, 34.

- § 1-3 **ἐν οἰκῷ**: δηλ. οἱ ἐν Ἀθήναισι Ἀθηναῖοι. — **ὅτι** **δῆμον προεστηκός**: δὲν πρόκειται περὶ ἀνθρώπου, δ ὅποιος κατεῖχε εἰς τὴν πολιτείαν ἀξιώματα, ἀλλὰ περὶ πολιτικοῦ ἀσκοῦντος ἐπιφρονή ἐπὶ τοῦ πλήθους λόγῳ τῆς ἀνεγγωρισμένης ἀξίας του. Ὁ τοιοῦτος λέγεται συνήθως **προεστάτης τοῦ δῆμου**. — **διωβελία**: ἡ καταβολὴ εἰς ἕκαστον ἀπορον ἀθηναῖον πολίτην ἐκ μέρους της πολιτείας δύο διβολῶν πρὸς πληρωμὴν τοῦ εἰσιτηρίου τοῦ θεάτρου κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν θεατρικῶν παραστάσεων. Τὰ χρήματα αὐτὰ ἐκαλοῦντο γενικώτερον **θεωρικά**. — **ἐπιβολή**: πρόστιμον ἐπιβαλλόμενον εἰς τοὺς μὴ διαχειρισθέντας καλῶς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἡ ὅποια ἀνετέθη εἰς αὐτούς. — **δύτα τοῦ δῆμου**: ἵσως προήρχοντο ἐκ πολεμικῆς λέιας· διότι τὰ ἐκ τοιαύτης πηγῆς χρόματα ἦσαν λάφυρα ἀνήκοντα εἰς τὸ δημόσιον. — **δέω-ῶ** = διδηγῶ εἰς τὸ δεσμωτήριον. — **δῆσαι**: ὡς ὀφειλέτην τοῦ δημοσίου.

- § 4 **λόγον ὑπέχω** = δίδω λόγον. — **διότι** = διατί, διὰ πῶν λόγον. — **ἀναιρέομαι-οῦμαι τοὺς ναυαγοὺς** = σηκώνω τοὺς ναυαγοὺς καὶ τοὺς μεταφέρω πρὸς ταφήν. — **καθάπτομαι τινος** = κατηγορῶ, θεωρῶ ἔνοχόν τινα. — **αἰτιάσομαι-ῶμαι** = προφασίζομαι.

- § 5-7 **προτίθεται λόγος τινὶ** = ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ διμιλήσῃ. — **κατὰ τὸν νόμον**: δ ὅποιος ὠριζεν, δτι ἕκαστος κατηγορούμενος εἰχεν εἰς τὴν διάθεσίν του ὡρισμένον χρόνον διὰ νὰ ἀπολογηθῇ. — **τῶν τριηράρχων**: κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίᾳν δ Θ. καὶ δ Θρ. δὲν ἦσαν στρατηγοί, ἀλλ' ἀπλοὶ τριήραρχοι. Ἐν τούτοις δὲν ἐστερούντο στρατηγικῆς πείρας, διότι εἰς προηγουμένας περιόδους ἐχορημάτισαν στρατηγοί. — **δέοι**: ἐνν. αἰτιάσασθαι. — **εἶναι**: τὸ ἀπαρέμφ. ἔξαρταται ἐκ τοῦ νοούμενου φαμέν· — **ἔγγυασθαι**: κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον ἀν-

ἀνελάμβανον νὰ ἐγ γυνθοῦν ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου τρεῖς ἀξιόχρεοι πολῖται, οὗτος δὲν ὠδηγεῖτο εἰς τὸ δεσμωτήριον. — **ἀναβαλέσθαι**: τὴν ψηφοφορίαν. — **δψε** = ἀργά. — **τὰς χεῖρας**: διότι αἱ ἀποφάσεις ἐλαμβάνοντο διὰ **χειρονακίας**, δηλ. ἀντάσεως τῶν χειρῶν. — **προβουλεύω**: ἐλέγετο ἐπὶ τῆς ἐν Ἀθήναις βουλῆς καὶ σημαίνει = καταρτίζω προβούλευμα, ἡτοι σχέδιον νόμου. — **εἰσφέρω** = προτείνω. — **εἰσενεγκεῖν**: εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου πρὸς ἐπιψήφισιν. — **ὅτι τρόπω** = τίνι τρόπῳ.

Ἀπατούοια: οἰκογενειακὴ ἕορτή, ἥ δποιά ἐτελεῖτο εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸν μῆνα Πυανοψιῶνα (³Οκτώβριον - Νοέμβριον) καὶ διηρκεῖται τρεῖς ἡμέρας. — **σύνεισι σφίσιν αὐτοῖς** = συνέχονται (πρὸς ἕορτασμόν). — **χρὼς** = ἐπιδερμίς. — **ἐν χρῷ κεκριμένους**: εἰς ἔνδειξιν πένθους. — **ῶς δὴ δύντες** = διτὶ δῆθεν ἦσαν.

Καλλιξένου εἰπόντος = κατὰ πρότασιν τοῦ Κ. — **διαψηφίζο-** ^{§ 9-10} **μαι** = ψηφίζω κατὰ σειράν. — **ὑδρία**: εἶδος κάλπης. — **προτέρα** = πρώτη. — **εἰς τὴν ύστεραν ψηφίσασθαι**: παρανόμως, καθόσον ἥ ψηφοφορία ἐπρεπε νὰ διεξαχθῇ μυστικῇ. — **ζημιόω-ῶ** = τιμωρῶ. — **οἱ ἔνδεκα**: ἀρχὴ 10 ἀνδρῶν, οἱ δποῖοι ἔξελέγοντο κατ' ἔτος διὰ κλήρου (εἰς ἔξι ἑκάστης φυλῆς). εἰς τούτους συγκαταριθμεῖται καὶ ὁ γραμματεὺς ὃς ἔνδεκατος. Οἱ ἔνδεκα εἴχον ἔργον νὰ ἐκτελοῦν τὰς σωματικὰς ποινάς, αἱ δποῖαι ἐπεβάλλοντο ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. — **δημοσιεύω τὰ χρήματα** = δημεύω τὴν περιουσίαν. — **τῆς θεοῦ**: δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς· τὸ δέκατον δηλ. τῆς ἀξίας τῆς περιουσίας θὰ διετίθετο διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς.

παρέρχομαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τῆς ^{§ 11-13} ἐκκλησίας. — **τεῦχος ἀλφίτων** = δοχεῖον δι' ἄλευρα, ἀλευροθήκη. — **ἐπιστέλλω** = παραγγέλλω. — **ἀριστος** = ἀνδρειότατος. — **προσκαλοῦμαί τινα**: εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν = κατηγορῶ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. — **γράφω** = προτείνω ἐγγράφως. — **Ἐύρυπτόλεμος**: συγγενὴς τοῦ Περικλέους, ἐνὸς ἐκ τῶν δικαζομένων στρατηγῶν. — **κλῆσις** = κατηγορία (πρβλ. **προσεκαλέσαντο**). — **ἐπιθυμούσθεω-ῶ** = ἐπιθυμούμενός ἦν θιορυβαδῶς. — **ἡναγκάσθησαν**: δὲ ἐύρυπτόλεμος καὶ οἱ συνηγορήσαντες ὑπὲρ τῆς προτάσεώς του.

τῶν πρυτάνεων: τί ἦσαν οἱ πρυτάνεις, ἵδε ἰστορίαν. — **προτείνω**: ^{§ 14-15} **θημι τὴν διαψήφισιν**: ἐλέγετο ἐπὶ τῶν πρυτάνεων καὶ ἐσήμανε = προκαλῶ ψηφοφορίαν. — **παρὰ τὸν νόμον**: δὲ δποῖος ὠριζεν, διτὶ ἔκα-

στος ἔποεπε νὰ δικαιασθῇ ίδιαιτέρως. — τὰ αὐτά· δηλ. τῇ αὐτῇ ωήφω
κρίνεσθαι, ὅπως ἔποτεινεν ὁ Λυκίσκος καὶ διὰ τὸν Εὔρυπτ. — κα-
λεῖν=κατηγορεῖν. — Σωκράτης· ὁ γνωστὸς φιλόσοφος (469-399 π.Χ.).
‘Ο Σωκρ. παντοῦ καὶ πάντοτε ἀντιμετώπισε μὲ ἀκαμψίαν καὶ ἀφοβίαν
τὸν κίνδυνον ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον.

§ 34 προβολὴ = καταγγελία ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου. ‘Η
προβολὴ ἐγίνετο ἐναντίον ἐκείνων, οἵ δοποῖοι ἐπορόδιδον τὴν πόλιν ἥ
παρέσυρον τὸν δῆμον εἰς ἐπιπολαίας καὶ ἀσυμφόρους ἀποφάσεις. —
ὕστερον· τῷ 405 π. Χ. — Κλεοφῶν· δημαγωγός, φονευθεὶς ὑπὸ τῶν
δλιγαρχικῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου. —
κατέρχομαι = ἐπανέρχομαι εἰς τῆς ἔξορίας. — δτε καὶ οἱ ἐκ Π. εἰς τὸ
ἄστυ· ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν δημοκρατικοί, οἵ δοποῖοι ἐνί-
κησαν τοὺς τριάκοντα καὶ ἀποκατέστησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Κεφ. 1, 1 - 7, 10 - 30, 2, 1 - 2.

1 § 1 οἱ ἐν Χίῳ κλπ. ἤδ. βιβλ. Α', 6, 36-37. — τῆς ὁρας=τῶν καιρῶν
τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους. — μισθοῦ = ἀντὶ ἡμερομισθίου. — κατὰ χώ-
ραν = εἰς τοὺς ἀγρούς. — συνίσταμαι τινι = ἔρχομαι εἰς συνεννόσιν
μετά τινος. — συντιθεμαι = συμφωνῶ.

§ 2-4 ἡπόρει, τί χρῶτο τῷ πράγματι = εὑρίσκετο εἰς ἀμηχανίαν, πῶς
ν ἀντιμετωπίσῃ τὴν κατάστασιν. — ἐπιχειρῆσαν = ἐνν. αὐτοῖς = νὰ
ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῶν. — σφαλερὸν = ἐπικίνδυνον. — διαβολὴ = ἀφορ-
μὴ πρὸς κακολογίαν. — σκοτειν = παράσχοιεν. — δύσνονος πρός τι =
ὅ λαμβάνων ἔχθρικὴν στάσιν ἀπέναντί τινος. — ἐντυγχάνω τινί =
συναντῶ τινα. — δφθαλμιάω -ῶ = πάσχω ἐξ δφθαλμίας, ἀπὸ πονόμα-
τον. — ἐξ λατρείου = εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδαν ὑπῆρχον λατροὶ ὅλων τῶν
νόσων. — κατὰ τὴν παραγγ. = εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς ἀνακοινώσεως. —
δεὶ = ἐκάστοτε.

§ 5 νεωτεροῖς = προκαλῶ ταραχάς. — σημαίνω = δίδω διαταγῆν. —
ἐν μέρει = κατὰ σειράν. — ὡς οὐδὲν εἰδὼς = προσποιούμενος ὅτι...

§ 6-7 τὰ ἐνεστηκότα πράγματα = ἡ παροῦσα κατάστασις τῶν πρα-
γμάτων. — εὖ φέρομαι παρά τινι = προσελκύω τὴν ἀγάπην καὶ τὴν
ἐκτίμησίν τινος. — κατὰ τὴν προτέραν ναναρχίαν· κατὰ τὸ 408/406,

ὅτε παρουσιάζεται διὰ πρώτην φοράν ώς ἐμπειρότατος στρατηγὸς καὶ διπλωμάτης μὲ ἔξαιρετον εὐστροφίαν. — ἐν *Νοτίῳ* πόλει πλησίον τῆς Ἐφέσου (πρβλ. Βιβλ. Α', 6, § 1-3). — *ἐπιστολεὺς* = ὑποναύρος.

τῷ ἐπιόντι ἔτει πρόσκειται περὶ τοῦ 27ου ἔτους τοῦ πολέμου § 10-12 (405-404 π.Χ.). — ἐν *Ἀντάρνδῳ* πόλει ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Ἀδραμυτηνοῦ κόλπου¹ αἱ νῆσες αὗται ἐναυπηγοῦντο διὰ χοημάτων τοῦ σατοράπου τῆς Αἰολίδος καὶ μικρᾶς Φρυγίας Φαρναβάζου, ὅστις καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Πελ. πολέμου ἐβοήθησε ποικιλοτρόπως, μάλιστα δὲ μὲ χρήματα, τοὺς Λακεδ. — τὰ *παρὰ βασιλέως* = ὅσα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ βασιλέως. — *ἔχοι = ελλήφει ἥδη*. — ἐπὶ τὰς *τριήρεις* τὰς πρὸ δὲ γονῶν ναυπηγηθείσας. — *ἐφίστημι τῷ* = διορίζω τῷ. — *οἱ τῶν Ἀθ. στρατηγοὶ* Κόνων, Ἀδείμαντος καὶ Φιλοκλῆς. — *πρὸς τὸ ναυτικὸν* = διὰ τοῦ στόλου, κατὰ θάλασσαν.

ἐπὶ τούτοις = μετὰ ταῦτα. — *μετεπέμψατο* τὸν Μάρτιον τοῦ § 13 14 405. — *Θαμνήρια τῆς Μηδίας* πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ παράλια τῆς Κασπίας θαλάσσης. — *Καδούντοι* ἔθνος μηδικόν. — *παραδείκνυμι* = ἐπιδεικνύω καὶ χορηγῶ. — *περιττὸς* = ἀρκετός. — *ώς εἶχε φιλίας* = ποιὰ φιλικὰ αἰσθήματα ἔτρεφε. 'Ο Κῦρος σχεδιάζων νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου, προσπαθεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν τῶν Λακεδαιμονίων (Βιβλ. Γ', 1, § 1).

μετάπεμπτος = προσκεκλημένος. — *ἀνάγομαι* = ; (Βιβλ. Α', 6, § 15 12-15). — *Κεδρεῖται ἢ Κεδρέαι* σημαντικὴ πόλις κατὰ τὸ νότιον τμῆμα τῆς Καρίας. — *δὲ = γάρ* · *κατὰ κράτος* = διὰ τῆς βίας, ἐξ ἐφρόδου. — *μειξιθάρβαροι* = κατὰ τὸ ἥμισυ βάρβαροι καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ Ἑλληνες.

Xλον καὶ Ἔφεσον τὰ συνήθη ἀγκυροβόλια τοῦ σπαρτιατικοῦ § 16 στόλου. — *πρὸς τοῖς ὑπάρχοντις* ἵδε § 10-12. — *προσείλοντο* τοῦ *προσαιρέομαι -οῦμαι* = ἐκλέγω ἐπὶ πλέον ὑποκείμ. τοῦ *προσείλοντο* οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀθηναῖοι.

παρὰ τὴν Ἰωνίαν = παραπλέων τὰ παράλια τῆς Ἰωνίας. — *πρὸς* § 17-21 *τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν* διὰ νὰ ἐμποδίσῃ δηλ. τὴν μεταφοράν σίτου ἐκ τῶν περὶ τὸν Εὔξεινον χωρῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν, τὴν δύοιαν ἀπέκλειεν ἀπὸ ἔηρας ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἀγις. — *πελάγιοι* = πλέοντες εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. — *Ἄβυδος, Λάμψακος, Ἐλεούς, Σηστός*· πόλεις εἰς τὸ στενὸν τοῦ Ἑλλησπόντου αἱ μὲν δύο πρῶται ἔκειντο ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς (ἴδ. γεωγρ. πίν.). — *αὐτῶν* τῶν Λακεδαιμονίων. —

ἡγεῖτο· τῶν διὰ Ἑηρᾶς πορευομένων Ἀβυδηνῶν. — τὰ ἐλεύθερα σώματα = οἵ ἐλεύθεροι ἄνδρες. — κατὰ πόδας = ὅπισθεν. — διέχει δὲ Ἐλλήσποντος = ἔχει πλάτος δὲ Ἐλλήσποντος. — ταύτη = εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.

§ 22-24 εἰσβαίνειν· συναπτέον τῷ εἰς τὰς ναῦς. — παραβλήματα ἢ παραρρύματα· ἕδε Βιβλ. Α', 6, 19. — ἀνέχει ἢ ἀνίσχει δὲ ἥλιος = ἀνατέλλει δὲ ἥλιος. — ἐν μετώπῳ = εἰς μακρὰν μετωπικὴν γραμμήν. — δψὲ τῆς ἡμέρας = ἀργὰ πρὸς τὴν ἐσπέραν. — ἐξεβίβασεν· ἐνν. τοὺς στρατιώτας. — αὗται· τίνες; — ἐπανάγομαι = ἔξερχομαι εἰς τὸ πέλαγος ἐναντίον τινός.

§ 25-26 ἐκ τῶν τειχῶν· ταῦτα εἶχεν ἀποκτήσει τὸ 410-409 π. Χ., ὅτε διὰ μισθοφόρων ἐποιέμει κατὰ τῶν Θρακῶν. Εἰς τὸ φρούριον τοῦτο ἀπεχώρησε μετὰ τὴν ἡτταν τοῦ στόλου εἰς τὸ Νότιον καὶ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν κατ' αὐτοῦ δυσμένειαν τῶν Ἀθηναίων (Εἰσαγ. σ. 6). — αἰγιαλὸς = ἀλίμενος παραλία. — δρμέω-ῶ = εἴμαι ἥγκυροβολημένος. — μετέρχομαι τὰ ἐπιτήδεια = ἔρχομαι πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἐπιτήδειών. — οὐκ ἐν καλῷ· ἐνν. χωρίῳ = ὅχι εἰς καλόν, κατάλληλον μέρος. — μεθορμίσας· δηλ. τὰς ναῦς. — μεθορμίζω τὰς ν. = μετακινῶ τὰ πλοῖα εἰς ἄλλον ὅρμον. — οὐ· ἐπίρρο. = ὅπου.

§ 27 ἐπιπλέοντι τοῖς Ἀθηναῖοις = ἀφ' ὅτου οἱ Ἀθην. ἐπέπλεον κατὰ τοῦ Λ. — τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις = εἰς τοὺς παρ' αὐτοῦ πεμφθέντας, διὰ νὰ ἀκολουθοῦν (§ 24). — ἐσκεδασμένους· τοῦ σκεδάννυμαι = διασκορπίζομαι. — πολὺ μᾶλλον· ἀφ' ὅτου ἐπείσθησαν, διτὶ δὲ τοῦ Λ. δὲν σκέπτεται νὰ ναυμαχήσῃ. — τούμπαλιν = τὸ ἔμπαλιν = πρὸς τὰ δύσιστα. — κατὰ μέσον τὸν πλοῦν = εἰς τὸ μέσον τοῦ πλοῦ. — ἐσήμηνε· διὰ τῆς σάλπιγγος. — τὴν ταχίστην = ; (Βιβλ. Α', κεφ. 6, § 36-37). — συμπάρειμι = πορεύομαι συγχρόνως μετά τινος.

§ 28-29 ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν· ἀπὸ τῆς Ἑηρᾶς, ὅπου καὶ αὐτὸς εὑρίσκετο. — βοηθῶ εἰς τὰς ναῦς = σπεύδω εἰς σωτηρίαν τῶν πλοίων. — κατὰ κράτος· ἔδω = πάσῃ δυνάμει. — δικροτοι ἥσαν = εἶχον εἰς δύο μόνον σειρὰς κωπηλάτας· ἐπειδὴ δηλ. οἱ Ἀθ. εὑρέθησαν διεσκορπισμένοι εἰς τὴν Ἑηράν, διτὲ δὲ τοῦ Λ. ἐπέπλευσε κατὰ τῶν πλοίων των, δλίγοι τοῦ πόρφυραν νὰ ἐπιβιβασθοῦν εἰς αὐτά. Ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου ἄλλαι μὲν τῶν νεῶν εὑρέθησαν μὲ δύο μόνον σειρὰς κωπηλατῶν, ἄλλαι μὲ μίαν καὶ ἄλλαι δλῶς διόλου κεναί. Κανονικῶς ἐκάστη ναῦς εἶχε τοῖς σειρὰς κωπηλατῶν (τριήρης). — Πάραλος· μία τῶν ἵερῶν τριήρων τῶν Ἀθηναίων· ἡ Πάραλος, ἡ Σαλαμίνια καὶ ἡ Δηλιάς ἔχοντι μοποιοῦντο πρὸς μεταχωγὴν τῶν πρεσβειῶν

ώς καὶ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, τῶν θεωρῶν, εἰς τὰς ἔθνικὰς πανηγύρεις· διὸ αὐτῶν ἐπίσης μετεκομίζοντο αἱ διαταγαὶ τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τὰ δημόσια χρήματα. Εἶναι εὖνόητον κατὰ ταῦτα, διὰ τὴν ἔλαφρὰ σκάφη ταχύπλοα. — πρὸς τῇ γῇ = πλησίον τῆς ἔηρᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ἔηρᾶς. — εἰς τὰ τειχύδραια· τῆς Σηστοῦ. — τὰ Ἀθ. πράγματα διαφθείρεται = ἡ (ναυτικὴ) δύναμις τῶν Ἀθ. καταστρέφεται. — κατέχω = καταπλέω, προσεγγίζω. — τὰ μεγάλα ἴστια· δηλ. τὰ πανιὰ τοῦ μεγάλου ἴστοῦ διότι προκειμένου νὰ ναυμαχήσουν οἱ ἀρχαῖοι ἄφηναν τὰ μεγάλα ἴστια εἰς τὴν ἔηράν. ‘Ο Κόνων λοιπὸν προέβη εἰς ἐγχείρημα παράτολμον μὲν, ἀλλὰ σωτήριον’ κατέστησε μὲ ἄλλους λόγους δύσκολον τὴν δίωξιν του ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. — παρ' Ἔναγόραν· βασιλέα τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμίνος.

τὰς ναῦς· δῆλαι ἦσαν 180· ἀνάφαιρέσθαι μεν ἐπομένως τὰς διαφυγούσας 9, εἰς χεῖρας τοῦ Λ. περιῆλθον 171.—τοὺς αλχμαλάτους· ὑπολογιζομένους εἰς πολλὰς χιλιάδας, δταν ληφθῆ ὑπὸ ὅψιν, διὰ ἔκαστου πολεμικοῦ σκάφους ἐπέβαινε πλήρωμα 200 περίπου ἀνδρῶν. — τριταῖος = μετὰ τρεῖς ἡμέρας.

κατεστήσατο = ἐτακτοποίησεν· δ. Λ. μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων ἐν Αἴγας παταμοῖς ἐγκαθίδρυεν εἰς τὰς συμμάχους αὐτῶν πόλεις ὅλιγαρχίας δέκα ἀνδρῶν, τὰς λεγομένας δεκαοχλίας. Αὐτὸ ἔκαμε καὶ εἰς τὴν Λάμψακον.—**Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα** (σημερινὸν Κατίκιοϋ)· τὸ μὲν Βυζάντιον εἶχε κυριεύσει δ. Ἀλκιβιάδης διὰ προδοσίας τὸ 409, τὴν δὲ Καλχηδόνα δ. Θρασύβουλος. — **ὑποσπόνδους** = κατόπιν συμβάσεως.—εἰς τὰς Ἀθήνας· διὰ νὰ αὐξάνῃ δ. πληθυσμὸς καὶ ἀπέλθῃ ἡ πεῖνα ταχύτερον, δεδομένου, δτι δ. ἐπισιτισμὸς τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ θαλάσσης ἦτο ἥδη ἀδύνατος.—**ἀρμοστήν**· οὕτως ἐκάλουν οἱ Λακεδ. τὸν εἰς ὑπήκουον πόλιν διοριζόμενον ὡς διοικητὴν (προβλ. τὸ Ἰδικόν μας **ὕπατος ἀρμοστής**).

Κεφ. 2, 3 - 4.

νυκτὸς = ἐν καιρῷ νυκτός.—**οἰμωγὴ** = θρῆνος, ὁδοφρός.—**διὰ** § 3-4 τῶν μακρῶν τειχῶν· οὕτως ἐλέγοντο τὰ τείχη, τὰ δποῖα ἐπροστάτευον τὸ μεταξὺ Ἀθηνῶν - Πειραιῶς καὶ Φαλήρου τμῆμα τῆς Ἀττικῆς. Κατ' ἀρχὰς ἀπετελοῦντο ἐκ δύο σκελῶν, τὰ δποῖα ἥσχιζον ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἀπέληγον τὸν μὲν εἰς Πειραιᾶ, τὸ δὲ εἰς Φάληρον. Καὶ τῶν δύο σκελῶν τὰς βάσεις εἶχε θέσει δ. Κίμων (**Κιμώνειον τεῖχος**), ἐπεράτωσε δ. αὐτὰ δ. Περικλῆς. ‘Ο Π. μάλιστα πρὸς μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν τοῦ

μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Φαλήρου χώρου ἔκτισε καὶ τρίτον σκέλος εἰς τὸ μέσον αὐτῶν (*διὰ μέσου τεῖχος*) [ἴδε σχεδιάγραμμα]. — **διήκω** = φιλάνω ἀπὸ ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. — **παραγγέλλων** δηλ. τὴν συμφορὰν = ἀναγγέλλων . . . — **πείσεσθαι** τοῦ πάσχω. — **Μηλίους**, *Ιστιαιέας*, *Σκιωναίους*, *Τορωναίους*, *Αλιγινήτας* οἱ Μήλιοι ἀποχωρήσαντες τῆς συμμαχίας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Πελοπονν. πυλέμου (415 π. Χ.) ἐτιμωρήθησαν σκληρῶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων· οἱ *Ιστιαιεῖς* ἐπίσης νικηθέντες τῷ 445 π. Χ. ὑπὸ τῶν Ἀθην. ἔξεδιώγηθησαν ἐκ τῆς πόλεως των· οἱ *Σκιωναῖοι* καὶ *Τορωναῖοι* — κάτοικοι τῶν ἐν Χαλκιδικῇ πόλεων *Σκιώνης* καὶ *Τορώνης* — ἐπιχειρήσαντες νῦν ἀποσπασθοῦν ἐκ τῆς ἀμηναίκης συμμαχίας κατὰ τὸν Πελοπόνν. πόλεμον (420 π. Χ.) ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ τὴν ἀπόπειράν των· οἱ *Αλιγινήται* τέλος, θεωρούμενοι ἀνέκαθεν ὡς ἐπικίνδυνοι διὰ τοὺς Ἀθηναίους, ἔξεδιώγηθησαν ὑπὸ αὐτῶν ἐκ τῆς νήσου των τὸ 434 π. Χ. — **τὸν λιμένας** = τὰ στόμια τῶν λιμένων (δηλ. τοῦ Φαλήρου, τῆς Μουνικίας — σημερινὸν Τουρκολίμανο — τῆς Ζέας — νῦν Πασαλιμάνι — καὶ τοῦ Κανθάρου, ὁ δόποιος ἀπετέλει διαμέρισμα τοῦ μεγάλου λιμένος). — **πλὴν ἐνός** τοῦ ἐμπορικοῦ δηλ. λιμένος, τοῦ *Ἐμπορέου* καλούμενου (ἴδε σχεδιάγραμμα). — **εὐτρεπίζω τὰ τείχη** = ἐπισκευάζω τὰ τείχη.

Κεφ. 2, 5 - 8, 10 - 19.

§ 5 - 7 **κατασκευάζομαι πόλιν** = τακτοποιῶ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν πόλεως· ἔδω ἡ τακτοποίησις συνίστατο εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν δεκαρχιῶν. — **πρὸς Λ. μετέστησε** = μετέβαλε τὸ πολίτευμα συμφώνως πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Λ. — **τῶν γνωρίμων** οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ πλουσία τάξις, οἱ ἀριστοκρατικοί. — **πρὸς Ἄγιν**· ὅστις ἀπὸ τοῦ 413 τῇ συμβουλῇ τοῦ φυγάδος Ἀλκιβιάδου ἐπολιόρκει στενῶς τὰς Ἀθ. ἀπὸ τῆς Δεκελείας.

§ 8 **πλὴν Ἀργείων** οἱ δόποιοι συνδεδεμένοι ἀπὸ τοῦ 420 πρὸς τοὺς Ἀθ. διὰ συμμαχίας μένουν πιστοὶ εἰς αὐτήν. — **παραγγείλαντος**· ἐνν. **ἔξιέναι**. — **ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ**· ἡ δόποια ἐκείτο πρὸς βορρᾶν τῶν Ἀθηνῶν, πλησίον τοῦ Κολωνοῦ. — **τὰ πλοῖα**· τὰ σιταγωγά. — **εἰργω** = ἐμποδίζω.

§ 10 - 12 **σωτηρία** = μέσον σωτηρίας. — **τιμωρέομαι - οῦμαλ τινα** = ἐκδικοῦμαι τινα. — **ὑβρις** = ἀλαζονικὴ συμπειριφορά, αὐθαίρεσία. — **μικροπολίτης** = ὁ κάτοικος μικρᾶς πόλεως (ὧς ἡ Αἴγινα, Μῆλος, Τορώνη κλπ.). — **ἐκείνοις** δηλ. τοῖς Λακεδαιμονίοις. — **ἄτιμος** = ὁ ἐστε-

ομένος τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων του ἀντίθετον **ἐπιτιμος** — **ἐκαρτέρουντο** δηλ. πολιορκούμενοι. — **καρτερῶν** = ὑπομένω. — **ἐπὶ τούτοις** = ἐπὶ τῷ ὅρῳ τούτῳ. — **εἶναι** τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ νοούμενου **ἔλεγε**.

οἱ ἔφοδοι· ἦσαν 5 τὸν ἀριθμὸν καὶ ἔξελέγοντο κατ' ἔτος εἰχον § 13 τὴν ἀνωτάτην ἔξουσίαν εἰς τὴν σπαρτιατικὴν πολιτείαν, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἐλάμβανον διαταγὰς παρ' αὐτῶν. — **αὐτόθεν** χρονικὸν = ἀμέσως. — **ῆκειν** εἰς Σπάρτην.

καθαίρεσις τειχῶν = κατακρήμνισις τειχῶν. — **προκαλοῦμα** § 14-15 **τινα** μετ' ἀπαρέμφ. (*εἰρήνην ποιεῖσθαι*) = προσκαλῶ τινα νὰ κάμῃ κάτι. — **εἰρήνην ποιεῖσθαι**· συναπτέον τοῖς **Λακεδαιμονίοις**. — **δέομαι-οῦμαι** = φυλακίζομαι. — **ἐπὶ δέκα σταδίους** = εἰς ἔκτασιν δέκα σταδίων· τὸ στάδιον (πληθυντικὸς τὰ στάδια καὶ ἐτερογενῶς οἱ στάδιοι) ἴσοῦτο πρὸς 185 περίπου γαλλικὰ μέτρα. — **καθελεῖν ἐκατέρουν** δηλ. μέρος τι. — **ψηφισμα**· πρότασις ἐπικυρωθεῖσα καὶ νομιμοποιηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου.

τοιούτων δὲ δοντων ἐνν. τῶν πραγμάτων = οὕτως ἔχόντων τῶν § 16-17 πραγμάτων. — **παρὰ Λύσανδρον**· ὅστις ἐπολιόρκει τότε τὴν Σάμον. — **ἥκω** ἐδῶ = **ἐπανήκω** = ἐπιστρέφω. — **ἀντέχω περὶ τινος** = ἐπιμένω, μένω ἀνένδοτος ἐπὶ τινος. — **πίστις** = ἐγγύησις. — **ἐπιτηρέω - ὡ** = περιμένω τὸν καιρόν. — **ὅτι τις λέγοι** = πάντα ὅσα τις λέγει. — **δύολογέω-ῶ** = δέχομαι. — **κατέχω τινὰ** = κρατῶ τινα εἰς τὴν ἔξουσίαν μου, αἴγμαλωτόν μου. — **εἴτα**· κατὰ Μάρτιον τοῦ 404. — **οὐ γὰρ εἶναι**· ἐννοεῖται **ἔλεγε** (ἐκ τοῦ προηγουμένου **κελεύοντος**).

πρεσβευτῆς αὐτοκράτωρ = πρ. μὲ ἀπεριόριστον ἔξουσίαν, μὲ ἀπό· § 18-19 λυτὸν πληρεξουσιότητα. — **δέκατος αὐτὸς** = ἐπὶ κεφαλῆς ἐννέα ἄλλων.

Κεφ. 2, 20 - 23.

σπένδομαι = συνθηκολογῶ. — **ἔξαιρεῖν** ἐνν. **Ἀθήνας**. — **ἔξαι-** § 20 **ρέω-ῶ τι** = ἀφανίζω, καταστρέφω τι. — **μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην καὶ πτί** ὑπονοοῦν οἱ **Λακεδαιμόνιοι**; — **ἔφ** φ· μετ' ἀπαρέμφ. = ὑπὸ τὸν ὄρον. — **τὸν Πειραιᾶ** = τὸ περὶ τὸν Π. τεῖχος. — **κατάγω τινὰ** = ἐπαναφέρω τινὰ ἐκ τῆς ἔξορίας.

ταῦτα· δηλ. τοὺς προταθέντας ὄρους τῶν νικητῶν. — **περιχεῖται** § 21-23 **ὄχλος τινὰ** = συρρέει πλῆθος καθ' ὁμάδας πέρι τινος. — **φοβούμενοι**· ἡ μετγ. εἰς πληθυντικόν, διότι ἡ λέξις ὄχλος εἶναι περιληπτική. — **ἐγχωρεῖ** = εἶναι ἐπιτετραμμένον. — **προηγορέω - ὡ τινος** = λαμβάνω

τὸν λόγον ἐξ ὀνόματός τινος. — περιαιρέω-ῶ = καθαιρῶ = κατεδα-
φίζω. — Λύσανδρος κατέπλειτ λύσας τὴν πολιορκίαν τῆς Σάμου. 'Ο
κατάπλους τοῦ Λ. εἰς Π. ἔγινε τὴν 16 Μουνιχιῶνος τοῦ 404. ἦτοι τὰς
ἀρχὰς Ἀπριλίου. — ὑπὸ αὐλητρείων = ὑπὸ τὴν μουσικὴν συνοδείαν
καὶ τὰ ὕσματα αὐλητρίδων.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Κεφ. 1, 1-8.

§ 1-2 ή Ἀθήνησι στάσις νοοῦνται οἱ ἀγῶνες μεταξὺ τῶν τριάκοντα
καὶ τῶν διπαδῶν τοῦ Θρασυβούλου. — ἐκ τούτον δηλ. τῷ 401 π.Χ.—
οἱ ἔφοροι Βιβλ. Β', κεφ. 2, § 13. — ἐπιστέλλω = παραγγέλλω. —
Συέννεσιν τὸν ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν. — ὡς =
πῶς. — ἡ μάχη ἡ παρὰ τὰ Κούναξα. — Θεμ. τῷ Συρ. γέγραπται
ἐπειδὴ ὁ Ξενοφῶν ἡμποδίζετο νὰ κυκλοφορήσῃ εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν
Κύρου Ἀνάβασιν λόγῳ τῆς ἔξορίας του, ἀλλ' ἵσως καὶ διὰ νὰ κατα-
στήσῃ αὐτὴν περισσότερον ἀξιόπιστον, ἔξεδωκεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον
Θεμιστογένους τοῦ Συρακουσίου.

§ 3 πολλοῦ ἄξιος βασιλεῖ δόξας γεγενήσθαι· δι Τισσ. εἶχε προσφέ-
ρει πράγματι πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν βασιλέα. Οὕτω λ. χ. πρῶ-
τος ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὸν τὰς πολεμικὰς προετοιμασίας τοῦ Κύρου καὶ
μόνος αὐτὸς δὲν ἔφυγε κατά τὴν μάχην τῶν Κουνάξων. 'Επὶ πλέον
αὐτὸς συνέλαβεν ἀργότερον τοὺς Ἐληνας στρατηγοὺς καὶ ἐπεδίωξε
νὰ ἔχοντάσθη τοὺς λοιποὺς Ἐληνας, οἱ δόποιοι συνεξεστράτευσαν μετὰ
τοῦ Κύρου. — ἀν τε... ἥρχε· δηλ. τῆς Λυδίας, Καρδίας καὶ Ἰωνίας.
καὶ ὡν Κῦρος· ἐνν. ὑστερον ἥρχεν· ἥρχε δὲ ὁ Κῦρος τῆς Λυδίας
(τὴν δόποιαν ὁ πατήρ του εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τοῦ Τισσ. καὶ ὑπήγαγεν
εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ σιοῦ του), τῆς μεγάλης Φρυγίας καὶ τῆς Καππα-
δοκίας. — προστάτης = προϊστάμενος, ἥγεμών. — δησώ-ῶ = λεηλατῶ.

§ 4 πέμπουσιν αὐτοῖς Θιβρωνα· τὴν ἀνοιξιν τοῦ 399 π.Χ. — νεο-
δαμώδης· λέξις σπαρτιατικὴ = δι πρὸ δλίγου ἀπελευθερωθεῖς εἴλως,
δι νεοπολίτης. — ἐπὶ τῶν τριάκοντα· οὗτοι ἀνέλαβον τὴν ἔξουσίαν
μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ διεχειρίσθησαν αὐτὴν ἐπὶ 8 μῆνας,
ἦτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 404 μέχοι τέλους Ἀπριλίου τοῦ 403.—
νομίζοντες· ἐνν. εἶναι ἀν.

ἥπειρος κυρίως ἥπειρος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἡ Ἀσία.— § 5 πρὸς τὸ ἵππικόν δηλ. τοῦ Τισσαφέρονος. — **ἀγαπᾶ**, εἰλ... = μένω ἴκανοποιημένος, ἀρκοῦμαι, ἄν. — **συνέμειξαν αὐτῷ** ἡ συνένωσις ἔγινεν εἰς τὴν Πέργαμον κατὰ Μάρτιον τοῦ 399 π. Χ. — **Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν** ἡ μὲν Τευθρανία ἦτο χώρα καὶ πόλις τῆς Μυσίας παρὰ τὸν Κάικον ποταμόν, ἡ δὲ Ἀλίσαρνα πόλις ἐπίσης τῆς Μυσίας παρὰ τὴν Πέργαμον. — **οἱ ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Δακεδαιμονίου** ὁ Δημάρατος ἦτο βασιλεὺς τῆς Σπάρτης κατὰ τὸν σ' καὶ μέρος τοῦ ε' αἰῶνος π. Χ. Συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τοῦ συμβασιλέως αὐτοῦ Κλεομένους τοῦ Α' ἔξεπεσε τοῦ θρόνου (491 π. Χ.) καὶ ἔξωρίσθη. Κατόπιν τούτου κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρείον τὸν Α', ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν εὐμενῶς. Διαμένων εἰς τὴν περσικὴν αὐλὴν ἀπέβη πολύτιμος σύμβουλος τοῦ μεγάλου βασιλέως διὰ τὰ ἐλληνικὰ πράγματα, ἥκοιούνθησε δὲ καὶ τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύοντα κατὰ τῆς Ἑλλάδος. — **ἐκ βασιλέως** τοῦ Δαρείου. — **ἀντὶ τῆς...** **συστρατείας** = ὡς ἀμοιβήν... διὰ τὴν συμμετοχήν του εἰς τὴν ἐκστρατείαν. — **Γοργίων καὶ Γογγύλος** ἀπόγονοι τοῦ κατωτέρῳ ἀναφερομένου Γογγύλου. — **ὅτι μόνος...** **μηδίσας** ὁ Γογγύλος ἐμῆδισε κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δάτιδος καὶ Ἀρταφέρονος (490 π. Χ.) ἐναντίον τῆς Ἐρετρίας.

τὴν Αἴγυπτίαν καλούμενην ἐκαλεῖτο οὕτως ἡ Λάρισα, διότι § 7 συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν περὶ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς περσικῆς μοναρχίας, οὗτος θαυμάσας τὴν ἀνδρείαν τῶν Αἴγυπτίων κατά τινα μάχην πρὸς αὐτὸν μετέφερε τοὺς συλληφθέντας αἰχμαλώτους καὶ κατώκισεν ἐκεῖ. — **φρεατία** = δεξαμενή. — **τέμνομαι** = ἀνοίγω. — **ὑπόνομον ὕρωντεν** ἀπὸ τῆς φρεατίας μέχρι τοῦ ὑδραγωγείου τῆς πόλεως. — **αὖ** = ἀφ' ἐτέρου = καὶ αὐτός. — **χελώνην** πολιορκητικὴν μηχανὴν ἐστεγασμένην δι' ὅλης δυσαναφλέκτου καὶ κινουμένην ἐπὶ τροχῶν. — **Υπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς οἱ στρατιῶται ὑπέσκαπτον τὰ τείχη** ἡ διήνοιγον ὑπονόμους. — **αὐτοῦ** δηλ. τοῦ Θίβρωνος. — **ἐπὶ Καρλαντίῳ** χώραν νοτίως τῆς Λυδίας καὶ Ἰωνίας.

ἀφίκετο τὸ φθινόπωρον τοῦ 399 π. Χ. — **μηχανητικὸς** = παν- § 8 οὐργός. — **καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος** λόγῳ τῆς πανουργίας του. Διότι ὁ Σίσυφος, υἱὸς τοῦ Αἴόλου, οἰκιστὴς καὶ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου, ἐμυθολογεῖτο ὡς πολὺ πανοῦργος καὶ δόλιος. Διὰ τὴν πανουργίαν του κατεδικάσθη ἐν τῷ Ὅρδῃ νὰ κυλίῃ ἀκαταπαύστως πρὸς τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ ὅρους βράχον, δ ὅποιος ἔπιπτεν ὅπίσω, προτοῦ φθάσῃ

εἰς τὴν κορυφήν. — **ξημιόματοῦμαι** = τιμωροῦμαι. — **οἱ σύμμαχοι** = δηλ. αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις. — **ἔφείη** = τοῦ ἔφίημι = ἀφήνω, ἐπιτρέπω.

Κεφ. 1, 9, 16-28, 2, 1-2.

1 § 9 **κοινολογοῦμαι τινι** = ἔχομαι εἰς συνεννόησιν πρός τινα. — **ἐπὶ λασάνδρου ναναρχοῦντος** κατὰ τὸ 405 π. Χ. — **κηλὶς** = στίγμα, προσβολή. — **τοῖς σπουδαίοις Δακεδαιμονίων** διότι οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματικοὶ ἐν εἰρηνικῇ παρατάξει δὲν ἔφερον τὴν ἀσπίδα, τὴν ὅποιαν ἔκρατει ὁ ὑπασπιστής, δηλ. ὁ βοηθὸς στρατιώτης. — **ἀταξία** = ἀπείθεια. — **ξημίωμα** = **ξημία** (πρβλ. **ξημιοῦμαι**, § 8). — **παράγω τὸ στράτευμα** = ὀδηγῶ τὸ στράτευμα παρὰ τὴν θάλασσαν.

§ 16-17 **καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις** δηλ. τὰς λοιπάς. — **Νεανδρεῖς**, **'Ιλιεῖς, Κοκυλῖται** οἱ κάτοικοι τῆς Νεανδρείας, τοῦ Ἰλίου καὶ τοῦ Κοκυλίου, πόλεων τῆς Τροφάδος. — **Μαρία**· ἡ τέως ὑποδιοικήτρια τῆς Αἰολίδες, τὴν ὅποιαν ἔφόνευσεν ὁ γαμβρὸς αὐτῆς Μειδίας μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἀνατεθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχὴ ὑπὸ τοῦ Φαρναβάζου. — **περιέπω τινὰ** = μεταχειρίζομαι τινα (καλῶς ἢ κακῶς). — **καλῶς περιέπομαι** = τυγχάνω καλῆς μεταχειρίσεως, περιπούησεως. — ὁ ἐν **Κεβρῆνι** τὴν φυλακὴν ἔχων = ὁ διοικητὴς τῆς φρουρᾶς τῆς Κεβρῆνος. — **οὐκ ἐγίγνετο τὰ ιερά** ἐνν. καλά. — **ιερὰ** = θυσίαι. — **τῇ πρώτῃ** δηλ. ήμέρᾳ. — **καλλιερεῖται τὰ ιερὰ** = καλὰ γίγνεται τὰ ιερά. — **καρτερῶ θυνόμενος** = ἐπιμένω νὰ θυσιάζω. — **ἔγκωρατής** = κύριος.

§ 18-19 **Σικυώνιος**· ὁ καταγόμενος ἐκ Σικυώνος, ἀρχαίας πελοποννησιακῆς πόλεως παρὰ τὴν Κόρινθον (Βιβλ. Δ', κεφ. 2, § 13-15). — **φλυαρέω**· ἀνοητάνω, ματαιοπονῶ. — **διατρίβω**· ἐνν. τὸν χρόνον = χάνω τὸν καιρὸν μην. — **συγχώω**· **τι** = σκεπάζω τι μὲ χώματα. — **ἐπεξέρχομαι** = ἐκδέω ἐπὶ τινα (πρβλ. § 7). — **συντιτρώσκω τινὰ** = τραυματίζω τινὰ εἰς πολλὰ μέρη τοῦ σώματος. — **παίω** — **βάλλω** = κτυπῶ ἐκ τοῦ πλησίον — κτυπῶ ἀπὸ μαχράν. — **ἀπελαύνω** = ἀπομακρύνω. — **ἄχθομαι** = λυποῦμαι. — **ἄθυμος** = ἐκεῖνος, ὃστις ἔχασε τὸ ἥθικόν του, ὁ ἄτολμος. — **ὅ δρεχων** = ὅ τὴν φυλακὴν ἔχων. — **ῆκε** δηλ. ἄγγελος. — **καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν** = τὰ λέγουν μὲ τὴν ἔγκρισιν του, ἐκφράζουν καὶ τὴν ἰδικήν του γνώμην. — **ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα**· πόλεις τῆς τρωικῆς χώρας.

§ 20-21 **ὅ Μειδίας**· ὃστις διώκει τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα καταλαβὼν αὐτὰς αὐθαιρέτως, ἀφοῦ ἐδοιλοφόνησε τὴν πενθεράν του **Μανίαν**.

προσδοκῶν τὸν Φαρνάβαζον διότι ὁ Φαρνάβαζος εἶχε διαμηνύσει εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ ἐκδικηθῇ τὸν φόνον τῆς Μανίας.—**δικνέω·** τινα = δυσπιστῶ πρός τινα. — **δικνῶν τούς...** πολίτας· ώς Ἐλληνας, τῶν ὅποιων εἶχεν ἀναπτερωθῆ τὸ φρόνημα ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ Δερκυλίδου. — **λόγος·** ἐνταῦθα = διαπραγματεύσεις. — **ἐπὶ τίσιν =** μὲ ποίους ὅρους. — **ἔφ' ὥτε =** ἐπὶ τῷ ὅρῳ. — **βίᾳ τῶν πολιτῶν =** παρὰ τὴν θέλησιν τῶν π. — **πολιτεύω =** ζῶ ώς πολίτης, συμπεριφέρομαι. — **συμπροπέμπω τινὰ =** προπέμπω, συνοδεύω τινὰ ἀπερχόμενον.

τὴν τῶν Γεργιθῶν πόλιν παραδοῦνται· διότι εἰς αὐτὴν εἶχε § 22 συγκεντρώσει τοὺς θησαυροὺς τῆς δολοφονηθείσης πενθερᾶς του. — **εἰληνικᾶς·** καὶ ὅχι εἰς σχηματισμόν, τὸν δόπον ἔλαμβανε προκειμένου νὰ ἐπιτεθῇ. Τοῦτο ἔγινε πρὸς ἔξαπάτησιν τῶν φρουρῶν. — **εἰς δύο =** ἄντα δύο. — **παραχρῆμα =** ἀμέσως. — **θύσω·** ώς κύριος ἥδη τῆς πόλεως.

τιθεμαι τὰ δόπλα = παρατάσσομαι ώς εἰς μάχην. — **ἀνεῖπε·** τοῦ § 23·24 ἀναγορεύω = δίδω διαταγὴν διὰ τοῦ κήρυκος. — **ἐπὶ τῷ στόματι =** πρὸ τοῦ μετώπου. — **οὐδέν ἔστι δεινόν τινι =** οὐδὲν ἔχει νὰ φοβῆται τις. — **ξένια =** τὰ πρὸς φιλοξενίαν ἀπαραίτητα. — **ἔμετεθυντάτα·** διότι οἱ προσφέροντες θυσίαν προσεκάλουν τοὺς φύλους των εἰς συμπόσιον, τὸ δόπον παρεσκεύαζον ἐκ τῶν σαρκωδῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ιερείου. — **ἐν φῷ ἐνν. χρόνῳ.** — **τὰ δίκαια πρόδες ἀλλήλους =** αἱ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις. — **διασκοποῦμαι =** μετ' ἀκριβείας ἔξετάζω.

οἴκος = τὰ ἐν τῷ οἴκῳ, ἡ περιουσία. — **χωρος =** ἀγρόκτημα. — § 25·26 **νομὴ =** λιβάδι. — **ψεύδομαι τινα =** προσπαθῶ νὰ ἀπατήσω κάποιον μὲ ψεύδη. — **ψεύδεται σε οὕτος·** διότι κατέγραφεν ώς Ἰδίας κτήσεις τῆς πενθερᾶς του Μανίας. — **μικρολογοῦμαι =** λεπτολογῶ. — **τίνος ἥν·** ἡ ἐρώτησις διατυποῦται οὕτω, διότι παρὰ Πέρσαις οἱ κατώτεροι ἐθεωροῦντο κτήματα τῶν ἀνωτέρων των.

τοῖς ὑπηρέταις· ἐνν. τοῖς ἁντοῦ. — **προεῖπε·** τοῦ προαγορεύω § 27·28 = δηλῶ δημοσίᾳ. — **κατασημαίνομαι τι =** ἐπιθέτω καλῶς ἐπὶ τινος τὸ σῆμα, τὴν σφραγίδα = σφραγίζω καλῶς. — **τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν·** εἰς τὸν στρατὸν τῶν Λακεδαιμονίων ἡ μὲν **τάξις,** τῆς ὅποιας προϊστατο ὁ **ταξιάρχος,** ἡτο σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 200 περίπου πεζῶν, ὁ δὲ **λόχος,** τὸν δόπον διφέρει ὁ λοχαγός, ἐξ 100. — **ἡμῖν·** ποιητικὸν αἵτιον = ὑφ' ἡμῶν, ὑπ' ἐμοῦ. — **εἰργασται μισθὸς =** ἔχει ἔξευρεθῆ, ἔξασφαλισθῇ μισθοδοσία. — **προσέσται·** ἐνν. τῷ μισθῷ. —

πρόσδειμι τινι = προστίθεμαι εἰς τι. — *εὔτακτος* = πειθαρχικός. — *θεραπευτικὸς* = ὁ πρόθυμος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του.

2 § 1-2 *ὅπως* = πῶς. — *βαρύς εἰμί τινι* = είμαι φορτικός, ἐνοχλητικὸς εἰς τινα. — *καταφρονῶν* δηλ. τῶν Ἑλλήνων. — *ἐπιτετειχίσθαι τὴν Αἰολίδα* = ὅτι ἡ Αἰολὶς εἶχεν ἀποτελέσει στρατιωτικὴν βάσιν διὰ τὰς ἐπιθέσεις. — *τῇ ἔαυτον οἰκήσει* ἔδρα τῆς σατραπείας τοῦ Φαρναβάζου ἥτο τὸ Δασκύλειον παρὰ τὴν Προποντίδα.

Κεφ. 2, 6 - 20.

§ 6-7 *ἄμα τῷ ἥραι*. τοῦ ἔτους 398 π. Χ. — *τὰ οἴκοι τέλη* = οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἄρχοντες (δηλ. οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης). — *ἐπισκοπέοματοῦμαί τινι* = ἔξετάζω τι. — *ὁ τῶν Κυρείων προεστηκώς* δηλ. ὁ Ξενοφῶν. — *τοῦ μὴ νῦν ἔξαμαρτάνειν* ἐνν. ἡμᾶς. — *ἔξαμαρτάνω* = παρεκτρέπομαι.

§ 8 *φέρομαι καὶ ἀγομαι* ἐπὶ χώρας = λεηλατοῦμαι. — *ἀποτειχίζομαι* = περικλείομαι ὑπὸ τείχους. — *διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων* τῶν μεταξὺ δηλ. Λαμψάκου καὶ Ἐφέσου κειμένων.

§ 9 *γιγνώσκω* = σχηματίζω γνώμην, κρίνω. — *καταλιπόν* ἡ μετοχὴ συναπτέα τῷ κατωτέρῳ ἐν εἰρήνῃ. — *αἱ περὶ τινα πόλεις* = αἱ πόλεις, αἱ ἐνδισκόμεναι εἰς τὰ σύνορα ἐπικρατείας τινός. — *φιλίας* ἐνν. εἰς τὸν Λακεδαιμονίους λόγῳ τῆς ὑφισταμένης μετὰ τοῦ Φαρναβάζου συμβάσεως.

§ 10 *ἡν καταμαθών* ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία μετ' ἄνω ἡ μέσην στιγμὴν καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον ἴσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ τοῦ ἀναλόγου συνδέσμου (δέ, ἀλλά, γὰρ κλπ.). — *πόλεις ἔνδεικα ἔχουσαντων πόλεων τούτων ἐπισημόταται* ἥσαν ἡ Καρδία, ἡ Ἐλαιοῦς, ἡ Καλλίπολις καὶ ἡ Σηστός. — *πάμφρος* = ὁ παράγων παντὸς εἰδούς προϊόντα, γονιμώτατος. — *τοῦ ισθμοῦ* τοῦ στενωτάτου δηλαδὴ μέρους τῆς χερσονήσου μεταξὺ Καρδίας καὶ Πακτύνης (ίδε γεωγραφικὸν πίν.). — *κατὰ μέρη* = εἰς χωριστὰ μέρη. — *τὸ χωρίον* = τὴν ἔκτασιν (τῶν 37 σταδίων). — *ἐκτειχίζω* = φέρω εἰς πέρας τὴν τείχισιν. — *ώς ἔκαστοι ἀξιοι εἰεν* = κατὰ τὴν ἀξίαν (τὴν συμβολὴν) ἐκάστου (εἰς τὴν τείχισιν). — *ἥρινδος* = ἑαυτός. — *δπώρα* = φθινόπωρον. — *ποιῶ ἐντὸς* = περιλαμβάνω ἐντός. — *σπόριμον* ἐνν. γῆν.

§ 11 *ἐπισκοπῶν* ἵνα ἔξακριβώσῃ κυρίως τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν κατάστασιν καὶ ἀν μένουν εὐχαριστημέναι ἐκ τῆς σπαρτιατικῆς διοική-

σεως. — **Χίων φυγάδας**· οὗτοι, 600 τὸν ἀριθμόν, εἶχον ἐκδιωχθῆ τὸ 409 ἐκ τῆς Χίου ὡς δημοκρατικοί. — **Ἀταργέα**· αἰολικὴν πόλιν ἐν Τευθρανίᾳ ἀπέναντι τῆς Μυτιλήνης. — **παρίσταμαι τινα** = ὑποτάσσω τινά. — **Πελληνέα**· τὸν ἐκ Πελλήνης τῆς Ἀχαΐας καταγόμενον. — **κατασκευάζω** = συγκεντρώνω. — **ἐκπλεως** = ἀφθονος. — **καταγωγὴ** = τόπος χρονιμεύων ὡς κατάλυμα, σταθμός.

μέχρι τούτου τοῦ χρόνου· δηλ. μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 397. — οἱ § 12 ταῦτη Ἐλληνες· ἐνν. οἰκοῦντες, δηλ. ἐν Ἰωνίᾳ. — ἀφικούμενοι πρέσβεις εἰς Δακεδαλμονα· διότι δὲν εἶχον παύσει αἱ ἐναντίον αὐτῶν πιέσεις τῶν Περσῶν. — διδάσκω = λέγω. — ἄντεις τὸ ἀφεῖναι = θὰ ἀφηνε.

πρὸς Τισσαφέροντην ἀφιγμένος εἰς Σάρδεις, ὅπου διέμενεν δ § 13-14 Τισσαφέροντης. — **στρατηγὸς τῶν πάντων** = ἀρχιστράτηγος. — ἀπεδέδεικτο· κεφ. 1, § 3 «σταράπης κατεπέμφθη» κλπ. — διαμαρτυρομαι, δτι = διαβεβαιώνω, δτι. — καὶ περὶ τούτων τίνων; — **ἔρυμα** = φρούριον. — **καταθέω** = κάμων ἐπιδρομάς. — φέρω καὶ ἄγω τὴν χ. = ; (§ 2). — **τὴν χώραν**· δηλ. τὴν Ἰωνίαν.

οὐδέν τι = οὐδαμῶς. — **ἐπὶ τῶν μνημάτων...** εἰς τὰ μνημεῖα· § 15 νοοῦνται οἱ παρὰ τὰς Σάρδεις ὑψηλοὶ τάφοι. — **τύρσις-ιως** = πύργος. — **ἥ**· ἐπίρρημα = ἐκεῖ ὅπου. — **αὐτοῖς ἥν ἡ ὁδὸς** = ἔμελλον πορεύεσθαι. — καὶ τὸ Ἐλληνικόν δηλ. Ἐλληνες μισθοφόροι, οἱ δποῖοι πολλάκις ἐπολέμουν μετὰ τῶν Περσῶν ἐναντίον τῶν Ἐλλήνων.

τὴν ταχίστην· ἐνν. ὁδὸν = τάχιστα. — εἰς δικτὼ = εἰς βάθος § 16-17 δικτὸ ἀνδρῶν. — **τὰ ιράσπεδα** = τὰ ἄκρα τῆς παρατάξεως. — **καθίσταμαι** = λαμβάνω θέσιν. — **δσους γε καὶ οὖνς** ἐτύγχανεν ἔχων· δ Δερκυλίδας διέθετε τοὺς τριακόσιους Ἀθηναίους ἵππεις, οἵτινες ἐστάλησαν μετὰ τοῦ Θίβρωνος εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ δλίγους ἀλλους, οἱ δποῖοι προσετέθησαν ἐκεῖ. — **Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλείου**· πόλεων τῆς Καρίας παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Μυκάλης. — **σῖτος**· ἐνταῦθα = σιτόσπαρτος ἀγρός.

ἔξαγγέλλεται· ἀπροσώπως = φθάνει ἀγγελία. — **κελεύειν**· ἐνν. § 18 τὸ αὐτοῦ στράτευμα. — **τὰ εἴδη** = τὸ εἶδος = κατὰ τὸ ἔξωτερικὸν παράστημα. — **πιστὰ** = ἔνορκοι βεβαιώσεις.

ταῦτα· δηλ. αἱ προτάσεις τοῦ Δερκυλίδου. — **περιάνυμαι** = ἐκτε- § 19-20 λοῦμαι. — εἰς **Τραλλεις τῆς Καρίας**· περὶ τὸ σημερινὸν Ἀϊδίνιον. — εἰς **Λεύκοφρων**· πόλιν τῆς Ἰωνίας εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαιάνδρου ΝΔ τῶν Τραλλεων. — εἰς τὸ συγκείμενον **χωρίον** = εἰς τὴν συμπε-

φωνημένην τοποθεσίαν (τὴν ὅποιαν εἶχον ὁρίσει κατὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πιστῶν). — **Δερκυλίδᾳ** = ὑπὸ τοῦ Δερκυλίδου.

Κεφ. 4, 1 - 10.

- § 1 ἐν Φοινίκῃ ὥν[·] χάριν ἐμπορικῶν ὑποθέσεών του[·] ἡ δὲ Φοινίκη ἦτο χάρα τῆς νοτίου Μ.[·] Ασίας, ὁρίζομένη ὑπὸ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ ὄροντος Λιβάνου. — **ταύνηληρος** = πλοιοκτήτης, ἐφοπλιστής. — **ὅποι** = διὰ ποῖον μέρος, διὰ ποῦ.
- § 2 ἀναπτεροῦμαι[·] = ἀνησυχῶ. — **ἀνεπτερωμένων τῶν Δακεδαιμονίων**[·] ἡ ἀνησυχία των ἦτο δικαιολογημένη, ἐφ[·] ὅσον πρὸ ἔτους μόλις εἶχε συναφθῆ ἀνακωχὴ μεταξὺ Δερκυλίδου καὶ τῶν σατραπῶν Τισσαφέροντος καὶ Φαρναβάζου. — **περίειμι** = ὑπέρειμι = εἴμαι ὑπέρτερος. — **ώς** = πῶς. — **τὸ πεξὸν λογιζόμενος** ὡς ἐσώθη[·] ἡ σωτηρία τῶν μυρίων ἐθεωρήθη καὶ ἦτο πράγματι ἀπόδειξις τῆς ἀδυναμίας τοῦ περσικοῦ κράτους. — **ὑφίσταμαι** = ἀναλαμβάνω. — **τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν**[·] ὅσοι δηλ. ἀπεστέλλοντο κανονικῶς μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς ὑπερορίους ἐκστρατείας, ἵνα χρησιμεύουν εἰς αὐτὸν ὃς σύμβουλοι πολιτικοὶ συγχρόνως καὶ στρατιωτικοί. — **σύνταγμα** = παρατάξιμος δύναμις, στρατός. — **ἔξακισκιλίους** = ὅστις (στρατὸς) ἀνήρχετο εἰς ἔξι κιλιάδας. — **ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπὸ ἐκείνου πάλιν . . . καταστήσειε**[·] τὰς δεκαρχίας, τὰς δοποίας, ὅπως εἴδομεν (Βιβλ. Β', κεφ. 2, § 1 - 2), εἶχεν ἐγκαταστήσει ὁ Λύσανδρος εἰς τὰς συμμάχους τῶν[·] Αθηνῶν πόλεις, κατέλυσαν ἀργότερον οἱ ἔφοροι. Εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην προέβησαν ἀφ[·] ἐνὸς μὲν ἐκ ζηλοτυπίας διὰ τὴν αὔγλην, τὴν δοποίαν ἀπέκτησεν ὁ Λύσανδρος τεργματίσας εὐτυχῶς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἀφ[·] ἐτέρου δὲ τῇ ὑποκινήσει τῶν βασιλέων, τῶν δοποίων τὴν ἀρχὴν ὑπέσκαπτεν ἥδη ὁ Λύσανδρος. — **οἱ . . . παρήγηγειλαν[·]** διὰ τοῦ Δερκυλίδου. — **τὰς πατρίους πολιτείας παραγγέλλω** = δίδω διαταγὴν νὰ ἀποκατασταθοῦν τὰ πατροπαράδοτα πολιτεύματα.
- § 3 - 4 **σῖτος** = ζωωτοφορίαι. — **καὶ ταῦλα[·]** ἐνν. **Ιερά**, δηλαδὴ τὰς θυσίας πρὸς τιμὴν τοῦ **Διὸς ἀγήτορος**, τὰς δοποίας προσέφερον οἱ μέλλοντες νὰ ἐκστρατεύσουν ἐκτὸς τῶν δορίων τῆς χώρας των βασιλεῖς. — **διαβατήρια** = ἡ θυσία τῶν διαβατηρίων = ἡ ἐπὶ τῇ ἔξοδῳ θυσία[·] διότι προκειμένου νὰ ἔξελθῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Λ. ἐκ τῶν δορίων τῆς χώρας του ἔθνους προοιγούμενως παρ[·] αὐτὰ τὰ διαβατήρια πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς καὶ τῆς[·] Αθηνᾶς, ἵνα ἔξακοι βύσῃ τὴν βούλησιν αὐτῶν. — **ταῖς πόλε-**

σι· δηλ. ταῖς συμμαχικαῖς. — ἔκαστα χόθεν = ἐξ ἑκάστης πόλεως. — *ἐν Αὐλίδι·* παραλιακῇ πολίχνῃ τῆς Βοιωτίας (σημερινὸν Βαθύν) ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας. — *οἱ βοιωταρχοὶ* οἱ ἀνώτεροι ἀρχοντες τῆς βοιωτικῆς δημοσπονδίας. ³ Ήσαν 11 τὸν ἀριθμόν. — *εἴπαν μὴ θύειν* διότι δὲν ἔζητησε τὴν ἀδειαν αὐτῶν ἔχοντων τὴν ἐποπτείαν καὶ τοῦ ἐν Αὐλίδι ἰεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ διότι δὲν προσέλαβε κατὰ τὰ κρατοῦντα εἰς τὴν θυσίαν τὸν ἐπιχώριον ἱερέα τῆς θεᾶς. — *δρυιζόμενος* διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἀσέβειαν, ἀλλὰ κυρίως διότι ἐθεώρει κακὸν οἰωνὸν τὴν διακοπὴν τῆς θυσίας. — *ἐπὶ Γεραστὸν* (Γεραιστόν) ἀκρωτήριον, λιμένα καὶ κώμην τῆς Νάκρας τῆς Εὐβοίας (σημερινὴ Κάρουστος). Τὸ μέρος εἶχε, φαίνεται, δρίσει δ Ἀγησίλαος ὡς τόπον συγκεντρώσεως τῶν συμμάχων (προβλ. § 2 τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων). — *ποιοῦμαι τὸν στόλον* = πλέω.

ἔπει ἐκεῖσε ἀφίκετο κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 396 π.Χ. — *σπείσασθαι* § 5 τοῦ σπένδομαι = συνθηκολογῶ. — *ταῦτα διαπραξάμενον* ἀφοῦ δηλαδὴ ἐπιτύχησε τὴν αὐτονομίαν τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων. — *ἀλλὰ βουλοὶ μην* εἰς τὸν διαλόγους δ ἀλλὰ = μάλιστα. ὠραῖα. — *πίστιν λαμβάνω τινὸς* = *πιστὰ λαμβάνω τινὸς* = λαμβάνω ἐνόρκους διαβεβαιώσεως διά τι. — *ἡ μὴν (μηδὲν ἀδικήσειν)* = ὄντως, ἀληθῶς. — *σοῦ πράττοντος ταῦτα* ἐμμένοντος δηλαδὴ εἰς τὰς σπονδάς. — *τῆς σῆς δρκῆς* δηλαδὴ τῆς σατραπείας σου.

ἐπὶ τούτοις ἁγηθεῖσι = ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συζητήσεων τούτων. — § 6 *τοῖς πεμφθεῖσι πρὸς αὐτὸν* εἰς Σάρδεις. — *καὶ Δερκυλίδα* διστις μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ βασιλέως ἀπέτελεσε μέλος τοῦ παρ' αὐτῷ συμβουλίου τῶν 30. Μέλη τοῦ συμβουλίου τούτου ἦσαν ἐπίσης καὶ οἱ δύο ἄλλοι πρέσβεις Ἡριπύδας καὶ Μέγιλλος. — *πράττω τὴν εἰρήνην* = ἐνεργῶ νὰ γίνη ἡ εἰρήνη. — *ἐμπεδόω τὰς σπονδὰς* = στερεώνω, τηρῶ ἀπαραβάτους τὰς συνθήκας.

ἄτε συντεταραγμένων . . . τῶν πολιτειῶν = ἐπειδὴ τὰ πολιτεύ- § 7 ματα ἦσαν ἀνω κάτω, εἶχον ἀνατραπῆ. — *ἄτε γιγνάσκοντες πάντες τὸν Δ.* διότι, ὡς γνωστόν, δύο φορὰς εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ ὡς ναύαρχος, τῷ 408/7 καὶ τῷ 406/5 π. Χ. Καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἐπλευσεν ἐπίσης ἐκεῖ καὶ ἐγκατέστησε τὰς δεκαρχίας (§ 2). — *προσκειματικαὶ τινὶ* = πιέζω τινὰ διὰ παρακλήσεων, πέφτω ἀπὸ κοντά, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. — *θεραπεύω τινὰ* = προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινα. — *Ιδιώτης* = ἀπλοῦς πολίτης.

§ 8 μαίνω τινά = κάμνω ἔξω φρενῶν, ἔξογίζω τινά. — εδήλωσεν· ἀποσώπως = δῆλον ἐγένετο. — γε μὴν = ὅμως. — οἱ ἄλλοι τριάκοντα· δηλ. ἐκτὸς τοῦ Λυσάνδρου. — τῆς βασιλείας = τοῦ βασιλέως, τῆς μεγαλειότητός του. — δύκηρος = μεγαλοπρεπῶς. — συμπράττω τινὲς τι = καταβάλλω ἐνεργείας μετά τίνος πρὸς ἐπιτυχίαν τινὸς (ὑποθέσεώς του). — ήττωμένους = χωρὶς νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπόν των. — δὴ = ἦδη. — ὅχλον· δηλ. θεραπευόντων αὐτόν. — ἔλαττον ἔχω = εὐρίσκομαι εἰς μειονεκτικὴν θέσιν = κινδυνεύω νὰ χάσω τὴν ὑπόθεσίν μου.

§ 9 τῇ ἀτιμᾳ = διὰ τὸν ἔξευτελισμόν. — μὲν = μὴν = πράγματι. — ἄρα = ὡς ἀποδεικνύεται τῷρα. — ἡπίστω· τοῦ ἐπίσταμαι. — ἢ ἐγὼ ἔπραττον· ὑπαινίσσεται τὰς προσπαθείας του διὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ Ἀγησιλάου. — ἐκ τοῦ λοιποῦ· ἐνν. χρόνον = διὰ τὸ μέλλον. — ἐν καιρῷ εἰμί τινι = εἶμαι χρήσιμος εἰς τινα.

§ 10 Σπιθοιδάτην τὸν Πέρσην· ὑποδιοικητήν, ὅπως φαίνεται, ἐν τῇ σπιθαπείᾳ τοῦ Φαρναβάζου. — τοὺς . . . παῖδας· θυγατέρα καὶ νίόν. — ἐν Κυζίκῳ· πόλει ἐπὶ τοῦ ἴσθμοῦ χερσονήσου τῆς Προποντίδος (ἴδε γεωγρ. πίν.), κατεχομένῃ τότε ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. — καὶ τὸν νίόν· Μεγαβάτην ὄνόματι (πρβλ. Βιβλ. Δ', κεφ. 1, § 26-28). — ἀναβιβασάμενος· δηλ. ἐπὶ ταῦν. — πρὸς Ἀγησίλαον· εὑρισκόμενον ἐν Ἐφέσῳ.

Κεφ. 4, 11-24.

§ 11 ἐπὶ τῷ παταβάντι· § 6 «στράτευμα πολύ . . . μετεπέμπετο». — ἀχθεσθέντες· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐγένοντο.

§ 12 ἀφιππος = ἀκατάληκος δι^ο ἵππικόν. — τὸ πεζὸν ἄπαν· ἀνερχόμενον εἰς 50.000. — διεβίβασε· πόθεν; — τὸ ἵππικόν· ἀποτελούμενον ἐκ 10.000 ἵππεων. — εἰς Μαιάνδρου πεδίον· διότι ἀπὸ ἐκεῖ θὰ διήρχετο δ ἔξ· Ἐφέσου στρατός, ἵνα πορευθῇ εἰς Καρίαν. — περιάγω = ἄγω. — δύσιππα· ἐνν. χωρία = μέρη εἰς τὰ δυοῖς δυσκόλως κινεῖται ἵππικόν. — τάναντία ἀποστρέψω = λαμβάνω ἀντίθετον διεύθυνσιν. — ἐπὶ Φρογγίας· ὅπου «ἡ τοῦ Φαρναβάζου οἰκησις». — ἀποσδοκήτοις· ἐνν. ταῖς πόλεσι.

§ 13 - 14 οἱ ἵππεις· 600 τὸν ἀριθμὸν· διότι ἐκτὸς τῶν 300 Ἀθηναίων καὶ τινων ἄλλων ἐκ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων εἶχον προστεθῆ καὶ οἱ 200 ἵππεις τοῦ Σπιθοιδάτου. — τέτταρα πλέθρα· τὸ πλέθρον ἦτο μέτρον μῆκους ἵσον πρὸς ¼ τοῦ σταδίου, ἥτοι 31 γαλλικὰ μέτρα. — ὁσπερ φάλαγξ· διότι φάλαγξ λέγεται ἐπὶ πεζῶν. — ἐπὶ τεττάρων = εἰς βά-

θος τεσσάρων ἀνδρῶν.—οἱ πρῶτοι = ἡ πρώτη γραμμή, τὸ μέτωπον.—
ἔπι πολλῶν = εἰς πολλὰς σειράς, εἰς μακρὰς στίλας.

ἔπι προσδδω = προκειμένουν νὰ ἀρχίσῃ τὴν προέλασιν.—**ἄλιθα** § 15
γίγνεται τὰ ιερὰ = τὰ σπλάγχνα τοῦ θύματος παρουσιάζονται ἄνευ λοιποῦ τοῦ ἥπατος = αἱ θυσίαι ἀποβαίνουν δυσοίωνοι. Διότι ἡ ἔλλειψις ἢ ἡ μικρότης τῶν λοιπῶν τοῦ ἥπατος ἐθεωρεῖτο σημεῖον δυσμενές.—
γιγνώσκω· μετ' ἀπαρεμφ. (*κατασκευαστέον εἶναι*) = κρίνω.—
καταλέγω τινὰ = καταγράφω τινὰ εἰς κατάλογον.—**ἀνδρα** δηλ.
ἴππεα.—**δόκιμος** = πεπειραμένος.—τὸν ἀποθανούμενον = τὸν
ἀποθανεῖν βουλόμενον.

ὑποφαίνει **ἔαρ** = ἀρχίζει νὰ φαίνεται, νὰ ὁδογελᾷ ἢ ἄνοιξει.—§ 16-17
ἔαρ τοῦ 395 π. Χ.—ταῖς τε δηλιτικαῖς τάξεσιν ἥτις = τῶν τε δηλιτικῶν τάξεων ταύτη, ἥτις.—**ἄριστα σώματος ἔχω** = εὐρίσκομαι εἰς ἀρίστην κατάστασιν ἀπὸ ἀπόφεως σωματικῆς παραστάσεως,
παραστήματος, ὅπως λέγουν σήμερον εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν.—
καὶ πελτασταῖς = καὶ ἀκοντισταῖς. Διότι οἱ πελτασταὶ ἔφερον (πέλτην, ξίφος) καὶ μικρὸν ἀκόντιον.—**πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα** = εἰς τὰς ἴδιαζούσας (εἰς τὰ στρατιωτικὰ σώματά των) ἀσκήσεις.—**μελετῶντας** ἢ μετοχὴ ἐκ τοῦ δρᾶν. **μελετάω-ῶ** = ἀσκοῦμαι.—**χαλκοτύπος** =
χαλκεύς.—**τέκτων** = ἔνδον ωργός.—**χαλκεὺς** = **σιδηρεὺς** = σιδηρούργος.—
σκυτοτόμος = ὁ κόπτων, ὁ κατεργαζόμενος σκύτη, δέρματα.—
οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι οἱ σκυτοτόμοι κατεσκεύαζον τὰ ἐκ δέρματος μέρη τοῦ ὀπλισμοῦ (ἱμάντας, τελαμῶνας κλπ.), οἱ δὲ ζωγράφοι ἐστόλιζον τὰς ἀσπίδας μὲ εἰκόνας ἢ γράμματα.—**οἴεσθαι** τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον.

ἔπιρρώννυματ = τονοῦμαι ψυχικῶς, φρονηματίζομαι.—**τῇ Ἀρ-** § 18-19
τέμιδι τῇ Ἐφεσίᾳ, τῆς δποίας ὁ ναός, θεωρούμενος ὡς ἐν τῶν ἔπιτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου, ἐπινυπολήθη ἀργότερον (396 π. Χ.) ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου.—**τοῖς κήρυξι** νοοῦνται οἱ διαλαλοῦντες τὴν ἀγοραπωλησίαν τῶν αἰχμαλώτων.—**ὑπὸ τῶν ληστῶν** τῶν πρὸς λαφυραγωγίαν δηλαδὴ ἐξερχομένων ἐξ Ἐφέσου Ἑλλήνων στρατιωτῶν.—
μαλακὸς = ἀβρός, ἀφράτος.—**ἄπονος** = ἀσυνήθιστος εἰς ταλαιπωρίας.

οἱ περὶ Ἡριππίδαν οὕτως ὀνομάζει ὁ Ξενοφῶν τὸ νέον τρια- § 20-21
κονταμελὲς συμβούλιον τοῦ βασιλέως, ὅπως τὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους
(396 - 395) ἐκάλει «οἱ περὶ τὸν Δύσανδρον», ἐπειδὴ αὐτὸὶ ἦσαν οἱ

ἐπισημότεροι. Παρατηρητέον ἔνταῦθα, ὅτι δὲ Ἡριπίδας μετεῖχε καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τοῦ βασιλικοῦ συμβουλίου, ἥδη δὲ εἶναι καὶ πάλιν μέλος αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τὸ ἐπισημότερον. Τοῦτο ἵσως ἔγινε κατ' εἰσήγησιν τοῦ βασιλέως, παρὰ τοῦ ὄποιου, ἄγνωστον διὰ ποῖον λόγον, εἰχεν ἀποσταλῆ εἰς Σπάρτην, ἥδη δὲ ἐπανῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὴν Ἀσίαν.—**καὶ ἄλλον** πιθανῶς τὸν Ξενοφῶντα, ὅστις μέχρι τοῦδε ἦτο ἀρχηγὸς τῶν Κυρείων. — ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας· δηλ. τοὺς ἐκ τῶν συμμαχίδων πόλεων τῆς Πελοποννήσου στρατολογηθέντας (πρβλ. § 3 - 4). — ἐπὶ τὰ κράτιστα (= εὑφορώτατα) τῆς χώρας· δηλ. εἰς τὴν Λαυδίαν (πρβλ. κατωτέρῳ «εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε»). — **αὐτόθεν**=ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς. — **γνώμη**=ψυχή, φρόνημα. — **πάλιν** ὅπως κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος (396), διεισέβαλεν εἰς τὴν Φρουγίαν, ἐνῷ ἀφήνει νὰ ὑπονοῆται, ὅτι θὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Καρίας (§ 11 «στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν»). — **καθάπερ** τὸ πρόσθεν· § 12 «τὸ μὲν πεζὸν ἀπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε (ἐπὶ Καρίαν)» κλπ.

[§ 22-23] **ἥκον** οἱ τῶν πολεμίων ἴππεῖς· ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου εἰς τὴν ἀριστερὰν ὅχθην τοῦ Πακτωλοῦ. — **δὴ γε μάρν** τοῦ ἴππικοῦ τῶν Περσῶν. — **αὐτοὶ δέ**· δηλ. δὴ γε μάρν μετὰ τῶν ἴππεων. — **τοὺς ἀκολούθους**· δηλαδὴ τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸ στράτευμα ὑπηρέτας. — **βοηθεῖν**· ἐνν. **αὐτοῖς** (τοῖς ἀκολούθοις). — **παμπληθέσι...** **τάξεσιν**=εἰς πυκνὴν τάξιν, εἰς μέγα βάθος. — **οὕπω παρείη** τὸ πεζὸν· διότι τοῦτο, ὅπως εἴδομεν (§ 20 - 21), εἶχε διαβιβάσει δι Τισσαφέντης εἰς Καρίαν. — **τῶν παρεσκευασμένων**· ἐνν. στρατιωτικῶν σωμάτων. — **σφαγιάζομαι**=θυσιάζω. — **τὰ δέκα** (δηλ. ἔτη) **ἀφ' ἥβης**=οἱ ἔχοντες δεκαετῆ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Δεδομένου δέ, ὅτι ἡ ἥβη περιελάμβανε τὸν ἀπὸ τοῦ 18 μέχρι τοῦ 28 ἔτους χρόνον τῆς ἡλικίας, διὰ τοῦ «δέκα ἀφ' ἥβης» νοοῦνται οἱ διανύοντες τὸ τριακοστὸν περίπου ἔτος ἄνδρες. Κατ' ἄλλην ἐδοκιμείαν **τὰ δέκα ἀφ' ἥβης**=αἱ δέκα (πρῶται) κλάσεις. — **θέω δύσσει τινὶ**=δομῶ κατά τινος. — **ἐμβάλλειν**· δηλ. τοῖς πολεμίοις.

§ 24 **δέχοματιν** = ἀνθίσταμαι εἰς τὴν δρμήν τινος. — **πάντα τὰ δεινὰ παρῆν**=ὅλα τὰ τρομερὰ μέσα ἥσαν παρόντα, ἐχρησιμοποιήθησαν (τοιτέστιν ἡ ἐπέλασις τῶν ἴππεων καὶ αἱ ἔφοδοι τῶν δηλιτῶν καὶ τῶν πελταστῶν). — **ἔγκλινω**=ὑποχωρῶ. — **καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν**· τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ ὅχθῃ τοῦ Πακτωλοῦ, τὸ ὄποιον ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν εἰς αὐτὸν καταφυγόντων ἴππεων. — **ἄσπερ εἰκός** (ῆην)· διατί; — **καὶ φίλια καὶ πολέμια**=καὶ φίλους (δηλ. τοὺς

πελταστὰς) καὶ ἐχθρούς. — **ηὗρε*** ὑποκείμενον τοῦ ὁγματος τὸ δ (χερήματα) = τὰ διόποια πωληθέντα ἀπέδωκαν.

Κεφ. 4, 25 - 29.

ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὡς' διότι μετὰ τὴν μετακίνησιν τοῦ ἵππικοῦ § 25 - 26 του ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου πρὸς τὸν Πακτωλὸν διτισσ. κατέφυγεν εἰς τὰς Σάρδεις, ἵνα προπαρασκευάσῃ δῆθεν τὴν ἄμυναν τῆς πόλεως, πράγματι ὅμως, διότι ἐφοβεῖτο τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν καὶ γενναιότητά τῶν Ἑλλήνων. — **καὶ αὐτός*** ὅπως δ Φαρνάβαζος καὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς Πέρσαι. — **Τιθραύστην*** χιλίαρχον τῆς βασιλικῆς σωματοφυλακῆς. — **τὰ πράγματα** = αἱ ἐνοχλήσεις, οἱ μπελᾶδες, ὅπως λέγομεν κοινῶς. — **ἔχω τὴν δικην** = ὑφίσταμαι τὴν (προσήκουσαν) τιμωρίαν. — **ἀποφέρω** = καταβάλλω. — **ἄνευ τῶν οἴκοι τελῶν*** διότι δι βασιλεὺς δὲν ἥδυνατο νὰ ἐνεργήσῃ αὐτοβούλως, ἀλλὰ κατόπιν τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἐφόδων (Βιβλ. Γ', κεφ. 1, § 1 - 2).

τῷ ὑπὲρ (=πέραν) Κύμης* πόλεως ἐν τῇ Αἰολίδι. — **ἔρχεται** = § 27 - 29 ἔρχεται διαταγῇ τούτου ὑποκείμενον τὸ ἀρχεῖν καὶ **καταστήσασθαι**. — **καὶ τοῦ ναυτικοῦ*** ἐνῷ μέχοι τότε ἡ στρατηγία οὐδέποτε συνεδυάσθη μετὰ τῆς ναυαρχίας. — **ὅς** = ὅτι. — **ἄν . . . εἶναι** = **ἄν . . . εἴη**. — **καθ'** ἐν οὕσης τῆς **Ισχύος** **ἀμφοτέροις** = ὅταν ἡ δύναμις (= ἡ διοίκησις) καὶ τῶν δύο εὑρίσκεται εἰς κείρας ἐνός. — **χαρτίζεσθαι** = δηλ. τῷ **Ἀγητιλάῳ**. — **τοῦ παρασκευάζεσθαι** = ὕστε νὰ παρασκευάζεται. — **πράττω τὰ ναυτικὰ** = καταγίνομαι μὲ τὸ ναυτικόν, μὲ τὴν συγκρότησιν τοῦ στόλου.

Κεφ. 5, 1 - 2.

τῶν βασιλέως πραγμάτων = τῆς βασιλέως δυνάμεως. — **οὐ-** § 1 - 2 **δαμῆ** = οὐδαμῶς. — **αἰρέω· ὡς τινα*** ἐνταῦθα = νικῶ τινα. — **εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου** = ἀξίας 50 περίπου ἀργυρῶν ταλάντων. — **πιστὰ** = ἐγγυήσεις. — **ἐφ' ὅτε** = μὲ τὸν δόρον. — **πόλεμον ἐκφέρω** = κηρύττω πόλεμον. — **καὶ οὐ μεταλαβόντες** = καίπερ οὐ μεταλαβόντες. — **προάγω τινὰ εἰς μισός τινος** = παρασύρω τινὰ εἰς μῖσος ἐναντίον τινός. — **συνίστημι τὰς πόλεις** = ἐνώνω, συνασπίζω εἰς συμμαχίαν τὰς πόλεις. — **τὰς μεγίστας πόλεις** = οἵαι αἱ Ἀθῆναι καὶ αἱ Θῆβαι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Κεφ. 1, 1-3, 15-39, 41.

§ 13 ἄμα μετοπώρῳ (= φθινοπώρῳ)· τοῦ ἔτους 395. — εἰς λόγους ἄξοι· ἐνν. αὐτῷ, τῷ Ἀγησιλάῳ. — εἰς λόγους ἄγω τινά τινι = φέρω τινὰ εἰς συνομιλίαν, εἰς ἐπαφὴν μετά τινος. — ἔθνος· καὶ ὅχι μόνον πόλεις, ὡς μέχρι τοῦτο. — οὐκ ἀνεβεβήκει· εἰς τὴν ἐν Περσίᾳ ἔδραν αὐτοῦ. — πείσαντος· ἐνν. αὐτόν.

§ 15-16 ἀποπορεύομαι = ἀναγωρῶ, ἀπέρχομαι. — θῆραι = ζῷα πρὸς θήραν, κυνήγιον. — περιειργομαι = περιφράσσομαι. — ἀναπεπταμένος τόπος = ἀνοικτὸς τόπος, ἐλεύθερον ὑπαιθρον. — παρέρρει· παρὰ τὰ ἀνάκτορα. — δρυνθεώ = κυνηγῶ ὅρνιθας, πτηνά. — αὐτόθεν = ἀπ' ἐδῶ. — προνομαῖ = ὠργανωμέναι στρατιωτικαὶ ἐπιδρομαὶ (εἰς ἐχθρικὴν χώραν πρὸς ἀπαγωγὴν λείας).

§ 17-19 σφάλλομαι = παθαίνω ἀτύχημα. — δρεπανηφόρα· τὰ ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀράβασιν. — συνέδραμον = ἡδροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο (βιβλ. Γ', κεφ. 4, § 22-23). — εἰς ἐπτακοσίους· πιθανῶς οὗτοι ἡσαν ψιλοί. — ἐλαύνειν· ὑποκείμενον τὰ ἀρματα. — ἐλαύνω εἰς τινα = ἐμβάλλω εἰς τινα. — τὸ ἀνθρόν = τὸ συμπεπυκνωμένον πλῆθος, ἡ φάλαγξ τῶν (ἐπτακοσίων) Ἐλλήνων.

§ 20-21 λέγει· δηλ. τοῦτο. — τοὺς τε Σπιθειδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας· δηλ. τοὺς διακοσίους τοῦ Σπιθειδάτου καὶ τοὺς χιλίους τοῦ Ὁτυος. — πείσειεν· ὁ Ἡριπίδας.

§ 22-25 καταλύω τι = τερματίζω τι. — παρεῖναι· ὑποκείμ. αὐτούς, δηλ. οὓς ἔδωκεν ὁ Ἀγησίλαος καὶ οὓς αὐτὸς ἔπεισεν. — ἐνάστων = ἐξ ἐκάστου στρατιωτικοῦ σώματος (τῶν ὀπλιτῶν, τῶν πελταστῶν, τῶν ἵππεων). — εἰ ἀπορέποιτο· ἐνν. τοῦ ἔργου, τῆς ἐπιχειρήσεως. — ἐπιπεσών... πολλοὶ ἔπεισον· συντακτικὴ ἀνωμαλία (ὄνομαστικὴ ἀπόλυτος)· κανονικῶς ὁ λόγος θὰ εἶχεν οὕτω: ἐπιπεσόντος (τοῦ Ἡριπίδου) πολλοὶ ἔπεισον. — αὐτοῖς· δηλ. ὁ Φαρνάβαζος καὶ οἱ περὶ αὐτόν. — ἐκπωμα = ποτήριον. — καὶ ἀλλα δὴ κτήματα = καὶ ἀλλα κτήματα, οἷα δὴ Φαρναβάζου ἥν (= ὅποια ἥτο ἐπόμειον τὰ ἔχη ἀνθρωπος τῆς θέσεως τοῦ Φαρναβάζου). — διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι· διὰ τοῦ γὰρ

αἴτιοιο γεῖται τὸ διατὶ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τόσα ἐκπώματα καὶ ἄλλα πολύτιμα ἀντικείμενα καὶ λοιπὰ σκεύη. — στρατοπέδευσις = ἡ ἐκάστοτε θέσις τοῦ στρατοπέδου.

ὑφίστημι τινα = τοποθετῶ κρυφίως τινά. — **τοῖς λαφυροπώ-** § 26-28
λαισ· οἱ δόποιοι ἀπετέλουν εἰδικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν στρατόν. — **οὐκ** ἥνεγκαν = οὐκ ἥνεσχοντο. — **οὐχομαί ἀπιὼν** = γίνομαι ἀφαντος. — **πρὸς Ἀριατὸν** τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως ὑπαρχον τοῦ Κύρου. — **πιστεύω** = ἔχω ἐμπιστοσύνην. — **ὅτι** αἴτιολ. = **πιστεύσαν τες (αὐτῷ)**, **ὅτι** ἐπολέμησεν **αὐτῷ** ἐνῷ πρόγυματι ἀμνηστευθεὶς, ὃς εἴδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν, συνεφιλιώθη μετὰ τοῦ βασιλέως. — **ἀπόλειψις** = ἐγκαταλείψις, λιποταξία. — **καὶ τοῦ Μεγαβάτου** τοῦ νίοῦ τοῦ Σπιθοριδάτου (Βιβλ. Γ', κεφ. 4, § 10). — **βαρὺ γίγνεται τὸ τινι** = προκαλεῖ τι τὴν βαρυθυμίαν, τὴν θλῖψίν τινος.

ξενόμοια-οῦμαί τινι = συνάπτω σχέσεις μετά τινος. — **συνάγω εἰς** § 29-31
λόγους τινά τινι = προκαλῶ συνέντευξίν τινος πρός τινα. — **ἥκουσεν·**
δ Ἀγησ. — **σπονδᾶς λαβών** δ Ἀπολλοφάνης παρὰ τοῦ Ἀγησ. — **σπονδᾶς λαμβάνω** = λαμβάνω, δέχομαι δήλωσιν περὶ ἀνακωχῆς. — **καὶ δεξιάν** εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῆς δηλώσεως. — **παρῆν=ἐπανῆκεν.** — **συγκείμενον χωρίον** =; (Βιβλ. Γ', κεφ. 2, § 19-20). — **δαπιδὸν** = τὸ διὰ τῆς βελόνης εἰργασμένον = κεντητὸς τάπης. — **ἐντρυφῶ** = φαίνομαι τρυφηλός, ἀβροδίαιτος. — **φαυλότης** = ἀπλότης. — **προσαγορεύω τινὰ χαίρειν** = ἀποτείνω πρός τινα τὸ «χαίρε», χαιρετίζω τινά.

ὅτε τοὺς Ἀθηναίους ἐπολεμεῖτε δηλ. κατὰ τὸν Πελοπόν. πό- § 32-33
λεμον, ὅτε καὶ δ Τισσ. καὶ δ Φαρν. καὶ δ Κῆρος ἐβοήθησαν διὰ χοη-
μάτων κυρίως τὴν Σπάρτην. — **μαχόμενος μεθ'** ὑμᾶν· κατὰ τὴν παρὰ τὴν Ἀθυδον ναυμαχίαν (411 π.Χ.). Κατ' αὐτὴν οἱ Λακεδ. ἡτηγέντες κατέφυγον εἰς τὴν Ἀθυδον, δ δὲ Φαρνάβ. «παρεβοήθει καὶ ἐπεισβαίνων τῷ ἵππῳ εἰς τὴν θάλατταν μέχοι δυνατὸν ἦν ἐμάχετο» (Ξενοφ. Ἐλλ. Βιβλ. Α', κεφ. 1, § 6). — **διπλοῦν** = διπλοπροσωπία, δολιότης. — **δεῖπνον** ἐνταῦθα = ζωτροφίαι. — **τὸ δσιον** = τὸ ὑπὸ τοῦ θείου νόμου καθωρισμένον = τὸ θεῖον δίκαιον. — **τὸ δίκαιον** = τὸ καθωρισμένον ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου νόμου = τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον. — **δὲ = τέλος πάντων.** — **δπως = πῶς**, κατὰ ποίαν λογικήν. — **ἔστι τινός τι** = ἀρμόζει τι εἰς τινα.

χρόνῳ ποτὲ = μετὰ ἀρκετὴν ὡραν (διότι ἡ δικαιολογία ἦτο δύσ- § 34-36
κολος). — **γένωνται** ἐνν. **ἄλλήλαις.** — **ἄν οὔτω τύχωσιν** = ἀν συμβῇ

νὰ εὑρεθοῦν εἰς τοιαύτην (δυσάρεστον) θέσιν. — ἀπέντειναν = ἀποκτείνουσιν. — περὶ παντὸς ποιοῦμαί τι = θεωρῶ τι ὡς ἀνεκτίμητον ἀγαθόν. — ἀλλάξασθαι σε ἡμᾶς δεσπότιας ἀντὶ βασιλέως δεσπότου = νὰ ἀλλάξῃς κυρίαρχον καὶ νὰ ἀναγνωρίσης ἡμᾶς (= ἐμὲ) ὡς κυριάρχους ἀντὶ τοῦ βασιλέως. — μηδένα προσκυνοῦντα· οἱ μὲν Πέρσαι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως προσέπιπτον εἰς τὴν γῆν καὶ ἐφίλουν τὸ χῶμα, τὸ δοποῖον ἐπάτει, οἱ δὲ Ἐλληνες ἀπένεμον τὴν τιμὴν ταύτην μόνον εἰς τὸν θεούς. — ἐλεύθερον εἶναι = τὸ ἐλεύθερον εἶναι (τινα). — ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χειραπότων· πρβλ. τοὺς λόγους τοῦ Κύρου περὶ ἐλευθερίας ἐν Κύρου Ἀναβ. Βιβλ. Α', κεφ. 7, § 2-4. — ὁ δρόδονυλός τινι = ὁ σύνδονυλος, ὁ δονλεύων μετά τινος εἰς ἄλλον. — δέω τινδες = ἔχω ἀνάγκην τινός, μοῦ λείπει τι. — μὴ οὐχι . . . εἶναι = ὡστε εἶναι. — πάμπαν· ἐπίο. = ἐντελῶς.

- § 37 ἀπλῶς = ἀδόλως, εἰλικρινῶς. — ἄπερ = τίνα, τί. — πρέπει . . . σοι· συμφώνως πρός τὴν μέχρι τοῦδε ἐπιδειχθεῖσαν παροησίαν του. — πέμπῃ· ἐνν. ἐφ' ὑμᾶς. — τὴν ἀρχὴν = τὴν στρατηγίαν.
- § 38 λῶστος ὑπερθετ. τοῦ ἀγαθὸς = ἀριστος· εἰς προσφωνήσεις = καλέ μου φίλε, φίλατε. — ἐπίστω· προστ. τοῦ ἐπίσταμαι. — ἀπειμι· μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι. — καὶ πόλεμος ἦ· ἐνν. πρὸς τὸν βασιλέα.
- § 39 παλτὸν (πάλλω)· βραχὺ περσικὸν ἀκόντιον. — φάλαρα· τὰ κατὰ τὸ μέτωπον καὶ τὰς γνάθους τῶν ἵππων κοσμήματα καὶ τὸ κεκοσμημένον πρὸς τὸ μέρος τοῦ μετώπου τμῆμα τοῦ χαλινοῦ. — γραφεὺς = γραμματεύς. — περιαιρέω· ὡ = ἀφαιρῶ. — μεταδιώκω τινὰ = τρέχω κατόπιν τινός, διὰ νὰ τὸν προφθάσω.
- § 41 δὴ = πράγματι. — ἔσαρ· τοῦ 394 π. Χ. — Ἄστυρονῆς Ἄρτεμιδος ἱερόν· τὸ ἐπώνυμον τοῦτο εἶχεν ἡ Ἄρτεμις ἐκ τῆς πόλεως τῆς Μυσίας Ἄστυρον (δνομ. Ἄστυρα), εἰς τὴν δοποίαν ὑπῆρχεν ιερὸν αὐτῆς. — ἄνω = πρὸς τὰ ἄνω, τὰ ἐνδότερα (τῆς Ἄσιας). — δύπισθεν ποιοῦμαι = ἀφήνω δπίσω.

Κεφ. 2, 1-8.

- § 1-2 εἰμὶ ἔν τινι = ἀσχολοῦμαι εἰς κάτι. — τὰς μεγίστας πόλεις· Κόρινθον, Ἄργος, Ἀθήνας, Θήβας. — παρεσκευάζοντο ταῦτα· δηλ. τὰ πρὸς ἐκστρατείαν ἀπαραίτητα. — τά τε ἄλλα διηγεῖτο ὡς ἔχοι = διηγεῖτο, πῶς ἔχουν τὰ ἄλλα, περὶ τῆς καταστάσεως γένικῶς.
- § 3-4 τοὺς συμμάχους· δηλ. τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων

τῆς Μ. Ἀσίας. — ἔμεῖνα τὰ ἐν Ἑλλάδι, ὃ μέλλων νὰ διεξαχθῇ πόλεμος. — εὖ ἐπίστασθε προστακτ. — οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν = οὐκ ἔστι δέος, μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν = δὲν ὑπάρχει φόβος, μήπως . . . — πάλιν πάρειμι = ἐπιστρέψω. — ψηφίζομαι=ἀποφασίζω, διατυπώνω εἰς ψήφισμα τὴν ἀπόφασίν μου.

Εὔξενον ἔνα, φαίνεται, ἐκ τῶν τριάκοντα. — διασφῆ = προ- § 5-6 στατεύω. — οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἐκ Μ. Ἀσίας συμμάχων. — ταῖς πόλεσιν = τῶν πόλεων ἔκεινη. — καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς = καὶ ἔκεινῳ (ἐκ) τῶν λοχαγῶν τῶν μισθοφόρων — εὔοπλος = ὁ καλῶς ὠπλισμένος. — καὶ τοῖς ἵππαρχοις = τῶν ἵππαρχων ἔκεινῳ. — εὔιππος = ὁ ἔχων καλὸν ἵππους. — νικητήριον = βραβεῖον διὰ τὴν νίκην. — ὡς . . . δώσων ἀντὶ (προειπεν = ὑπέσχετο) ὡς δώσει. — δόπιος εὖ εἰδείησαν δηλ. αἱ πόλεις, οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἵππαρχοι. — εὐκρινῶ = προσέχω πολὺ εἰς τὴν ἐκλογήν. — δτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν διὰ τὴν ἀνακήρυξιν δηλ. τοῦ νικητοῦ θὰ ἐλαμβάνετο μὲν βεβαίως ὅπ' ὅψει προτίστως τὸ εὔοπλον καὶ εὔιππον τῶν λόγων καὶ τάξεων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ ἐπιδεικυθησομένη πειθαρχία, ἀντοχὴ καὶ κανονικότης εἰς τὰς κινήσεις τῶν στρατιωτῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πορείας. “Οὐεν ἐπρεπε νὰ καταβληθῇ μεγάλη προσοχὴ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν στρατιωτῶν.

Ἐκπονῶ = κατεργάζομαι μετὰ κόπου, ἐπιμελῶς. — εἰς κόσμον = § 7 περικαλλῶς. — οὐκ ἔλαττον ἐγένετο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων δὲν ἐστοίχισαν ὀλιγάτερον τῶν τεσσάρων ταλάντων. — τοσούτων δηλ. δλίγων. — παμπόλων χρημάτων = ἀξίας πάρα πολλῶν χρημάτων.

Μένασκος καὶ Ἡριππίδας καὶ Ὁρσιππος· ἐκ τοῦ συμβουλίου § 8 τῶν τριάκοντα. — ἥνπερ βασιλεύς· ὁ Ξέρξης.

Κεφ. 2, 9 - 15, 18 - 23.

Φρονδὰν φαίνω στρατιωτικὸς ὄρος λεγόμενος περὶ τῶν ἐφόρων § 9-12 καὶ τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης = κηρύττω ἐπιστράτευσιν. — Ἀγηστόπολις· νιός τοῦ τέως βασιλέως τῆς Σπάρτης Παυσανίου. ‘Ο Π. οὗτος, δικασθεὶς ἐρήμην δι^ο ἐπιδεικυθεῖσαν εὗνοιαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, κατέφυγεν εἰς Τεγέαν, δῆπου καὶ ἀπέθανε. — πρόδικος = ἐπίτροπος. — ἐκέλευνον τὸ δ. εἰς πληθυντ., διότι ἡ λέξις πόλις εἶνας περιληπτική. — ἥγοῦμαι τῇ στρατιᾷ = ἀναλαμβάνω τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ. — πορρωτέρω = ἐνν.

τῶν πηγῶν. — ἐπεμβάλλουσιν οἱ ποταμοὶ = οἱ ποτ. χύνονται ἐντὸς ἄλλων. — ἔνθεν = ἔκει ἔνθεν. — τὰς πόλεις = τοὺς στρατοὺς τῶν πόλεων. — ἐξαιρῶ = ; (Βιβλ. Β', 2, § 20). — ἐκθέω· ἐπὶ σφηκῶν = ἔξέρχομαι ἐκ τῆς φωλεᾶς. — θηράω· ὦ = φονεύω. — τύπτομαι (ύπὸ σφηκὸς) = πλήττομαι μὲ τὸ κεντρό. — χειρόσομαι· οῦμαι = φονεύω. — ἐψηφ. ταῦτα· δηλ. νὰ βαδίσουν κατὰ τῆς Σπάρτης.

§ 13 · 15 διαπράττομαι = διαπραγματεύομαι, συζητῶ. — διομολογοῦμαι = μένω σύμφωνος μὲ ἄλλον εἰς ἔνα πρᾶγμα. — εἰς δόποσους = εἰς πόσον βάθος. — βαθεῖας τὰς φάλαγγας· διότι, ἀν αἱ φάλαγγες παρετάσσοντο εἰς μακρὰς στήλας, θὰ εἴχον μικρὸν μέτωπον, διόποτε ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ κυκλωθοῦν. — αἱ πόλεις· αἱ κατὰ τῶν Λ. συνησπισμέναι. — καὶ δὴ = ἥδη. — ἔξέρχομαι = προχωρῶ. — τὴν δμφίαλον· ἔνν. χώραν, τουτέστι τὴν περιοχήν, ἡ δούλια ενδίσκεται μεταξὺ τῶν δύο θαλασσῶν, τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸν ίθμόν. — Σικυών· ἔκειτο μεταξὺ Κορινθίας, Ἀραΐδίας (σημερινὸν Βασιλικόν). — ἐμβαλόντων· ἔνν. εἰς τὴν Κορινθίαν. — Ἐπιεικία· τοποθεσία μεταξὺ Κορινθίου καὶ Σικυῶνος. — ὑπερδέξια· ἔνν. χωρία = τόποι ὑψηλοί, κείμενοι πρὸς τὰ δεξιὰ τῶν ἐχθρῶν = ὑπερκείμενοι λόφοι δεξιὰ τοῦ ἐχθροῦ. — κακῶς ποιῶ = ἐπιφέρω φθοράν. — γυμνῆτες· τοὺς ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν. — τῶν ἀντιπάλων· δηλ. τῶν Κορινθίων καὶ λοιπῶν συμμάχων. — ἐπὶ θάλατταν· τοῦ Κορινθιακοῦ, ἥτοι ἀριστερά, ἵνα ἀποφεύγονταν τὰς προσβολὰς ἐκ τῶν δεξιὰ ἀντῶν ὑψωμάτων. — ταντη· ἀπὸ ἐδῶ. — οἱ ἐτεροι· δηλ. τὸ κύριον σῶμα τῶν συμμάχων τῶν Κορινθίων. — τὴν χαράδραν· ἔννοει τὸν ποταμὸν Νεμέαν. — κακεῖνοι· ἀντὶ καὶ αὐτοὶ (δηλ. οἱ Λακεδαιμόνιοι).

§ 18 κατήπειγον· οἱ Β. δὲν ἔσπευδον, διότι ἤσαν δυσηρεστημένοι, ἐπειδὴ δὲν εἴχεν ἀνατεθῆ εἰς αὐτοὺς ἡ ἡγεμονία τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ. — τὸ δεξιὸν ἕσχον· ἡ μεταβολὴ τῆς παρατάξεως σημαίνει, ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῶν Βοιωτῶν Ἰσμηνίας ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν. — τοῦ εἰς ἐκκαλδενα· ἔνν. ποιεῖσθαι τὴν φάλαγγα. — ἔτι δὲ = ἐπειτα δέ. — ἥγον· ἔνν. αὐτὴν (τὴν φάλαγγα). — ὑπερέχω τῷ κέρατι τῶν π.=κυκλών τοὺς ἐχθρούς. — διασπάω· ὦ = ἀπομονώω.

§ 19 λάσιον χωρίον = δασώδης τόπος. — ἐπαιάνισαν· οἱ σύμμαχοι τῶν Κορινθ. — παιανίζω = ψάλλω τὸ πολεμικὸν ἄσμα (κεφ. 5, § 11-12). — ἐγνωσαν· οἱ Λακ. — διασκενάζομαι = ἔξοπλίζομαι. — ἔνειαγοι·

οὗτω ἐκαλοῦντο οἱ Σπαρτιᾶται στρατηγοὶ οἱ διοικοῦντες συμμαχικὰ στρατεύματα. — παρεγγυάω· ὅ = διατάσσω. — ὑπερτείνω τὸ κέρας = ἐκτείνω τὸ ἄκρον παρατάξεως πέραν τοῦ ἄκρου τῆς παρατάξεως τοῦ ἐχθροῦ.

τῇ Ἀγοράς· ἐπίθετον τῆς Ἀρτέμιδος ώς θεᾶς τῆς ἄγρας (κυνηγίου). — ὁσπερ νομίζεται = κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθιμον. — χίμαιρα = αἱξ (ἰδίως νέα). — τὸ ὑπερέχον κέρας = τὸ ἐξέχον ἄκρον τῆς παρατάξεως των. — ἐπικάμπτω = στρέψω. — συμμείγνυμι = συμπλέκομαι. — ἐν χώρᾳ = ἐπὶ τόπου, εἰς τὴν θέσιν μου. — ἐκατέρων· ἡ γενικὴ ἐκ τοῦ νοούμενου τινές. — ὅσον κατέσχον = ὅσους (ἐκ τῶν Ἀθηναίων) εἴχον ἐντὸς τῆς ἀκτίνος τῆς δράσεώς των (νοοῦνται αἱ ἔξι φυλαί). — ἐπορεύοντο· κατὰ τῶν ἐχθρῶν (Ἀργείων), οἱ δόποιοι ἐπανήρχοντο ἐκ τῆς διώξεως τῶν εἰς φυγὴν τραπέντων συμμάχων τῶν Λ. — τέτταρας φυλάς· αἵτινες εἴχον καταδιάξει τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν παρατεταγμένους Τεγεάτας. — ἐπαναχωρῶ = ἐπιστρέψω. — παρέρχομαι τινα = ἀντιπαρέρχομαι, παραβλέπω τινά. — ἀναχωρῶ = ἐπαναχωρῶ ἐκ τῆς διώξεως. — τοῦ πρώτου πολεμάρχου· ἐκ τῶν ἔξι πολεμάρχων τῶν Σπαρτιατῶν δ πρῶτος εἴχε τὸ γενικὸν πρόσταγμα. — ἐκ τοῦ ἐνατίου = κατὰ μέτωπον. — συμβάλλειν = κελεῦσαι συμβ. — ἄρα = αἰφνιδίως, ἀπροσδοκήτως. — ἀφεῖναι τοὺς πρώτους = νὰ ἀφήσουν τοὺς πρώτους (= τὰ πρῶτα τμήματα) νὰ περάσουν. — παραθέοντας = ἐνῷ διήρχοντο πρὸ αὐτῶν τρέχοντες. — ἐπιλαμβάνομαι = ἐπιτίθεμαι.

πρὸς τὰ τείχη· τῆς Κορινθίου. — εἰρηνάτων Κ.· δηλ. τὸ κόμμα § 23 τῶν λακωνιζόντων Κ. — εἰργω = ἀποκλείω τὴν εἰσόδον.

Κεφ. 3, 1-23.

ἔβοήθει· δηλ. εἰς Πελοπόν. καὶ δὴ εἰς Κορινθίαν. — ἐν Ἀμφι- § 1-2 πόλει· κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου. — παμπληθεῖς· ἔγγὺς μύροι κατὰ τὸν ἴδιον Ξεν. εἰς ἄλλο σύγγραμμά του, τὸν Ἀγησίλαον· ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ, διηγεῖται δ Ξεν., εἶπε μὲ φυσικὸν πόνον ὁ φιλέλλην ἐκεῖνος βασιλεὺς «φεῦ, φεῦ, ὃ Ἑλλάς, δόπτε οἱ νῦν τεθνηκότες ἵκανοι ἥσαν ξῶντες νικᾶν μαχόμενοι πάντας τοὺς βαρβάρους!». — ἐν καιρῷ γίγνεται τι = ἀποβαίνει τι πρὸς ὅφελος. — παρεγένονται· ἐνν. τῇ νίκῃ. — παλ τάδε· δηλ. δ νέος ἀγών, τὸν δόποιον διεξάγει ἡ Σπάρτη εἰς τὴν Ἑλλάδα.

§ 3 διαλλάττω ἐπὶ χώρας = ἀλλάσσω χώραν ἀντὶ ἀλλῆς = διέρχομαι χώραν. — *Κραννώνιοι* οἱ κάτοικοι τῆς Κραννώνος, ἐπιφανεστάτης θεσσαλικῆς πόλεως ΝΔ τῆς Λαρίσης. — *Σκοτουσσαῖοι* οἱ κάτοικοι τῆς Σκοτούσσης, σημαντικῆς ἐπίσης πόλεως παρὰ τὴν Λάρισαν. — φυγάδες· ὡς φίλοι τῶν Λακεδ. — ἐτύγχανον· ἐνν. ὅντες.

§ 4-5 ἐν πλαισίῳ· εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν *πλαισίον* σημαίνει παράταξιν, κατὰ τὴν δόποιαν τὸ βάθος τῆς φάλαγγος εἶναι ἵσον πρὸς τὸ μῆκος τοῦ μετώπου, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον. — *οὐρὰ* = ὀπισθιοφυλακή. — *παραπέμπω* = στέλλω πρὸς ἐνίσχυσιν. — *τὸ στόμα* (τοῦ στρατεύματος) = τὸ μέτωπον, ἢ ἐμπροσθιοφυλακή. — *πλὴν τῶν περὶ αὐτὸν* ἡ φρουρὴ ἀσφαλείας τοῦ βασιλέως ἀπετελεῖτο ἐκ τριακοσίων ἵππων. — *ἐν παλῷ ἐστι* = συμφέρον εἶναι. — *σωφρόνως* = μετὰ προφυλάξεων.

§ 6-8 ἀ ἔκατεροι ἡμάρτανον· τὸ σφάλμα ἔγκειται εἰς τὴν τακτικὴν, τὴν δόποιαν ἡκολούθουν καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι, οἱ μὲν Θεσ. ἀποχωροῦντες βάδην, οἱ δὲ ἱππεῖς τοῦ Ἀγησ. ἐπακολουθοῦντες σωφρόνως. — *τοῖς ἀλλοις* ἐνν. *ἱππεῦσι*. — *παραγγέλλειν* ἐνν. *διώκειν*. — διδωμι τινι ἀναστροφὴν = δίδω εἰς τινα καιρὸν νὰ στραφῇ πρὸς ἀντίστασιν. — *πλαισίους ἔχοντες τοὺς ἵππους* = ἐνῷ εἶχον τοὺς ἵππους των ἑστραμμένους πρὸς τὰ πλάγια. Οἱ ἐπιχειροῦντες δηλαδὴ ἐκ τῶν Θεσ. ἱπέων νὰ ἀναστρέψουν, προτοῦ ἀκόμη προφθάσουν νὰ κάμιουν δλικὴν στροφὴν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς κατ' αὐτῶν ἐπελαύνοντας κατὰ μέτωπον, ἐκυκλώνοντο καὶ ἐφονεύοντο. — *ἔξαιστα* = ἀκράτητος. — τῷ *Ναρθακίῳ* τὸ δόποιον ἔκειτο νοτίως τῆς Φαρσάλου, ὡς καὶ ἡ παρ᾽ αὐτῷ διμόνυμος πολίχνη.

§ 9 μεταξὺ *Πραντός* ὁ *Πράδας* ἦτο πόλις πλησίον τοῦ Ναρθακίου. — τῷ ἔργῳ = τῇ νίκῃ. — τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἱππικῇ· ἥδη ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ περὶ τῶν Κενταύρων παράδοσις, τὸ ἱππικὸν τῶν Θεσσαλῶν ἐφημίζετο. — *αὐτός*· δηλαδὴ ἐκ τοῦ προχείρου (πρβλ. κεφ. 2, § 5-8). — *τὰ Ἀχαιϊκὰ τῆς Φθίας σῷη*· ἐπειδὴ ἡ Φθία, ἡ ἀπὸ τῆς Πίνδου δηλ. μέχρι τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου ἐκτενομένη χώρα, ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ ἀρχαιοτάτη κοιτίς τῶν Ἀχαιῶν, τὰ δόῃ αὐτῆς καλοῦνται *Ἀχαιϊκά*. — *τὴν λοιπήν* ἐνν. διδόν. — διὰ φιλίας· ἐνν. *χώρας* = φιλικῶς.

§ 10-14 ἐμβολή = τὸ μέρος, διὰ τοῦ δόποιον εἰσέρχεται τις, εἴσοδος. — *ἐν τῇ ἐμβολῇ*· δηλ. τῆς Βοιωτίας, πιθανῶς παρὰ τὴν Χαιρώνειαν. — μη-

νοειδής = δ ἔχων σχῆμα μήνης, νέας σελήνης = δρεπανοειδής. — *ἔδοξε·* ἐνν. αὐτοῖς. — δ *ἥλιος μηνοειδής* *ἔδοξε φανῆναι*: συνέβη δηλ. μερικὴ ἔκλειψις τοῦ ἥλιου, ἡ δούια κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἀστρονόμων ἔγινε τὴν 14 Αὐγούστου τοῦ 394 π. Χ. — τῇ *ναυμαχίᾳ* τῆς Κνίδου, παραλίου πόλεως τῆς Καρίας. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην (394 π.Χ.) δ ἀπεικός στόλος διοικούμενος ὑπὸ τοῦ ἀθηναίου ναυάρχου Κόνωνος ἐνίκησε τὸν στόλον τῶν Λακ. καὶ κατέλυσε τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν αὐτῶν. — τοῦ *στρατεύματος* τὸ *πλεῖστον* δηλ. οἱ ἐκ Μ. Ἀσίας ἐθέλονταί. — *οἶον = τοιοῦτον, οἶον = τοιοῦτον,* ὥστε. — *χαλεπὸν* = δυσάρεστον. — *δρῷεν* ὑποκείμ. τὸ *πλεῖστον* (=οἱ *πλεῖστοι*) τοῦ *στρατεύματος*. — οὐκ ἀνάγκην εἶναι τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ ἐνεθυμήθη κατὰ μεταβολὴν τῆς συντάξεως = δτι οὐκ ἀνάγκη εἴη. — *κοινωνεῖν* ἐνν. αὐτοῦ. — *αὐτοῖς* = μετ' αὐτῶν ἐτέθη ἡ δοτικὴ τοῦ ἀρσεν., καθότι τοῦ *στρατεύματος* τὸ *πλεῖστον* = οἱ *πλεῖστοι* τῶν *στρατιωτῶν* (πρβλ. δρῷεν). — *κοινωνῶ τινός τινι = μετέχω τινὸς μετά τινος.* — *μεταβαλών* ἐνν. τὰ ἡγελμένα. — *μεταβάλλω τι = τροποποιῶ, παραποιῶ τι.* — *τετελευτηκὼς* = δτι *τετελευτηκὼς εἴη.* — *βουθυτῶ* = θυσιάζω βοῦς. — *ώς εναγγέλια* = ως θυσίαν εὐαγγελίων = ως εὐχαριστήριον δῆθεν θυσίαν διὰ τὴν καλὴν ἀγγελίαν. — *πολλοῖς·* ἐνν. τῶν φίλων. — *διέπεμπε·* δηλ. μερίδας. — τῶν *τεθύμενων* διότι κατὰ τὰς θυσίας τὰ σαρκώδη μέλη τῶν θυομένων ζῷων δὲν ἔκαίοντο ἐπὶ τῆς πυρᾶς (ἐκτὸς ἐὰν ἐπόρκειτο περὶ δλοκαντώσεως), ἀλλὰ παρείθεντο ὑπὸ τοῦ θυσιάζοντος εἰς τοὺς παρόντας κατὰ τὸ ἐπακολουθοῦν συμπόσιον. Μέρος αὐτῶν ἀπεστέλλετο πολλάκις κατ' οίκον εἰς συγγενεῖς ἢ φίλους ἀπόντας ἐκ τῆς θυσίας. — τῷ λόγῳ ως... νικῶντων = τούτῳ, δ εἴπεν, ως Δακεδαιμόνιοι νικῆσεν.

Αλινᾶνες θεσσαλικὸς λαὸς κατοικῶν εἰς τὴν δυτικὴν κοιλάδα τοῦ Σπεργαίου. — *Δοκοὶ ἀμφότεροι·* δηλ. οἱ λεγόμενοι *'Οξόλαι* ἢ *'Εσπέριοι* καὶ οἱ *'Οπούντιοι.* — *μόρδα·* σπαρτιατικὸν σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 400 ἀνδρῶν (βιβλ. Τ', 4, 12). — *διαβάσα·* ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, διότι τὸν ἴσθμον κατεῖχον οἱ ἐχθροί. — *ἐξ Ορχομενοῦ·* δηλ. τοῦ βοιωτικοῦ, τὸν δοιοῖν ἀποστατήσαντα ἀπὸ τῶν Θηβαίων κατεῖχον οἱ Λακ. — *οὖς Ηριπ.* *ἔξενάγει·* δηλ. τῶν *Κυρείων* κατὰ τὰ ἐν βιβλ. Γ', κεφ. 4, § 20-21, λεγόμενα. — *ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ* κυρίως ἐκ τῶν πόλεων τοῦ Ἐλλησπόντου (πρβλ. § 16-17 «καὶ Ἐλλησπόντιοι»). — *αὐτόθεν = ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης* (εἰς τὴν δούιαν εὑρίσκετο ἡδη ὁ Αγησ.) = ἐκ τῶν ἐντοπίων.

- § 16-17 **καὶ γάρ που** = διότι φρονῶ. — **συνέρχομαι** = συναντῶμαι. — **ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ** τοῦ βιοιτικοῦ, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν βιορείων ὑπωρειῶν τοῦ Παρνασσοῦ ἐχύνετο εἰς τὴν Κωπαΐδα. Σήμερον καλεῖται Μαυρονέρι. — **εἰχε... δεξιόν** ὡς ἀρχιστράτηγος. — **δύσσει φέρομαι** = τρέχω διὰ νὰ συγκρουσθῶ, ἐφορμῶ. — **ἀντεκτρέχω** = τρέχω καὶ ἐγὼ ἐναντίον τινός. — **εἰς δόρυ ἀφικνούμαται** = φθάνω εἰς ἀπόστασιν, ἀπὸ τῆς ὁποίας δύναμαι νὰ χρησιμοποιήσω δόρυν. δύνειν = πλησιάζω πολὺ.
- § 18-19 **διακόπτω τινὰ** = διασπῶ τὴν γραμμήν τινος. — **ἐν τοῖς σκευοφόροις** δηλ. τῶν Λακ. καὶ ἐπομένως ἐκ τῶν νώτων τῆς παρατάξεως τοῦ Ἀγησ. (ἴδ. σχεδιάγραμμα). — **ἔξελισσω τὴν φάλαγγα** = ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φ. ἐνταῦθα = μεταβάλλω τὸ μέτωπον τῆς φ. — **τοὺς συμμάχους** τίνας; — **διαπίπτω πρός τινα** = διαφεύγω πρός τινα. — **συσπειράσμαται** = σχηματίζω πυκνήν φάλαγγα. — **παρέντι τοῦ παρέιμι** = ἀφήνω κατὰ μέρος, «νὰ πάῃ στὸ καλό». — **συρράττω τινὲς** = συγκρούομαι πρός τινα. — **συμβάλλω τὰς ἀσπίδας** = συγκρούούμενα τὰς ἀσπίδας. — **διαπίπτουσιν** ἀφοῦ διέσπασαν τὴν γραμμήν τῶν ἀντιπάλων.
- § 20 **προσενήνεκτο*** τοῦ προσφέρομαι = μετακομίζομαι. — **τὴν φάλαγγα** τὴν ἔαντοῦ. — **τῶν ἵππεων** οἱ δρόποι εἰχον σταλῆ πρὸς καταδίωξιν τῶν φευγόντων. — **ὑπὸ τῷ νεῳ** τῆς **Ιτωνίας** λεγομένης² Αὐγηνᾶς. — **καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων** καὶ ἐπομένως θὰ ἐδικαιογεῖτο τὸ κατὰ τῶν Θηβαίων πάθος τῆς ἐκδικήσεως. — **οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου** διότι ἐθεωρεῖτο ἀνόσιον νὰ κακοποιηθῇ ὁ καταφεύγων εἰς ναὸν ἦ ἔστω βωμὸν θεοῦ.
- § 21 **αὐλεῖν** διὰ τὸν πανηγυρικῶτερον ἕορτασμὸν τῆς νίκης. — **αἰτῶ** ὑποσπόνδους τοὺς **νεκροὺς** = ζητῶ τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς. — **τῶν ἐκ τῆς λείας** ἐνν. **χρημάτων** λείαν δὲ νοεῖ τὴν ἀποκομισθεῖσαν ἐκ τῆς Ασίας (ἴδε Βιβλ. Γ', 4, § 24). — **ἀποθύω** = προσφέρω θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξε ἐνταῦθα = ἀφιερῶ. — **εἰς τὴν Δοκοίδα** τῶν Όζολῶν Λοκρῶν.
- § 22-23 **τὴν ἄλλην** = τὴν ὑπόλοιπον. — **τὸ σιμὸν** = ἡ ἀνωφέρεια. — **δυσχωρία** = κακοτοπιά. — **παραστάτης** = ὁ ἐν τῇ μάχῃ σύντροφος. ἐδῶ λέγονται παραστάται οἱ ἐπιφανεῖς Σπαρτιάται, οἱ δρόποι συνώδευον τὸν στρατηγὸν καὶ συνηγωνίζοντο μετ' αὐτοῦ. — **καταλεύομαι** = φονεύομαι διὰ λίθων. — **οἱ ἐκ τοῦ στρατοπέδου** ἐκεῖνοι δηλ., οἱ δρόποι «οὐκ ἐπεχείρησαν πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν», ἄλλο ἐσταμάτη-

σαν καὶ ἐκ τοῦ προχείρου στρατοπεδεύσαντες ἐδείπνουν ἥδη.—τὸ ἄλλο στράτευμα· ἔκτὸς τῶν Λακεδαιμονίων.

Κεφ. 4, 1 - 14.

ἀποθνήσκοντας ὑποκείμενον **έαυτούς**.—**ἐνεργὸς χώρα** = ἡ καλ- § 1 λιεργούμενη καὶ παράγουσα προϊόντα χ. — **βέλτιστοι** = ἔγκριτοι πολῖται. Οὕτοι, ὅπως συνάγεται ἐξ ὅσων λέγονται κατωτέρω, ἔλακνώντες. **συνίσταμαι** = συναντῶμαι κρυφίως. — **ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους** = ἀντήλλασσον μεταξύ των τὰς γνώμας των περὶ τούτων.

χρημάτων μετεσχηκότες βιβλ. Γ', 5, 1 - 2. — **οὕτω δὴ** = ὑπὸ § 2 - 3 τὸ κράτος ἥδη αὐτῶν τῶν σκέψεων. — **καταγινώσκεται τις** = καταδικάζεται τις. — **Εὐκλείων** τὰ Εὔκλεια, ἔσορτη κατ' ἔξοχὴν θηβαϊκήν, ἔωρτάζοντο πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος Εὐκλείας. Φαίνεται, ὅτι διήρκουν πολλὰς ἡμέρας. — **τὴν τελευταίαν** ἐνν. ἡμέραν. — **ἄντεις τὸ λαβεῖν**. — **σημαίνω** = δίδω τὸ σύνθημα. — **οὗς ἔδει** = τίνας... — **συνεστηκότα ἐν κύκλῳ** νοοῦνται οἱ ἀνθρώποι, οἱ διποῖοι καθ' ὅμιλους ἀπετέλουν κύκλους καὶ συνεζήτουν ἢ διεσκέδαζον. — **κριτήν** δηλ. δραματικῶν παραστάσεων. — **καθήμενον** εἰς τὸ θέατρον. — **οἱ πειθόμενοι** τουτέστιν οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς σφαγῆς. — **νόμιμος** = δίκαιος, πιστὸς εἰς τὰς (θρησκευτικὰς) παραδόσεις. — **ἀδημονῶ** = θλίβομαι ὑπερθολικά.

μᾶλλον ἐν τῇ ἀγορᾷ παρὰ δπουδήποτε ἄλλον. — **Πασιμήλον** § 4 - 5 ἀνήκοντος εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν μερίδα. — **ἐν τῷ Κρανείῳ** τὸ Κ. ἥτο γυμναστήριον μὲ ἄλσος ἐκ κυπαρίσσων πρὸ τῆς Κορίνθου. — **ἐκ τοῦ πράγματος** δηλ. ἐκ τοῦ τόπου τῆς σφαγῆς τῶν πρεσβυτέρων. — **Ἀργείους** οἱ διποῖοι κατεῖχον τὸν Ἀκροκόρινθον. — **ἐν δυνάμει εἶμι** = ἔχω εἰς κειράς μου τὴν ἔξουσίαν.

ἀνασπῶνται οἱ δροι = καταστρέφονται, ἀφαιροῦνται τὰ δρόση- § 6 - 7 μα (χώρας τινὸς) = καταλύεται ἡ ἀνεξαρτησία της· ἀφοῦ δηλαδὴ ἡ Κόρινθος ὑπεδουλώθη εἰς τὸν Ἀργείους, ἡ δροθετικὴ γραμμὴ μεταξὺ Ἀργούς καὶ Κορίνθου ἔξελιπεν. — **αὐτοῖς** = πρὸς ψυχικὸν πόνον των. — **μετοίκων** οἱ μέτοικοι, τουτέστιν οἱ ἐξ ἄλλων πόλεων ἐγκαθιστάμενοι εἰς τινα πόλιν ξένου, δὲν εἶχον πολιτικὰ δικαιώματα καὶ ἐπομένως ἐστεροῦντο πολιτικῆς δυναμεως. — **οὕτω** = ὑπὸ αὐτὰς τὰς συνθήκας. — **μιαιφόρος** = ὁ διὰ φόνων μιαινόμενος, ὁ αἴμοσταγής. — **εὐνομίᾳ χρωμένην** εὐνομίαν λέγων ὁ συγγραφεὺς ἐννοεῖ τὸ δλιγαρχικὸν πολίτευμα. — **ᾶξιον εἶναι** τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ ἐνόμιζον. — **οὕτω δὴ**

= μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις λοιπόν.—διαδύνω = διολισθαίνω, κατορθώνω νὰ διαφύγω.—κατατείνω = ἔκτεινομαι.—Λέχαιον· λιμὴν τοῦ Κορινθιακοῦ, σημερινὸν Λοντράκι· τὸ Λέχαιον συνεδέετο μετὰ τῆς Κορίνθου διὰ μακρῶν τειχῶν, ὅπως ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν.—ἔπραττε τὴν εἰσοδον = ἡσχολεῖτο μὲ τὸ ζήτημα τῆς εἰσόδου εἰς τὴν πόλιν.

§ 8 *κατ' ἐπιμέλειαν* = ἐξ Ἰδίας φροντίδος = διότι οἱ Ἰδιοὶ τὸ ἐπείδιον. — τὸ τρόπαιον· κεφ. 2, § 23. — ἀπλῶς = καθαρά, μὲ κάθε λεπτομέρειαν.

§ 9-10 *σταύρωμα* = περίφραγμα μὲ ὅρθίους πασσάλους (σταυροὺς) = χαράκωμα. — ἐν τῷ λιμένι· νοεῖται τὸ Λέχαιον.—*πασσυδίᾳ* = πανστρατιᾶ. — ἑαυτῶν· δηλ. τῶν Λακεδαιμονίων. — ἔχομένους· ἐνν. αὐτῶν = πλησίον αὐτῶν (τῶν Λακεδ.). — ἔφος = ὁ πρὸς τὴν ἐω ἐστραμμένος, ὁ ἀνατολικός. — Ἰφικράτης· ἀδηναῖον στρατηγόν, ὅστις διεκρίθη κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον ὡς ἀρχηγὸς τῶν μισθοφόρων πελταστῶν.—οἱ ἐκ τῆς πόλεως· ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς φυγάδας.—τῷ πλήθει = ἔνεκα τοῦ πλήθους των. — διασπάσαντες τὸ σταύρωμα· διὰ νὰ μὴ τὸ χοησιμοποιήσουν ἐκ νέου οἱ Σικ. — ἐπὶ θάλατταν· τοῦ Λεχαίου. — ἵππαρημοστῆς = ἵππαρχος. — αὐτῶν· νοοῦνται οἱ νεκροὶ ἢ οἱ τραπέντες εἰς φυγήν.—μετὰ τῶν ἑθελοντῶν· πρόκειται περὶ ἐκείνων ἐκ τῶν ἵππων, οἱ ὅποιοι οἰκειοθελῶς ἀνέλαβον τὰς ἀσπίδας τῶν φυγάδων καὶ ἀντεάχθησαν πρὸς τοὺς Ἀργείους. — τὸ σίγμα· τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῶν Σικυωνίων· διότι οἱ Ἑλληνες συνήθιζον νὰ θέτουν ἐπὶ τῶν ἀσπίδων διακριτικὰ σημεῖα ἢ στοιχεῖα.—ώς Σικ.· ἐνν. ὄντας.—Ναὶ τῷ σιώ, ψευσεῖ ὑμὲ τὰ σίγμα ταῦτα· ἔκφρασις σπαρτιατικὴ = μὰ τοὺς δύο θεοὺς (δηλ. τοὺς Διοσκούρους—τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκην), θὰ σᾶς ἀπατήσουν τὰ σίγμα αὐτὰ. — ὅμοσε χωρῶ = ἐφοριμῶ.

§ 11 *τοὺς καθ' αὐτοὺς*· δηλ. τοὺς μισθοφόρους τοῦ Ἰφικράτους.—*ἥνηλος* = τεῖχος, περίβολος (ἐδῶ τῆς Κορίνθου). — *ἥσθοντο κρατούμενα* τὰ κατὰ τοὺς Σικυωνίους = ἀντελήθησαν ὅτι οἱ Σικυώνιοι ἡττήθησαν.—*ἔξελθόντες*· ἐνν. τοῦ σταυρώματος.—ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταύρωμα· διότι κατέλαβον τὰν θέσεις τῶν Σικυωνίων καὶ τῶν Κορινθίων φυγάδων.—*ἔκπιπτω* = ἔέρχομαι.—*ἔσχατοι αὐτῶν*· οὗτοι ἦσαν πρὸς τὸ μέρος τῶν Λακεδαιμονίων.—*τῷ τείχει*· τῷ πρὸς ἀνατολάς.—*δχλος* = θόρυβος, ταραχή.—*ἀποκλίνω* = στρέφομαι ὅπισσω.—*ἀναβαλνοντες*· οἱ Ἀργεῖοι, ἀφοῦ ἐτέθησαν μεταξὺ δύο πυρῶν, τῶν

Λακ. καὶ τῶν φυγάδων Κορινθίων, προσπαθοῦν νὰ σωθοῦν ἀναβαίνοντες εἰς τὸ ἀνατολικὸν τεῖχος καὶ διπτόμενοι ἔξω εἰς τὸ κενόν.

εἰς τὸ ἀπόλλησθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας = οἱ ὅποιοι § 12 ὅλοι ἔκαμνον ὅλα, ὅσα συνέτεινον εἰς τὴν καταστροφήν των.—*οὔτως* τὸ ἐπίρρο. νὰ συναφθῇ καὶ πρὸς τὸ ἐν δλίγφ (ἐνν. χρόνῳ) καὶ πρὸς τὸ πολλοῖ.—*τέγος*=στέγη.—*νεώσοικοι* (=νεώς-οίκοι). ἡσαν στοιλ περὶ τὸν λιμένα, ὅπου ἐναυπηγοῦντο ἢ ἐπεσκευάζοντο ἢ ἀνεσύροντο ἀπλῶς διὰ νὰ μὴ παραμένουν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ φθείρονται τὰ πολεμικὰ σκάφη.

ὑποσπόνδους ἀνάγομαι τοὺς νεκροὺς = ὑποσπόνδους ἀναι- § 13 *ροῦμαι τοὺς νεκροὺς* = περισυλλέγω καὶ παραλαμβάνω μαζί μου τὸν νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς.—*γυγνάσκω* μετ' ἀπαρεμφ. (*καθελεῖται*)= κρίνω σκόπιμον.—*καθελεῖται* ἐνν. τοσοῦτον.—*ῶστε δίοδον στρατ.* ἴκανὴν εἰναι=ῶστε νὰ δύναται νὰ περάσῃ στρατός.—*ἄγω* ἀμετάβ.= πορεύομαι.—*τὴν ἐπὶ Μέγαρα* ἐνν. δόδον.—*Σιδοῦντα . . . Κρομυ-* *ῶντα* πόλεις ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου.—*τοῦμπαλιν*=τὸ ἔμπαλιν=πρὸς τὰ δύσις.—*πρὸς τῆς φιλίας* ἐνν. γῆς.

Κεφ. 5, 1-19.

τῶν φευγόντων δηλ. Κορινθίων, περὶ τῶν ὅποιων ἔγινε λόγος § 1 εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον.—*ἐν τῷ Πειραιῷ* τὸ Πείραιον ἔκειτο κατὰ τὴν σημερινὴν Περαχώραν, πέραν τῶν λουτρῶν Λουτρακίου.—*τὰ* *"Ισθμια"* ἀτινα ἐτελοῦντο ἀνὰ τοιετίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος.—*τὰ δριστοποιούμενα* = τὰ διὰ τὸ ἀριστον (πρόγευμα) προοριζόμενα κρέατα.—*Κεγχρειαί* δικάιην τῆς Κορίνθου ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ.

ἐν τῷ ιερῷ τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ δόποιον εὐρίσκετο ἐντὸς δάσους § 2-3 ἔξ οὐλατῶν.—*τινὰ τῶν ἀθλῶν*=ῶς πρὸς τινα ἔπαθλα (ἐπομένως ἀγωνίσματα).—*ἔκαστος* ἐκ τῶν μετασχόντων τῶν ἀγώνων.—*ἐκηρύχθησαν* δηλ. νικηταί.—*ὅς προδιδομένης τῆς πόλεως* τοῦτο ἥτο τέχνασμα τοῦ Ἀγησιλάου, διόποιος ἐπεδίωκε δι' αὐτοῦ νὰ γεννήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Κορινθίων τὴν ὑποψίαν, διτὶ ἡ πόλις των προδίδεται.—*τὸν Ἰφικράτην* δηλ. εἰς τὸ ἀστον.—*τὰ θερμά* τὰς σημερινὰς θερμὰς πηγὰς Λουτρακίου.—*τὸ ἀκρότατον* τῆς Γερανείας.

καίριος=μεγάλης σημασίας, ἀξιόλογος.—*ἐνθύμημα*=σκέψις.— § 4 *εὐδοκιμέω*=διακρίνομαι.—*οἴα . . . σπειρία* = σπειρία τοιαυτα,

οῖλα δὴ εἰκὸς ἦν ἔχειν τούτους θέροντας δύντος. — *σπειρίον* = ἐλαφρόν θερινὸν ἔνδυμα. — *ἀθύμως ἔχω πρός τι* = δὲν ἔχω διάθεσιν διὰ κάτι. — *ἄλλος ἄλλη* = ἄλλος ἀπ' ἑδῶ, ἄλλος ἀπ' ἔκει. — *ἄλη* = ἔντλα καὶ κλάδοι. — *ἡλείφοντος δι* = ἐλαίους ἵνα ἀπαλύνονταν τὰ παγωμένα μέλη τοῦ σώματος. — *ὑψός δτον* = ὑπὸ τίνος.

§ 5 *"Ἡραιον"* ἀκρωτήριον παρὰ τὸν Ἰσθμόν, ἐκτεινόμενον μέχρι τοῦ Κρισσαίου κόλπου, ἀντικρὺ τῆς Σικυῶνος. Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἡρας. — *παρὰ θάλατταν* τὴν πέραν τῶν λουτρῶν πρὸς τὴν Περαχώραν. — *Οἰνόην* φρούριον πρὸς βορρᾶν τοῦ Πειραιῶν. — *ἐντετειχισμένον τεῖχος* = ὅχυρὸν φρούριον. — *γιγνώσκω* = ἀποφασίζω.

§ 6 *ἄλλοθεν* = τοσοὶ καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. — *μεγαλοφρόνως* = ἡ ὑπεροφύα τοῦ Ἀγησ. εἴναι προσποιητή, διότι ἀπὸ χαρακτῆρος ἥτο ἀνθρωπὸς μετριοφρονέστατος. — *τοῦ προξένου* = ὁ θεσμὸς τῆς προξενίας ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων δ. Φ. εἴναι ἀντιπρόσωπος τῶν συμφερόντων τῶν Βοιωτῶν εἰς τὴν Σπάρτην. — *περὶ τὴν λίμνην* τὴν *"Ἐσχατῶτιν ἡ Γοργῷπιν* καλούμενην, ἡ ὁποία εὐρίσκεται κατὰ τὴν Μεγαρίδα. Σήμερον καλεῖται Βουλιασμένη. — *κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος* = τοσοὶ πρόκειται περὶ ἀγορᾶς. — *τῶν Λακεδ.* = ἐνν. τινές. — *ἀπὸ τῶν δπλῶν* = ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. — *οἱ κρατοῦντες* = οἵ νικηταί.

§ 7 *πεντηκοντήρ* = διοικητὴς σώματος 50 ἀνδρῶν εἰς τὸν σπαρτιατικὸν στρατόν. — *ξεναγοί* = Βιβλ. Δ', 2, 19. — *ἐνεσθίω* = τρώγων ἐν σπουδῇ, εἰς τὸ πόδι. — *δαμοσία* = ἐνν. *σκηνὴ* = ἡ σκηνὴ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης ἐκαλεῖτο οὕτω, διότι ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τοῦ δήμου τῆς Σπάρτης. — *οἱ περὶ τὴν δαμοσίαν* = τὸ συμβούλον τοῦ βασιλέως. — *οἱ δορυφόροι* = ἀνωτέρω (§ 6) τοὺς ὕπομασε *φύλακας*. — *μέτειμι* = ἔχομαι ὅπισθεν.

§ 8 *τὸ πλατύ τοῦ Λ.* = ἡ πεδιὰς τοῦ Λ. — *διατίθεμαι τὰ αἰχμάλωτα* = ἐκθέτω εἰς πώλησιν τοὺς αἰχμαλώτους.

§ 9 *οὐ κατέβαλεν* διότι τὰ τρόπαια ἐθεωροῦντο Ἱερά. — *ἀντημι τινα εἷς τι* = ἀφήνω τινὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τι. — *Κρευσιν* λιμένα τῆς Βοιωτίας εἰς τὸν Κορινθιακὸν ἥτο ἐπίνειον τῶν Θεσπιῶν.

§ 10 *πλὴν δσων* = *πλὴν τούτοις, δσων*. — *κατὰ χώραν* = εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης.

§ 11-12 *'Αμυνλαῖοι* οἱ κάτοικοι τῶν Ἀμυνλῶν, πόλεως τῆς Λακωνίας ἐπὶ τοῦ Εὐρωπάτου. — *ἀπέρχονται δηλ.* εἰς τὴν πατρίδα των. — *'Υακίνθια* = ἐτελοῦντο εἰς τὰς Ἀμύνλας κατὰ μῆνα *Έκατομβαιῶνα* (*Ιούλιον-*

Αὔγουστον) πρὸς τιμὴν τοῦ νεαροῦ Ὑακίνθου, τὸν ὅποιον ἐφόνευσεν ὁ Ἀπόλλων ἀκουσίως διὰ δίσκου. Κατὰ τὴν ἔօρτὴν ταύτην ἔψαλλον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλ. τὸν καλούμενον παιάνα, ὃσμα ἐνθουσιῶδες. Τὸν ἕδιον παιάναν ἔψαλλον καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαχῶν (πρβλ. ἐπαίάνισαν Βιβλ. Δ', 2, § 19). — παρὰ τὴν πόλιν = κατὰ μῆκος τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. — μεταδιώκειν ἐνν. αὐτόν, τὸν πολέμαρχον. — μεταδιώκω τινὰ = τρέχω νὰ προφθάσω τινά. — οὐδὲν ἡγνόσυν· ὁ πολ. καὶ οἱ ἔξακόσιοι. — καταφρονῶ· μετ' ἀπαρέμφ. = φρονῶ ἐγωιστικῶς. — τύχη = εὐτυχία, νίκη. — ἐπιχειρῶ τινι = προσβάλλω τινά.

οἱ δ' ἐκ τῶν Κορ. . . καθορῶντες αὐτούς· ἥ πλοκὴ = οἱ δέ, § 13
 Καλλίας τε . . . καὶ Ἰφικράτης, καθορῶντες ἐκ τοῦ ἀστεως τῶν
 Κορινθίων αὐτούς. — Καλλίας δὲ Ἰππονίκον σημαίνων Ἀθηναῖος
 διὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὸν πλοῦτόν του. — πορεύομαι τῇ δδῷ =
 συνεχίζω τὴν πορείαν. — ἀπόλλυσθαι· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ ἐνόμι-
 σαν. — ἀποφυγεῖν· ὁ Καλλ. καὶ ὁ Ἰφ.

τοὺς ὑπασπιστάς· οὗτος ἐκαλοῦντο οἱ δῦλοι, οἱ ὅποιοι ἡκολού- § 14 · 15
 θουν τοὺς ὄπλίτας καὶ ἐσήκωναν τὰς ἀσπίδας των — τὰ δέκα ἀφ' ἥβης·
 Βιβλ. Γ', 22 · 23. — αἰρέω· = προφθάνω. — ἐξ ἀκοντίου βολῆς =
 εἰς ἀπόστασιν βολῆς ἀκοντίου. — ἀναχωρῶ = ἐπιστρέφω εἰς τὴν θέσιν
 μου. — ἐκέλευε· δὲ Ἰφικρ. — τοὺς ὄπλίτας· τῶν Λακ. — ἀνεχώρουν·
 οἱ Λακ. — ἀτε διώξαντες· δηλ. τοὺς πελταστάς. — ὡς τάχους ἐκα-
 στος εἶχεν = ὅπως ἐκαστος ἥδυνατο ἀπὸ ἀπόψεως τάχους = μεθ' ὅσης
 ταχύτητος ἥδυνατο ἐκαστος. — ἐκ τοῦ ἐναντίου = ἐκ τῶν ὅπισθεν. —
 παραθέω = τρέχω παραλήλως. — θρασὺς = θαρραλέος.

ἐγκλίνω = τρέπομαι εἰς φυγῆν. — ἐκδρομοι· εἶναι οἱ στρατιῶται, § 16
 οἱ ὅποιοι ἔξοδομοῦν ἀπὸ τὴν τάξιν των καὶ καταδιώκουν τοὺς ἀντιπά-
 λους, οἱ ἀκροβολισταί. — ἴσομέτωποι = οἱ βαδίζοντες εἰς τὴν αὐτὴν
 γραμμὴν μὲ τοὺς πεζούς. — ποιῶ καὶ πάσχω τὰ δμοια τούτοις =
 ἐπαναλαμβάνω τὰ ἔδια καὶ παθαίνω τὰ ὅμοια πρὸς τὰ προηγούμενα. —
 μαλακὸς = δειλός, ἀτολμος. — συνίσταμαι = συγκεντροῦμαι.

οἱ ἀπὸ τοῦ Δεκάλον· εἰς τὸ Λ. ὑπῆρχε μόνον μικρὰ φρουρὰ § 17
 σπαρτιατικὴ καὶ συμμαχική· ἥ δύναμις αὕτη δὲν ἥδυνατο φυσικὰ νὰ
 ἀφῆῃ τὴν φρούρησιν τῆς περιοχῆς καὶ νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειαν τῶν
 κινδυνευόντων. — Ήδη προσπαθεῖ νὰ παράσχῃ βοήθειαν ἀπὸ θαλάσσης. —
 τοὺς ὄπλίτας· τοῦ Καλλίου, οἱ ὅποιοι εἶχον ἔξέλθει ἐκ τῆς Κορίνθου. —
 εἰς τὴν θάλασσαν· διὰ νὰ σωθοῦν ἐπὶ τῶν πλοιαρίων.

§ 18 ἐκ τούτου· χρονικόν.—**σφάλλομαι**=παθαίνω ἀτύχημα, νικῶ-μαι.—**δψιαίτατα** (δψὲ)=πολὺ ἀργά, πρὸς τὸ ἔσπερας· ἀντίθετον **πρωτί-**
τατα.—**κατάγομαι**=εἰσέρχομαι, ζητῶ κατάλυμα.—**παρὰ Μαντίνειαν**· διότι οἱ Λ. εἶχον περιπαῖξει ἄλλοτε τοὺς Μαντινεῖς, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς πελαστάς, δῆμος τὰ παιδάκια τὸν μπαμπούλαν.—**ἔξ Ορχομενοῦ**· κειμένου ἐπὶ ὑψώματος εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Μαντινείας (σημερινὸν Καλ-πάκι).—**χαλεπῶς**=μὲν ψυχικὸν πόνον.—**ἄντις** τὸ **θεάσασθαι**.

Κεφ. 8, 1-3, 6-11.

§ 1-2 **τῇ ναυμαχίᾳ** τῆς Κνίδου.—**παραμυθέομαι-οῦμαι τινι**=καθη-
συχάζω τινὰ δι᾽ ὑποσχέσεων.—**ἐντειχιοτεν**· ἥ κτίσις ἀκροπόλεως ὑπὸ^{τε} ἔνους εἰς τινὰ πόλιν ἐσήμαινε κατάλυσιν τῆς αὐτονομίας αὐτῆς. —**ξέ-νια**=δῶρα.—**μὴ καὶ οἱ Ἑλληνες συσταῖεν**=μήπως καὶ ὅλοι οἱ Ἑλληνες ἐνωθοῦν κατὰ τῶν Περσῶν.—**πειθόμαι τι**=πειθόμαι εἰς τι.

§ 3 **ἀπαντάω-ῶ** (**τινι**) = ἔρχομαι εἰς συνάντησίν τινος.—**παρέρχο-μαι ἐπὶ τι** = ἀπέρχομαι εἰς τι.—**τὴν αὐτοῦ ἀρχήν**· τὴν σατραπείαν του (Φρυγίαν).—**Δερκυλίδας**· διόποιος ἐστάλη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, διὰ νὰ ἀναγγείῃ τὴν ἐν Νεμέᾳ νίκην.

§ 6 **ἐκφέρω πόλεμον**=κηρύττω πόλεμον.—**περαίνω τι**=κατορ-
θώνω τι.—**καταστρέφομαι**=ὑποτάσσω.—**εὐτρεπίζομαι τὰς πό-λεις**=συμφυλιοῦμαι, ἔρχομαι εἰς συνεννόησιν μὲ τὰς πόλεις.—**εἰς τὸ ἔαρ**=μέχρι τοῦ ἔαρος (393 π. Χ.).—**ἄνθ’ ὅν ἐπεπόνθει** κλπ· κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς Μ. Ἄσιαν.

§ 7-8 **συμπληρώω-ῶ ναῦς**=ἔξοπλίζω τελείως ναῦς.—**Φαραοί**· πόλις
τῆς Μεσοπηνίας, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέδωνος· πιθανῶς πρόκειται περὶ τῶν Καλαμῶν.—**κακουργέω-ῶ** = βλάπτω.—**καὶ τὰ τῆς βοη-θείας**· διότι ὑπῆρχε φόβος, μήπως οἱ Λακεδ. στείλουν βοήθειαν εἰς τὰς ὑφίσταμένας τὴν ἐπιδρομὴν πόλεις.—**ἀναστρέφω**=ἀπομακρύνο-μαι.—**ὑπόσπονδος**· διέησφαλισμένος διὰ σπόνδῶν.—**Νικόφημον**· ὅστις διεσώθη μετὰ τοῦ Κόνωνος εἰς Κύπρον.

§ 9-10 **ἀπὸ τῶν νήσων** δηλ. ἐκ τῶν φόρων, τοὺς ὅποίους θὰ ἐπέβαλ-
λεν εἰς τὰς νήσους.—**τοῦτο**=ταύτην τὴν χάριν = μὲν αὐτὴν τὴν χ.—**χαρίζομαι τινι**=ὑπόχρεώνω τινά.—**ἀτελές ποιῶ τι**=δὲν ἀφήνω νὰ γίνη, ματαιώνω κάτι. —**εἰς τὸν**=διὰ τόν. —**λιθολόγος**=λι-θοτόμος.

§ 11 **ἀντιπληρώω-ῶ ναῦς**=ἔξοπλίζω καὶ ἐγὼ πολεμικὰ πλοῖα.

Κεφ. 8, 12 - 16.

ἀπὸ τῶν ἐκείνου· δηλ. χρημάτων. — τάς τε νήσους καὶ τὰς § 12-13
ἐν ἡπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις μετὰ τὴν παρὰ τὴν Κύδον ἦταν
οἱ Λακεδ. διετήρησαν ἐν Μ. Ἀσίᾳ μόνον τὴν Ἀβυδον (§ 3).
“Ολαι αἱ ἄλλαι παράλιοι πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας (ἐν τῇ ἡπείρῳ) καὶ
αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγονς, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον ἐγκατασταθῆ
Λακεδ. ἀρμοσταί, κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Κόνωνος, μετὰ τοῦ ὁποίου
συνέπραττεν ὁ Φαρνάβαζος. — εὐτρεπίζω τινά τινι = συμφιλιώνω
τινὰ μετὰ τινος. — Τιρίβαζον βασιλέως ὅντα στρατηγόν τὸν γνω-
στὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως εὐνοούμενον τοῦ βασιλέως σατράπην
τῆς Ἀρμενίας (Κ. Ἀν. Βιβλ. Δ', κεφ. 4, § 4), ὅστις ἥδη ἔχει ἀντι-
καταστήσει τὸν Τιθραύστην εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Ἰωνίας κλπ.—
ἀφίστημι τινα πρὸς ἐμαυτὸν = προσελκύω τινὰ πρὸς τὸ μέρος μου.—
παῦσαι· δηλ. αὐτόν.— πέμπουσιν Ἀνταλκίδαν· περὶ τὸ τέλος τοῦ
393 π. Χ.— ἀπὸ Βοιωτῶν· δηλ. Θηβαῖοι. — ἀπό τε Βοιωτῶν καὶ
Κορίνθου καὶ Ἀργούς· κεφ. 5, § 1-2.

ἐκεῖ· δηλ. εἰς τὰς Σάρδεις, ἔδραν τῆς σατραπείας τῆς Ἰωνίας § 14
κλπ.— καὶ ταύτης = καὶ μάλιστα ἐκείνης.— ἀντιποιοῦματι τινός τινι =
διεκδικῶ τι παρά τινος. — οὐκ ἀντιποιεῖσθαι· τὸ ἀπαρέμφ. τοῦτο, ὃς
καὶ τὸ κατωτέρω ἀρχεῖν, ἐκ τοῦ ἔλεγε. — αὐτονόμους εἶναι· ἡ αὐτό-
νομία τῶν πόλεων συνέφερε τοὺς Λακεδ., διότι οἱ μὲν ἔχοντι αὐτῶν
θὰ ἔχανον τὰς πόλεις, αἱ δυοῖαι ἡσαν φόρουν ὑποτελεῖς εἰς αὐτούς,
αὐτοὶ δὲ θὰ διετήρουν τοὺς συμμάχους των, διότι εἶχον ἀφεθῆ αὐτό-
νομοι.— αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων· διότι τότε δὲν θὰ ἡτο δυνα-
τὸν νὰ συγκροτηθῇ ἵσχυρὰ συμμαχικὴ δύναμις ἱκανὴ νὰ καταπολεμήσῃ
τὸν βασιλέα.

τοῖς ἐναντίοις· δηλ. εἰς τοὺς ἀντιποσώπους τῶν Ἀθηνῶν, τῶν § 15
Θηβῶν, τῆς Κορίνθου καὶ τοῦ Ἀργούς, οἱ δυοῖαι παρευρίσκοντο εἰς
τὰς Σάρδεις.— λόγοι = κενοὶ λόγοι, ἀνοησίαι. — ταῦτα· δηλ. αἱ προ-
τάσεις τοῦ Ἀνταλκίδου. — συντίθεμαι = συνάπτω συνθήκην, συγκα-
τατίθεμαι. — Δήμους, Ἰμβρου καὶ Σκύρου· παλαιῶν ἀθηναϊκῶν
κτήσεων, εἰς τὰς δυοῖας ἡσαν ἐγκατεστημένοι κληροῦχοι Ἀθηναῖοι.—
οἱ τε Θηβαῖοι· δηλ. ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς
πόλεις.— τὰς Βοιωτίας πόλεις· τὰς δυοῖας εἶχον καταστήσει σὺν τῷ
χρόνῳ ἀπὸ δυοτίμων ὑποτελεῖς. — οὐ ἐπεθύμουν· ἡ ἀντωνυμία ἀνα-

φέρεται εἰς τὸ κατωτέρω ἔχειν. — ώς *"Ἀργος ἔχειν"* οἱ Ἀργεῖοι ἐγκαταστήσαντες φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Κορίνθου ἐθεώρουν τὴν Κόρωνθον ἴδικήν των. — *ἀτελῆς γίγνεται ἡ εἰρήνη* = δὲν τελειώνει, δὲν γίνεται ἡ εἰρήνη.

§ 16 *γίγνομαι μετά τινος* = δέχομαι τὰς προτάσεις τινός. — *ὅπως ἀν... προσδέουντο* = ἵνα κατὰ τὸ δυνατὸν (*ἀν*) λάβωσιν ἀνάγκην, ἐπιψυμήσουν. — *εἰρξε·* ὁ Κόνων, δραπετεύσας ἢ ἀποφυλακισθεὶς ὑπὸ τοῦ προσωρινοῦ διαδόχου τοῦ Τιριβάζου ἐν τῇ σατραπείᾳ τῆς Ἰωνίας Στρούθα, κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κύπρου Εὐαγόραν, παρὰ τῷ ὅποιῳ διαμένων ἀπέθανεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Κεφ. 1, 25-36.

ματέβῃ· διότι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὰ Σοῦσα, ἵνα δια-
§ 25-26 πραγματευθῇ μετὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως τοὺς ὄρους τῆς εἰρήνης. — *Νικόλοχον* ὑπαρχον τοῦ Ἀνταλκίδου· διότι ὁ Ἀνταλκίδας εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ διορισθῇ ναύαρχος. — *"Ιφικράτεον καὶ Διοτίμου"* Ἀθηναίων στρατηγῶν. — *Περιώτη·* βορείως τῆς Ἀβύδου· εἶχε λιμένα, εἰς τὸν διοποίον ἦτο δυνατὸν νὰ κρυβῇ στόλος. — *Δημαίνετον* ἀποσταλέντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Ἰφικράτους. — *τὴν ἐπὶ Προνονηήσον*· δηλ. *ὅδδον* = πρὸς τὴν Πρ. · ἡ δὲ Πρ. εἶναι νῆσος εἰς τὴν Προποντίδα (σημερινὴ νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ). — *παραπλέω* = προσπερνῶ πλέων. — *τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν*· τὰ πλοῖα ἐστέλλοντο ὑπὸ τοῦ τυραννοῦ τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου, φύλου τῶν Σπαρτιατῶν. — *καὶ Ἰταλίας·* ἐκ Θουριών τῆς Ἰταλίας.

§ 27 *δὲ Κολλυτεύς·* ἐκ τοῦ δήμου Κολλυτοῦ, ὁ ὅποιος ἔκειτο ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ὁ προσδιορισμὸς ἐτέθη πρὸς διάκρισιν ἐκ τοῦ Θρασυβούλου Στειριέως, ὅστις πρὸς ὀλίγου εἶχε φονευθῆ εἰς τὴν Ἀσπενδον τῆς Παμφυλίας. — *κελεύσας·* ἐνν. *τοὺς τριηράρχους.* — *προσπληρώσασθαι·* δηλ. *τοὺς ναυτας,* τὰ πληρώματα. — *εἰ τις (ναῦς) ἔνεδεῖτο·* ἐνν. ναυτῶν. — *ὅπ' ἀθυμίας* = ἔπειδὴ ἔχασαν τὸ ἡθικόν των.

§ 28 *'Αριοβαρζάνους·* ὅστις ἔλαβε τὴν θέσιν τοῦ Φαρναβάζου εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Αἰολίδος καὶ μικρᾶς Φρυγίας. — *ἄγομαι γυναῖκα = νυμφεύομαι.* — *κατῆγε = ἡνάγκαζε* νὰ καταπλέουν.

§ 29-30 *πολλάς·* ὑπὲρ τὰς 80. — *ώς πρότερον* δηλ. κατὰ τὸν Πελοπον-

νησιακὸν πόλεμον, ὅτε δὲ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἐνίσχυε διὰ χρημάτων τοὺς Λακεδαιμονίους. — **πολιορκούμενοι δὲ ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ τῶν ληστῶν** οἵ Αἰγινῆται, ἀνέκαθεν ἐχθροὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐνισχυόμενοι ἦδη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων συνελάμβανον τὰ ἐμπορικὰ σκάφη τῶν Ἀθηνῶν καὶ κατεκράτουν αὐτὰ καὶ τὰ φροτία των. — **αὕτη ἔξι ἄλλου.** — **μάρα =;** (3, § 15). — **Ορχομενῷ** τῷ βοιωτικῷ (Βιβλ. Δ', 3, § 15) — **αἷς δὲ ἡπίστοντον** ἐννοεῖ τὸν Φλειοῦντα καὶ τὴν Μαντίνειαν. — **ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ =** ἡ δικαιολογία περὶ τῶν ἑορτῶν τῶν μηνῶν. — **ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὀφελήσει.** οἱ Λακεδαιμόνιοι προτιθέμενοι νὰ ἐπέλθουν κατὰ τῶν Ἀθηνῶν ἥ τῶν Θηβῶν ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νὰ καταστήσουν προηγουμένως ἀκίνδυνον διὰ τὴν Σπάρτην τὸ **Ἀργος**, ὅπερ ἐστράτευσαν ἐναντίον αὐτοῦ. Οἱ **Ἀργεῖοι** πρὸ τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου κατέφυγον εἰς σύνθετες δι᾽ αὐτοὺς τέχνασμα: Ἰσχυρίσθησαν δηλαδή, ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τῶν μηνῶν ἐκείνων διεξῆγον τὰς κοινὰς δωρικὰς ἑορτάς, αἱ δποῖαι ἔωρτάζοντο εἰς κρόνον διάφορον ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους δωρικῶν φυλῶν· ἵτοι ἐπομένως ἀνόσιον νὰ ἐνεργήσουν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπίθεσιν ἐναντίον αὐτῶν. — **παρεῖναν** κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὰς Σάρδεις. — **τὰ βασιλέως σημεῖα =** ἡ βασιλικὴ σφραγὶς (διὰ τῆς δποίας ἐπιστοποιείτο ἥ γνησιότης τοῦ βασιλικοῦ ἐγγράφου).

καὶ τῶν νῆσων Κλαζομενάς αἱ Κλαζομεναὶ — σημερινὰ Βουργανία — καὶ ἀρχὰς ἔκειντο ἐπὶ τῆς Ἑρημᾶς ἀργότερον ἐκτίσθησαν ἐπὶ τίνος ἀπέναντι νήσου (πρὸς Β τῆς Ἐρυθραίας), τὴν δποίαν μετὰ ταῦτα ὁ Μ. **Ἀλέξανδρος** συνέδεσε δι᾽ ἐπιχωματώσεως μὲ τὴν Ἑραάν. — **Κύπρου**, τῆς δποίας ἐβασίλευεν ὁ Εὐαγόρας. Ἐναντίον τοῦ βασιλέως τούτου ἐπολέμησεν ἐπὶ μαχρὸν ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ καταλάβῃ τὴν νῆσον. — **καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας** τὸ διαφέρον τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων προήγαχετο ἀπὸ πολιτικὸν ὑπολογισμόν· διὰ τῆς αὐτονομίας δηλαδὴ ἔξεμηδενίζετο ἥ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἡγεμονίᾳ τῆς Σπάρτης. — **πλὴν Δήμουν καὶ Ἰμβρουν καὶ Σκύρουν** διότι ἐθεωρήθησαν ὡς ἔδαφη καθαρῶς ἀθηναῖκά (Βιβλ. Δ', κεφ. 8, § 15). — **μετὰ τῶν ταύτα βουλομένων** δηλ. τῶν δεχομένων τοὺς δρους τῆς προτεινομένης συνθήκης, ἦτοι τῶν Σπαρτιατῶν.

ἄμνυσσαν συνελθόντες, φαίνεται, εἰς τὴν Σπάρτην. — **ὑπὲρ πάντων τῶν των τῶν Βοιωτῶν** τοῦτο ἐσήμαινεν, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δὲν ἤσαν διατε-

θειμένοι νὰ ἀφήσουν αὐτονόμους τὰς βοιωτικὰς πόλεις. — δὲ Ἀγησίλαος ὁς ἐκτελεστὴς τῶν ὅρων τῆς συνθήκης. — τὸ βασιλέως γράμμα = τὸ ἔγγραφον τοῦ βασιλέως. — ταῦτα δηλ. δμνύνται αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. — αὐτοῖς ἐννοεῖ ἐκείνους, παρὰ τῶν δποίων εἰχον λάβει τὴν ἐντολήν.

§ 33 διὰ τὴν πρὸς Θηβαίοντος ἔχθραν· Βιβλ. Γ', 4, § 3-4. — ἐθνέτο· δηλ. τὰ διαβατήρια =; (Βιβλ. Γ', 4, § 3-4). — εἰς τὴν Τεγέαν· πόλιν τῆς Ἀρκαδίας, συνήθη τόπον συγκεντρώσεων τῶν συμμάχων τῆς Σπάρτης ἐν Πελοποννήσῳ. — τῶν ἵππεων· ἐνν. τυνάς. — κατὰ τοὺς περιοίκους = εἰς τὰς πόλεις τῶν περιοίκων, τῶν πέριξ (τῆς Τεγέας) οἰκούντων. — ἐπισπεύσοντας· δηλ. αὐτούς. — ξεναγούς· Βιβλ. Δ', 2, 19.

§ 34 οἱ δὲ αὖ Κορινθίοι· εἰς τὴν Κόρινθον κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐπεκράτουν οἱ ἔχθροι τῶν Λακεδαιμονίων δημοκρατικοί. — οὐκ ἔξεπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν· Βιβλ. Δ', κεφ. 8, § 15 «ὡς Ἀργος ἔχειν». — καὶ τούτοις· δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀργείους. — προεῖπε· τοῦ προαγορεύω = δηλῶ ἀπεριφράστως. — τοῖς μέν· δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους. — τοῖς δέ· εἰς τὴν φρουρὰν τῶν Ἀργείων. — αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ γίγνομαι = ἀποκτῶ τὴν ἀνεξαρτησίαν μου. — οἱ σφαγεῖς· νοοῦνται οἱ ἐκ τῶν Κορινθίων δημοκρατικοί, οἱ δποίοι κατέσφαξαν εἰς τὴν ἀγορὰν τοὺς ἀριστοκρατικοὺς (Βιβλ. Δ', 4, § 1). — μεταίτιος τινος = ὁ συναίτιος, συνένοχός τινος. — τοῦ ἔργου· δηλ. τῆς σφαγῆς. — αὐτοὶ γνόντες = οἰκειοθελῶς. — οἱ ἄλλοι πολῖται· δηλ. οἱ οὐδέτεροι, οἱ μὴ ἀνήκοντες μετὰ φανατισμοῦ εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μερίδα. — καταδέχομαι τινα = δέχομαι τινα ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν πατρίδα. — τοὺς πρόσθεν φεύγοντας· φαίνεται, διτι εἰς παράρημα τῆς συνθήκης ἀνεγράφετο ὁ ὅρος νὰ δεχθοῦν αἱ πόλεις τὴν ἐπιστροφὴν τῶν διὰ πολιτικούς λόγους ἔξορίστων.

§ 35 τὰ πεζὰ στρατεύματα· τὰ δποῖα ἥσαν συγκεντρωμένα περὶ τὴν Κόρινθον (πρβλ. § 29-30) καὶ εἰς τὴν Κύπρον, ὅπου ἐβοήθουν τὸν Εնαγόραν πολεμοῦντα κατὰ τῶν Περσῶν. — καὶ τὰ ναυτικά· οὕτως δὲ περισικὸς στόλος ἀπομείνας ἀνενόχλητος ἐστράφη κατὰ τοῦ Εναγόρου καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς Κύπρου τὴν συγκυριαρχίαν τοῦ βασιλέως. — τὸν ὕστερον· δηλ. τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον. — τὸν ὕστερον... τῆς καθαρισθεώς = τὸν κατόπιν, τὸν ἐπακολουθήσαντα τὴν κατακρήμνυσιν (Βιβλ. Δ', 8, § 12-13).

ἀντιρρόπως πράττω τινὶ = διατελῶ ἐν ἴσορροπίᾳ δυνάμεων § 36 πρός τινα. — **τοῖς ἔγαντίοις** δηλ. τοῖς συνησπισμένοις συμμάχοις (Ἀθηναίοις, Θηβαίοις, Ἀργείοις, Κορινθίοις). — **ἐπ’ Ἀνταλκίδου** ἦ ἀνταλκίδειος εἰρήνη ὑπεργάφη καὶ ἥρχισε νῦ ἐκτελῆται τῷ 387 π.Χ. Οἱ δοἱ αὐτῆς ἔχαράχθησαν ἐπὶ λιθίνων στηλῶν, αἱ δποῖαι ἔξετέθησαν εἰς τὰ πανελλήγια ἵερά πρὸς εύρυτέραν δημοσιότητα. — **προστάτιψ** ἔνταῦθα = ἐκτελεστὴς καὶ φρουρός. — **πράττω** = ἐπιτυγχάνω, ἔξασφαλίζω. — **προσέλαβον σύμμαχον Κόρινθον** διότι ἥδη τὴν ἀρχὴν ἐν Κορίνθῳ ἀνέλαβον οἱ φύλοι αὐτῶν ἀριστοκρατικοί. — **αὐτονόμους... τὰς Βοιωτίας πόλεις ἐποίησαν** οὕτω ἔξησθένησαν τὴν δύναμιν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν Θηβαίων.

Κεφ. 2, 24-32, 35-36, 4, 1.

εὴ δὲ τούτοις μετὰ τὴν ἀπόφασιν δηλαδή, τὴν δποίαν ἔλαβον οἱ 2 § 24 Λακ. νὰ στείλουν βοήθειαν εἰς τὰς παρὰ τὴν χερσόνησον τοῦ Ἀθω πόλεις Ἀκανθὸν καὶ Ἀπολλωνίαν ἐναντίον τῆς γείτονός των Ὁλύνθου, ἡ δποία ἐπεξήτει νὰ ὑπαγάγῃ αὐτὰς εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς. Τὴν βοήθειαν αὐτὴν είχον ζητήσει διὰ πρεσβείας οἱ Ἀπολλωνιάται καὶ Ἀκάνθιοι παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων (383 π.Χ.) ὡς ἐποπτῶν τῆς ἀνταλκίδειού εἰρήνης. — **Σημιτῆται** ἐκλεκτὸν σῶμα τοῦ σπαρτιατικοῦ στρατοῦ. — **μετέιμι** = ἔρχομαι κατόπιν. — **Θράκης χωρία** Θράκη ἐκαλεῖτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μέγα μέρος τῆς κεντρικῆς Μακεδονίας καὶ διλόκληρος ἦ ἀνατολική. — **Ποτειδαιαν** πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τοῦ στενοῦ Ισθμοῦ, ὁ δποίος συνδέει τὴν χερσόνησον Παλλήνην μετὰ τῆς στερεᾶς. — **ἐκείνων** δηλ. τῶν Ὄλυνθίων.

στασιάζω = εὐρίσκομαι εἰς ἔσωτερικὰς ταραχάς. — **στασιάζον-** § 25-27 **των τῶν Θηβ.** μετὰ τὴν ἀνταλκίδειον εἰρήνην διελύθη ἡ βοιωτικὴ δμοσπονδία καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνέλαβον εἰς τὰς Θήβας οἱ ἀριστοκρατικοί, φύλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων. — **πολεμαρχοῦντες** τὴν ἀνωτάτην ἔξουσίαν εἰς τὰς Θήβας πρὸ τῆς ἀνταλκίδειον εἰρήνης είχον οἱ 11 βοιωταρχοί, μετὰ τὴν διάλυσιν δμως τῆς βοιωτικῆς δμοσπονδίας ἀνώτατοι ἀρχοντες ἦσαν οἱ πολέμαρχοι. — **διάφορος** = πολιτικὸς ἀντίπαλος. — **ἔταιρετα** = πολιτικὸν συγκρότημα, φατρία. — **εἰσοικείδομαι-οῦμαι τινὶ** = γίνομαι οἰκεῖος, συνάπτω στενάς σχέσεις πρός τινα. — **ὑπονομέω-ῶ τινὶ τι** = προσφέρω εἰς τινά τι. — **ἐγώ** ὡς πολέμαρχος. — **εἰμὶ ὑπό τινὶ** = περιέρχομαι εἰς τὴν ἔξουσίαν τινός. — **ἀποκεκήρυ-**

κται = ἔχει ἀπαγορευθῆ διὰ κήρυκος (λόγῳ τῆς ὑφισταμένης εἰρήνης). — **“Ολυνθον”** ἀξιολογωτάτην τότε πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς μεταξὺ τῶν χερσονήσων Παλλήνης καὶ Σιθωνίας.

§ 28-29 **ἀνακουφίζομαι** = ἔρεθίζεται τὸ πνεῦμά μου, παίρνονται ἄέρα τὰ μυαλά μου, ὅπως λέγομεν σήμερον. — **λογιστικὸς** = ὁ ἴκανος νὰ ὑπολογίζῃ τὰς συνεπείας τῶν πρᾶξεών του. — **δμολογῶ τι** = δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου εἰς τι. — **προορμῆσαι** (τοῦ προορμάω-ῶ)· ἐνν. τὸ στράτευμα=νὰ κινήσῃ τὸ στράτευμα πρὸς τὰ ἐμπόρια. — **ἡγούματι τινι** = γίνομαι ὀδηγός τινος. — **ἐν τῇ Καδμείᾳ**· δηλ. εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θ., ὅπου ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις τῆς βουλῆς. — **θεσμοφοριάζω** = τελῶ τὴν ἐօρτὴν τῶν Θεσμοφορίων. ‘Ἡ ἐօρτὴ αὕτη ἐτέλειτο κατ’ Ἰούνιον ὑπὸ γυναικῶν μόνον πρὸς τιμὴν τῆς θεσμοφόρου Δήμητρος ὡς προστάτιδος τοῦ γάμου καὶ ἐπομένως τῆς κοινωνικῆς τάξεως. — **βαλανάγραν**· ἡ β. ἡτο ἐργαλεῖον, διὰ τοῦ ὅποιου ἥγενον, δηλ. ἔπιαν καὶ ἀφῆρον ἀπὸ τὸν μοχλὸν τὴν βάλανον, τουτέστι τὸ σιδήριον τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸν μοχλὸν διὰ τὸ κλείσιμον τῆς θύρας. — **παρίημι τινα** = ἐπιτρέπω εἰς τινα τὴν εἰσόδον.

§ 30-31 **δστις μὴ πολέμου ἔρῃ**· ὑπαινίσσεται τοὺς δημοκρατικοὺς φίλους τοῦ Ἰσμηνίου, οἱ ὅποιοι ἥθελον νὰ βοηθήσουν τοὺς Ὀλυνθ. καὶ ἐπομένως νὰ πολεμήσουν κατὰ τῶν Λακ. — **ὡς πολεμοποιοῦντα**· ὁ Ἰσμ. κατηγορεῖται, ὅτι προσπαθεῖ νὰ προκαλέσῃ πόλεμον κατὰ τῶν Λακ. — **ἄνθα εἰρηται** εἰς τὸ δεσμωτήριον. — **οἴκαδε** = εἰς τὰς οἰκίας των. — **μάλιστα τριακόσιοι**· τὸ μάλιστα μετ’ ἀριθμητικῶν = περίπου.

§ 32 **Ἄγησίλαος**· ἔξ ὅσων λέγει ὁ Ἀγ. συνάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι αὐτὸς εἶχεν ἐμβάλει εἰς τὸν Φ. τὴν ἰδέαν νὰ καταλάβῃ τὴν Καδμείαν. — **αὐτοτσχεδιάζω** = ἔξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἐνεργῶ.

§ 35-36 **κρίσιν ποιοῦμαί τινι** = δικάζω τινά. — **ξένος** = φίλος (ἐκ φιλοξενίας). διότι ὁ Ἰσμηνίας εἶχε σταλῆ ὡς πρεσβευτὴς εἰς τὴν Περσίαν, διὰ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν φιλίαν τοῦ μεγάλου βασιλέως. — **μετειληφώς εἴη**· βιβλ. Γ', κεφ. 5, § 1-2. — **μεγαλοπράγμων** = ὁ συλλαμβάνων μεγάλα σχέδια. — **κακοπράγμων** = ἐπιβλαβής.

4 § 1 **ἐκολάσθησαν**· κυρίως διὰ τῆς ἐν Λευκτροῖς μάχης, τὴν ὅποιαν θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. — **ηρατοῦμαι ὑπό τινος** = νικῶμαι ὑπό τινος.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Κεφ. 4, 1 - 16.

ἐκ τούτου μετὰ τὴν ἄρνησιν τῶν Θηβαίων νὰ ὑπογράψουν τὴν § 1-2
δι' ἐνεργειῶν τῶν Ἀθηναίων συναφθεῖσαν ἐν Σπάρτῃ εἰρήνην μεταξὺ¹
τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων. — **ἐκ τῶν πόλεων** τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ἀ-
καρνανίας. — **Κλεόμβροτον** τὸν νεώτερον υἱὸν τοῦ τέως βασιλέως τῆς
Σπάρτης Παυσανίου² οὗτος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον (380 π. Χ.) μετὰ³
τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του βασιλέως Ἀγηστούλιδος,
συμβάντα ἐν Μακεδονίᾳ, καθ' ὃν χρόνον ἐπολέμει πρὸς τοὺς Ὀλυν-
θίους. — **τὰ οἶκοι τέλη** Βιβλ. Γ', 2, 6 - 7. — **ἀφίσιεν** κατὰ τὰ βαρύ-
τονα ἀντὶ ἀφιεῖν.

οὐχ δύως . . . ἀφιέντας = δχι μόνον, ὅτι δὲν ἀφηνον. — **ἢ** = § 3
ἔκει ὅπου. — **Θισβαι** χωρίον πλησίον τῶν Θεσπιῶν. — **Κρεῦσιν**.
Βιβλ. Δ', 5, 9 - 10. — **ἐν Δεύκητοις** ταῦτα ἔκειντο ἐπὶ δασώδους πε-
διάδος τῆς Βοιωτίας μεταξὺ Πλαταιῶν καὶ Θεσπιῶν.

διαλείπω = ἀπέχω. — **οὐδέντας** ἐνν. ἄλλους. — **Κυνδὸς κεφαλαῖ**· § 4-5
τοποθεσία τῆς Βοιωτίας πλησίον τῶν Θηβῶν. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν
παρέμεινεν ἐπὶ 16 ἡμέρας ὁ Κλεόμβροτος ἀδρανῶν, ὅτε τὸ 378 ἐστάλη
διὰ πρώτην φορᾶν κατὰ τῶν Θηβαίων. — **ἀπενεργούσθης τῆς ἐμβολῆς**.
διότι κατὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν εἰσβολὴν δὲν κατώρθωσε νὰ περάσῃ τὸν
Κιθαιρώνα. — **ἀντέον** (ἄγω). δηλ. τὸ στράτευμα. — **ώσπερ λέγεται**.
λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν εἰλές βλάψει τὰς Θήβας κατὰ τὰς προηγουμένας εἰσ-
βολάς του εἰς τὴν Βοιωτίαν.

οἱ προεστῶτες δηλ. οἱ βοιωταρχοι. — **ἀτε πεφευγότες** = ἐπειδὴ § 6-7
πρόγυματι . . . — **πολλοὶ αὐτῶν** οἱ δημοκρατικοί. — **Ἡράκλειον** = ναὸς
τοῦ Ἡρακλέους. — **μὲν δὴ** = πάντως. — **τῶν προεστημότων** κυρίως
τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

τάναντία = ἐναντίως, ἀνάποδα. — **κατορθοῦμαι** = εὑοδοῦμαι, § 8-9
ἔρχομαι εἰνοϊκά. — **ὑποπινόντων** δηλ. τῶν στρατιωτῶν. — **τῶν εἰς**
ἀγορὰν παρεσκευακότων ἐννοεῖ τοὺς μικρεμπόρους, οἱ δποῖοι ἥκο-
λούθουν τὸ στράτευμα. — **τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι** κυρίως
τῶν Θεσπιέων. — **μετὰ τοῦ Ἱέρωνος** δηλ. τοῦ σπαρτιάτου ἀρχηγοῦ

τῶν μισθοφόρων. — Ἡρακλεῶται· ἀποικοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐγκατεστημένοι πλησίον τοῦ Σπερχειοῦ. — ἐπιστρέφω τινὰ = τρέπω τινὰ εἰς φυγήν. — ἀθρόος = πυκνός. — τοῦ μεταξύ· δηλ. τοῦ χώρου μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων παρατάξεων.

§ 10-11 μελετῶ· ἐπὶ στρατεύματος = ἀσκοῦμαι. — πονηρὸς = ἄθλιος καὶ ἐλεεινός. — δισυντεταγμένος = δικαγγραμμένος εἰς τὸ σῶμα τοῦτο. — ἐκ τοῦ παραχρῆμα = ἐκείνην τὴν στιγμήν, χωρὶς προηγουμένην ἀσκησιν.

§ 12 φάλαγξ = τὸ πεζικόν. — εἰς τρεῖς = εἰς μέτωπον τριῶν ἀνδρῶν. — τὴν ἐνωμοτίαν δῆλος δ σπαρτιατικὸς στρατὸς διηρεύτο εἰς ἓξ μόρας — τάγματα —, ἑκάστη τῶν δυοῖν εἶχε δύναμιν 400 ἀνδρῶν. Ἡ μόρα πάλιν ὑποδιῃρεύτο εἰς τέσσαρας λόχους, ἕκαστος δὲ λόχος συνέκειτο ἐκ τεσσάρων πεντηκοστύων καὶ ἑκάστη πεντηκοστὺς ἐκ τεσσάρων ἐνωμοτίῶν. Ἡ ἐνωμοτία παρετάσσετο εἰς τρεῖς στίχους, ἕκαστος τῶν δυοῖν εἶχε βάθος 12 στρατιωτῶν. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐνωμοτία περιελάμβανε δύναμιν 36 ἀνδρῶν. — ἄγειν = τάττειν. — τοῦτο δὲ = οὕτω δέ. — συμβαλεῖν· ἐκ τοῦ ἔφασαν = ἔλεγον, διτι καταντῷ (νὰ ἔχῃ ἡ φάλαγξ). — ἐπὶ πεντήκοντα δσπιδῶν συνεστραμμένοι ἥσαν = ἥσαν συμπευκνωμένοι (= συντεταγμένοι) εἰς βάθος πεντήκοντα δσπιδοφόρων. — εὐχείρωτον· ἐπειδὴ αἱ πτέρυγες αὗται ἀπετελοῦντο ἀπὸ συμμάχους τῶν Λακ., οἱ δυοῖοι καὶ ἡκολούθουν καὶ ἐπολέμουν χωρὶς προθυμίαν.

§ 13 ἄγειν· ἀμετάβατον. — συμβάλλομαι = συμπλέκομαι. — ὁς = διτι. — οὐ γάρ καπ. ἐπεξήγησις. — ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ· διτι δηλ. ἐπληγώνετο ὁ Κλεόμβροτος.

§ 14 περὶ δαμοσίαν· ἵδε βιβλ. Δ', 5, § 7. — ἵπποι· τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς. — οἱ συμφορεῖς = οἱ ὑπασπισταί. — ὅχλος = ἡ πυκνὴ τάξις τῶν ἀντιπάλων. — ἀνακωρῶ = ὑποχωρῶ εἰς τὴν ἀρχικὴν θέσιν μου. — οἱ τοῦ εὐωνύμου δυτες τῶν Δακ. = οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῶν Λ. (δηλ. οἱ σύμμαχοι). — ἐγκλίνω = τρέπομαι εἰς φυγήν. — τίθεμαι τὰ ὅπλα = ; (βιβλ. Γ', 1, 23). — δρόμιον = ἀνωφέρεια. — ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιροῦμαι = περισυλλέγω καὶ μεταφέρω πρὸς ταφὴν τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς.

§ 15 ἐπικαιριώτατοι· οὕτω καλοῦνται τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα ἐν τῷ στρατεύματι· ἵσως πρόκειται περὶ τῶν πολεμάρχων. — ἐπεμψαν κ. περὶ σπονδῶν· τοῦτο ἀπετέλει διμολογίαν ἦτης. Ἡ ἥτια δὲ αὕτη,

ἡ δποία ὠφείλετο εἰς τὴν στρατηγικὴν μεγαλοφυῖαν τοῦ Ἐπαμεινώνδου, τὸν δποῖον δὲν ὀνομάζει ὁ Ξενοφῶν, ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπαρτης ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπετέλεσε τὴν ἀπαρχὴν τῆς προσωρινῆς ἀκμῆς τῶν Θηβῶν.

εἰς Λακεδαιμονα ἐνν. πεμφθείς. — *γυμνοπαιιδιᾶν* αἱ γυμνο- § 16 παιδίαι ἥσαν ἐτησία ἑορτὴ διαρκείας 10 ἡμερῶν. Κατ’ αὐτὴν παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν ἔχόρευν γυμνοὶ καὶ ἔξετέλουν διαφόρους γυμναστικάς ἀσκήσεις πέριξ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Καρνείου Ἀπόλλωνος. — *τῆς τελευταίας* ἐνν. ἡμέρας. — *ἔνδον* δηλ. εἰς τὸ θέατρον. — *ἀποδιδωμι* τὰ δύνματα = ἀνακοινῶ τὰ δύν. — *ἔστι* μετ’ ἀπαρεμφ. = εἶναι δυνατόν. — *δ προσήκων* = ὁ συγγενής. — *λιπαρὸς* = λαμπρός, περιχαρής. — *ἄναστρεφομένους* — *περιισταῖς* δηλ. εἰς τὴν ἀγοράν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Κεφ. 5, 1 - 27.

ταῦτα δηλ. ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰς πρεσβείαν τῶν § 1-3 ἀρκαδικῶν πόλεων, ἡ δποία ἔζητει ἀνάκλησιν τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ θηβαίου ἀρμοστοῦ καὶ θανάτωσιν αὐτοῦ. Τὴν αἴτησιν ταύτην ὑπέβαλον αἱ ἀρκαδικαὶ πόλεις, ἐπειδὴ ὁ ἀρμοστής, δυσαρεστηθεὶς διότι οἱ Ἀρκάδες συνῆψαν εἰρήνην μετὰ τῶν Ἡλείων, πρὸς τοὺς δποίους ενδρίσκοντο εἰς πόλεμον, συνέλαβε καὶ ἐκράτησε δεσμίους ἔξεχοντας Ἀρκάδας, τοὺς δποίους ἀργότερον ἀπέλυσεν. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐπαμεινώνδου ὑπῆρξεν ὅμη. Εἶπε δηλ. δτὶ ὁ θηβαῖος ἀρμοστής ἐνήργησεν ὅρθιότερον, δτε συνέλαβε τοὺς ἄνδρας, παρὰ δταν τοὺς ἀπέλυσε. Συγχρόνως ἐδήλωσεν, δτι θὰ εἰσβάλῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. — *τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων* = ἡ ἀρκαδικὴ ὁμοσπονδία. — *τι . . . παρασκευάζονται* = διατί . . . — *ἐπάριτοι* ἐκλεκτὸν τάγμα στρατιωτῶν τῆς ἀρκαδικῆς ὁμοσπονδίας. — *αὐτόδεν* = συγχρόνως, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. — *διαπράττομαι περὶ τινος* = συνεννοοῦμαι, συμφωνῶ περὶ τινος. — *ἔμαστοι* = ἔκαστος λαός.

Ἀλεξάνδρου τυράννου τῶν Φερῶν, ὁ δποῖος εἶχεν ἡτηθῆ ὑπὸ § 4-5 τῶν Θηβ. καὶ συμμαχεῖ ἐκὼν ἄκων μετ’ αὐτῶν. — *τῶν ἐναντίων αὐτῷ* ἀντίπαλοι πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἥσαν οἱ πολῖται θεσσαλικῶν πόλεων, οἱ δποῖοι συνεμάχουν μὲ τοὺς Θηβ. — *ὑπάρχω τινὶ* = είμαι πρόθυ-

μος νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινα. — οἱ τὰ σφέτερα φρονοῦντες· δηλ. οἱ δημοκρατικοί. — Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς· οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσέας, χωρίου ἐν Μαντινείᾳ, καὶ τοῦ Παλλαντίου κειμένου δυτικῶς τῆς Τεγέας. — ἡναγκάζοντο· νὰ τοὺς ἀκολουθοῦν.

§ 6 ἐπιρρόντνυμι = τονώνω τὸ ἥμικόν. — ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν = ὡς δ' ἔστι μοι εἰπεῖν συνελόντι = διὰ νὰ εἴπω ἐν συντομίᾳ. — δ τι = καθ' ὅ, τι, εἰς ὅ, τι δήποτε. — δμοφρονοῦντες· ἐνν. αὐτῷ.

§ 7 ἀπογιγνώσκω = ἀπελπίζω, ἔγκαταλείπω τὴν Ἰδέαν.

§ 8 ἐλλείπω = ὑστερῶ. — καὶ τοῖς πολ . . . ὅ τι πράττοιτο = καὶ τοὺς ἔχθροὺς ἐνέβαλλεν εἰς μεγαλυτέραν ἀμφιβολίαν δι' ὅ, τι ἐσχεδίαζε νὰ πράξῃ. — εὐπορος = εὔκολος. — κρείττων = ἀνώτερος ἀριθμητικῶς. — χωρίοις = διὰ τῆς κατοχῆς (ἰσχυρῶν) θέσεων. — ἔξαγομαι = παρασύρομαι.

§ 9-10 εἰ δὲ μή· ἐνν. πράττοι τι. — Πελλήνη· θέσις τῆς Λακωνικῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια ὠδήγει εἰς Ἀρκαδίαν. — παραγγέλλω = δίδω (τὰς ἀναγκαίας διὰ τὴν πορείαν) διαταγάς. — θεία μοῖρα = θεία πρόνοια. — νεοττιδ = φωλεὰ νεοσσῶν καὶ αὐτοὶ οἱ νεοσσοί. — ἔφθη· τοῦ φθάνω. — διατάττομαι = λαμβάνω κατάληκον θέσιν. — ἐν Ἀραδίᾳ· δηλαδή εἰς τὴν Μαντίνειαν, ὅπου ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ ἔχθροι τῶν Θηβαίων.

§ 11-13 ισόπεδον = διμαλὸν ἔδαφος. — μαχεῖσθαι· ἐνν. ἔμελλον. — ταύτη· ἐπίρρο· = εἰς αὐτὸν τὸ μέρος. — οὐδ' ὅπου γε μηδέν . . . ὄντες = οὕτε εἰσήχοντο ἐκεῖ, ὅπου κανὲν κέρδος δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἔχουν μαχόμενοι, ὄντες πολλοὶ ἐναντίον διάγων. — κατέβαινε καὶ οὐκ ἀνέβαινεν· διότι ἡ Σπάρτη ἦτο ἐν μέρει μὲν ἐπίπεδος, ἐν μέρει δὲ βουνώδης. — τὸ ἐντεῦθεν γενόμενον = ὡς πρὸς τὰ μετὰ ταῦτα γεγονότα. — αἰτιασθαι = λέγειν αἰτιονεῖν. — ἀπονενοημένος = ἀπηλπισμένος. — οὐδεὶς δὲν ὑποσταίη τοῖς ἀπον. = κανεὶς δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ κατὰ τῶν ἀπηλπισμένων. — Ἀρχίδαμος· νεαρὸς υἱὸς τοῦ Ἀγησιλάου. — κώλυμα· πιθανῶς πρόκειται περὶ χαράδρας. — ὅρθιον = ἀνωφερὴς ἀτραπός. — ἐνταῦθα· χρονικόν. — πῦρ πνέω· ἐπὶ τῶν λινσωδῶν μαχομένων πολεμιστῶν = βγάζω φωτιές ἀπὸ τὸ στόμα μου. — οἱ νευκηρότες Λακ· εἰς τὴν Ἑλύκτορις μάχην. — παντὶ = κατὰ πάντα. — ὑπερδέξια χωρία =; (βιβλ. Δ', 2, § 13-15). — δέχομαι· εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν = ἀνθίσταμαι. — οἱ ἔνδοσθεν· οἱ ἔνδον. — πορρωτέρω τοῦ καιροῦ = πέραν τοῦ δέοντος. — περιγράφεται τι = ἔχει προδιαγραφῆ τι.

οἱ Ἀρκάδες: ἐνν. οἱ συγκεντρωμένοι εἰς τὴν Μαντίνειαν. — *ἄλλως τε* = καὶ μάλιστα. — *εὐτυχῶ*: ἐπὶ στρατοῦ = νικῶ. — *προσκαρτερεόω* - *ῶ* = ὑπομένω μὲ θάρρος καὶ τὰς νέας ταλαιπωρίας. — *ἔξω*: δηλ. τῶν τειχῶν, εἰς τὴν ὕπαιθρον. — *σίτου συγκομιδῆς οὕσης*: ἐκ τούτου συνάγεται, δῆτα ἡ ἐπιδρομὴ κατὰ τῆς Πελ. ἔγινε περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου.

ἴπτεῖς: ἀργότερον ἐστάλησαν καὶ 6000 πεζοί. — *Κλεωνάς*: πόλιν § 15 μεταξὺ Κορίνθου καὶ Ἱονίου. — *εἶναι*: ἡ ἔξαρτησις ἐκ τοῦ νοούμενου ἔλεγον. — *ἀνάριστος* = ἀπρογενμάτιστος.

οὖ=οὗτοι γάρ. — *δυστυχήματος*: φαίνεται, δῆτα συνεκρούσθησαν § 16-17 πρὸς τοὺς Κορινθίους, οἱ δποῖοι τηροῦντες οὐδετερότητα εἰς τὴν παροῦσαν ὁῆξιν θὰ ἐπεχείρησαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν δίοδον τοῦ ἵππου. — *Ἐκ τῆς συγκρούσεως*, ἡ δποία ἐπηκολούθησεν, εἶναι προφανές, δῆτα οἱ Ἀθηναῖοι θὰ είχον ἀπωλείας. — *ἄς εἰδον τάχιστα=εὐθὺς* ὡς εἰδον. — *συνέρρεαξαν* = ; (βιβλ. Δ', 3, 18-19). — *οὐδὲν οὔτως βραχὺ δπλον εἰχον*: ἔχοντα μιοποίησαν δηλ. ὅλα τὰ ὄπλα των καὶ αὐτὰ τὰ ἀγχέμαχα (ξίφη, μαχαίρας κλπ.). πολεμοῦντες ἐκ τοῦ συστάδην. — *ῷ οὐκ ἔξικνοντο ἀλλήλων* = διὰ τοῦ δποίου (= ὥστε) νὰ μὴ ἐκτυπήθησαν ἐκατέρωθεν.

δλίγων ήμερῶν = ἐντὸς δλίγων ήμερῶν. — *ἔξήκει δ χρόνος* = § 18 τελειώνει δ διὰ τὴν ἐκστρατείαν προκαθωρισμένος χρόνος. — *λυμαλνομαλ τινι=φθείρω*, ἀμαυρώνω τι. — *συνίσταμαι=συνασπίζομαι*. — *παρέρχομαι* = ἀπέρχομαι. — *ἀναλύω* = ἔξαλείφω.

ἄς=ώστε. — *ἀποκάμνω πόνον* = ἔξαντλοῦμαι ὑπὸ τοῦ κόπου. — § 19-20 *ἐπεγράφοντο ὁόπαλα* = ἔξωγράφιζαν ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ὁόπαλα (ὧς σύμβολα τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἐπομένως τῶν Θηβαίων, οἱ δποῖοι τὸν ἔθεωρουν προστάτην). — *λαμπρύνω* = στιλβώνω.

ἔξήγηγαν ἐκ τῆς Τεγέας. — *σαφηνίζω* = καθιστῶ φανερόν. — § 21-22 *ἔδόκει τοῖς πολεμίοις*. — *ἄγω τὴν συντομωτάτην* = βαδίζω διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ. — *ήγονται*: ἀμετάβ. = πορεύομαι. — *τὰ πρὸς ἐσπέραν ὅρη*: τὸν Μαίναλον. — *ἐκτείνω τὴν φαλ.* = ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φ. — *ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς*: ἐνν. *χωρίοις* = ὑπὸ τοὺς ὑψηλοὺς (= ὁρεινοὺς) τόπους. — *εἰκάζομαι* = δίδω τὴν ὑπόνοιαν, τὴν ἐντύπωσιν. — *λύω* = παραλύω. — *τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν* (παρασκευὴν) = τὴν παράταξιν (αὐτῶν). — *παράγω* = μεταφέρω στρατιώτας ἐκ τῶν ὅπισθεν εἰς τὰ πλάγια. — *ἔπι νέρως* = εἰς μακρὰν γραμμήν, στήλην. — *τὸ περὶ ἔαυτὸν ἔμβολον*: δηλ. τὴν ἀριστερὰν πτέρουγα τῆς

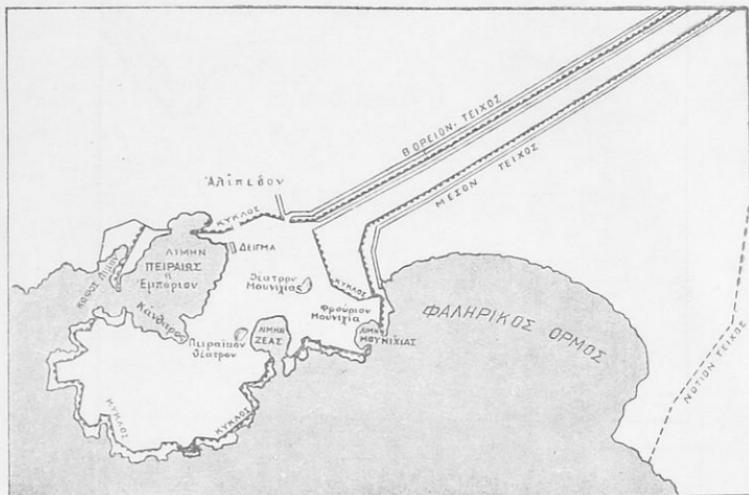
παρατάξεως, τὴν ὅποιαν κατέλαβον οἱ Θηβ. καὶ διὰ τῆς ὅποιας ἐνήργησε τὴν ἔφοδον, ὅπως εἰς τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων.—**πεισομένους** τοῦ πάσχω.

§ 23-24 **ἀντίπρῳδος** = ὁ ἔχων τὴν πρῷον ἑστραμμένην πρός τινα· ἐπὶ στρατοῦ=ὅ παρατεταγμένος εἰς μικρὸν μετωπικὸν γραμμὴν καὶ μέγα βάθος εἰς σχῆμα σφηνὸς (λοξὴ φάλαγξ).—**ὅπη=εἴ πη.**—**διαιρόπτω=** ἐπιφέρω δῆγμα.—**καὶ γὰρ δὴ=** καὶ πράγματι. —**τῷ ισχυροτάτῳ** δηλ. διὰ τῆς ἀριστερᾶς πτέρου γος, ὅπου οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες.—**τὸ δισθενέστατον** τὸ δεξιόν, ὅπου οἱ Ἀργεῖοι.—**πόρρῳ αὐτίστημι=** παραμερίζω, τάσσω ὅπισθεν.—**βάθος=ῶς** πρὸς τὸ βάθος.—**ἔφεξῆς=** τὸν ἔνα κατόπιν τοῦ ἄλλου· παρέταξαν δηλ. τοὺς ἵππους εἰς βάθος 8-10 ἀνδρῶν χωρὶς νὰ ἀφίσουν μεταξύ των κενά, τὰ δποῖα θὰ ἡδύνατο νὰ καταλάβῃ ἔλαφος πεζικόν. —**ἄμιτποι πεζοὶ=** πεζικὸν ἀναμεμειγμένον μὲν ἵππους.—**τὸ ιππικόν** τῶν ἔχθρων.—**ἐπὶ τὸ ἔχόμενον=εἰς τὸ** πλησίον αὐτῶν παρατεταγμένον. —**συμβολὴ=ῆ** παράταξις πρὸς σύγκρουσιν, μάχην (ἴδ. σχεδιάγραμμα).

§ 25 **ἔπεσεν** ὁ Ἐπαμεινώνδας θέλων νὰ δώσῃ ὁριστικὴν τροπὴν εἰς τὸν ἀμφίρροπον ἀγῶνα εἰσέβαλεν εἰς τὸ κέντρον τῶν ἀντιπάλων. Κατὰ τὴν δραματικὴν ἐκείνην στιγμὴν ἐκτυπήθη διὰ δόρατος, τὸ ὅποιον ἐξήτησε νὰ τοῦ ἀποσπάσουν ἐκ τῆς σαρκός. Ἐκ τούτου ἀπέθανεν.—**διαιπάπτω=** διαιφεύγω.—**ἐπὶ τοῦ εὐωνύμουν** τῶν ἀντιπάλων, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι.

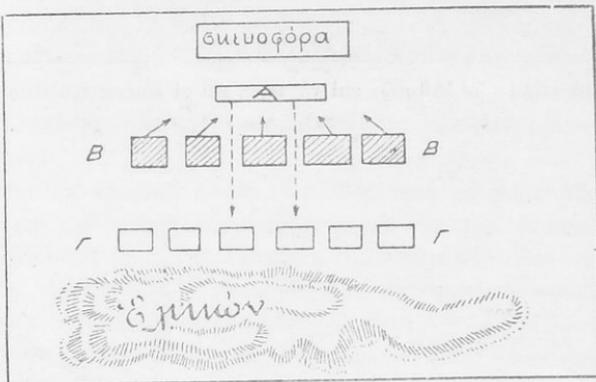
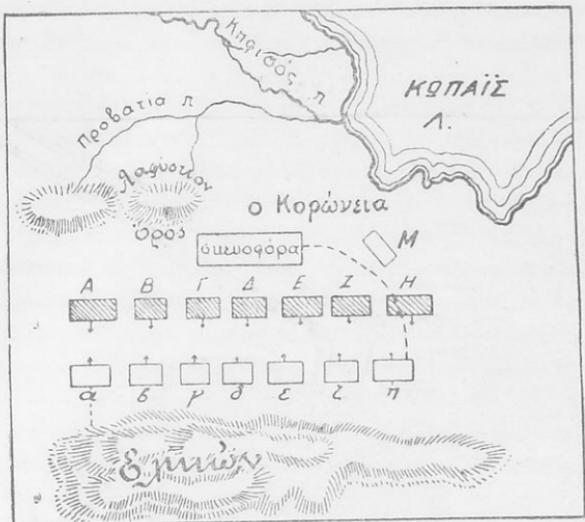
§ 26-27 **συνεληλυθνίας ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος** κατὰ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας δὲ μὲν στρατὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων ἀνήρετο εἰς 20.000 πεζῶν καὶ 2.000 ἵππων, ὃ δὲ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν μετ' αὐτῶν Ἐλλήνων εἰς 30.000 πεζῶν καὶ 3.000 ἵππων.—**καὶ ἀντιτεταγμένων** ἡ μετοχὴ κατὰ τὸ νοούμενον, ὃσει προηγεῖτο **συνεληλυθότων ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων.** —**οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐ=πάντες.**—**χώρᾳ... πόλει...** **ἀρχῇ=** κατὰ χώραν . . . —**ἀρχὴ=** δύναμις.—**φαίνομαι πλέον ἔχων=** προφανῶς, ἀδιαφιλονικήτως πλεονεκτῶ. —**ἀκρισία=** σύγκρουσις.

Πίναξ 1.



Τὰ μακρὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰ τείχη καὶ οἱ λιμένες τοῦ Πειραιῶς.

Πίνακες 2.



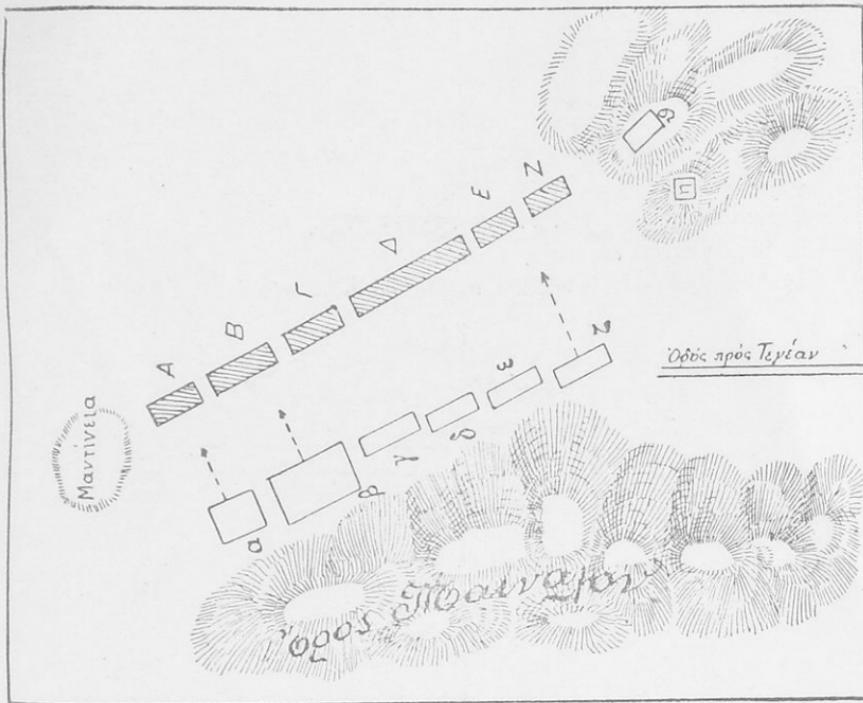
Σχεδιάγραμμα της ἐν Κορωνείᾳ μάχης.

*Ἀνω: Α καὶ Β = Ἀγησίλαος μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Γ = Ἡριππίδας μετὰ τῶν Κυρείων. Δ = συμμαχικά στρατεύματα ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας. Ε = Ἐλλησπόντιοι. Ζ = Φωκεῖς. Η = Ὁρχομένιοι. Μ = ναὸς Ἀθηνᾶς.

α = Ἀργείοι, οἰτινες, εὐθὺς δὲ ἤρχισεν ἡ μάχη, ἐτράπησαν πρὸς τὸν Ἐλικῶνα, β = Κορύνθιοι, γ = Ἀθηναῖοι. δ = Αινιάνες. ε = Ἐδβοεῖς. ζ = Λοκροί. η = Θηβαῖοι, οἵτινες μετὰ τὴν τροπὴν τῶν Ὁρχομενίων εἰσελαύσουν εἰς τὰ σκευοφόρα.

Κάτω: Α = οἱ Θηβαῖοι, οἵτινες ὅρμῳ πρὸς τὸν Ἐλικῶνα διά μέσου τῆς φάλαγγος τοῦ Ἀγησίλαου, ΒΒ = ἡ φάλαγξ τοῦ ἐπιτιθέμενου Ἀγησιλάου. ΓΓ = οἱ ἡττηθέντες καὶ πρὸς τὸν Ἐλικῶνα διαφυγόντες σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Πίνακες 3.



Σχεδιάγραμμα τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης.

α = ἵππικὸν τῶν Θηβαίων μετὰ ἀμίπων, β = ἐπιτιθεμένη πτέρυξ τῶν Θηβαίων δόπλιτῶν, γ = Ἀρκάδες, δ καὶ ϵ = ὅλοι σύμμαχοι τῶν Θηβαίων. ζ = ἵππεῖς καὶ ἐλαφρὸν πεζικόν, η καὶ θ = δόπλιται καὶ ἵππεῖς ἔτι τῶν λόφων.

Λ = ἵππικὸν τῶν Σπαρτιατῶν. $\mathrm{B}-\Delta$ = δόπλιται τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ὄλλων Πελοποννησίων. Σ = πεζικὸν τῶν Ἀθηναίων. Z = ἵππικὸν τῶν Πελοποννησίων.
↔ γραμματικής έπιθέσεως.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
1. Εἰσαγωγὴ	5 - 10
2. Κείμενον	13 - 96
3. Ἐρμηνευτικὰ σημειώσεις	99 - 148
4. Τοπογραφικοὶ πίνακες καὶ σχεδιαγράμματα μαζῶν	149 - 151

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

